

**GENÇLERİN FLÖRT ŞİDDETİ DENEYİMLERİNİN SOSYOLOJİK BİR
İNCELEMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Zeynep SABAHAT AKKAYNAK

Eskişehir 2022

**GENÇLERİN FLÖRT ŞİDDETİ DENEYİMLERİNİN SOSYOLOJİK BİR
İNCELEMESİ**

Zeynep SABAHAT AKKAYNAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sosyoloji Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Fatime GÜNEŞ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Zeynep SABAHAT AKKAYNAK'ın “Gençlerin Flört Şiddeti Deneyimlerinin Sosyolojik Bir İncelemesi” başlıklı tezi 19 Temmuz 2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, Sosyoloji Anabilim Dalı'nda, yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof. Dr. Fatime GÜNEŞ

.....

Üye : Prof. Dr. Neriman AÇIKALIN

.....

Üye : Dr. Öğr. Üy. Aysel KAYAOĞLU

.....

.....
Enstitü Müdürü

ÖZET

GENÇLERİN FLÖRT ŞİDDETİ DENEYİMLERİNİN SOSYOLOJİK BİR İNCELEMESİ

Zeynep SABAHAT AKKAYNAK

Sosyoloji Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2022

Danışman: Prof. Dr. Fatime GÜNEŞ

Bu araştırma; liseden yeni mezun olmuş genç kız ve genç erkeklerin, flört ilişkisi ve şiddetine dair görüş ve deneyimlerini ortaya koymayı, bu deneyimlerdeki benzerlik ve farklılıkları anlamayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda genç kız ve genç erkeklerin flört ilişkisini ve şiddetini nasıl deneyimlediklerini, görüşlerindeki ve deneyimlerindeki benzerlik ve farklılıkların neler olduğunu, toplumsal cinsiyetin ilişkilerine nasıl yansıdığını sorgulamaktadır. Fenomenolojik paradigmayla inşa edilen bu çalışmada, feminist kuram benimsenmiş, nitel araştırmalarda sıklıkla tercih edilen derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcı grubu Haziran 2021’de liseden mezun olmuş ve bu sene üniversite giriş sınavlarına hazırlanan 5 genç kız ve 5 genç erkektir. Gençlerin anlatımlarından yola çıkılarak; flört ilişkisine yönelik görüşlerine, romantik ilişki deneyimlerine, flört şiddetini açıklama biçimlerine ve flört şiddeti deneyimlerine ilişkin anlam kümeleri ve temalar oluşturulmuştur. Gençler ilk flört ilişkilerini lisede deneyimlemekte, bu ilişkiler aracılığıyla kimlik oluşturmakta ve toplumsal cinsiyet rollerini icra etmektedir. Genç kızlar ve genç erkekler söylemlerinde toplumsal cinsiyet ayrımcılığına karşı eleştirel bir tavır almakta ancak duygusal ilişkilerinde bu eşitlikçi duruşu tam anlamıyla sergileyememektedir. Özellikle cinsel yakınlık konusunda genç erkekler cinsiyetçi bir bakışa sahiptir. Gençlerin flört ilişkilerinde fiziksel şiddet yaşanmazken, psikolojik şiddet yoğun olarak deneyimlenmektedir. Gençler flört şiddetini tanımakta, deneyimlemekte ancak yaşadıklarını flört şiddeti olarak konumlandıramamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Flört ilişkisi, Flört şiddeti, Toplumsal cinsiyet

ABSTRACT

A SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF TEENS' EXPERIENCES OF DATING VIOLENCE

Zeynep SABAHAT AKKAYNAK

Department of Sociology

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, June 2022

Supervisor: Prof. Dr. Fatime GÜNEŞ

This research aims to reveal the views and experiences of teenagers who have just graduated from high school, about dating and dating violence, and to understand the similarities and differences in these experiences. In this respect, it is questioned how teenage girls and boys experience dating and dating violence, what are the similarities and differences in their views and experiences, and how gender roles are reflected in their relationships. The study was created with a phenomenological paradigm and feminist theory was adopted. In-depth interview, which is a popular data collection method in qualitative research, was used. The participants in this study consists of 5 teenage girls and 5 teenage boys who graduated from high school in June 2021 and are studying for Higher Education Institutions Examination (YKS). Based on the teenagers' statements, codes and themes were created regarding their views on dating, their romantic relationship experiences, their way of explaining dating violence, and their dating violence experiences. Teenagers experience their first dating relationships in high school and through these relationships they form a self-image, meet their emotional and physical intimacy needs, and find the opportunity to open up. Teenage girls and boys take a critical stance against gender discrimination in their discourses but cannot fully display this egalitarian attitude in their emotional relationships. In particular, teenage boys have a sexist view of sexual intimacy. While physical violence is not experienced in dating relationships of teenagers, psychological violence is experienced intensely. Teenagers recognize and experience dating violence, but they cannot classify what they experience as dating violence.

Keywords: Teenage, Dating, Dating violence, Gender

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecim boyunca, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, güler yüzü ve içtenliğiyle beni motive eden, hedeflediğim nihai sona ulaşmamda büyük emeği bulunan Danışman Hocam Değerli Prof. Dr. Fatime GÜNEŞ'e her türlü destek ve katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca birlikte çalışmaktan zevk aldığım yüksek lisans arkadaşlarıma ve araştırmama gönüllü katılım gösteren gençlere desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Çocukluğumdan şimdiye beni evrensel insanlık ilkeleriyle donatan okuduğum bütün kitapların yazarlarına; eğitim öğretim yaşantımda beni aydınlatan, yüreklendiren öğretmenlerime; özgürlük, barış, adalet, eşitlik ve kardeşlik adına verdikleri mücadeleyle yüreğime inanç ve cesaret aşılayan o güzel insanların hepsine teşekkür ediyorum.

Ve son olarak; ayakları üzerinde durabilen, güçlü bir kadın olmam adına, beni her zaman akademik hayata teşvik eden Annem'e; her koşulda arkamda olduğunu bildiğim Babam'a; paylaşmayı, tek yürek olmayı onlarla tattığım Kardeşlerim'e ve sevgisiyle bana güç katan, kol kola yürüdüğüm Sevgili Hayat Arkadaşım'a varlıklarıyla beni şanslı kıldıkları için teşekkürlerimi sunarım.

.../.../2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “Bilimsel İntihal Tespit Programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İmza

Zeynep SABAHAT AKKAYNAK

İÇİNDEKİLER

BAŞLIK SAYFASI	ii
JURİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
1.GİRİŞ	1
2. GENÇLİK	6
2.1. Gençliğin Tanımı	6
2.2. Gençlik Olgusuna Tarihsel Bakış	8
2.3. Gençlik Olgusuna Disiplinel Bakış	11
2.4. Sosyolojik Perspektiften Gençlik	13
2.5. Gençlik Dönemi	16
2.5.1. Gençlik döneminde gelişim	18
2.5.2. Gençlik döneminde aşk ve romantik ilişkiler	21
3. FLÖRT ŞİDDETİ	24
3.1. Şiddet Kavramına Genel Bakış	24
3.2. Şiddetin Dinamikleri ve Sınıflandırması	25
3.3. Flört Şiddeti Kavramı	30
3.4. Flört Şiddetinin Türleri	32
3.5. Flört Şiddetine Yönelik Kuramsal Açıklamalar	33
3.5.1. Sosyal öğrenme kuramı	33
3.5.2. Bağlanma kuramı	36
3.5.3. Güç kuramı	37
3.5.4. Sistem kuramı	38
3.5.5. Feminist kuram	40
3.5.5.1. Toplumsal cinsiyet ve flört şiddeti	46
3.6. Flört Şiddetine Yönelik Yapılmış Çalışmalar	53
4. METODOLOJİ	63
4.1. Araştırmanın Modeli	63
4.2. Araştırmanın Amacı	63

4.3. Araştırmanın Katılımcı Grubu	64
4.4. Araştırmanın Süreci	72
5. GENÇLERİN FLÖRT İLİŞKİSİ VE FLÖRT ŞİDDETİ DENEYİMLERİ	75
5.1. Gençlerin Flört İlişkisine Dair Görüşleri	75
5.1.1. Sevgililiğin ön adımı olarak flört	75
5.1.2. Gençler için birinci kriter: Dış güzellik	79
5.1.3. Genç kız ve genç erkeklerin flörtlerinden beklentileri	82
5.1.4. Genç kız ve genç erkeklere göre fiziksel ve cinsel yakınlığın anlamı	85
5.1.5. Gençler için ilişkinin bitirilme gerekçeleri	90
5.2. Gençlerin Flört İlişkisi Deneyimleri	93
5.2.1. Romantik duyguların ilk keşfi	93
5.2.2. Lise çağı: Flört ilişkileri ile tanışma	95
5.2.3. İlk adımı kim, nasıl attı?	103
5.2.4. Birlikte nasıl vakit geçirdikleri	108
5.2.5. Ebeveynlerle paylaşım	111
5.2.6. İlişkilerini bitirme sebepleri	115
5.3. Gençlerin Flört Şiddetine Yönelik Görüş ve Deneyimleri	121
5.3.1. Gençlere göre şiddet...	121
5.3.2. Gençlerin flört şiddetine bakış açıları	122
5.3.3. Fiziksel flört şiddetine ilişkin görüş ve deneyimler	125
5.3.4. Psikolojik flört şiddetine ilişkin görüş ve deneyimler	128
5.3.5. Ekonomik flört şiddetine ilişkin görüş ve deneyimler	138
5.3.6. Dijital flört şiddetine ilişkin görüş ve deneyimler	141
5.3.7. Gençlere göre flört şiddetinin nedenleri	143
6. SONUÇ	148
KAYNAKÇA	156
EK (Etik Kurul Onayı)	
ÖZGEÇMİŞ	

1. GİRİŞ

Günümüz toplumlarında, insanın olduğu her kamusal alanda, şiddet, artan şekilleri ve başkalaşan yüzleriyle acıtan gerçekliğini korumaya devam etmektedir. Aile içinde, okullarda, hastanelerde, bürokraside, siyasette, medyada ve daha birçok farklı yaşam alanında bireyler, şiddete maruz kalabilmekte ya da şiddet vakalarına tanıklık edebilmektedir. Şiddet, bireye hiç tanımadığı kişiler tarafından yöneltilebildiği gibi, en yakınındaki, duygusal bağ kurduğu kişilerce de uygulanabilmektedir. Bu ise; şiddetin yıkıcılığını çok daha katlanılmaz hale getirmektedir. Özellikle son yıllarda aile içi, çocuğa ve kadına yönelik çok fazla şiddet vakaları yaşanmakta (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu [KCDP], 2020) ve bu olumsuz yaşantı deneyimleri hem birey hem de toplum nezdinde geri dönüşü olmayan hasarlar bırakmaktadır.

Ülkemizde ve dünyada şiddet olgusunun, hem bireysel, hem de toplumsal anlamda yıkıcı sonuçlar doğuran bir sorun olması, bu kavramın farklı açılardan analizini gerekli kılmaktadır. Şiddetin yaşanma biçimlerinin, türlerinin, nedenlerinin ve altında yatan dinamiklerin incelendiği çokça araştırma mevcuttur (Aygen, 2009; Çetin Ertekin, 2017; Güven, 2010; Kaya, 2010; Türkoğlu, 2013). Şiddetin hedef noktasını odak alan bir sınıflama yapıldığında; kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet, yaşlıya yönelik şiddet, akranlar arası şiddet, aile içi şiddet, flört şiddeti, engellilere yönelik şiddet, LGBTİ bireylere yönelik şiddet, mülteci şiddeti, kişinin kendine yönelik şiddeti gibi başlıklar ön plana çıkmaktadır (Polat, 2017).

Son yıllarda özellikle aile içi ve kadına yönelik şiddet konusunu inceleyen çokça araştırma yapıldığı görülmektedir (Belen, 2019). Araştırmalar, aile içinde şiddet yaşamış/şiddet yaşantısına tanıklık etmiş bireylerin, ileriki yaşamlarında şiddet eğilimlerinin daha yüksek olduğuna dair veriler sunmaktadır (Çimen, 2018; Demirkan, 2009; Gülkanat, 2019; İftar, 2016; Sarıhan, 2019). Aile içerisinde yaşanan şiddet deneyimleri, bireylerin daha sonraki yetişkinlik yaşantılarında şiddet eğilimlerini ve davranışlarını artırmakta ve toplumu topyekûn bir şiddet sarmalının içerisine sürükleyebilmektedir.

Kadına yönelik şiddetin tohumlarının, bireyin dış dünyayla etkileşiminin başladığı andan itibaren, ataerkil toplum düzeni, toplumsal cinsiyet rolleri ve aile içi cinsiyetçi davranış kalıpları aracılığıyla atıldığını ve bireylerin ilk duygusal deneyimleri

olan flört ilişkilerinde bu öğrenilmiş davranış kalıplarını tekrar tekrar inşa ettiğini söylemek mümkündür. Ergenlik dönemiyle birlikte karşı cinse ilgi duymaya başlayan birey, ilk deneyimlerini gençlik çağında flört ve sevgililik yaşantılarıyla kazanmakta ve toplumsal normlarla edindiği, erkeklik ve kadınlık rolleri doğrultusunda duygusal ilişkilerini şekillendirmeye, toplumsallaşma süreci boyunca kendilerine aktarılmış olan toplumsal cinsiyet rollerini pratik etmeye başlamaktadır (Uğurel, 1992). Gençler, üniversite yıllarından çok daha önce, lise çağlarından itibaren romantik ilişkiler içerisinde yer almakta ve ikili ilişkilere dair çeşitli deneyimler ve farkındalıklar kazanmaktadır (Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği [CŞMD], 2017). Bu ilişki deneyimleri, gencin kendini keşfetmesine, kişilik gelişimine, özgüvenine, sosyal ilişkilerine olumlu katkılar sunabileceği gibi (Bayhan ve Işıtan, 2010), bilinçsiz ve yanlış adımlar atılması durumunda, gencin benliğinde ve gelecek yaşantısında izler bırakacak riskli yaşantılara dönüşebilmekte, bireyin eş seçimlerinde dahi etkili olabilmekte, dolayısıyla da kadına yönelik ve aile içi şiddet vakalarının artmasına zemin oluşturmaktadır (O’Keefe, 2005’ten aktaran Terzioğlu ve Yıldırım, 2018). Bu nedenledir ki aile içi ve kadına yönelik şiddetin hazırlayıcı unsurlarından biri ve hatta erken uyarı sinyali olarak görülebilecek evlilik öncesi ilişkilerde yaşanan “flört şiddeti” konusu, üzerinde önemle durulması gereken toplumsal bir sorundur.

Kişilerarası şiddet türlerinden biri olan flört şiddeti World Health Organization (WHO, 2002) tarafından, flört ilişkisi içerisinde olan çiftlerden birinin diğeri üzerinde, fiziksel, ekonomik veya psikolojik olarak baskı kurma amacıyla gerçekleştirdiği tutum ve davranışların bütünü olarak tanımlanmaktadır. Flört şiddeti, yakın partner şiddetinin bir alt tipi olup, resmi olmayan duygusal ilişkilerdeki şiddeti ifade eden bir terimdir (Akış ve Baldan, 2017). Yakın partner şiddeti aile içinde veya dışında resmi bir ilişki olsun ya da olmasın geçmişte yaşanmış veya şu anda devam eden ilişkilerdeki şiddeti ifade etmek adına kullanılan çerçevesi daha geniş bir kavram iken, flört şiddetinin ise; yetişkinlik evresi öncesinde, daha çok gençlik döneminde deneyimlenen, cinsel paylaşımlardan ziyade duygusal paylaşımların ön planda olduğu, çok da köklenmeye imkân bulmamış kısa süreli duygusal ilişkilerdeki şiddeti temsil eden bir kavram olarak kullanıldığı söylenebilir (Güneş, 2018). Literatürdeki genel tanımlamalardan yola çıkılarak flört şiddetine dair romantik ilişki içerisinde olan partnerlerden birinin diğeri üzerinde sözel, duygusal, cinsel veya fiziksel şiddet içeren davranışlarda bulunması, kontrolü altına almak adına güç uygulaması, karşısındaki kişinin özerkliğini

zedeleyecek tutum ve davranışlar sergilemesi, psikolojik ve ruhsal bütünlüğü üzerinde tahribat yaratacak izler bırakması ve tahakküm kurması şeklinde genel bir tanım yapılabilir (Akış ve Baldan, 2017; Akcan, 2020; Fidan ve Yeşil, 2018; Güneş, 2018; Kaplan, 2020; Özdere, 2019; Polat, 2017; Terzioğlu ve Yıldırım, 2018; Türk, Hamzaoglu ve Yayak, 2020).

Türkiye’de, birbirinden farklı disiplin alanlarında, flört şiddeti konusunu ele alan çeşitli araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Hemşirelik, psikoloji, sosyal hizmetler, antropoloji, klinik psikoloji, sosyoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik gibi farklı disiplinlerce flört şiddetinin farklı değişkenlerle ilişkisi ele alınmış (Ayhan, 2020; Ayyıldız, 2019; Balcı Devrim, 2019; Çınar, 2018; İftar, 2016; Kaya Sakarya, 2013; Sarıhan, 2019; Turan, 2018; Yıldırım, 2016; Yumuşak, 2013); özellikle yaş, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik faktörler, toplumsal cinsiyet gibi farklı değişkenlerin flört şiddeti üzerindeki yordayıcılığına dair bulgular edinilmiştir (Balcı Devrim, 2019; Sarıhan, 2019; Yıldırım, 2016; İftar, 2016; Yumuşak, 2013). Araştırma tezlerinde, örneklem grubunun çoğunlukla üniversiteli gençlerden seçilmiş olduğu ve nicel araştırma yöntemleri kullanılarak, anket ve ölçeklerle bilgi toplama tekniğinin tercih edildiği; nitel yöntemle, derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak tasarlanmış çalışmaların (Güneş, 2018; Çimen, 2018; Özkan, 2019; Kaplan, 2020) sınırlı olduğu görülmektedir. Romantik ilişkiye dair ilk tecrübelerin edinildiği, duygusal karmaşa ve yoğunluğun en fazla yaşandığı dönem olan lise çağlarında, genç kız ve genç erkeklerin, flört ilişkisi anlamında; ne yaşadıkları, nasıl yaşadıkları, neye ihtiyaç duydukları hakkında literatürde var olan bilgiler kısıtlıdır. Bu nedenle ülkemizde, flört şiddeti konusunda, özellikle liseyi yeni bitirmiş gençlerin flört şiddeti deneyimlerine dair araştırmaların yapılması; gençlerin flört şiddetine dair tutumlarının, görüşlerinin ve deneyimlerinin anlamlandırılmasını, gençlerin yaşadığı flört şiddeti gerçeğinin görünür kılınmasını sağlayacaktır.

Bu araştırmanın temel amacı; 18 yaşını doldurmuş ve liseden yeni mezun olmuş genç kız ve genç erkeklerin, flört ilişkisi ve şiddetine dair görüş ve deneyimlerini ortaya koymak, sahip oldukları görüş ve yaşadıkları deneyimlerin genç kızlar ve erkekler açısından nasıl farklılaştığını anlamaya çalışmaktır. Bu amaç doğrultusunda gençlerle yapılan görüşmelerde gençlerin flört ilişkisine yönelik görüşlerini, flört ilişkisini lise çağlarında nasıl deneyimlediklerini, flört şiddeti konusundaki görüşlerini ve romantik ilişkilerinde flört şiddeti deneyimlerini anlamaya yönelik sorulara yer verilmektedir.

Gençlerin flört şiddeti deneyimlerini sosyolojik açıdan inceleyen bu çalışma 6 ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın kapsamı, amacı ve içeriğine dair bilgilerin yer aldığı giriş bölümünü takiben, ikinci bölümde, gençlik olgusunun kapsamlı bir analizine yer verilmektedir. Gençlik kavramının tanımı, tarihsel ve disiplinel bağlamda ne ifade ettiği açıklanmaktadır. Gençlik olgusu sosyolojik bir perspektiften ele alınmakta, yapısal işlevselci, sembolik etkileşimci, çatışmacı ve alt kültür kuramlarının gençlik olgusuna yaklaşımlarına yer verilmektedir. Gençlik döneminin, gelişimsel anlamda ne gibi değişimleri beraberinde getirdiği, gençlik çağlarında yaşanan aşk duygusunun ve romantik ilişkilerin niteliği ve işlevi analiz edilmektedir. Gençlikte yaşanan romantik ilişkilerin bilinçli adımlarla yönetilmesi gencin gelişimine katkı sunarken, bilinçsiz alınan kararlar ve gerçekleştirilen eylemler gencin kimlik inşa sürecinde ve gelecekteki yaşantısında risk teşkil edebilmektedir. Gençler bu romantik ilişkilerde şiddetin faili ya da mağduru olabilmekte, toplumsal cinsiyet öğretilerini pratik etmekte ve cinsiyetçi değer ve davranışlar sonucunda birbirleri üzerinde tahakküm kurabilmektedir. Gençlerin ilişkilerini bilinçli yaşamalarının sağlanması adına bu ilişkilerdeki riskli öğelerin problematize edilmesi önemli bir husustur.

Bu çerçevede üçüncü bölümde, gençlerin yaşadıkları romantik ilişkilerdeki şiddeti tanımlayan flört şiddeti olgusu kavramsal ve kuramsal açıdan ele alınmaktadır. Flört şiddeti olgusunu daha anlaşılır kılabilmek amacıyla, ilk olarak şiddet kavramı, şiddetin dinamikleri ve sınıflandırılmasına ilişkin kavramsal bilgiler okuyucuya sunulmaktadır. Akabinde ise; kişiler arası şiddet türlerinden biri olan, romantik ilişki içerisinde bulunan kişilerin partnerlerine karşı uyguladıkları fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddeti ifade eden flört şiddeti kavramına yer verilmekte, romantik ilişkilerde flört şiddetinin deneyimlenen biçimleri başlıklar halinde ele alınmaktadır. Flört ilişkileri, eşitlikçi ya da ayrımcı cinsiyet temelli değerlerin ilk olarak performe edildiği, yetişkinlik döneminde yaşanacak daha bağlayıcı ve ciddi ilişkilerin provasının yapıldığı arka bahçedir. Bu ilişkilerde cinsiyetler arasında kurulan sömürü ve tahakküme dayalı düzen, ileriki vadede makro düzeyde toplumsal eşitsizliklerin de hazırlayıcısı olmaktadır. Gençlik çağlarında flört ilişkilerinde yaşanan şiddet, gençlerin yetişkinlik yaşantılarındaki romantik ilişkilerine de yansiyabilmekte, ikili ilişkilere dair bir takım olumsuz tutum ve davranış edinmelerine sebep olabilmekte, yakın ilişki şiddeti ve aile içi şiddet gibi toplumsal sorunlara zemin hazırlayan bir risk faktörüne dönüşebilmektedir. Bundan dolayıdır ki araştırmanın bu bölümünde; flört şiddetini

açıklayan sosyal öğrenme kuramı, bağlanma kuramı, güç kuramı ve sistem kuramına ilişkin bilgilere genel olarak yer verilmekte ancak esas olarak feminist kuram penceresinden, toplumsal cinsiyet temelli flört şiddeti analizi yapılmaktadır. Bölümün son başlığında ise dünya ve ülkemizde flört şiddetine ilişkin yapılmış araştırmalara dair bilgilere yer verilmektedir.

Dördüncü bölümde araştırmanın metodolojisine dair bilgiler yer almaktadır. Bu araştırma fenomenolojik paradigmayla nitel araştırma yöntemiyle şekillendirilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde fenomenolojik paradigma ve nitel araştırma yönteminin neden tercih edildiğine, araştırmanın amacı ve araştırma sorularına, çalışma grubu ve alan seçiminin nasıl şekillendiğine ilişkin bilgilere yer verilmektedir. Son olarak, bilgilerin elde edilmesi ve açıklanmasını kapsayan araştırma süreci açıklanmaktadır.

Araştırmanın beşinci bölümünde ise; gençlerin flört ilişkisi ve flört şiddetine dair görüşleri ve deneyimleri kuramsal ve kavramsal arka plan ışığında ele alınmaktadır. Bu kapsamda Eskişehir’de ikamet eden ve liseyi henüz bitirmiş gençlerin, flört ilişkisine yönelik görüşleri, gençlerin flört ilişkisi deneyimleri, gençlerin flört şiddetine yönelik görüş ve deneyimleri başlıklar halinde ele alınmakta ve gençlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda oluşturulmuş temalara ilişkin alt başlıklara yer verilmektedir.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise tezin temel problemi ile araştırma bulguları ilişkilendirilerek tartışılmaktadır.

2. GENÇLİK

Gençlerin flört şiddeti deneyimlerini konu alan araştırmanın bu bölümünde gençlik kavramı kapsamlı bir biçimde analiz edilecektir. Gençlik kavramının tanımı, tarihsel ve disiplinel bağlamda ne ifade ettiği, gençlik döneminin gelişimsel anlamda ne gibi değişimleri beraberinde getirdiği, bu evrede yaşanan aşk duygusunun ve romantik ilişkilerin niteliği ve gençliğe dair kuramsal yaklaşımların neler olduğu sırasıyla başlıklar halinde aktarılacaktır.

2.1. Gençliğin Tanımı

Gençlik, insanın yaşam boyu devam eden toplumsallaşma serüveninin önemli bir parçası olup, çocuklukla yetişkinlik arasında yer alan, hızlı bir gelişim ve değişimin görüldüğü erişkinliğe hazırlık dönemidir. Batı dillerinde “adolecence” terimi ile ifade edilen, İngilizce dilinde ise “teenage” sözcüğünde karşılık bulan gençlik çağı, ergenlik dönemiyle başlayıp, 20’li yaşlara değin devam eder (Yörükoğlu, 2004, s.13). Oxford Dictionary (1993)’de, *adolecence* sözcüğü; insan yaşamının çocukluk ve yetişkinlik arasında kalan ve 13-17 yaşlarını kapsayan periyodik bir bölümü olarak tanımlanır. Türkçe Sözlük, gençlik sözcüğünün karşılığını, genç olma durumu, insan hayatının ergenlikle orta yaş arasındaki dönemi olarak ifade etmekle birlikte, toyluk ve deneyimsizlik kavramlarıyla ilişkilendirir (Püsküllüoğlu, 2012). Birleşmiş Milletler Örgütü (BM) de 12-25 yaş arasındaki kişileri ‘genç’ ve bu yaşlar arasında kalan zaman dilimini ise ‘gençlik çağı’ olarak tanımlamaktadır (Gürses ve Gürses, 1997, s.47). United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)’ın tanımına göre genç; öğrenim yapan ve hayatını geçindirmek için bir işte çalışmayan ve bağımsız bir ev düzeni bulunmayan, 15-25 yaş dilimi aralığındaki insandır (Kulaksızoğlu, 1990, s.35). Gençliği ise UNESCO; “Cesaretin çekingenliğe, serüven isteğinin rahata üstün geldiği çağ” olarak ifade eder (Yörükoğlu, 2004, s. 18). Dilimizde halk arasında gençlik çağını adlandırmak için kullanılan farklı ifadeler de mevcuttur, bunlardan en bilindik ve sık kullanıma sahip olanı “delikanlılık” (Özbay ve Öztürk, 1995, s.13) ibaresidir ki İbn-i Sina’ya göre delikanlılık 30 yaşlarına kadar devam eder (Keklik, 1987’den aktaran Kulaksızoğlu, 1990).

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerde gençlik yaşının başlangıç ve bitim tarihlerine dair farklılıklar olduğu görülmektedir. Yunanistan, Hollanda ve Norveç gibi

lkelerde gençlik başlangıç yaşı belirsiz bırakılmışken; İrlanda’da 10-25 yaş aralığı, Estonya’da 7-26 yaş aralığı, Avusturya’da 11-25 yaş aralığı; Almanya, İtalya, İspanya ve Romanya’da ise 14-15 yaş dolayları gençliğin başlangıç yaşı, 29-30 yaşları ise bitiş yaşı olarak kabul edilmiştir. Avrupa Birliği yesi veya adayı ülkelerde yürütülen 2007-2012 Gençlik Programlarında ise gençlik yaşı olarak 15-30 yaşları gösterilmiştir. Yine Avrupa Birliği Programları kapsamında faaliyetlerini sürdüren Ulusal Ajans da yaş aralığını geniş tutarak 15-30 yaş aralığında bulunan bireyleri genç kategorisinde ele almıştır (Baş, 2017).

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı, gençliği, “Buluğ ağına erme sebebi ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan, çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12-24 yaş arasındaki gruptur.” şeklinde tanımlanmıştır (Kulaksızoğlu, 1990). Türkiye’de 2012 yılında gerçekleştirilen II. Gençlik şurası sonunda oluşturulan Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi (2013)’ne göre gençlik, biyolojik olmaktan ziyade sosyolojik açıdan ele alınan bir kavram olarak nitelendirilmiştir. Gençlik içinde bulunulan zaman, toplumların sosyo-ekonomik koşulları, kültür ve gelenekleri doğrultusunda şekillenen bir olgu olarak tanımlanmıştır. Her ne kadar Türkiye dâhil, çoğu dünya ülkesinde, yasal olarak 18 yaşını dolduran bireyler yetişkin olarak kabul edilse de; bir takım toplumsal rol ve sorumlulukların henüz edinilmemiş olması, ekonomik bağımsızlığın kazanılmaması, sosyal, psikolojik ve cinsel yönden gelişimin devam ediyor oluşu, bireyin toplumsal yaşam içerisindeki konumunu netleştirememiş olması, içsel bunalımların ve gerilimin devam etmesi sonucunu doğurmakta ve gencin manevi destek ihtiyaının devam etmesine sebep olmaktadır (Gençlik ve Spor Bakanlığı [GSB], 2019). Bu nedenle de gençliğe dair mutlak bir başlangıç ve bitiş tarihi gözetmenin mümkün olmadığı, ülke şartları doğrultusunda bu yaş aralığının belirlenebileceği ifade edilmiş ve Türkiye için bu yaş aralığı 14-29 olarak kabul edilmiştir (Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi, 2013). Bu politika belgesinde yer alan tanımın gençlerin bağımsızlaşma süreçlerini ve bireysel yaşama geçiş dönemlerini ülke koşulları doğrultusunda dikkate alan en kapsayıcı tanım olduğu dşnlmekte, bu nedenle de bu çalışmada gençlik dönemi 14-29 yaş aralığı olarak ele alınmakta ve gelişen dönüşen bir süreç olarak anlamlandırılmaktadır.

2.2. Gençlik Olgusuna Tarihsel Bakış

Tarihsel sürece bakıldığında, insan yaşamının çocukluk, gençlik, yetişkinlik gibi dönemler halinde ele alınıp, her dönemin farklı gelişimsel özellikleri ve görevlerinin olduğunun kabul edilmesinin yüzyıllara yayıldığı görülmektedir. Ortaçağda çocukluk yaşamın farklı bir dönemi olarak görülmemekte, çocuklar minyatür yetişkinler olarak ele alınmaktaydılar (Santrock, 2012). Ortaçağ yaşam koşullarına direnerek hayatta kalmayı başaran bebekler, beş ya da yedi yaş sularında yetişkinlerin dünyasına adım atmış olur, yetişkinlerle aynı yemekleri yer, aynı oyunları oynar ve aynı giyim kuşam tarzını paylaşırlardı. Bu bakış açısı ve resmi okullaşmanın olmayışı, çocukların yetişkin hayatına çok hızlı atılmalarını ve yetişkinlere has iş yükünü çok erken yaşta omuzlamaları sonucunu doğurmuştur (Gander ve Gardiner, 2004). Ortaçağ felsefesi ve dini inançları insanın kötücül yönüne odaklanmış ve yetişkinlerin esas görevinin çocukların içindeki şeytani eğilimleri kontrollemek olduğu düşüncesini beslemiştir. Bu amaçla yetişkinler çocukların eğitiminde çok katı yöntemler uygulamış, korkutmakta, dövmeğe sakınca görmemişlerdir (Gander ve Gardiner, 2004, s. 30). Çocukluk kavramının toplumda yer bulup kabul görmesi, on yedinci ve on sekizinci yüzyıllarda endüstrileşmenin başlaması, orta sınıfların oluşması ve eğitim kurumlarının ortaya çıkmasıyla birlikte gerçekleşmiştir (Geçtan, 2019). Bu yüzyıllar arasında çocuğun eğitimine ilişkin tutumlarda ciddi bir devrim yaşandığı görülmektedir. Üniversitelerin kurulmasıyla birlikte, insanın özünde kötücül olduğuna ve dizginlenmesi gerektiğine dair ortaçağ zihniyetinin yerini, insanların masum doğduğu ve bu masumiyetin yetişkinlerin, eğitimcilerin rehberliğinde korunması ve idame ettirilmesi gerekliliği düşüncesi almaya başlamıştır (Gander ve Gardiner, 2004). Çocukluk döneminin kendine has özellikleri ve ihtiyaçları olan bir dönem olduğunun kabulünün ardından, yirminci ve yirmi birinci yüzyıllar ise gençlik dönemine dair yoğun araştırmaların yapıldığı ve bilimsel çalışmaların yürütüldüğü bir süreç olmuştur (Santrock, 2012). Psikoloji, pedagoji, sosyoloji gibi farklı disiplin alanlarında yapılan çalışmalar bu yüzyıllarda filizlenmiş olsa da (Özbay ve Öztürk, 1995), bu çalışmaların altyapısını hazırlayan gençleri anlamaya yönelik düşünsel ve felsefik çabanın daha önceki yüzyıllarda da var olduğu görülmektedir. Mısır, medeniyetinde gençlerin davranışları hakkında değerlendirmelerin yapıldığı hiyeroglif yazılar (Aydın, 2010), Platon'un, Sokrates'in, Aristo'nun ve Jean Jack Rousseau'nun gençliğe dair görüşleri buna örnektir.

Eski Yunan felsefesinin kült isimlerinden olan Aristo, yüzyıllar öncesinde

gençliğin özelliklerini çok yönlü bir biçimde ele almış ve önemli saptamalar yapmıştır:

“Gençlerin istekleri pek çoktur ve bunları hemen eyleme dönüştürmek isterler. Bedensel isteklerine karşı koyamaz, özellikle cinsel isteklerine yenilirler. Çok değişkendirler. İstekleri geçicidir, hasta bir insanın açlığı susuzluğu gibi birden parlar, birden söner. Tutkuludurlar, huysuz ve öfkelidirler. Kendilerini, içtepilerine kaptırır, tutkuların kölesi olurlar. İsteklerinin önüne dikilen en küçük engele bile katlanamazlar. Onura ve başarıya paradan çok değer verirler; çünkü paraya gereksinimleri olmamıştır. Eli açık ve iyilikseverdirler; çünkü kötülükleri tanımamışlardır. Çabuk güvenir, çabuk bağlanırlar; çünkü aldatılmamışlardır. Yüksek amaçları ve hayalleri vardır; çünkü daha yaşamın sillesini yememişler, koşulların sınırlayıcı etkisini öğrenmemişlerdir. Gençler yanılınca çok yanırlar. Sevgide de, nefrette de aşırıya kaçarlar. Her şeyi bildiklerini sanır, onun için yanlışlarında sonuna dek direnirler” (Yörükoğlu, 2004, s.19).

İnsan hayatının üç aşamadan oluştuğunu ifade eden Platon, akıl yürütme ve muhakeme yapabilme becerisinin çocuklukta var olamayacağını, bu yetilerin gençlik döneminde ortaya çıktığını savunmuştur. O’na göre, çocukluk duyguların ön planda olduğu bir dönemdir ve bu nedenle çocuklara karakterlerini sağlamlaştıracak, ahlaki yönden zenginleşmelerini sağlayacak spor ve sanat odaklı bir eğitimin verilmesi gerekmekte, akademik eğitim ise, mantıksal düşünme becerisinin ön plana geçtiği gençlik döneminde çocuğa sunulmalıdır (Aydın, 2010).

Sokrates ise, gençlerin lükse düşkünlüğünden, otoriteyi küçümsemelerinden, büyüklerine saygı göstermekte yetersiz olmalarından duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Gençlerin eğitim yerine, aşktan bahsediyor olmalarını eleştirerek, “Şimdiki çocuklar evlerin hizmetkârı değil, haydutları oldular.” şeklinde bir söylemde bulunmuştur (Özbay ve Öztürk, 1995, s.14).

J.J Rousseau çocuk olmakla yetişkin olmanın aynı şey olmadığını dile getirmiş ve çocukları yetişkinlerin kopyası gibi değerlendirmenin yanlış olduğunu ifade etmiştir. Rousseau’ya göre çocukluk ve gençlik 4 aşamada gerçekleşir. Hayatın ilk 4-5 senesinde çocuk fiziksel ihtiyaçlarla yüklü ve haz odaklıdır. 5-12 yaş döneminde duyuşal gelişim en önemli mesele haline gelir ve mantıksal düşünce bu dönemin sonuna doğru gelişir. 12-15 yaşlarını kapsayan 3. aşamada mantıksal düşünce köklenir ve ben bilinci gelişmeye başlar. 15-20 yaşlarında ise gencin kişiliği ve duyguları olgunlaşma halindedir. Kendini keşfetmiş olan genç, dış dünyayı anlamlandırmaya, değer yargılarını ve kendi ideolojisini oluşturmaya başlar (Aydın, 2010, s.172).

Gençlere dair geçmiş yüzyıllarda yapılan yorumların, günümüzde gençlere dair yapılan analizlerle uyumlu söylemler olduğu görülmekle birlikte, geçen yüzyıllar içerisinde gençlere ve gençlik dönemine dair verilere, bilimsel bakış açısıyla, deneysel ve gözlemsel yöntemlerle elde edilmiş çok fazla yeni bilgi eklenmiştir. 1960'lı yıllarda batı ülkelerinde ortaya çıkan öğrenci eylemleri ve ayaklanmaları, halka halka diğer ülkelere de yayılarak gençlik olgusunun analiz edilip, tartışılması ve anlaşılmasını elzem bir meseleye dönüştürmüştür (Gürses ve Gürses, 1997).

Gençlik hakkında ilk bilimsel çalışma olarak gösterilebilecek kaynak, G. Stanley Hall (1904)'un "Adolescence" adlı iki ciltlik kitabıdır (Aydın, 2010; Özbay ve Öztürk, 1995; Santrock, 2012). S. Hall, ergenlik ile ilgili bilimsel çalışmalara öncülük ederek, ergenliğe ünlü evrim kuramcısı Darwin'in penceresinden bakar (Santrock, 2012, s. 3). Gelişimin temelde biyolojik ve kalıtsal faktörlerin etkisi altında şekillendiğini ifade ederken, çevresel faktörlerin de önemli bir unsur olduğunu vurgulamayı ihmal etmez (Aydın, 2010, s. 172). Gençliği, adeta bir "yeniden doğuş" olarak tanımlayarak, insanın uygarlaşma sürecinde yaşadığı içsel sıkıntıların bu dönemde tekrar yaşandığını, toplum ve kendi istekleri arasında kalan bireyin, yoğun bir fırtına ve stres dönemi yaşadığını belirtir. Gençlik bireyin toplumla kaynaştığı ve toplumun bir parçası olma duygusunu deneyimlediği mühim bir evredir (Özbay ve Öztürk, 1995, s.15). Hall eseriyle gençlik döneminde yaşanan iki kutuplu, yoğun duygu ve düşünce geçişlerine dair önemli bir farkındalık yaratmıştır.

Hall'un "fırtına ve stres" odaklı gençlik söylemlerine karşıt düşünceler de ortaya atılmış, 1928'lerde Güney Pasifik'teki Samoa adalarında gençlerle çalışan Antropolog Margaret Mead gençlik ve ergenlik döneminin doğasını belirleyen unsurun biyolojik temelli olmadığını, sosyokültürel koşulların en büyük belirleyici olduğunu savunmuştur (Santrock, 2014, s. 4). Mead yaptığı çalışmalar sonucunda karmaşadan uzak küçük ölçekli toplumlarda ergenliğin yaşanma biçimiyle, karmaşık ve zorlu yaşam koşullarının hüküm sürdüğü, geniş toplumlarda ergenlik döneminin yaşanma biçiminin farklı olduğunu ve ikisinin aynı kısaslar üzerinden değerlendirilemeyeceğini savunmuştur.

A.B. Hollingshead ise *Elmtown's Youth* adlı kitabında gencin davranışını sosyal açıdan ele alarak, bu dönemin psikolog, fizyolog ve pedagogun bakış açısından farklı bir biçimde tanımlanması gerektiğini belirtir. Sosyolojik bakış açısıyla, adolesan, kişiye dair toplumun bakış açısının değiştiği ve bireyi çocuk olarak örmemeye başladığı bir

evredir. Toplum, genci çocuk olarak görmediği gibi, tam bir yetişkin olarak da görmez. Yetişkin yetki ve sorumlulukları, özgürlükleri bu dönemde henüz bireye sunulmamıştır. Bu görüşe göre adolesan, zaman içinde bir nokta ile gösterilemez zira değişik toplumlarda, kültürlerde adolesanın yaşanma biçimi, içeriği ve süresi farklılık gösterir. (Şemin Uğurel, 1992, s.19). Sosyolojik olarak önemli olan şey olgunlaşmakta olan bireyi diğerlerinin algılayış biçimidir. Toplum bu dönemde bireyi yoğuran ve şekillendiren bir işleve sahiptir

2.3. Gençlik Olgusuna Disiplinel Bakış

Gençlik dönemi biyolojik, psikolojik, sosyolojik, kültürel ve ekonomik yönden değerlendirilen, farklı dinamikleri olan bir süreçtir (Cansoy, 2015). Bundan dolayıdır ki bu dönem farklı disiplinler ve kuramlarla ele alınan bir olgu olmuştur. Her disiplin kendi perspektifinden bu dönemi çözümleyip, açıklamaya çalışmıştır. Bu dönem en geniş ifadesi ile gençlik kavramıyla izah edilirken, biyolojik ve psikolojik yaklaşımlar bu dönemi adolesan, puberte, erinlik, ön ergenlik, orta ergenlik, geç ergenlik gibi farklı kavramlarla ve kesitsel yaş aralıkları doğrultusunda ele alarak incelemektedir (Can, 2005; Yavuzer, 2004; Yörükoğlu, 2004).

Biyolojik yaklaşımlar gencin fizyolojik gelişimini, cinsel ve fizyolojik olgunlaşmasını temel alırken, psikolojik yaklaşımlar gencin kendi dünyasındaki bilişsel, duyuşsal, cinsel ve kişilik gelişimi üzerine odaklanmaktadır. Biyo-psikolojik yaklaşımlar, Darwin'in evrim kuramını merkeze alarak, insan gelişiminin temel çekirdeği olarak biyolojiye üstünlük tanımakta ve ergenlikte yaşanan değişimlerin genetik olarak kaydedilmiş evrensel nitelikte olduğunu savunmaktadırlar. Hall, Gesell, Freud ve Erikson bu Darwinci yaklaşımdan yola çıkarak modern kuramlar geliştirmişlerdir (Cloutier ve Onur, 2019). Psiko-sosyal yaklaşımlar ise gençliği; biyolojik gelişimin yanında kişiler arası ilişkiler ve sosyal etkileşim sonucu oluşan bir süreç olarak ele alır. Ericson'un psikososyal kişilik kuramı Sullivan'ın Kişiler arası kuramı psikososyal kuramlara örnektir.

Yörükoğlu ve Yavuzer, biyo-psikolojik bir bakış açısıyla, gençliği, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemi olarak tanımlar ve bu hızlı büyüme ve gelişme sürecinin sonunda, bireyin cinsel, bedensel ve ruhsal olgunluğa ulaştığını ifade eder (Yavuzer, 2004; Yörükoğlu, 2004).

Yavuzer (2004), bireyin sosyal açıdan olgunlaşmasına da değinerek, sosyo-ekonomik koşulların, beslenmenin ve iklim şartlarının gençlik döneminin başlamasında etkili olduğunu ve toplumdan topluma farklılıklar yaşanabileceğini de sözlerine ekler.

Tezcan (1997) ise, gençliği sosyolojik bir perspektiften ele alarak gençliğin kendine has bir dili ve kültürü olduğu savunur. Gençler içine doğduğu geniş kültürün bir parçası olmakla birlikte, aynı zamanda o kültürle etkileşim içerisinde kendine has özellikler taşıyan mikro ölçekli bir alt kültür yaratmış olur. Gençlik alt kültürü, değer, tutum ve davranışlar anlamında kendine özgü nitelikler barındıran bağımsız bir yapıdır.

Gürses ve Gürses (1997), antropolojik ve sosyolojik bir yaklaşımla, gençliği bağımsız bir topluluk olarak değil de, içinde bulunduğu toplumsal sınıfın bir parçası olarak, eğitim sürecindeki yerlerine göre ve taşıdıkları ortak özellikler bağlamında tanımlamayı tercih eder. Enerjik, dinamik ve idealist olarak nitelendirdikleri gençleri, itici güç olarak görür; gençliğin geleceği tayin etme, koruma ve şekillendirme görevlerini üstlenmesi gerektiğini savunurlar. Gençlik toplumlar için sosyo-tarihsel bir kategori niteliği taşımaktadır.

Geçtan (2019) ise gençliği evrensel nitelikleriyle ele alarak, “Kendi içerisinde tutarlı olmasına karşın, zaman zaman çocuksu olabilen, ergenlik döneminin bazı kalıntılarını hala yaşayan, öte yandan yetişkin insana özgü bazı davranışları da arada bir gösteren gerçek insanlar topluluğu olarak tanımlar.

Köknel (1981) ise gençlik çağını kronolojik bir sıralama içerisinde ele alarak, bu çağın 10-12 yaşlarında başlayıp, erinlik, ergenlik, ön erişkinlik ve erişkinlik olarak tanımlanan 20’li yaşların sonuna kadar devam ettiğini belirtir. Köknel insan yaşamını dönemsel kesitler halinde tanımlayarak, çocukluk, gençlik, olgunluk, yaşlılık olmak üzere bölümlere ayırır (Köknel, 1981).

Literatür incelendiğinde, gençlik çağının başlangıç ve bitişine dair farklı yaş sınıflandırmaları olduğu gibi, gençliğe dair yapılan tanımlamaların da odak noktasının değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Beşirli (2013), bu tanımlamaları özelliklerine göre kronolojik, psikolojik ve sosyolojik tanımlamalar olarak sınıflandırmıştır. Gençliğe dair kronolojik tanımlamalar; bu dönemi bir yaş kategorisi olarak ele almakta ve gençler istatistiksel bir veri olarak kabul edilmektedir. Psikolojik tanımlamalar, gençlik dönemini geçiş dönemi olarak ifade ederken, bu dönemi yetişkinlik öncesi dönem

olarak nitelendirmekte ve çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecinde görölen duygu ve davranış değişiklikleri (otoriteye karşı gelme, coşkunluk hali, asilik, düzene karşı itaatsizlik gibi) üzerine yoğunlaşmaktadır. Sosyolojik tanımlamalar ise; gençlerin sosyal yapı içindeki fonksiyonlarını ve toplumsal değişim sürecindeki etkilerini ön plana almaktadır. Gençler toplumsallaşma süreci içerisinde var olan toplumu etkileme gücüne sahip, aynı zamanda toplumdan etkilenen aktörler olarak ele alınmaktadır. Çalışma kapsamında, gençliğe dair, diğer disiplinlerin bakış açlarına da yer verilmekle birlikte, gençlik çağı özellikle sosyolojik bir perspektiften ele alınacaktır.

2.4. Sosyolojik Perspektiften Gençlik

Sosyoloji bilimi, gençlik kavramını biyolojik bakımdan genç olma durumu olarak ele almaktan ziyade, atfedilmiş bir statü ve toplumsal düzeyde kurgulanmış bir sınıfın ifadesi olarak kullanır (Marshall, 1999). Gençlik olgusu yapısal işlevselci, yapısal çatışmacı, sembolik etkileşimci ve alt kültür kuramlarıyla sosyolojik perspektiften ele alınmıştır (Baran, 2013).

Yapısal işlevselciler gençlik döneminin bir geçiş dönemi olduğu görüşünden yola çıkarak, bu dönemi, gencin, toplumsal rollerini kazandığı, toplumla bütünleştiği, yeni rollere hazırlandığı, hak ve sorumluluklar bağlamında toplumla uyum içerisine ulaşarak sosyal ilişkilerini geliştirdiği işlevsel bir dönem olarak görmektedirler (Baran, 2013).

Sembolik etkileşimcilere göre, insan sosyal bir varlıktır, toplum ise insanın kendi etrafında yarattığı, akışkan, sürekli yeniden inşa edilen, yorumlanan, müzakere edilen ve tekrar tekrar tanımlanan bir dünyadır. Birey ve toplum, sarmal bir döngü içerisinde hem birbirini şekillendirmekte, hem de bir öteki tarafından şekillendirilmektedir. Sembolik etkileşimci kuramcılardan Mead, kuramının merkezine bireyi ve bireyin yorumlama, iletişim kurma gibi zihinsel süreçlerini almaktadır. Mead 'a göre insan düşüncesi, deneyimleri ve eylemleri özünde toplumsaldır ve toplumsal etkileşimle birlikte anlamlar semboller ve dil aracılığıyla toplumdaki bireylerce paylaşılır. Toplumsal düzen sadece doğrudan etkileşimle konuşularak değil, aynı zamanda ortak beklentilerin oluşmasıyla da ortaya çıkar. Bireyler toplum içerisinde nasıl davranmaları gerektiğini çocukluk ve gençlik çağlarında sosyalleşerek ve rol oyunları ile öğrenmektedirler. Mead *ferdi ben* ve *sosyal ben* ayrımı yaparak; bireyin iç benliğini, sosyal benliğinden, yani insanların

kalabalık içerisindeyken sergilediği toplumsal imajdan ayırır. Her insanın kendine odaklı arzu ve istekleri vardır ancak toplumla etkileşim sürecinde birey, diğerlerinin beklentilerine uygun şekilde davranmayı yani rolünü gerçekleştirmeyi içselleştirir. Bireyler rol alma süreçleriyle kendilerine dair bir benlik anlayışı edinir ve diğerlerinin algılayışına yönelik bir anlayış oluştururlar. Benlik algısı doğuştan olmayıp, çocukluk dönemindeki bireysel ve kolektif oyunlarla, gençlik çağındaki sosyalleşme süreçleriyle ve hayat boyu sürdürülen iç konuşmalar sayesinde yerleşir. Gençlik çağı benlik algısının edinildiği, ferdi ben ve sosyal ben arasındaki dengenin kurulduğu, rol ve modellerin kazanıldığı, genellemelerin ve içselleştirilmelerin yapıldığı yaratıcı bir süreçtir. Bu aşamada birey, bilinçli düşünebilme yeteneği sayesinde diğerlerinin bakış açılarını görebilmekte ve diğerleriyle işbirliği yapmanın yollarını keşfetmektedir (Slattey, 2014 s.333-335).

Çatışmacı kuramın öncülerinden Marx, toplumsal yapının insan ilişkileri üzerinde etkili olduğu görüşünden hareketle, gencin davranışlarının ait olduğu toplumsal sınıfın davranışlarıyla eşgüdömlü şekillendiğini ifade eder. Bourdieu ise, gençlik ve *habitus kavramı* arasında bir ilişki kurarak, bireyin çocukluktan itibaren yetiştiği ailenin tüm normlarını ve alışkanlıklarını öğrendiğini ve bunu kültürel sermayesi ile birleştirerek kendi zevk ve beğenilerini oluşturduğunu dile getirir. Genç, sahip olduğu kültürel sermayesini, eğitim yoluyla elde ettiği mesleki donanım ile birleştirerek, sosyal sermayesini genişletmekte ve kendi keşfine ulaşmaktadır (Baran, 2013). Bu keşif süreci gencin içinde bulunduğu toplumsal koşullar ve sınıfsal politikalarla bağımsız yaşanmamakta, egemen sınıfın Gençlik politikasına göre şekillendirilmektedir. Toplumu yöneten sınıf "sınıfsal" politikasını tüm toplumsal olgulara ve kurumlara uyguladığı gibi, gençlik üzerinde de baskıcı bir tutumla bunu gerçekleştirmektedir. Bu nedenle, bu toplumsal olgular ve kurumlar içinde yaşayan gençlik de toplumun egemen sınıfının politikası tarafından biçimlendirilir. Gençlik, içerisinde yaşadığı toplumun izlerini taşıyacak ve o toplumun sorunlarından etkilenecek, toplumsal gelişmeye ve oluşumlara etkin olarak katılacaktır. Bu nedenle çatışmacı kuramlar gençliği içinde bulunduğu sınıfsal konumuna göre ele almakta ve gençlik sorunlarının bu sınıfsal kökenden kaynaklandığını savunmaktadır. Bu anlamda çatışmacı kuramda genel bir 'gençlik' kavramı yerine 'belirli toplumsal sınıf ve tabakaların bir parçası olarak gençlik' kavramının kullanılması tercih edilmektedir. Burjuva sınıfı gençliği, işçi sınıfı gençliği veya küçük burjuva sınıfı gençliğinin

deneyimleri ve sorunları, içerisinde yaşadığı toplumsal yapının ekonomik, sosyal, kültürel yapısından bağımsız şekillenmemekte; gençliğin "Düşünce, tutum, davranış ve eylemlerini ve sorunlarını öncelikle ve temel olarak "İçinde yaşadıkları çevrenin ekonomik, sosyal, kültürel yapısı" belirlemektedir (Gürses ve Gürses, 1997).

Gençlik kendine özgü yaşam tarzı, öncelikleri, beklentileri ve sorunları olan bir topluluk olarak altkültür kuramlarıyla da ele alınmaktadır. Toplumda egemen olan ana kültürün dışında belirli bir kesimin kendilerine özgü geliştirmiş oldukları kültüre "altkültür" denilmektedir. Alt kültürlerin kendilerine has norm, değer ve tutumları bulunmakta ve ana kültürden farklılaşan ya da ana kültüre uyum sağlayamayan bir takım ortak özellikleri barındırmaktadırlar. Amerika'da yaşayan zenciler, Avrupa'daki Türkler ve her toplumdaki gençler kendi alt kültürlerini oluşturan topluluklara örnek olarak verilebilir (Bahar, 2009).

Gençlik dönemindeki bireylerin kendilerine ait doğruları oluştururken içinde bulunduğu toplumdan farklı olarak ortak bir dil, farklı bir iletişim kanalı, kendi varlıklarını ispatlayacak bir giyim kuşam tarzı, daha bireyselci ve özgürlükçü bir duruş sergileyerek kendi içlerinde bir alt kültür oluşturdıklarını söylemek mümkündür. Genç bağımlı ve çocuksu olmaktan sıyrılıp bağımsız ve özgür olmaya doğru bir yönelime girerken ait olduğu ailenin yapısına içinde bulunduğu grubun sosyo-ekonomik düzeyine göre sosyalleşir. Ekonomik ve kültürel sermayenin azlığı ya da çokluğu gençler arasında da belli bir tabakalaşma hiyerarşisi yaratır. Böylece ailenin sosyo-ekonomik düzeyi farklı bir ilişki ağını ortaya çıkarır. Bu durumda farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarında görülebilen başarısız sosyalleşme, gencin ailesinden ayrı, kendi başına özgürlüğünü ilan eden ve asi davranışlar gösteren bir kültürün oluşmasına yol açar. Toplumun genel norm ve değerlerine karşı gelen gençler, kendilerine özgü bir iletişim biçimi geliştirerek, toplumsal kurumlara başkaldırı ve isyankâr tavırlar geliştirir (Baran, 2013). Gençler, güçsüzlük, önemsizlik, amaçsızlık duygusu gibi yabancılaşıma olgusu içindedirler. Ayrıca başkaları tarafından yönlendirildikleri, belirli rollere hazırlandıkları için ateşlidirler. Bu nedenle, kendilerine özgü bir yaşam biçimi ve kendilerine özgü bir yerleşme arayışına girmişlerdir. Yine, mevcut düzenin bireye değer vermediğine inandıkları için kendilerini geliştirme sorumluluğunu duymamakta, başkaları ile birlikte olmayı, o kişilerle duygusal olarak ilişki kurmayı yeğlemekte ve kendi aralarında bir iletişim alanı oluşturmayı istemektedirler (Tezcan, 1997).

Sosyologlar, alt kültürleşmenin kentleşme arasında neden sonuç ilişkisi kurarak, kent yörelerine geniş heterojen nüfusun toplanması, kişiler arası bağların, birincil sosyal yapıların ve normatif anlaşmanın zayıflamasına yol açtığını savunurlar. Dinamik nüfus yoğunluğu, karmaşık ve yabancılaşıma, sosyal düzensizlik, sosyal sapma ve anomi gibi sonuçları beraberinde getiren yapısal farklılaşmaya yol açmakta, geleneksel normlardan sapmalar alt kültürleri oluşturmaktadır. Gençlik alt kültürü toplum adına sadece bir risk unsuru olarak görülmemeli bu kültürün aynı zamanda işlevsel bir görevi bulunduğu da dikkate alınmalıdır. Gençlik alt kültürünün varlığı; gencin çocuklukla yetişkinlik arasındaki radikal geçişini tamamlarken ona destek olmakta, gencin grup içerisindeki konumunu öğrenmesine ve çeşitli yetişkin rollerini deneyerek yeteneklerini geliştirmesine katkı sunmakta, ergenlik döneminde yaşanan yoğun kaygı ve stres duygularına bir boşalım kanalı sağlamakta, yetişkinliğe hazırlanma dönemi olarak işlevsel bir rol üstlenmektedir (Tezcan, 1997). Bu işlevselliğin devreye girmesi ancak gençlik alt kültürüyle toplumun ana kültürünün birbirini yok saymayarak, uyumlu bir biçimde var olmasıyla mümkündür.

Bu çalışmada gençlik olgusu sosyolojik bir perspektiften ele alınacak ve toplumla birlikte gelişen ve dönüşen aynı zamanda parçası olduğu toplumu da değiştirip dönüştüren, kendine has ihtiyaçları gereksinimleri ve kültürü olan bir özne olarak değerlendirilecektir. Gençlik evresi bireyin benlik imajının toplumdaki yansımasıyla birlikte olumlu ya da olumsuz şekillendiği bir süreçtir. Gençlik toplumsallaşmadan bağımsız bir olgu olmamakla birlikte, tamamıyla hegemonya altında, yapılarca şekillendirilen bir nesne olmaktan da uzaktır.

2.5. Gençlik Dönemi

Gençlik insan yaşamının önemli dönüm noktalarından biri olup, yaşamda somut değişimlerin görüldüğü bir gelişim evresidir. Bu gelişim sosyolojik ve psikolojik yönlerden gerçekleştiği gibi ilk sinyalleri biyolojik değişimlerle kendini göstermektedir (Yörükoğlu, 2004). Bu evreye kadar çocuk bedeniyle kabul görmüş birey, değişen bedenine uyum sağlamaya ve diğerlerinin kendisine dair değişen beklenti ve bakış açılarını anlamlandırmaya çalışır. Bu dönem ortak özelliklere sahip olunan bir geçiş dönemi olmakla birlikte, kendi içerisinde bireysel ve toplumsal farklılıkları da barındırmaktadır. Gençlik döneminin başlangıcı biyolojik faktörlere bağlı olduğu gibi, bitişi de bireyin bilişsel gelişimi, yetişme şartları, çevresindeki bireylerle etkileşimi ve

ekonomik bağımsızlığını belirleyen sosyal faktörlerle ilişkilidir (Koç, 2004; Kurttaş, 2017; Özbay ve Öztürk, 1995). Gençliğin ne olduğu ve ne şekilde yaşandığı ise, içine doğulan toplumun sosyo-kültürel dinamikleri ve normatif koşullarıyla eşgüdümlü şekillenmektedir.

Gençlik hem içinde bulunduğu toplumsal yapıyla şekillenmekte, hem de o toplumsal yapıyı değiştirip dönüştürmektedir (Kurttaş, 2017). Bu bakımdan gençlerin, dünya genelinde, kalkınma politikalarıyla, eğitimle, kitle iletişim araçlarıyla yönlendirilme hedefi güdülen, devrimsel bir güç potansiyeli taşıyan önemli bir kitle olarak görüldüğünü söylemek mümkündür.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TUİK, 2020), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları'na göre 2019 yılı sonu itibarıyla Türkiye'nin toplam nüfusu 83 milyon 154 bin 997 kişi olup, bu nüfusun 12 milyon 955 bin 672 kişisini 15-24 yaş grubundaki gençler oluşturmaktadır. Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerin genç nüfus oranının ortalaması %10,7 iken, Türkiye'de bu oranın %15,1 olduğu görülmektedir. Türkiye'nin genç nüfus yoğunluğunun diğer AB üyesi 28 ülkenin genç nüfus oranından daha yüksek olduğu istatistiklerden elde edilen veriler arasındadır. Türkiye'yi takiben Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Danimarka, İrlanda, Hollanda, Birleşik Krallık, Fransa, Lüksemburg, Belçika, İsveç, Finlandiya, Malta, Avusturya, Hırvatistan ve Macaristan da ortalamanın üzerinde genç nüfus yoğunluğuna sahip AB üyesi ülkelerdendir (TUİK, 2020).

Avrupa Birliği'nin gençlerin mevcut potansiyellerini ortaya koymalarını sağlamak, kendilerine ve dünyaya karşı bakış açılarını geliştirmelerine katkı sunmak amacıyla desteklediği çokça proje mevcuttur. Beyaz Kitap, AB Gençlik Programı, Erasmus Öğrenci Değişimi, Yaşam Boyu Öğrenme, Avrupa Gençlik Paketi, Avrupa Gençlik Forumu, Gençlik İçin Avrupa Paketi gibi projeler buna örnektir. Benzer bir şekilde, Avrupa Birliği üyesi ülkeler de merkezi ve yerel düzeyde gençlere yönelik projelere çeşitli destekler vermektedirler. 2007-2013 yılları arasında 31 ülkeye yönelik olarak hayata geçirilen “Avrupa Gençlik Programı” 885 milyon Avroluk bir bütçeyle uygulanmıştır. Bu bütçe her ülkedeki Ulusal Ajans kurumları tarafından gençlere kullanırılmıştır. Diğer taraftan, 28 Avrupa Birliği üyesi ile 9 Akdeniz ülkesini kapsayan Avrupa Akdeniz Gençlik Programı ile birçok genç maddi destek alarak farklı ülkelerde bulunma fırsatını yakalamıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı [GSB], 2019).

Gençlik, hem bireyin hem de toplumun beklentilerinin yüksek olduğu ve geleceğe odaklı tasarımların devreye girdiği bir süreçtir. Birey kendisini keşfetme telaşındayken, toplum da bireyden, bu süreçte kendisini donanımlı bir şekilde yetiştirip, toplumsal yapının ve düzenin devamlılığını sağlayacak bir yetişkine dönüşmesini bekler.

2.5.1. Gençlik döneminde gelişim

Bebekliğinden çocukluk çağına değin dış dünyayı ve kendi vücudunu tanıyan ve keşfeden birey, gençlik dönemiyle birlikte duygularını, düşüncelerini ve değerlerini şekillendirmeye başlayarak kimlik inşasını oluşturmaya başlar. Gençlik dönemi bireyin hayatı ve kendisini sorguladığı bir keşif aşamasıdır. Bu dönemde bilişsel, fiziksel, cinsel, sosyal, duygusal ve ahlaki olmak üzere birçok alanda gelişim gözlemlenmekte ve kişiye has bir kimlik şeması ortaya çıkmaktadır (Yavuzer, 2004).

Gençlik ve ergenlik kavramları yer yer birbirinin yerine kullanılsa da ergenlik kavramının bir büyüme eylemini ifade etmek için kullanıldığı; buna karşın gençlik kavramının ise aynı dönemin toplumsal ve sosyal yönüne işaret ettiği ve zaman anlamında daha geniş bir kesiti kapsadığı söylenebilir (Debesse ve Onur, 2019).

Çocuklarda büyüme ve gelişmeyi tiroid ve ön hipofizin büyüme hormonu etkilemekte, tiroid hormonu gelişme ve olgunlaşmada etkili olurken, hipofiz hormonu da boy büyümesinde etkin rol almaktadır (Aydın, 2010). Ergenliğin başlangıcı olarak kabul edilen erinlik çağı doğumdan önceki embriyonik aylar ve doğumdan sonraki ilk yıl haricindeki en hızlı büyüme ve gelişmenin yaşandığı evredir ve kızlarda erkeklerden ortalama olarak iki yıl daha erken başlamaktadır. Bu dönemde bireyin vücudunda özellikle fizyolojik değişimler ön plana çıkmakta ve beden yapısında farklılıklar gözlemlenmektedir. Bu aşamada vücutta boy-kilo artışı ve cinsel gelişim hız kazanmaktadır. Erinlik döneminin başlangıcında genetik faktörler, beslenme, çocuğun sağlık durumu, beden kütlesi etkili olmaktadır (Gander ve Gardiner, 2004; Yavuzer, 2004; Aydın 2010).

Gençlik dönemi ikincil cinsiyet özellikleri yanında birincil cinsiyet özelliklerinde de hızlı değişimlerin yaşandığı bir evredir. Kızlarda majör ve minör labialar, klitoris ve vajinal kanal büyürken, klitoristeki uyarımlar daha yoğun hale gelmektedir. Hipofiz ve yumurtalıkların çalışmasıyla birlikte, yumurtalıklardan döl

yatağına bırakılan döllenmemiş yumurtanın bir miktar kan ve döl yatağı dokusu ile birlikte dışarı atılması anlamına gelen adet kanamasının gerçekleşebilmesi için, kızlarda yumurtalıklar olgunlaşır ve gelişir uterus gelişir ve uterusun iç duvarı kalınlaşmaya başlar. Böylece ergenlik döneminde üreme için fiziksel anlamda gerekli ortam kadın açısından gerçekleşmiş olur ve bu döngü menopoza dönemine kadar her ay tekrarlanır. Tıpkı kız çocukları gibi erkek çocuklarının da cinsel organlarında bu süreçte büyüme ve gelişme yaşanmaktadır. Erkeklerde skrotum ve penis büyürken, skrotum içerisinde yer alan eşey hücreleri ve seks hormonları içeren testisler de büyümektedir. Bu süreç ile birlikte testislerden penise spermilerin aktarımını sağlayan aktarım sistemi ve prostat gibi bezler de oluşur. Bu bezlerden salgılanan ve spermeleri taşıyan salgı olan meni salınımı başlar (Özbay ve Öztürk, 1995). Fizyolojik yönden cinsel olgunlaşma ile psikososyal yönden cinsel kimliğin olgunlaşması her zaman senkronize biçimde gerçekleşmeyebilir. Gencin vücudunun fizyolojik anlamda üretkenlik kazanmış olması, onun cinsel anlamda tam bir olgunlaşmaya eriştiğinin göstergesi değildir. Cinsel olgunlaşma kişilerarası ilişkilerle ve deneyimlerle bağlantılı, duygusal, zihinsel, sosyal gelişim yönlerini de kapsayan çok yönlü bir durumdur (Özbay ve Öztürk, 1995).

Gençlik dönemi bireyin zihinsel süreçlerinde de belirgin farklılıkların yaşandığı bir evredir. Zekânın, ergenlik çağına kadar dik bir eğri boyunca çok hızlı bir gelişim gösterdiği, 15-16 yaşlarında bu eğrinin doruk noktasına ulaştığı, sonrasında ise 20 yaşlarına değin bu gelişim eğrisinin yatay bir çizgi halinde seyrettiği kabul edilmektedir (Yörükoğlu, 2004, s. 49). Çocukluk çağı boyunca hâkim olan somut düşüncenin yerini, gençlik dönemiyle birlikte soyut, çok yönlü, eleştirel ve analitik düşünebilme becerisi almakta, ergenlik döneminde bireyin ahlak, ideoloji, inanç gibi toplumsal konulara ilgisi artarken, bu konuları muhakeme etme gücü de bireye sunulan yaşantı zenginliğiyle eşgüdümlü olarak artış göstermektedir (Küçükkaragöz, 2017).

Gençlik değişen bedensel özelliklerin ve salgılanan hormonların etkisiyle yoğun duygu akışının yaşandığı ve bu duygular arasında çok hızlı geçişlerin olduğu bir evredir. Bu dönemde yoğun bir biçimde salgılanan androjen ve östrojen hormonlarının da etkisiyle gencin karşı cinse ve cinsel konulara ilgisi artmakta ve bedensel hazzın keşfine dair bir farkındalık oluşmaktadır. Ergen vücudunda gözlemlediği fiziksel değişimlerin yanında yeni yeni keşfettiği bu yoğun duygulara da uyum sağlamaya çalışmakta, bu durum gençte yer yer suçluluk, heyecan, yadırgama, şaşkınlık gibi karşıt duyguların yaşanmasına sebebiyet verebilmektedir. Cinsel hazzı keşfeden birey bir başkasıyla ya da

kendi kendine cinsel doyuma ulaşmaya çalışmakta ve yetiştiği kültür doğrultusunda da yaşadığı bu hazza olumlu ya da olumsuz anlamlar yükleyebilmektedir (Yörükoğlu, 2004).

Çocukluk boyunca aile ortamında sevgi, güven, ait olma, koşulsuz kabul ihtiyaçları karşılanan çocuk, kendisine ve çevresine olumlu bir bakış açısı geliştirerek, ergenlik döneminde etkileşime girdiği diğer insanlarla olumlu bir iletişim ağı kurar ve böylelikle kendi sosyal kimliğini de inşa etmeye başlar. Bireyin kişilerarası iletişimi çocukluk yaşantılarında aile içerisindeki yaşantılarıyla ilintili olmakta ve doğru tutumlarla yetiştirilen gençler girdikleri sosyal ortamlarda da aynı iletişim kanallarını kullanarak olumlu ilişkiler geliştirebilmektedir.

Gençlik dönemi bireyin diğerleri tarafından nasıl görüldüğünü fazlasıyla önemseydiği ve diğerlerinden aldığı olumlu veya olumsuz yanıtlar kapsamında kendi benliğini inşa ettiği bir süreçtir. Bu dönem boyunca genç huzursuz ve kararsız olma, sürekli hayal kurma, ani duygusal tepkiler verme, çabuk heyecanlanma, güvensizlik, utangaçlık, aşırı bağlanma, öfkelenme gibi duygu hallerini yoğun bir biçimde yaşayabilir (Kulaksızoğlu, 1990). Bu dönemde bireyin kimlik kazanımı açısından akran gruplarıyla kurduğu etkileşimler ve karşı cinsle yakınlaşmaları oldukça önemlidir. Akran grupları içerisinde sosyal duruşuna ve davranışlarına dair dönütler alan genç bu yolla benlik imajını oluşturarak sosyal kimliğini inşa etmiş olur. Karşı cinsle kurduğu duygusal yakınlaşmalar da yine bireyin hem sosyal kimliğinin hem de cinsel kimliğinin şekillenmesinde etkili olmaktadır (Yörükoğlu, 2004; Kulaksızoğlu, 2019; Pulat, 2021; Yavuzer, 2004). Goffman (2004)'ın benliğin sunumu şemasından yola çıkılarak, gençliğin, yetişkinliğin ön provasının yapıldığı, arka bahçe olduğunu söylemek mümkündür. Yetişkin olarak sahiplenilen kimlik, gençlik dönemi boyunca sürekli perforce edilerek, seyircilerden alınan tepkiler doğrultusunda tekrar tekrar inşa edilerek, sosyal etkileşimler ve psikolojik süreçler neticesinde kazanılmaktadır. Burada seyircileri kimi zaman ebeveynler, kimi zaman öğretmenler, kimi zaman akran grupları, kimi zaman romantik ilişki kurulan kişiler, kimi zaman ise diğerleri temsil etmekte ve etkileşime girilen bu izleyiciler bireyin kimlik oluşumu ve benlik imajı üzerinde aktif rol üstlenmektedirler.

2.5.2. Gençlik döneminde aşk ve romantik ilişkiler

Gençlik bireyin yaşantısında özel ve belirgin farklılıkları olan bir dönem olarak ele alındığında bu dönemin her türlü yaşantısının kendisine has nitelikler barındırdığını söylemek mümkündür. Yetişkin olmaya doğru yol alan birey, kendini keşfettiği bu zorlu süreçte başkalarıyla etkileşimleri sonucunda, kendi benlik imajını oluşturmaktadır. Özellikle bu süreçte gencin akranlarıyla ve duygusal bağ kurduğu karşı cinsle etkileşimi gencin kimlik kazanımı sürecinde önemlidir.

Gencin fizyolojik bilişsel psikolojik gelişimi gibi yaşadığı romantik ilişkilerdeki duygu hali de kendine has nitelikler taşımaktadır. Gençlik döneminde yaşanan romantik ilişkilere değinilmeden önce romantik ilişki aşk ve sevgi kavramlarının açılımını yapmak bu anlamda gerekli olacaktır.

Aşkın tanımı kültürden kültüre değişiklik göstermekle birlikte, tanımını yapan kişilerin bakış açılarına göre de değişiklik göstermektedir. Araştırmacıların kuramsal yaklaşımına göre aşk kavramı yer yer psikolojik süreçlerle, yer yer evrimsel öğelerle yer yer toplumsal normlarla ifade edilmiştir.

Reik (2009), aşkı bir takım psikolojik süreçlerle ilişkilendirerek, kendisinden hoşnut olmayan egoyu kurtarma girişimi olarak tanımlar ve bu tanımı şöyle izah eder:

Her birimiz çocukluk ve ergenlik döneminin başlarında olmak istediğimizi yansıtan bir resim çizmişizdir. Bu arzulanan imaja ego ideali deriz. Her birimizin aynı zamanda onun gerçekten kim olduğuyla ilgili muğlâk, bilinçdışı, bir fikri vardır ve hepimiz bu gerçek benlikle ego ideali arasındaki mesafeyi devamlı olarak ölçen eleştirel bir duyuya sahibizdir. İdeal imajın örneklerden- ebeveynler, öğretmenler ve benzetmek istediğimiz diğer kişiler- birçok özellik aldığı açıktır. Biz de bu hayran olduğumuz kişilerde bulunan özelliklerin bir toplamına -çekici bir görünüm, akıllılık, doğuştan gelen parlak yetenekler- sahip olsaydık tatmin olurduk. Bilinçdışı olarak yetersizlikler ve başarısızlıklarla dolu olduğumuzu anladığımızda, bir tür kendimizden hoşnut olmama duygusu besleriz ve bu bizi bu ego idealini kendimizin dışında aramaya yöneltir. Daha iyi bir benlik arzularız. Psikolojik yönden bu şekilde hazırlanmış olarak, ne yazık ki bizde bulunmayan üstün niteliklere sahip görünen, bizim aksimize görünüşte kendi kendine yeten ve kendinden hoşnut olan birini buluruz. Bu kişi karşı cinsten biri olduğu zaman cinsel dürtü, yolu gösterir. Erkek kadında kişileşmiş ego idealini görür, ona imrenir, hatta ondan nefret eder (aşktaki psikolojik yönden önemli bilinçdışı nefret ögesi buradadır) ve sonunda âşık olarak onun dayanılmaz çekiciliğine teslim olur (Reik, 2009 s.13).

Kernberg (2017), aşkı büyüme ve bağımsızlaşmakla ilgili bir yas tutma süreci,

çocukluğun haz veren nesnelerini geride bırakma deneyimi olarak tanımlar. Yetişkinlikteki aşk nesnesi ihtiyacının, çocukluğa ait olan haz nesnelerinden uzaklaşmanın ve o nesnelerin yerini alabilecek kaynak arayışlarının bir sonucu olduğunu ifade eder. Kernberg'in aşk tanımı dinamik, çocukluk dönemi ödipal karmaşalarıyla ilintili, karşıdaki kişiyle özdeşleşimin ön planda olduğu, Freud'un kişilik topografyasında belirttiği id, ego ve süper ego yapılarıyla iç içe bir nitelik taşır.

Atak ve Taştan (2012), farklı kuramsal yaklaşımınların aşk kavramını ele alış biçimini şu şekilde özetlemiştir:

Karmaşık bir duygu düşünce ve davranışlar bütünü olan aşk, insanların toplumsal ilişkilerinin tamamlayıcı bir ögesidir. Aşka ilişkin farklı kuramcılar farklı tanımlamalar yapmıştır. Moss ve SchWebel'in aktardığına göre Freud aşkı cinselliğin yüceltilmesi olarak, Harlow bağlanma davranışı olarak ve Fromm ilgi sorumluluk, saygı ve anlayış olarak tanımlamıştır. Maslow ise, aşkı ikiye ayırmıştır. Birincisi, kişinin güvensizliğiyle gelişen ve düşük düzeydeki duygusal ihtiyaçları ifade eden "yetersizlik aşkı", ikincisi ise yüksek düzeyde duygusal ihtiyaçları içeren ve özellikle kendini ve diğerini gerçekleştirme isteğini ifade eden âşık olma. Tennov ise aşkı bilişsel etkinliği devre dışı bırakan, geçici bağımlılık ve sevilen kişiye yönelik bedeninin verdiği duyarlı tepki olarak tanımlamaktadır (Atak ve Taştan, 2012, s.521).

Ergenlik dönemiyle birlikte hormonların artış göstermesi ve ikincil cinsiyet özelliklerinin belirginleşmesi gencin cinselliğe ve cinsel nesnelere karşı ilgisinin artmasına, cinsel ve duygusal çekim hissettiği kişilerle yaklaşma ihtiyacının oluşmasına ortam hazırlamaktadır. Genç aşk duygusunun itekleyici gücüyle bu duygularını karşı tarafa aktararak, karşılıklı bir doyum alma ihtiyacı duymakta ve bunu da romantik ilişkiler aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

Kaya (2018), farklı kuramsal bakış açılarıyla romantik ilişkiye dair yapılan tanımlamaları özetle şöyle aktarmaktadır:

Sternberg (1986)'ya göre, romantik ilişki, erkek ve kadın arasında gelişen bağlılık, tutku ve yakınlığın birleşiminden oluşan bir ilişki olarak tanımlanmaktadır. Moss ve Schwebel (1993), romantik ilişkiyi karşılıklı ve olumlu bir bilişsel, duygusal, fiziksel yakınlık ve bağlılık içeren bir kavram olarak tanımlamaktadır. Williams ve Connolly (1997)'ye göre romantik ilişki, yaşam süresince farklı şekillerde ortaya çıkabilen, kişilerarası duygusal deneyim paylaşımıdır. Collins (2003)'e göre karşılıklı farkında olunan ve ilgi ifadelerinin eşlik edebileceği "özel bir yoğunluk" ile dikkat çeken, devam eden gönüllü bir etkileşim olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 2018, s. 63).

Romantik ilişki kavramına dair farklı farklı tanımlar yapılmış olmakla birlikte bu

tanımlarda ortak paydalar olduğu ve romantik ilişkiyi diğerk sosyal ilişkilerden ayıran niteliklerin benzer olduğu görölmektedir. Duygusal veya cinsel çekim hissedilen kişiyle yaşanan karşılıklı duygular, gençler tarafından “Çıkma, Sevgili Olma, Flört etme” gibi farklı isimlerle de tanımlanabilmekle beraber, hepsinde kastedilenin özel bir kişiye hissedilen özel duyguların, özel bir biçimde yaşanması olduğu söylenebilir (Güneş, 2018).

Gençlik döneminde gençlerin akranlarıyla iletişime ve grup içerisinde kabul görmeye verdikleri önem özellikle romantik ilişkilere bittikleri değerin de daha yüksek olmasına ortam hazırlamaktadır. Romantik ilişkilerin gencin gelişiminde, özgüven kazanma, olumlu benlik imajı geliştirme, kendini değerli bulma, sosyal iletişimin güçlenmesi, yalnızlık hissinin azalması, olumlu duyguların gelişmesi anlamında çok olumlu işlevleri bulunmaktadır (Bugay ve Çok, 2015).

Gençlikte yaşanan romantik ilişkilerin bilinçli adımlarla yönetilmesi gencin gelişimine katkı sunarken, bilinçsiz alınan kararlar ve gerçekleştirilen eylemler gencin kimlik inşa sürecinde ve gelecekteki yaşantısında risk teşkil edebilmektedir (Balda ve Akış, 2017). İkili ilişkilerdeki şiddetin ve cinsiyetçi eylemlerin ilk performesi yine bu ilişkiler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Gençler bu romantik ilişkilerde şiddetin faili ya da mağduru olabilmekte, toplumsal cinsiyet öğretilerini pratik etmekte ve cinsiyetçi değer ve davranışlar sonucunda birbirleri üzerinde tahakküm kurabilmektedir. Gençlerin ilişkilerini bilinçli yaşamalarının sağlanması adına bu ilişkilerdeki riskli öğelerin problematize edilmesi de önemli bir husustur. Buradan hareketle gençlerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları şiddeti ifade etmek adına kullanılan flört şiddeti kavramı çalışmanın bir sonraki bölümünde detaylı biçimde analiz edilmektedir.

3. FLÖRT ŞİDDETİ

Araştırmanın bu bölümünde flört şiddeti olgusunun kapsamlı bir analizine yer verilecektir. Flört şiddetini daha anlaşılır kılabilmek amacıyla, ilk olarak şiddet kavramı, şiddetin dinamikleri ve sınıflandırmasına ilişkin bilgiler aktarılacaktır. İkinci aşamada ise flört şiddetine dair alanyazında yer bulmuş tanımlamaların bir sentezi yapılacaktır. Flört şiddetine ilişkin kuramsal yaklaşımlar incelenecektir. Bölümün son başlığında ise dünyada ve ülkemizde flört şiddetine dair yapılmış araştırmalardan elde edilen veriler okuyucuya sunulacaktır.

3.1. Şiddet Kavramına Genel Bakış

Şiddet kavramı, dilimize Arapça ‘Şedd’ kelimesinden geçmiş olup, sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma gibi anlamlar taşımaktadır (Tekin, 2011). İngilizcede ve Fransızcada *violence*, Almancada ise *gewalt* kelimeleri şiddet kavramını ifade etmek için kullanılmaktadır. Şiddet teriminin kökeni, Latince *violentia* sözcüğüne dayanmaktadır. *Violentia*, ‘sert ya da acımasız kişilik, güç ve şiddet’ anlamlarına sahip bir terimdir (Marshall, 1999). Kelimenin fiil hali olan *violare* kavramı ise; şiddet kullanarak davranmak, değer bilmemek, kurallara karşı gelmek anlamlarında kullanılmaktadır. Terimin kökündeki *vis* sözcüğü ise ‘güç, erk, yetke’ gibi anlamları taşımakla birlikte, ‘nitelik, bolluk, öz’ gibi anlamları da içinde barındırmaktadır. Latince *vis* sözcüğüne karşılık olarak ise, Yunancada *is* terimi kullanılmaktadır ki bu kelime de yine ‘kas ve bedensel güç’ anlamlarına gelmektedir. Bu terimlerin Sanskritçede karşılığı olarak ise ‘üstünlük, egemenlik, güç kullanma’ anlamlarını temsil eden *j’(i)ya* terimi kullanılmaktadır (Michaud, 1991).

Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization [WHO, 2002])’ne göre şiddet, “Kasıtlı olarak; tehdit veya fiilen kendine, diğer bireye veya bir grup ya da topluluğa karşı yaralama, ölüm, psikolojik zarar verme, engelleme veya yoksun bırakma ile sonuçlanan fiziksel güç kullanılması” olarak ifade edilir. Türk Dil Kurumu (TDK, 2010) şiddeti, “bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik, bir hareketten doğan güç, kaba sert davranmak” şeklinde tanımlar. Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kanunu (2012, md.2)’ nda ise şiddet; “Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün

keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlanmaktadır.

Eski dönem ceza hukukunda şiddet müessir fiil olarak daha keskin sınırlarla ifade edilmiş, insanın diğerlerine karşı sergilediği ağır ya da hafif hasarlar bırakan saldırgan ve hoyrat davranışlar olarak ele alınmıştır ancak değişen çağ ve yaşanan şiddet vakalarının yoğunluğu hukuk dilinde de bir yenilenme zarurietini doğurmuş ve şiddete dair yapılan tanımlamaların sadece darbe ve fiziksel hasar noktasında ele alınması yanlışlığından vazgeçilmiştir. Nitekim daha sonra medeni hukukta şiddet eylemi, “bir insanın istemi üzerinde onu geri adım atmaya zorlayacak şekilde baskı kurmak” olarak ifade edilmiştir (Michaud, 1991).

Şiddet kelimesinin farklı kültürleri temsil eden sembolik ifadesine ve farklı tanımlarına bakıldığında, şiddete yüklenen ortak anlamların ‘güç kullanma, yetkisi altına alma, engelleme, kısıtlama, üstünlük kurma’ gibi tahakkümle ilişkili ifadeler olduğu görülmektedir. Şiddet olgusu ilk olarak sadece fiziksel darbeye ilişkilendirilmiş olsa bile, ilerleyen süreçlerde şiddetin yöneltildiği kaynak ve uygulanış biçimi bakımından farklı türlerinin alanyazında tanımlanmış olduğu görülmektedir.

3.2. Şiddetin Dinamikleri ve Sınıflandırılması

Şiddet; bireysel, ailesel, toplumsal ve kültürel faktörlerin etkisiyle oluşan ve kolay kolay çözülemeyen toplumsal bir kördüğüm niteliği taşımaktadır. Bireyin duyguları ve davranışları üzerinde; kalıtsal özellikler, hormonal farklılıklar, cinsiyet, iç salgı bezlerinde ortaya çıkan bozukluklar, alkol/madde kullanımı, dikkat eksikliği ve dürtüsellik gibi bireysel faktörler etkili olduğu kadar, çevresinden aldığı uyaranlar ve içine doğduğu ailevi ve toplumsal koşullar da etkili olmakta; aile ve toplumda şiddetin bir problem çözme aracı olarak normalleştirilmesi; cesaret, güç gibi kavramlarla ilişkilendirilerek, toplumsal bir değere dönüştürülmesi şiddetin varlığını güçlendirmektedir (Ayyıldız, 2019). Şiddet toplumun bireyleri arasındaki eşitliğe gölge düşüren, güvensizlik yaratan, dolayısıyla toplum düzenine ve sağlığına zarar veren bir etkiye sahiptir (Altun, 2006). Toplumsal düzenin bozulduğu kargaşa durumlarında, bireylerdeki saldırgan davranışlar artar, artan saldırgan davranışlar toplumdaki düzeni tehlikeye atarak bir kaos ortamı oluşturur (Köknel, 1996). Böylelikle etki tepki

ekseninde, tekrar tekrar, yeniden üretilen, kolektif bir şiddet varlığını idame ettirir.

Köknel (1996) şiddeti; kızgınlık, öfke, kin, nefret, düşmanlık gibi duyguların etkinlik kazandığı, saldırganlık dürtüsünün harekete geçtiği bir durum olarak tanımlamakla birlikte, şiddetin sadece kötücül işlevine odaklanmaz. Şiddeti, aynı zamanda bireyin ve toplumun yaşamının sürdürülmesine ve güvende olmasına hizmet eden işlevsel bir araç olarak görür ve bunu uyumu sağlayan şiddet olarak adlandırır. Uyumu ve düzeni sağlamaya yönelik uygulanan şiddetin amacı, zarar vermekten çok kendini koruma içgüdüsüne dayanmaktadır ve sınırları bu anlamda çizilmiştir. Savaş dönemlerinde yaşanan bir milletin veya ülkenin kendini koruması amacıyla uygulanan şiddet buna örnektir. Zarar veren kötücül şiddet ise; korunma güdüsünden bağımsız kasten yapılan zarar verici, yıkıcı eylemleri ifade eder. Bu tip sergilenen şiddet insana özgü olup, altında içgüdüsel bir ihtiyacın karşılanması maksadı yatmamaktadır. Zarar verici şiddet, içgüdüsel olmaktan ziyade, öğrenilerek içine doğulmuş olan kültürün bir parçası olarak kazanılmıştır.

Gözütok (2008) şiddeti, tıpkı açlık gibi, organizmanın kendi içinde yaşadığı gereksinim ve eksikliklerden kaynaklanan ve bireyi farklı biçimlerde güdüleyerek farklı davranışlara yönlendiren bir güç olarak tanımlar. İnsandaki saldırganlık güdüsü, farklı davranış kalıplarıyla eyleme dökülebilecek olup, bu davranışlar bir yüz mimiğinden ya da bir sözcükten ibaret olabileceği gibi, doğayı canlıyı yakan, yıkan, yok eden boyutlara varabilecek kadar çeşitlilik gösterebilmektedir.

Fromm (2008), *Sevginin ve Şiddetin Kaynağı* eserinde detaylı bir şiddet çözümlemesi yaparak, insanda var olan yıkıcılık güdüsünü tetikleyen unsurlara yoğunlaşır ve insandaki nefret, saldırganlık gibi duyguların ortaya çıkışını, insanın inancını yitirmesi ve güçsüz hissetmesiyle ilişkilendirir. ‘İnancın yitirilmesi(yıkılması)’ ile anlatılmak istenen; adalet, iyilik, sevgi, güven beklentileriyle yaşama adım atan çocuğun, sakatlayıcı yaşantılar sonucu kendisine ve hayata karşı ümidini yitirerek, hayal kırıklığı ve öfkeyle dolu, üretemeyen, var edemeyen bir yetişkine dönüşmesidir. Kendini var edemeyen sevgi, güven ve ait olma ihtiyaçları karşılanmayan, üreticilik ve özerklik anlamında toplumsal anlamda kabul göremeyen birey, içsel bir gerginlik yaşar ve bu gerginlik kendine ve başkalarına zarar verme davranışı şeklinde dışa vurur. İnsan ancak var ederek, bir yaratı ortaya koyarak, yaşama ve yaşatma isteğini artıracı; aksi takdirde, bir özne olmayı hedeflerken, bir nesneye dönüşen insan, içinde yeşeren

nefret ve öfke tohumlarının etkisi altında yıkıcı davranışlara yönelecektir.

Fromm'un şiddet çözümlemesine bakıldığında, şiddet eylemini içsel dinamiklerle ve ortaya çıktığı toplumsal normlarla birlikte, neden-sonuç ilişkisinde ele aldığı görülmektedir. Fromm'un şiddet tahlilinde, insanın özünde iyiye doğruya ulaşma ümidi ve gayesiyle yaşama başladığı, ancak yaşadığı olumsuz deneyimler sonucunda inancını yitirdiği noktada kötücül eylemlere yöneldiğine vurgu yapılmaktadır. Burada yaşantısal deneyimlere yapılan vurgu şiddetin toplumsal ve kolektif boyutuna da işaret etmektedir. Şiddet sadece dürtüsellikten beslenen bir davranış biçimi değil, aynı zamanda içine doğulan toplumda öğrenilen ve hatta pekiştirilen bir yaşantı deneyimidir. Şiddet salt yok etme amacına hizmet etmemekte, bağlam dahilinde yaşam için bir savunma aracına da dönüşebilmektedir. Davranışın ortaya çıktığı normların, davranışın belirleyicisi olduğunu söylemek mümkündür.

Fromm (2008), şiddet tipolojisini yok etmek/yaşatmak amaçsallığı üzerine kurarak, oyunda ortaya çıkan şiddet, tepkisel şiddet, engellemelerden doğan şiddet, öç alıcı şiddet ve ödünleyici şiddet gibi farklı başlıklarda şiddet olgusunu inceler. O'na göre; şiddetin en masum ve yıkıcılık güdüsünden yalıtılmış türü oyunda ortaya çıkan şiddettir. Bu şiddet türüne örnek olarak Fromm, ilkel kabilelerin savaş oyunlarını, Zen Budistlerin kılıç oyunlarını gösterir. Diğer bir şiddet türü olan tepkisel şiddetin temelinde yatan duygu korku, motivasyon kaynağı ise hayatta kalma ve korunma dürtüsüdür. İnsanın kendisine yönelik bir tehlike hissettiğinde, yaşamını, canını, özgürlüğünü, malını ya da onurunu korumak adına ortaya koyduğu davranışlar bütünüdür. Tepkisel şiddete benzer nitelikte bir başka şiddet türü ise engellemelerden doğan şiddettir ki bu şiddet daha bebeklikten itibaren canlılarda gözlemlenebilen bir davranıştır. Bu şiddet türünün altında yatan duygular hırs, gıpta ve kıskançlık iken; motivasyonu ise sahip olma, elde etme arzusudur. Fromm'un yok etmeye hizmet eden şiddet olarak tanımladığı şiddet biçimi ise öç alıcı şiddettir. Bu şiddet türünün altında yatan duygu nefret ve intikam olup, motivasyon kaynağı ise bedel ödetme isteğidir. Yaratma yetisini elinde bulunduran birey, bu duyguyu bastırıp kontrol edebilirken, kendi acizliğinin ve üretememe gerçeğinin farkında olan birey yok etmeyi seçmektedir. İnsanın ilkel ve akıldışı yönüyle hareket etmesi sonucu oluşan bu davranış biçimi, aynı zamanda eylemi yapan kişinin acizliğini ve güçsüzlüğünü ortaya koymaktadır. Fromm tıpkı bu şiddet türü gibi ödünleyici şiddetin de kişinin yaşama ve insanlara inancını yitirmesi ve kendi güçsüzlüğüyle yüzleşmesi sonucu ortaya çıktığını savunur.

Umutsuzluktan nefretin ve kötülüğün doğduğunu ve başka alternatifi kalmayan insanın tek çıkış yolunu kendisine kötülük yapan dünya karşısında kötü olmayı seçerek bulduğunu ifade eder.

Zizek (2018) ise şiddeti, öznel, sistemik ve simgesel şiddet olmak üzere üç sınıflandırmada ele alır. Öznel şiddet; bu üçlemede diğer iki şiddet türünden beslenerek ortaya çıkan, nihai şiddet görüntüsüdür. Sistemik şiddet ise; öznel şiddeti doğuran gerilimi süreç dahilinde besleyen, toplumsal yapılar ve sistemlerdeki sömürü ve tahakküm ilişkilerinin bütünüdür. Simgesel şiddet ise bu tahakküm ve sömürü ilişkilerinin sıradanlaştırılması ve belki de tabii kılınması adına dilin bir araç olarak kullanılması ve bu döngüyü tekrar tekrar inşa etmesidir. Öznel şiddetin buzdağının suyun üstünde görünen tarafı; sistemik ve simgesel şiddetin ise suyun altında kalan ve çok daha yıkıcı ve parçalanması zor kısmı olduğunu söylemek doğru bir benzetme olacaktır. Zizek bu nedenle sadece öznel şiddete yoğunlaşarak toplumsal bir sorun olan şiddet sorunun çözilemeyeceğini, öznel şiddeti doğuran yapılardaki (ekonomik, politik, hukuksal, sınıfsal, kültürel vb.) çarpıklıkların ve sömürü düzeninin, yani diğer sistemik ve sembolik şiddet unsurlarının ortadan kaldırılmasıyla toplumsal şiddet sorunun bertaraf edilebileceğini savunur. Zizek'in şiddet analizinde, çatışmacı yaklaşımın etkili olduğu görülmekte ve şiddetin bireysel bir davranış olmaktan ziyade toplumsal dinamiklerle ilişik bir mesele olduğu mesajı okunmaktadır. Zizek (2018), şiddetin sadece görünen yüzü olan öznel şiddetin dillendirilmesini, esas can alıcı noktanın toprak altına gömülme gayesi olarak nitelendirir.

Dünya Sağlık örgütü (WHO, 2002), eylemin yöneltildiği özneye göre üç farklı sınıflamayla şiddeti ele alır: Kişinin kendisine yönelttiği şiddet, kişilerarası şiddet ve kolektif olarak yaşanan şiddettir. Kendi kendine yönelik şiddet; intihar davranışı ve kişinin kendine karşı istismar davranışlarını içermektedirken, kişilerarası şiddet; aile/eş/partner gibi yakın ilişki kurulan kişilere ya da toplumun parçası olan tanıdık / yabancı kişilere yönelik uygulanan şiddeti tanımlamak adına kullanılmaktadır. Kolektif şiddet ise; sosyal politik ve ekonomik anlamda gerçekleştirilen makro düzeyde şiddeti kapsamaktadır (WHO, 2002).

Ünsal (2005), şiddet tipolojisinde şiddeti özel ve kolektif şiddet olarak iki başlıkta ele alır. Özel şiddeti; cürümsel ve cürümsel olmayan şiddet olarak iki alt gruba ayırır. Cürümsel şiddet; ölümcül (cinayet, suikast, zehirlenme vb.), bedensel (isteyerek

darb ve yaralama), cinsel (ırza geçme); cürümsel olmayan şiddet ise, intihar ve kazalardır. Kolektif şiddeti ise, grupların bireylere karşı şiddeti (terör, medya terörü), grubun kendi içinde şiddeti (örgüt kavgası), grubun karşı gruba şiddeti (tarafkar kavgaları, ırk ayrımı), grubun iktidara karşı şiddeti (iç savaş, başkaldırı, genel grev), devlet şiddeti (hak ihlalleri, soykırım vb.) ve uluslararası şiddet (savaş) olarak sınıflandırır.

Polat (2017), şiddet mağduru olan, şiddeti yaşayan topluluklara göre bir şiddet sınıflandırması yaparak; kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet, yaşlıya yönelik şiddet, akranlar arası şiddet, kardeşler arası şiddet, flört şiddeti, engelliye yönelik şiddet, LGBTİ kişilere yönelik şiddet, mültecilere yönelik şiddet, kişinin kendine yönelik şiddeti gibi alt başlıklarla şiddeti gruplandırır.

Şiddete dair literatürde sıklıkla yer alan bir başka sınıflandırma ise şiddetin uygulanış biçimi ve yarattığı tahribat ekseninde yapılmaktadır. Bunlar; *fiziksel şiddet*, *ekonomik şiddet*, *psikolojik şiddet*, *cinsel şiddet* (Polat, 2017; Gözütok, 2008) ve bilişim çağının bir sonucu olarak gündelik yaşama ve literatüre dahil olan *siber şiddet*dir. Tokat, atmak, tekme atmak, yaralamak kesici bir araçla zarar vermek, ittirip kaktırmak çekiştirmek gibi bedene yönelik yapılan yıkıcı eylemler *fiziksel şiddet*; bağırarak, tehdit etmek, aşağılamak, hakaret etmek, özgürlüğünü kısıtlamak, arkadaş çevresine kısıtlamalar koymak, dalga geçmek, küçük düşürmek, başkalarıyla kıyaslamak gibi kişinin ruhunda ve duygu durumunda hasar bırakan, tamiri zor söz, tavır ve davranışlar *psikolojik şiddet*; birini istemediği yer, zaman ve koşullarda cinsel birlikteliğe zorlamak, bedenine taciz amaçlı dokunmak, birine isteği dışında cinsel içerikli görüntüler izletmek, kadının bedeni üzerinde doğurmaya ya da doğurmamaya dair tahakküm kurmak gibi bireyin cinsel kimliğine ve cinselliğine yönelik yapılan saldırılar *cinsel şiddet*; parasız bırakmak, mal ve mülk edinme özgürlüğünü kısıtlamak, parasal hakları üzerinde hakimiyet kurmak, para kazanması önünde engel oluşturmak gibi kişinin güçlenmesini ve ekonomik anlamda bağımsızlaşmasını engelleyen davranışlar *ekonomik şiddet*; kişiye yönelik yıkıcı söz ve eylemlerin bilişim araçları kullanılarak sanal mecralarda gerçekleştirilmesi, sosyal medya hesapları üzerinden yapılan saldırı ve hakaretler, kişinin izinsiz fotoğraflarının paylaşılması, özel bilgilerinin kullanılarak yayınlanması, tehdit edilmesi gibi davranışlar ise *siber şiddet* başlığında ele alınabilecek davranışlardır (CŞMD, 2017).

3.3. Flört Şiddeti Kavramı

Bu başlıkta flört şiddeti kavramının analizine yer verilecektir ancak flört ilişkilerindeki şiddetten önce, flört ilişkisinin ne olduğunu açıklamak, bu tür ilişkilerde yaşanan şiddetin daha iyi anlaşılmasını mümkün kılacaktır.

Flört kavramı gençlerin romantik ilişkilerini ifade etmek için kullandığı kavramlardan biri olup, Santrock (2012) tarafından karşı cinsle fiziksel, sosyal ve cinsel yaşantıların deneyimlendiği ve bireyin gelişiminde önemli bir işlevi olan bir ilişki türü olarak tanımlanmaktadır. Sugarman ve Hotaling (1989), flört ilişkisini, iki tarafın da haz aldığı, her türlü cinsel ve duygusal yakınlaşmaya olasılık yaratabilecek, gelecekte yaşanabilecek daha temelli bir ilişkinin provasası olarak görmüştür. Thompson (1986) ise; flörtü, gelecekteki eş seçimine dönük ilk deneyimler olarak görmüş ve her türlü ikili veya grupça yapılan sosyal etkileşimi, geçici uzun ya da kısa süreli birlikteliği bu kavram çerçevesinde ele almıştır. Flört ilişkileri gençlere kendilerini ve başkalarını nasıl tanıyacaklarını deneyimleme fırsatı yaratır. Bu süreçte partnerler arasında hem bir denetim hem de bir bilinmezlik ve gizem söz konusudur. Flört ilişkisi, fiziksel ve duygusal çekim hissedilen kişiyle, duyguların ve isteklerin paylaşılabilirdiği, ilgiyi, heyecanı canlı tutan ve kendi içerisinde sürprizleri de barındıran bir süreçtir (Phillips, 1997 s.17). Flört süreci kişinin sosyal ihtiyaçlarını da karşılayan bir işleve sahip olmakla birlikte, bu ilişkiyi diğer yakın arkadaşlık ilişkilerinden farklı kılan, hissedilen cinsel ve duygusal yakınlık hissinin paylaşılabilir ve karşılık buluyor olmasıdır (Murray ve Kardatzke, 2007). Uzun ya da kısa süreli romantik birliktelikler, tek defalık buluşmalar, tek gecelik yaşanan cinsel birliktelik, bir veya birkaç kişiyle birlikte takılmak, bir grup arkadaşla birlikte sosyalleşmek flört ilişkisi kapsamında değerlendirilebilir (CŞMD, 2017).

Duygusal ve romantik ilişkiler kurmak, bireyin çocukluktan yetişkinliğe doğru yol aldığı gençlik döneminde, gerçekleştirilmesi gereken gelişimsel görevlerden biridir. Gençler, flört ilişkileriyle, duygularını, isteklerini ve beklentilerini netleştirmekte, karşı cinsle kurduğu iletişim tarzının yapı taşlarını oluşturmakta, ikili ilişkilerde benimseyeceği role dair deneyim kazanmaktadır (Gander ve Gardiner, 2010). Gençlik evresinde yaşanan romantik ilişkiler gelişimsel anlamda kimlik kazanımı, psikolojik iyi oluş ve yüksek benlik saygısı gibi olumlu işlevlere sahip olmakla birlikte (Eslek, Kızıltepe ve Yılmaz Irmak; 2021), bilinçsizce yaşandığında ve şiddet eylemlerini

içerdiğinde, psikolojik ve fiziksel açıdan sağlık sorunlarını da beraberinde getirebilmektedir (Terzioğlu ve Yıldırım, 2018). Gençlik çağlarında flört ilişkilerinde yaşanan şiddet, gençlerin yetişkinlik yaşantılarındaki romantik ilişkilerine de yansıyabilmekte, ikili ilişkilere dair bir takım olumsuz tutum ve davranış edinmelerine sebep olabilmekte, yakın ilişki şiddeti ve aile içi şiddet gibi toplumsal sorunlara zemin hazırlayan bir risk faktörüne dönüşebilmektedir (O’Keefe, 2005; Exner-Cortens ve ark., 2017; Yumuşak, 2013). Flört ilişkileri, eşitlikçi ya da ayrımcı cinsiyet temelli değerlerin ilk olarak performe edildiği, yetişkinlik döneminde yaşanacak daha bağlayıcı ve ciddi ilişkilerin provasının yapıldığı arka bahçedir. Bu ilişkilerde cinsiyetler arasında kurulan sömürü ve tahakküme dayalı düzen, ileriki vadede makro düzeyde toplumsal eşitsizliklerin de hazırlayıcısı olmaktadır.

Flört şiddeti; kişiler arası şiddet türlerinden biri olup, duygusal ya da romantik ilişki içerisinde bulunan kişilerin partnerlerine karşı flört ilişkisi sürecinde ya da ilişki sonrasında uyguladıkları fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddeti ifade etmektedir (Yumuşak, 2013). Sugarman & Hotaling (1989), flört şiddetini “romantik ilişkide partnerlerden birinin diğerine karşı yönelttiği fiziksel veya psikolojik açıdan acı verici ya da incitici, güç ve cebir kullanımını içeren her türlü söz, mimik ve davranış” olarak tanımlarken; Quinlan (2011), flört şiddetini romantik ilişkinin başlangıcından bitirilmesine dek geçen sürede gerçekleşen her türlü fiziksel, cinsel, sözel şiddet durumu olarak tanımlayarak, tehdidi ve gizli takibi de bu kavram çerçevesinde ele alır.

WHO (2010) flört şiddetini, “Cinsel ilişki içerisinde fiziksel, cinsel veya psikolojik zarara neden olan, fiziksel saldırı, cinsel zorlama, psikolojik istismar ve kontrolcü eylemleri içeren davranışlar” olarak tanımlarken; Amerikan Hastalık Koruma ve Önleme Merkezi (CDC, 2021), flört şiddetini duygusal ilişki içerisinde olan kişilerin birbirlerine yönelik kasten veya kasıtsız olarak fiziksel, psikolojik cinsel ya da duygusal yönden şiddet uygulaması olarak ele almıştır.

Alanyazına bakıldığında flört şiddetinin; kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet ya da yakın ilişki şiddetinden ayrı bir başlıkta ele alındığı görülmektedir. Kadına yönelik şiddet tanıdık/tanımadık, bireysel/kolektif her türlü kadına dönük cinsiyetçi şiddet eylemlerini içermekte (Subaşı ve Akın, 2003); yakın ilişki şiddeti, genel olarak evli/bekar, cinsellik yaşayan/yaşamayan, aynı evi paylaşan/paylaşmayan homoseksüel/heteroseksüel partnerler arasındaki şiddet eylemlerini de kapsamakta

(Baldan ve Akış, 2017); aile içi şiddet, evlilik akdiyle birbirlerine bağlanarak aile kurumuna dahil olmuş bireylerin birbirlerine yönelik çok yönlü şiddetini ifade etmekte (Uçar, 2016); sevgili şiddeti ise flört etme aşaması sonrasında güven duygusunun yerleştiği, geleceğe yönelik planlamaların belirginleştiği, karşılıklı sorumlulukların ve beklentilerin netleştirilmiş olduğu sevgili ilişkilerindeki şiddeti akla getirmektedir (Güneş, 2018). Flört şiddetinin ise; gençlerin, kendilerini ve birbirlerini keşfetmek adına partnerleriyle kurdukları, daha dinamik yapıdaki duygusal ve romantik ilişkilerdeki şiddeti odağına alan bir kavram olduğu görülmektedir.

3.4. Flört Şiddetinin Türleri

Şiddetin türlerinde olduğu gibi flört ilişkilerinde yaşanan şiddet de kendi içerisinde alt başlıklara ayrılmakta, fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik olarak, farklı biçimlerde deneyimlenmektedir. Son yıllarda bilişim araçlarının ve online iletişim araçlarının yaygınlaşması sebebiyle, flört şiddeti bilişim teknolojileri aracılığıyla da varlığını hissettirmekte, dijital şiddet ve ısrarlı takibin de flört şiddetinin farklı biçimleri olarak literatürde yer aldığı görülmektedir (Shorey ve ark., 2008a).

Fiziksel flört şiddeti; duygusal birliktelik ilişkisi içerisinde bulunan partnerlerden birinin diğerine karşı, bastırma, üstünlük kurma niyeti taşıyan, beden bütünlüğü için tehlike arz eden her türlü fiziksel müdahalesidir. İttirme, duvara sıkıştırma, tırmalama, ısırma, boğma, tekme, tokat, yumruk, yaralayıcı ve kesici aletle saldırma veya tehditte bulunma, sürüklenme, gibi davranışlar fiziksel flört şiddetine örnek verilebilecek davranışlardır (Özdere, 2019).

Psikolojik flört şiddeti; fiziksel şiddet kadar net anlaşılamayacak nitelikte olup, yine partner üzerinde bir hakimiyet ve üstünlük kurma gayesiyle gerçekleştirilmektedir. Psikolojik şiddet kişinin kimlik bütünlüğünü ve benlik saygısını zedeleyen ve kişiyi güçsüz ve savunmasız kılan bir şiddet türüdür (Set, 2020). Psikolojik flört şiddeti olarak ele alınabilecek davranışlar; karşındakini rencide edecek biçimde görmezden gelme, aşağılama, kontrol altında tutmaya çalışma, bireysel iradesiyle verdiği kararlara müdahale etme, hakaret etme, aşağılayıcı tavırlar sergileme, kimle görüştüğüne karışma, arkadaş çevresini değiştirmeye zorlama, görüştüğü kişilere kısıtlama getirme, bireysel tercihleri üzerinde baskı oluşturma, kişiyi yalnızlaştırma, intiharla tehdit etme, ayrılmaması için manipüle etme, suçlama, hesap sorma gibi tavır, söylem ve

eylemlerdir (Kaplan, 2020).

Cinsel flört şiddeti; partnerin isteği dışında cinsel bir temasta bulunmak, cinsel birliktelik için zorlamak, korunmasız cinsel ilişki için ısrarcı olmak, dijital ortamlardan cinsel fotoğraflar yollaması için baskı oluşturmak, doğum kontrol hapı kullanmaya zorlamak gibi davranışlardır (Terzioğlu ve Yıldırım, 2018).

Ekonomik flört şiddeti; partnerlerden birinin diğeri üzerinde ekonomik anlamda tahakküm kurması ve kontrol sağlamasıdır (Türk, Hamzaoglu ve Yayak, 2020). Zorla çalıştırma ya da çalışmasını engelleme, gelirini elinden alma, maddi olarak sömürme, partnerden maddi çıkar sağlama ekonomik flört şiddeti niteliğinde davranışlar olarak görülebilir.

Dijital flört şiddeti ya da ısrarlı takip ise; teknoloji ve bilişim araçlarının hayatımıza girmesiyle birlikte, flört şiddeti türlerinden biri olarak literatürde yerini almaya başlamıştır. Dijital araçların, partner üzerinde kontrol ve baskı kurulması amacıyla kullanılmasını ifade eden bir kavramdır (Reed, Tolman ve Ward, 2016). İstenmeyen aramalar yapmak, yer takibinde bulunmak, ısrarlı takibe almak, istenmeyen mesaj ya da mailler göndermek, partnerin kişisel bilgilerini internet üzerinden paylaşmak gibi davranışlar bu şiddet türüne girmektedir. Dijital flört şiddeti ya da ısrarlı takip partnerin kendisini gözetimde, baskı ve kontrol altında hissetmesine neden olan, dolayısıyla da güvensizlik ve huzursuzluk hissettiren olumsuz etkilere sahip olmakla birlikte, aynı zamanda kişisel özgürlük ve yaşam alanına müdahale niteliğindedir (Fidan ve Yeşil, 2018).

3.5. Flört Şiddetine Yönelik Kuramsal Açıklamalar

Flört şiddeti farklı disiplinlerce, farklı yaklaşım ve kuramlardan yola çıkılarak ele alınan bir konudur. Bu bölümde flört şiddetinin kuramsal bağlamda analizi yapılırken, sosyolojik açıdan belli başlı kuramlara odaklanılacaktır. Bu noktada, Cunningham ve arkadaşlarının (1998), kadına yönelik şiddet teorilerine dair yaptığı gruplandırmadan; Wekerle ve Wolfe (1999)'in sunduğu kuramsal tablodan ve Güneş (2018)'in yakın ilişkilerdeki şiddeti açıklamak için oluşturduğu kuramsal çerçeveden yararlanılacaktır.

Cunningham kadına yönelik teorileri sınıflandırırken biyolojik ve içgüdü

kuramlarını erkek odaklı ve bireysel kuramlar olarak görür ve bu kuramların organik ve psikolojik faktörlere odaklandığını ifade eder; feminist, sosyal öğrenme ve sistem kuramlarını ise kişiler arası iletişim becerileri ve toplumsal norm ve yapılarla ilişkili sosyolojik perspektife sahip kuramlar olarak ele alır. Wekerle ve Wolfe (1999) ise; sosyal öğrenme kuramı, feminist kuram, bağlanma kuramı ve güç kuramıyla flört şiddetini açıklamaktadır.

Güneş (2018), Cinsiyetlendirilmiş Sevgi(li) Şiddeti kitabında; aile içi şiddeti ve flört/sevgili şiddetini kapsayıcı bir kavram olan “yakın ilişki şiddeti” kavramını kullanmakta ve yakın ilişkilerdeki şiddeti, aile şiddet kuramları ve feminist şiddet kuramları olmak üzere iki temel sınıflandırmada analiz etmektedir. Aile şiddet kuramları başlığında; sistem kuramı, ekolojik kuram, alışveriş/sosyal kontrol kuramı, kaynak kuramı ve alt kültür şiddet kuramını içeren bir çerçeve çizmekte; feminist şiddet kuramları kapsamında ise ataerki-şiddet kavramsallaştırmasına, tipolojik kuramlara ve birleştirici feminist yaklaşıma yer vermektedir.

Güneş (2018), romantik ilişkilerdeki şiddetin ana akım aile şiddet kuramlarıyla açıklanamayacağını ifade eder. Ana akım aile içi şiddet kuramları, evlilik akdi bulunan, çoğunlukla aynı evde yaşayan ve maddi/ manevi olarak bir ortaklığı bulunan partnerlere yani aileye odaklı bir şiddet analizi yapmakta; aile içi şiddeti, toplumsal cinsiyet açısından simetrik (iki taraflı), stres ve problemlerden kaynaklanan, çatışmaları çözmek adına kullanılan evrensel ve kaçınılmaz bir olgu olarak ele almaktadır. Sevgili ve flört ilişkisiyle, evli partnerlerin ilişki yapısı arasında somut farklılıklar bulunmakta, rol, sorumluluk ve beklentiler başkalaşmakta, bu iki ilişki türünde yaşanan şiddetin dinamikleri ve yaşantısal yansımaları farklı biçimlerde vuku bulmaktadır. Dolayısıyla aile şiddet kuramları; iki kişinin karşılıklı duygusal çekimine ve isteğine dayalı, rızayla ve koşulsuz yaşanan romantik ilişkilerdeki şiddeti açıklamakta yetersiz kalmaktadır (Güneş, 2018). Bu nedenlerle bu çalışmada ana akım aile şiddet kuramlarının bazılarını kısaca yer verilecek; son kurtede flört şiddeti, feminist kuram perspektifinden toplumsal cinsiyet temelli ele alınacaktır.

3.5.1. Sosyal öğrenme kuramı

Sosyal öğrenme kuramı, öğrenmeyi sosyal etkenlerle ilişkili biçimde, koşullanmanın yanında model alma ve taklit etme becerileri odağında ele alan,

davranışçı ve bilişsel yaklaşımları sentezleyerek bir öğrenme teorisi oluşturan Bandura'nın kuramıdır. Bandura öğrenmede özellikle sosyal ve çevresel etkenlere vurgu yaparak, insanın olumlu veya olumsuz davranış edinim süreçlerinde, gözlemledikleri tutum ve davranışlara göre kendi eylemlerini şekillendirdiğini, pekiştirilen ve ödüllendirilen eylemlerin birey tarafından daha kolay biçimde içselleştirildiğini belirtir ve bazen pekiştirme ve ödüllendirme olmasa bile tek başına gözlem yapmanın bile öğrenme için yeterli bir koşul olduğuna vurgu yapar. Modeller; canlı, sembolik ya da sözlü direktifler şeklinde üç farklı biçimde var olabilmektedir (Bandura, 1977).

Sosyal öğrenme kuramının özellikle iletişim, şiddet ve toplumsal cinsiyet çalışmalarında sıklıkla kuramsal çerçeveyi zenginleştirdiği dikkat çekmektedir. Bandura'nın deney ve kontrol grupları oluşturularak çocukların yetişkinlerin saldırgan davranışlarını taklit edip etmeyeceklerini ölçmek adına gerçekleştirdiği Bobo Doll deneyi de genç bireylerin davranış edinim süreçlerinde çevresindeki yetişkin bireylerden ne kadar çok etkilendiğini ortaya koyması bakımından buna bir dayanak teşkil etmektedir. (Tathioğlu, 2021). Yine çocuklukta şiddete tanıklık eden ya da şiddete maruz kalan bireylerin gelecek yaşantılarında şiddet deneyimlerinin diğer bireylere kıyasla anlamlı biçimde farklılık göstermesi de sosyal öğrenmenin şiddet davranışları üzerindeki etkisini destekler niteliktedir (Bell ve Naugle, 2008; Straus, 2008; Wekerle ve Wolfe, 1999).

Sosyal öğrenme kuramı öğrenmenin kaynağı olarak sadece aileye odaklanmakla kalmaz, aynı zamanda çocuğun gelişim sürecinde maruz kaldığı medya ve bilişim ağı faktörlerince de şiddete dair tutum ve davranışlarının şekillendiğine vurgu yapar (Wekerle ve Wolfe, 1999). Çocuk şiddeti ve saldırganlığı sadece aileden ve yakın çevresinden öğrenmemekte aynı zamanda bilişim teknolojileri ve medya aracılığıyla da bu yaşantıların tanığı ve gözlemcisi olabilmektedir. Son yıllarda artış gösteren cinsel şiddet içerikli yayınların kadına yönelik şiddet eylemleri üzerinde olumsuz yönde bir etkisinin olduğu, cinsel şiddet içerikli filmler izleyen erkeklerin cinsel şiddet eylemlerine dair daha kabullenici oldukları da sosyal öğrenmenin etkisine örnektir (Kağıtcıbaşı ve Cemalcılar, 2014).

Sosyal öğrenme kuramı şiddeti tamamıyla öğrenilen bir davranışa indirgemekte ve şiddeti besleyen ideolojik politikalar ve toplumda var olan hiyerarşik düzen ile şiddet arasında bir bağ kurmamaktadır. Aynı zamanda bu kuramın şiddetin davranışsal

boyutuna odaklandığı görülmekte ve ikili ilişkilerdeki gizil biçimde varlığını idame ettiren tahakkümü açıklamakta yetersiz kaldığı dikkat çekmektedir. Bu kuram kadın ve erkek arasındaki cinsiyet temelli şiddet davranışlarını açıklamak adına sınırlıdır.

3.5.2. Bağlanma kuramı

Flört ilişkilerindeki şiddeti açıklamak adına yararlanılan bir diğer kuram ise bağlanma kuramıdır. Bowlby (1999) tarafından oluşturulan bağlanma kuramına göre, bireyin duygusal ilişkilerindeki tutum ve davranış kalıpları, bebeklik ve çocukluk yıllarında kendisine bakım veren kişilerle olan ilk etkileşimleri doğrultusunda şekillenmekte; bu tutum ve davranış örüntüleri ilk deneyimlere bağlı olarak yaşam boyu tekrar tekrar inşa edilmekte ve bireyin partnerleriyle eşleriyle ve çocuklarıyla olan ilişkileri üzerinde etkili olmaktadır.

Bireyin bakımını üstlenen kişiler ve bebek arasında sağlıklı ilişkiler kurulur, sevmeye, sevilme, güvende ve ait olma gereksinimleri bakım veren kişilerce karşılanırsa; birey yetişkinlik yaşantılarında kurduğu duygusal ilişkilerde de partneriyle daha güçlü ve gerçekçi bağlar kurabilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987).

Bağlanma biçimleri kaygılı, kaçınan ve güvenli bağlanma şeklinde olabilmekte (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978); bu farklı bağlanma örüntüleri çocuklukta ebeveynlerle ve arkadaşlarla olan duygusal ve sosyal ilişkiler üzerinde etkisini gösterirken; yetişkinlikte ise genellikle cinsel bir birliktelik yaşanan partnerle olan ilişkilere olumlu ya da olumsuz yönde yansıyabilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987).

Bebeklik yaşantılarında güvende olma gereksinimi karşılanmamış, sevildiğini yeterli düzeyde hissetmemiş yani güvenli bağlanmamış bireyler, yetişkinlik yaşantılarındaki duygusal ilişkilerinde de tatmin duygusu yaşamakta güçlük çekmekte ve duygusal ilişki halinde bulundukları kişilere karşı güvensizlik duyabilmekte, tepki oluşturabilmekte, bu tepkiyi de saldırgan tutum ve tavırlarla dışa vurabilmektedirler (Slootmaeckers ve Migerade, 2018). Güvensiz bağlanma stillerine sahip bireyler, hem flört şiddeti uygulayıcısı olma, hem de flört şiddetine maruz kalma noktasında daha fazla risk taşımakta, bu da bağlanma stillerinin flört şiddeti üzerinde etkili bir role sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Bağlanma kuramı şiddeti temel olarak anne ve çocuk arasındaki ilişki bağlarıyla

ilişkilendirmektedir. Çocuk ve anne arasındaki güvenli ya da güvensiz bağlanmanın bireylerin yetişkinlik yaşantılarındaki ikili ilişkilerine yansıdığını savunmaktadır. Bu kuram şiddeti tamamıyla bireysel ve psikolojik süreçlerle açıklamakta, şiddeti var eden toplumsal yapıları, ideolojileri ve politikaları dikkate almamaktadır. Şiddetin iktidar ilişkileriyle nasıl inşa edildiğini cinsiyetler arasındaki güç savaşının neyle ilişkili olduğunu açıklamakta bu kuramın sınırlı olduğu görülmektedir. Bireyin kimlik edinim süreci çocukluktan yetişkinliğe kadar süren bir süreç iken ve bu kimlik oluşturma sürecinde psikolojik faktörler kadar çevre, kültür, toplumsal yapılar da etkiliyken bu kuram şiddeti sadece bebeklik çağlarındaki yaşantılarla açıklaması yönünden sınırlıdır.

3.5.3. Güç kuramı

Güç kavramı sosyolojide üzerinde çokça görüş ortaya atılmış ve farklı merkezlerden ele alınmış toplumsal unsurlarla ilişkili bir niteliğe sahiptir. Kavrama dair çokça görüş bildirilmiş ve kuramsal bir çerçeveye oturtulması yüzyıllık bir zaman zarfında gerçekleştirilmiştir. Güç; toplumsal varlıkları tesiri altına alma, toplumsal ve fiziksel çevreyi değiştirme, toplumdaki kaynakların kullanımını ve dağıtımını yeniden şekillendirme, insan ilişkilerini yönetme, birey ve yapılar arasındaki çatlağa açıklayıcı bir perspektif sunma ve toplumsal kurumlar içerisindeki yapılanmaya yön verme gibi işlevlere sahiptir (Waters, 2008).

Sosyolojideki temel yaklaşımların güce ilişkin yükledikleri anlamın da değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Marx'ın temsil ettiği eleştirel yaklaşım gücü, ekonomik ilişkilerin dolayısıyla da sosyal ve kültürel ilişkilerin yönetiminin elde tutulması ve sınıfsal ayrımın besleyici bir damarı gibi görmekte; Weber' in temsil ettiği işlevsel yaklaşım toplumsal birlikteliğin ve düzenin devam etmesi için gücün onu değerlendirip yarara hizmet edecek biçimde kullanacak bir otoritede bulunmasının, toplumun bütün bireyleri adına sağlıklı bir sistemsel işleyiş olduğuna ve bu gücü devretme kararının da yine özne tarafından bilinçli olarak verildiğini savunmakta; yorumsamacı yaklaşım ise faydacı bir bakış açısıyla gücün kitlelerin ihtiyaçları ve çatışmaları doğrultusunda işleve hizmet eden bir bakış açısıyla duruma ve koşullara göre el değiştirebileceğine, dolayısıyla da farklı zamanlarda farklı kesimlerin ihtiyaçlarını karşılamakta bir araç niteliği taşıdığına vurgu yapmaktadır (Waters, 2008).

Aile kurumu kendi içerisinde güç dengelerinin var olduğu ve hiyerarşik bir

yapılanmanın varlığını sürdürdüğü toplumsal bir yapıdır. Güç kuramı aile ilişkilerindeki ve ikili duygusal ilişkilerdeki şiddetin kaynağını gücün kişiler arasında eşit dağılmamasıyla ilişkilendirir (Straus, 1977). Güç faktörü partnerler ve eşler arasındaki gerilimi artırmakta saldırgan tutum ve davranışların ortaya çıkmasında tetikleyici bir rol üstlenmektedir. Güç eşitsizliği beraberinde rekabeti ve bir taraf kazanırken diğer tarafın kaybeden, ezilen ve hüküm altında kalan kişi olması sonucunu doğurmakta ve bu da çiftler arasındaki saldırganlığı artırıcı bir nitelik taşımaktadır. Kadın erkek ilişkilerinde partnerler karşı tarafı tahakkümü altına alabilmek adına kendini güçlü hissetmek ve göstermek adına şiddete başvurabilmekte ve bu şekilde şiddetin uygulayıcısı ya da mağduru olabilmektedir.

Güç kuramı şiddetin ortaya çıkmasını güç faktörüyle ilişkilendirmekte ve aile içi şiddet vakalarının ortaya çıkmasını bu gücün doğurduğu eşitsizlikle açıklamaktadır. Aile içerisinde evin reisinin erkek sayılması, son sözü söyleyen ve karar veren tarafın erkek olması güç faktörüyle ilişkilendirilebilir. Bu kuram aile kurumunda, sürekli bir arada yaşayan ve ilişkileri her türlü (maddi/manevi) birlikteliğe dayanan çiftler arasındaki tahakküm ilişkilerine bir açıklama getirebilmekte, ancak maddi ve manevi anlamda tam bir bağlanmanın olmadığı evlilik kurumu dışındaki yakın partner ilişkilerindeki şiddeti açıklamakta sınırlı kalmaktadır. Flört ilişkisi, evlilik kurumuyla sonuçlandırılmış ilişkilerden farklı olarak kişilerin birbirlerinin hayatlarında daha sınırlı rol aldığı bir ilişki türüdür. Bu ilişkilerde tam olarak yerleşmiş bir hiyerarşik düzen mevcut değildir. Maddi ve manevi anlamda çiftlerin daha bağımsız hareket edebildikleri bir süreçtir. Bundan dolayıdır ki aile içi şiddeti açıklamak adına sıkça kullanılan bu kuram flört ilişkisi içerisinde bulunan partnerlerin cinsiyet temelli yaşadıkları şiddeti açıklamakta yetersiz kalmaktadır.

3.5.4. Sistem kuramı

Flört şiddetini anlamlandırmak adına yararlanılan kuramlardan bir diğeri de sistem kuramıdır. Bu kuramın flört şiddetini nasıl ele aldığına değinilmeden önce sistem kuramının özünü ele almak yarar sağlayacaktır.

Sistem kuramları toplumun varoluş sürecini araştırmaz, toplumsal dünyanın gerçekliğini tıpkı biyolojik kuramcılar gibi elde var olan bir gerçeklik olarak kabul eder. Sistem kuramlarının ana niteliklerini şöyle sıralamak mümkündür: Toplum kendi başına

var olup, bireylerin toplamından ötede bir anlam taşımakta; bir sistem olarak toplum, kendisini bireylere ve alt toplumsal sistemlere öğrenme süreçleri ve çıkar ilişkileri içerisinde kabul ettirmekte; sistemler kendilerini oluşturan diğer sistemlerle bağlantılı ve senkronizasyon halinde ilerlemeye devam etmekte ve sistem kuramları birey merkezli olguları anlamlandırmak yerine daha büyük ölçekli sistemlere (din, siyaset, aile, eğitim, hukuk vb.) yoğunlaşmaktadırlar (Waters, 2008).

Toplumsal sistemler bireyleri statü kavramıyla birbirine bağlayarak toplumsal sistem içerisindeki konumunu belirler. Toplumsal sistem içerisindeki statüler beraberinde rolleri ve eylemleri getirir. Bireyler sistem içerisinde statülerine uygun roller benimseyerek bu rollere uygun davranışlar sergiler (Polama, 2010). Eş ya da sevgili olma toplumsal sistem içerisinde bir statü ise; bu role uygun davranışlar sergilemek de yine toplumsal sistemin bir çıktısıdır.

Aile kurumu toplumsal sistem içerisinde yer alan, bir alt sistem olup, kendi sistemsel gerçeklerini, rol ve sorumluluklarını barındırmakta ve bu sistemsel öğretiler sistem içerisine giren bireylerin eylemleri üzerinde yönlendirici bir etki bırakmaktadır. Yapısal çatışmacılar aile kurumunu kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizliğin üretildiği ve erkeklerin kadınlara şiddet uyguladığı bir kurum olarak ele alır ve aile alt sisteminin özünde karanlık bir tarafı da barındırdığını ifade eder (Bahar, 2009). Straus da aile içi şiddeti bu bakış açısıyla ele alarak, bu alt sistemde yaşanan şiddeti bireysel faktörlere indirgemenin aile kurumunun doğasında var olan bir gerçeklik olarak değerlendirir (Straus 1973'ten aktaran Güneş, 2018). Aile içerisinde yaşanan şiddet bireysel ve psikolojik bir mesele olmanın ötesinde aile sisteminin kendi içerisinde yaşattığı bir olgudur dolayısıyla bireyselleştirilerek indirgenemeyecek bir niteliktedir. Aile sistemi içerisinde ikili ilişkilere dair biçilmiş rol ve statüler bireylerin flört ya da sevgililik ilişkilerine de yansıtılabilmekte ve bu sistemsel öğretilerin ikili ilişkilerde de can bulmasına ortam hazırlayabilmektedir.

Sistem kuramı da yine sosyolojik perspektife sahip bir kuram olup yakın ilişki şiddetini aile merkezinde açıklamak adına işlevsel bir kuramdır. Bu kuram kadın erkek arasındaki şiddeti aile sistemiyle ilişkilendirilerek aile kurumunun kendi içerisinde hiyerarşiyi ve iktidar ilişkilerini besleyen bir sistem olduğunu ifade etmektedir. Flört ilişkilerinde bireyler mevcut bir sistemi paylaşıyor konumunda değillerdir, her ikisinin de çoğunlukla kendi yaşam alanı bulunmakta ve daha çok kamusal alanlarda vakit

geçirmektedirler dolayısıyla bu ilişkilerdeki şiddet aile gibi mikro düzeyde toplumsal yapıların oluşturduğu bir şiddet olmaktan ötede daha toplumsal ve ideolojik bir nitelik taşımaktadır ve sistem kuramı makro düzeyde toplumsal dinamiklerin ne olduğuna ilişkin bir açıklama sunamamaktadır. Aile içerisindeki şiddeti açıklamak adına sistem kuramı işlevsel iken, evlilik haricindeki flört ilişkilerindeki şiddeti açıklamakta sınırlı kalmaktadır.

3.5.5. Feminist Kuram

Feminizm; toplumsal yaşamda kadınların ikincil konumlarını, maruz kaldıkları eşitsizlik ve ezilmişlik deneyimlerini merkezine alan ve bu adaletsizliğin altında yatan dinamikleri ortaya koyan kuramsal bir yaklaşım ve aynı zamanda da kadın özgürleşme mücadelesinin pratikte can bulmuş politik bir hareketidir (Güneş, 2017, s. 245). Ataerkinin ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığının doğurduğu sömürü düzeniyle mücadele edip, bu düzeni devrimsel bir hareketle yeniden inşa etmek ve cinsiyetler arası eşitliğin olduğu, kadının ötekileştirilmediği bir toplum var etmek feminizmin nihai hedefidir.

Feminist hareket ilk dönemlerinde erkeklerin kadınlara yaşattığı olumsuz yaşantılardan beslenmiştir. Kadınlar ilişkilerinde kendilerine hoyratça, acımasızca davranan erkeklere karşı bir tepkisellik geliştirmiş ve bu tepkisellik onların feminizme tutunmasında ve bu ideolojiye sahip çıkmalarında etkin bir rol oynamıştır. Sosyal ve ekonomik alanda her türlü eşitlik ve adalet savunucusu olan radikal görüşlü erkeklerin, duygusal ilişkilerinde kadınlara karşı olan adaletsiz tutumları, kadınların öfkesini beslemiş ve bu öfke özgürleşme yolundaki ilk adımların atılmasına vesile olmuştur. Feminist hareket ilerledikçe ve ideoloji sağlam temellere oturtuldukça sorunun erkekler değil, onlara erki altın tepside sunan, ataerki, cinsiyetçilik ve tahakküm düzeni olduğu anlaşılmış ve feminizmin bu sistemsal adaletsizlikle olan savaşı başlamıştır (Hooks, 2012, s. 14).

Kadınların toplum içindeki neden ikincil, eşitsiz, baskı ve sömürü altında olduklarını açıklayan yaklaşımlar ve tartışmalar sonucunda farklı feminist yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Örneğin, liberal feminizm, kamusal alanlarda hak ve eşitlik temelli şekillenmiştir. Liberal feministler kadınların insan olarak erkeklerle aynı temel haklara (vatandaşlık, eğitim hakkı, çalışma, fırsat eşitliği gibi) sahip olmasını talep eden doğal haklar geleneğinden gelmektedir. Sanayi devrimiyle birlikte kamusal alan ve özel alan

keskin biçimde birbirinden ayrılmış; kadının konumu ev içi, özel alana hapsedilmiş; aydınlanma ideolojisinin hüküm sürdüğü çağda “akılcılık” kamusal alanla, “akıl dışılık ve ahlak” ise özel alanla dolayısıyla da kadın ile özdeşleştirilmeye başlanmıştır. Evli kadınların eşinin himayesi altında bir varlık statüsüne indirgenmesi, mülkiyet hakkının olmaması, çocukları ve mirası üzerinde hiçbir yetkiye sahip olmaması bu dönemde kadınların doğal hak ve eşitlik temelli bir mücadele yürütmesine ortam hazırlamıştır. (Donovan, 2014, s. 25).

Liberal feminizme göre kadınlar erkeklerle eşit hak, özgürlük ve imkânlarla sahip olmadıkları için, toplumsal üretim süreçlerine katılamamakta, kamusal alanın dışına itilmekte ve özne olma deneyimleri ev içi özel alanlara hapsedilmektedir (Güneş, 2017, s. 246). Liberal görüşe göre kadınların birer “insan” olarak erkeklerle aynı haklara sahip olması, kadınların maruz kaldığı ayrımcılığı sona erdirecek ve kamusal alanlarda kadınları erkeklerle eşit kılacaktır. Kadınların eğitim haklarına erişmeleri, temel hak ve özgürlüklerini elde ederek vatandaşlık kimliklerini kazanmaları, onları esiri oldukları tahakküm düzeninden kurtararak, birincil özne olma konumuna taşıyacaktır.

Liberal aydınlanmacı feministler bu ideolojik zeminden hareketle kadınların kamusal ve politik anlamda hak ve özgürlük edinmeleri adına mücadele yürütmüşler, kadınların oy hakkı, kamusal hizmetlere katılma hakkı, eğitim hakkı konusundaki taleplerini ve kadının kocasının vesayetinde bulunmasının doğurduğu adaletsizliği yüksek sesle haykırarak, kadınların maruz kaldığı erkek despotizmini görünür kılmış ve temel haklar konusunda önemli kazanımların edinilmesine ortam yaratmıştır (Donovan, 2014, s. 28).

Liberal feministler kadının özgürleşme sürecini dönemin koşullarına ve kadınların ihtiyaçlarına göre hak ve yasa temelli ele almış ve kadının kamusal anlamda ilerlemesini sağlayan haklar elde etmelerini mümkün kılmışlardır ancak kadınların kamusal anlamda kazandıkları haklar kadınların ev içerisindeki sömürsünü tam anlamıyla bitirmemiş ve kadınların bedeni ve emeği üzerinde kurulan tahakkümü sona erdirmeye yetmemiştir. Liberal feminizm kadının kamusal alandaki eşitsizliğine çözüm bulma arayışındayken, özel alandaki eşitsizliklere dair bir çözüm sunamamıştır (Phillips, 1995). Liberal feminist hareket, kamusal alanda kadınların erkeklerle eşit vatandaşlık konumuna erişebilmeleri adına çokça olumlu ilerlemenin kaydedilmesine sebep olmuş ancak kadın ve erkek arasındaki ikili ilişkilerdeki tahakkümü sona

erdirememiştir. Özel alanın ahlakla ilişkilendirilmiş ve kamusal alanın dışında bırakılmış olmasının bu duruma ortam hazırladığı söylenebilir. Kadın erkek arasındaki özel ilişkilerdeki baskıyı, tahakkümü ve şiddeti çözebilmek adına liberal feministlerin kamusal ve yasal anlamdaki iyileştirmeleri sınırlı kalmıştır. Bundan dolayıdır ki feminist hareket içerisinde liberal görüş yeterli görülmeyerek farklı ideolojik akımlar gelişmeye devam etmiştir.

Feminist kuram içerisinde var olan bir diğer ideoloji ise Marksist feminizmdir. Marksist feministler, kadının sömürülmesinin son bulmasını işçi sınıfının bağımsızlık mücadelesi kapsamında ele alır. Kadınların ezilmişliğini ve sömürülmüşlüğü cinsiyet odaklı değil, sınıfsal ve üretim araçlarına dayalı bir sömürü meselesi olarak görür. Kadınların ev içi alandan çıkartılarak kamusal üretime katılmalarının sağlanması ve üretim araçları üzerinde diğer işçi sınıfıyla birlikte hak elde etmeleri onları kamusal alandaki yeniden üretim süreçlerine dahil edecek ve ikincil sınıfsal konumlarını ortadan kaldırılabilecektir (Michel, 1993).

1848’de yayınlanan Komünist Parti Manifestosu’nda Marx ve Engel proletarya sınıfının sadece erkeklerden oluşmadığına vurgu yaparak, kadınlar için demokratik haklar sorununa dair kararların alınmasına öncülük etmişlerdir (Marks, Engel ve Lenin, 2006). Engels kadınların ezilmişlik sorununu, ailenin ve kadının toplumsal konumunu ve gelişim sürecini materyalist açıdan analiz ettiği *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* yapıtında da ele almıştır. Engels eserinde kadının tarihsel süreçte ortaya çıkan ezilmişliğinin ekonomik temellerini açıklamıştır. Lenin de daha sonrasında bu eserdeki teorik temelleri ve ilkeleri daha anlaşılır kılacak katkılarda bulunmuştur. Engels bu eseriyle kadının tarihsel süreçte ezilmesinin ekonomik temellerini açıklamış ve üretim araçlarında özel mülkiyetin kaldırılmasının kadınların özgürleşmesi ve hak mücadelelerini kazanmaları için önkoşul olduğunu ortaya koymuştur (Marks, Engels ve Lenin, 2006).

Marksist feminizm kadınların sınıfsal, dinsel, ırksal farklılıklarını yok sayarak bütün kadınların sömürüsünü “yeniden üretim” kavramı üzerinden açıklamakta ve kadınların yeniden üretim süreçlerinde erkeklerden daha çok ezilmeleri ve ev içi emeklerinin sömürüsünün analizi üzerinde yeterince durmamaktadır (Güneş, 2017, s. 247). Bu nedenlerle Marksist feminizm bir takım kuramsal tartışmaların hedefi haline gelmiş ve kadınların ezilmişlik deneyimlerinin sadece üretim araçlarına sahiplik,

yeniden üretim ve sınıf mücadelesi üzerinden açıklanması yetersiz bulunmuştur. Kadının erkek işçi sınıfından farklı biçimde, kadın olması sebebiyle iki kat daha fazla yaşadığı sömürü, eşitsizlik ve ikincil insan olma sorununu Marksist feminizm tam olarak açıklayamamaktadır. Yine kadının sadece üretim alanlarında değil, ev içi emek sömürüsüne da maruz kalmasına bir açıklama getirememekte, aile içerisinde, kadının cinsiyeti sebebiyle baskı ve tahakküm altında kalmasını, şiddet mağduru olmasını, toplumsal yapılarca emeğinin, bedeninin sömürülmesini Marksist feminizm problematize etmekte sınırlı kalmaktadır.

Radikal feminizm; kadının politik ya da sınıfsal ezilmişliği üzerine değil, cinsiyeti sebebiyle kadın olmasından dolayı yaşadığı sömürü ve tahakküm üzerine odaklanır ve bu sömürünün ve ezilmişliğin sebebi olarak ataerkiyi görür. Ataerki cinsiyetler arası eşitsizliği ve sömürüyü ortaya çıkaran kadınlar üzerindeki evrensel bir iktidarı temsil eder ve bu iktidar gücünü biyolojik cinsiyetten ve cinsellikten almaktadır (Donovan, 2014).

Radikal feministler ataerkiyi erkeklerin iktidARlarını kurmalarını ve sürdürmelerini sağlayan cinsel politika olarak tanımlamış, yaşlı erkeklerin genç erkekler üzerinde, erkeklerin hepsinin ise kadınlar üzerinde bu iktidarı sürdürdüğünü dile getirmiştir (Millet, 1987). Erkeğin tahakkümü ve kadının boyunduruk altında tutulması toplumsallaşma süreçlerinde kurularak, ideolojik aygıtlarla beslenmekte ve kurumsal yapılarca idame ettirilmektedir (Mitchell, 2006). Erkek elinde bulunan toplumsal aygıtlar yine aynı eril zihniyetle yönetilmekte ve kadınlar için bir silaha dönüşmektedir. Kadınların özgürleşmesinin ancak kendi bedenleri ve cinsellikleri üzerinde hâkimiyet kurmalarıyla mümkün olacağını; bunun da toplumca “sorgulanamaz” kabul edilen, cinsellik, hamilelik, doğurganlık, annelik gibi, kadın bedeni üzerinde erkek tahakkümünü mümkün kılan, cinsiyet kökenli maddi koşulların biyolojik bir devrime tabi tutulmasıyla mümkün olacaktır (Firestone, 1993).

Radikal feminizm kadınların kendi bedeni ve cinselliği üzerindeki hâkimiyetini ve karar verme yetkisini, kişisel olanın aslında bir o kadar da politik ve toplumsal olduğunu, kadınların özgürleşmesinin yine ancak kadınların sesinin ve gücünün birleşmesiyle gerçekleşeceğini savunmaktadır (Donovan, 2014). Bu anlamda radikal feministler, kadının özel yaşamda maruz kaldığı baskıyı tahakkümü ve şiddeti de politik bir mesele olarak almakta ve kadın bedeni üzerinden elde edilmiş olan eril iktidar

ilişkilerini toplumsal anlamda görünür kılmaktadır. Radikal feministler kadın cinsiyeti üzerinden mücadele yürütmekte ve kadınların maruz kaldığı şiddeti politik bir mesele olarak görmektedir. Bu açıdan radikal feminizm ikili ilişkilerde ortaya çıkan şiddet eylemlerini açıklamakta işlevsel bir bakış açısı sunmaktadır çünkü bu ikili ilişkilerdeki hiyerarşik ilişkiler çoğu zaman kadın bedeni üzerinden inşa edilmektedir.

Sosyalist feminizm; radikal ve Marksist feminist ideoloji arasında bir köprü işlevi görmektedir. Marksist feminizmin kapitalizm ve üretim ilişkilerini temel alan teorisiyle, radikal feminizmin cinsiyet ayrımcılığı ve ataerki odaklı teorisi sosyal feministlerce sentezlenerek; kamusal alanda kapitalizme, özel alanda ataerkiye karşı direniş mücadelesinin birlikte yürütülmesiyle kadınların ve işçi sınıfının kurtuluş mücadelesinin sonuç vereceği savunulmuştur. Sosyalist feminizme göre sınıf bilincinden yoksun tek başına kadın mücadelesinin ya da tam aksi kadın mücadelesini yok sayan bir sınıf mücadelesinin devrimsel bir güç oluşturabilmesi mümkün değildir (Mitchell, 2006).

Sosyalist feminizmin önde gelen isimlerinden olan Mitchell (2006), feminizmi “geçmişteki siyasal tavırları veya sınıfsal konumları ne olursa olsun bütün kadınlara açık, kadın olmak hakkında bir ideoloji” olarak tanımlar ve bu ideolojinin tıpkı işçi sınıfında olduğu gibi tek başına bir devrim yaratamayacağını, ancak diğer ezilen sınıflarla birlikte olduğu takdirde devrimsel bir güç kazanabileceğini belirtmektedir.

Sosyalist feministlerden Meulenbelt (1987) de “sosyalizm için feminizm, feminizm için sosyalizm” diyerek, kadınların kurtuluş ve özgürlük hareketinin sosyalist mücadeleden ayrı tutulamayacağını, sosyalizm ve feminizmin birbirinden ayrııştırılmaz iki farklı güç bileşkesi olduğunu ifade etmektedir. Kadının üzerindeki baskının kalkması sadece erkeklere karşı yürütülecek bir mücadeleyle değil, egemen kültüre karşı yaratılacak direniş kültürüyle yani cinsiyet, ırk, sınıf ayrımı gözetilmeksizin sosyalist bir toplumun inşası için verilen mücadeleyle mümkün olacaktır. Erkeklerin zihni cinsiyetçi unsurlardan arındırılarak kadınları birer “insan” olarak görmeleri sağlansa dahi, sınıfsal sömürü bitmediği müddetçe, kadın kurtuluşunun tam anlamıyla gerçekleşmesi mümkün değildir (Meulenbelt, 1987).

Sosyalist feminist hareket hem kadının toplumsal yapılar içerisindeki hem de özel alandaki sömürüsüne odaklanmakta ve bu sömürü düzenini örgütsel bir mücadeleyle

yıkmaya çalışmaktadır. Duygusal ilişkilerdeki şiddeti de sosyalist feminizmin bu iki kavram üzerinden yani hem sınıf hem de cinsiyet kavramları üzerinden açıklaması mümkündür. Kadının kapitalist sistem içerisindeki emek gücünün tam karşılığını alması, onu erkek karşısında da bir kadın olarak daha güçlü kılacak ve maddi anlamda da eşit ve özgür konuma taşıyacaktır. Bu anlamda sosyalist kuramın duygusal ilişkilerdeki ve aile içerisindeki şiddete hem cinsiyet hem de sınıf kavramları üzerinden bir açıklama yaptığı söylenebilir.

Post modern feminizm liberal, Marksist, radikal ve sosyalist feminist akımlardan farklı olarak kadınlığın ya da daha genel bir ifadeyle “öteki” olma deneyiminin öznelliğine vurgu yapar. Post modern feminizm varoluşçuluğu, psikanalitik yaklaşımı, post yapısalcılığı kendi bünyesinde taşımakta ve bireyin deneyimlerinin bir takım olgularla kategorize edilmeden ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Bu akım kadınların sınıfsal, ırksal ya da dini olarak evrensel değerler çerçevesinde ele alınmasını eleştirerek; kadınlık, cinsellik, ezilmişlik ya da şiddet yaşantılarının her birey açısından farklı deneyimlendiğinin altını çizer. Post modern feminizme göre esas olan, tarihsel ve kültürel hegemonyalardan arınmış, “kimlik” inşasını mümkün kılacak bir toplum yaratmaktır (Donovan, 2014). Böylesine bir kimlik inşa üzeri kadın bedeni üzerindeki her türlü baskıyı, şiddeti ortadan kaldıracaktır.

Feminist akımların hepsi, kadınların “ bir insan” olarak eşit, özgür, birincil konumda yaşam hakkı için mücadele etmiş ve kadınların bedeni, emeği ve üretkenliği üzerinden gerçekleştirilen sömürü düzenini farklı perspektiflerden yaklaşarak sona erdirmeyi hedeflemiştir. Feminizm sadece kuramsal bir teori değil, aynı zamanda toplumu değiştirme ve dönüştürme potansiyelini taşıyan, kadınların örgütlü bir mücadelesidir. Feminist ideolojinin ve politikanın yerleşmesi sadece kadınlar için değil, çocuklar, erkekler ve toplumsal refah için de gerekli bir dönüşüm ve şiddetsiz bir yaşam için ön koşuldur. Ataerkinin bir sonucu olan güç elde etme ve tahakküm mücadelesi sadece kadınları değil toplumun tamamını sömürüye, baskıya, şiddete açık hale getirmektedir (Straus, 2008). Bundan dolayıdır ki feminist bilincin kolektif bir bilinç haline getirilmesi; barışseverliği, iş birliğini, farklılıkların şiddetsiz beraberliğini, kamusal hayatın eşitlikçi bir bakışla ahenk içerisinde işleyişini mümkün kılacak bir toplumun kapılarını açacak anahtardır.

3.5.5.1. Toplumsal cinsiyet ve flört şiddeti

Şiddet kelimesinin farklı kültürleri temsil eden sembolik ifadesine ve farklı tanımlarına bakıldığında, şiddete yüklenen ortak anlamların ‘güç kullanma, yetkisi altına alma, engelleme, kısıtlama, üstünlük kurma’ gibi tahakkümle ilişkili ifadeler olduğu bilinmektedir. Flört şiddeti ise bu erkin ve tahakkümün romantik ilişki içerisinde partnere yönelik uygulanmasıdır. Literatürde yapılan tanımlamalardan yola çıkılarak (Akış ve Baldan, 2017; Akcan, 2020; Fidan ve Yeşil, 2018; Güneş, 2018; Kaplan, 2020; Özdere, 2019; Polat, 2017; Terzioğlu ve Yıldırım, 2018; Türk, Hamzaoglu ve Yayak, 2020); flört şiddetine dair, romantik ilişki içerisinde olan partnerlerden birinin diğeri üzerinde sözel, duygusal, cinsel veya fiziksel şiddet içeren davranışlarda bulunması, kontrolü altına almak adına güç uygulaması, karşısındaki kişinin özerkliğini zedeleyecek tutum ve davranışlar sergilemesi, psikolojik ve ruhsal bütünlüğü üzerinde tahribat yaratacak izler bırakması ve tahakküm kurması şeklinde kapsayıcı bir tanımlama yapılabilir.

Flört şiddeti kavramının tanımına bakıldığında; erk, tahakküm, üstünlük, eşitsizlik gibi tam da feminist ideolojinin uğruna yüzyıllardır savaş verdiği ve dönüştürmeyi hedeflediği sömürü ve eşitsizlik düzenine ilişkin kavramlardan beslendiği görülmektedir. Bu sebeptendir ki feminizm erkeklerin kadınlara karşı uyguladığı şiddeti temel çalışma konularından biri olarak görür ve bu şiddeti ortaya çıkaran dinamikler konusunda farklı teoriler ortaya koyar. İkinci dalga feminist hareket içerisinde erkek şiddetini biyolojik gerekçelere dayandıran, anatomik olarak erkeğin kadından güçlü olmasının şiddeti ortaya çıkaran bir unsur olduğunu savunan görüşler olduğu gibi; bunu problemli bir bakış açısı olarak görüp, şiddetin biyolojik unsurlardan bağımsız, sosyalleşme süreçleriyle ilişkili, toplumsal ve kültürel dinamiklerden beslendiğini savunan görüşler de bulunmaktadır (Güneş, 2018, s. 39). Genel olarak feminist teori, erkek şiddetinin biyolojik temellerle açıklanabilecek “bireysel bir erkek şiddeti” olmaktan çok daha ötede bir anlam taşıdığını; kültürel ve toplumsal dinamiklerle ilişkili, toplumun bir kesiminin, diğer kesimi üzerindeki tahakkümüne dayanan “sistemik bir şiddet” olduğunu savunur ve bunun politik bir mesele olduğunun altını çizerek (Savran, 1994 s. 45). Sistemik şiddet kavramsallaştırması, Güneş (2018)’in aktardığı biçimde, Bourdieu’nun *sembolik şiddet* kavramıyla sentezlendiğinde, cinsiyetler arası şiddetin; sembolik değerlerle maskelenerek, tahakküm altında tutulan kişi tarafından bile kabul edilebilir hale getirildiği, toplumsal ve kültürel değerlerden beslenerek, sinsice,

hissettirmeden inşa edildiği, zamana yayılarak ve artan biçimde eyleme döküldüğü söylenebilir.

Feminizm (radikal feminizm başta olmak üzere) ataerki kavramsallaştırması üzerinden romantik ilişkilerdeki şiddet sorununu açıklamakta ve romantik ilişkilerdeki şiddetin cinsiyet eşitsizliği sonucunda, partnerlerden birinin (çoğunlukla erkek), diğeri üzerinde tahakküm kurma çabası sonucunda ortaya çıktığını ifade etmektedir. Cinsiyetler arası yaşanan şiddetin kökenleri ataerki ve toplumsal cinsiyete dayanmakta ve romantik ilişkilerde yaşanan şiddet eylemleri, ataerki düşünce, cinsiyet ayrımcılığı ve güç mücadelesinden beslenmektedir (Shorey, Cornelius ve Bell, 2008b).

Feminist teoriye göre, ataerkillik, kadınlığı ötekileştiren sembolik, kültürel, dinsel yapılar tarafından üretilmekte ve çoğaltılmaktadır (Waters, 2008). Kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, yakın partner şiddeti, flört şiddeti gibi yaşantılar cinsiyet ayrımcılığının ve ataerki öğretilerin pratikteki yansımasıdır. Yapılan araştırmalar ataerkilliği şiddeti ortaya çıkaran kaynaklardan biri olarak görmekte ve ataerki düşüncenin ürünü olan soyun aktarılması, miras, ekonomik güç, kadın cinsine hâkimiyet gibi değerlerin erkeklerin kadın cinsi üzerinde kendisini üstün görmesi ve kadına isteklerini erk kullanarak yaptırması sonucunu doğurduğunu göstermektedir (Anderson ve Umberson, 2001).

1980 sonrasında feminist çalışmalarda, ataerki ve kapitalist ataerki kavramları yerine toplumsal cinsiyet kavramının kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramı; cinsiyetler arası eşitsizliği daha yansız bir bakış açısıyla betimlemekte, kadınlık/erkeklik değer, rol ve davranışlarının inşa sürecinde toplumsal öğretilerin özgül ağırlığını ön plana çıkartmaktadır (Yaman Öztürk, 2012, s. 99). Toplumsal cinsiyet kavramı post yapısalci feministlerin özellikle üzerinde durdukları, kadın ve erkek olmayı da içine alan, özne olma meselesinin ataerki öğretiler ve toplumsal yapılarla nasıl kalıplara sıkıştırılmış olduğuna ve toplumsal cinsiyet kimliğinin oluşmasında kültür ve eğitimin belirleyiciliğine vurgu yapmaktadır (Savran, 1994, s. 47). Özellikle romantik ilişkilerdeki toplumsal olarak inşa edilmiş cinsiyet rollerini ve eşitsizliklerini açıklamak adına bu kavram işlevsel bir rol üstlenmektedir. Bu nedenlerle bu araştırmada flört ilişkilerindeki ilişkilerin cinsiyet temelli betimlenmesinde ataerki kavramı yerine toplumsal cinsiyet kavramının kullanılması tercih edilmiştir.

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyete yönelik ilk ayırım 1972 yılında Ann Oakley tarafından *Sex, Gender and Society* eserinde ortaya konmuştur (Vatandaş, 2011). İngilizce *sex* kelimesiyle ifade edilen cinsiyet bireyin fizyolojik, genetik ve biyolojik özellikleri doğrultusunda dişil ya da eril niteliklere sahip olması, erkek veya kadın olarak tanımlanmasıdır (Bahar, 2009). Cinsiyet kavramı özcü bir nitelik taşımakta ve bireyin toplumsal yapılardan bağımsız olarak sahip olduğu biyolojik özelliklerine vurgu yapmaktadır. Bireyin üreme sistemi içerisinde taşıdığı rolün belirleyicisi cinsiyettir ve cinsiyetin birincil kadın ve erkek özelliklerini temsil ettiği söylenebilir. Cinsiyet olgusu pozitivist bilimle örtüşen, toplumsal, tarihsel ve bağlamsal olarak değişmeyen bir niteliğe sahiptir. Toplumsal cinsiyet ise İngilizcede *gender* sözcüğü ile ifade edilmekte olup; özcü cinsiyet algısından bağımsız bir biçimde, bireyin toplumda nasıl algılandığının, biyolojik unsurlarca değil; toplum tarafından, sosyalleşme süreçleri içerisinde şekillendiğini ifade etmek adına kullanılan bir kavramdır (Connell, 2017, s. 208).

Toplumsal cinsiyetin belirleyicisi toplumsal normlar, hegemonik ideolojiler, tarihsel koşullar ve sınıfsal farklılıklar olabilmektedir; bu nedenle de toplumsal cinsiyetin kültürden kültüre değişen bir anlam taşıdığını söylemek mümkündür. Toplumsal cinsiyet, toplum tarafından inşa edilen ve yine toplumsallaşma süreçleri içerisinde bireye aktarılan kadınlık ve erkeklığe yüklenen anlamlar ve rollerle ilişkili bir olgudur (Ecevit, 2003 s. 85).

Toplumsal cinsiyetin doğadan gelen bir özellik olmadığına, toplumsal normlarca şekillendirildiğine ilişkin önemli savunulardan biri Simone de Beauvoir'a aittir. Beauvoir *İkinci Cinsiyet* kitabında 'kişi kadın doğmaz, kadın olur' diyerek kadınlığın dönüşen, değişen ve yapılandırılan bir olgu olduğuna vurgu yapar ve cinsiyetin toplumsal sistem içerisinde kültürel normlarla inşasını ön plana çıkarır (Butler, 2008). Bireyler dünyaya farklı biyolojik özelliklerle, yeteneklerle, cinsiyet özellikleriyle, zihinsel ve duygusal eğilimlerle gelir ancak bu özelliklerin nasıl anlamlandırıldığının belirleyicisi uygarlıklardır. Ataerkinin hâkimiyet sürdürdüğü uygarlıklarda ise bu değerleri belirleyen erkek cinsi daha doğrusu toplumsal ve kültürel yapılarca yaratılmış olan erkeklik olgusudur. Beauvoir erkek cinsini değil, toplum tarafından, eril zihniyetle inşa edilmiş olan erkeklik olgusunu bir sorun olarak ele alır ve erkeğin tahakkümünü hayatta kılan bu eril zihniyetin yani toplumsal cinsiyet normlarının yeniden inşa edilmesi gerektiğini savunur (Direk, 2009).

Post modern feministlerden olan Kristeva da yine kadının toplum içerisinde öteki olarak konumlandırılmasına dair tek çıkış yolunun kadınların kendisini özne olarak yeniden inşa etmesi olduğunun altını çizerek; erkeklik ve kadınlığın yani özne olmanın, anlamlandırma süreçleriyle gerçekleştiğini, yani söylemin ürünü olduğunu ifade eder ve kadınların kendilerini “özne” bilinciyle görmelerinin ve bedensel hazlarına dönmelerinin, toplumca üzerlerine biçilmiş olan özne kılıfından onları kurtaracağını dile getirir (Hekman, 2016). Kristeva’nın özne vurgusu kadının bireysel olarak kadınlığını toplumsal cinsiyet norm ve kalıplarına göre değil, kendi bedensel ve düşünsel hazzı doğrultusunda inşa etmesine ilişkindir. Toplumsal cinsiyetin kadınlığı ve erkekliği dışsal faktörler üzerinden nesneleştiği ve kendisine yabancılaştırdığı söylenebilir.

Connell (2017)’e göre, toplumsal cinsiyet rolleri ya da cinsiyete dayalı toplumsal iş bölümü ne evrensel ne de mutlaktır. Bunlar çocuğun ilk sosyalleştiği yapı olan aile kurumu içerisinde bebeklikten itibaren giydiği kıyafetin renginden, alınan oyuncaklara dek ayrıştırılır ve güçlendirilir. Dolayısıyla da dış görünüşten ibaret olmayan, tutum davranış ve kimlik edinimlerine de yansıyan bir inşa süreci gerçekleşmiş olur.

Hekman (2016), toplumsal cinsiyet üzerinden şekillendirilmiş kalıp şemalar, yargılar ve rollerin, erkeğin kadın üzerindeki tahakkümüne zemin hazırlayan ve kadını mağdur kılan bir risk faktörü niteliğinde olduğunu belirtmektedir. Kadınlara ve erkeklere yüklenen rol ve sorumluluklar, kadının varoluşsal amacını ev içine hapsetmekte, kadını bağımsız, kendi hayatının öznesi olma konumundan uzaklaştırarak, annelik eşlik gibi, aile içi statülere indirgemektedir. Keskin ve mutlak bir cinsiyet ayrıştırması, toplumsal cinsiyet ayrımcılığını da ortaya çıkarmaktadır. Cinsiyet ayrımcılığı kadının kamusal alandaki aktif alacağı rolü, cinsiyet özelliklerine ve biyolojik yapısına indirgeyerek kamusal alan içerisinde katılım gösterebileceği alanları sınırlandırır ve aynı zamanda erkeğin karakterini mücadeleci, hırslı, azimli, lider ruhlu, cesur, atılgan ve hatta gerektiğinde saldırgan gibi rollerle bağdaştırırken; kadının karakter özelliklerini annelik olgusu üzerinden yapılan bir genellemeyle duygusal, kırılgan, naif, hassas, merhametli, anaç gibi karakter özellikleriyle ilişkilendirir (Connell, 2017). Bu etiketlemeci yaklaşım kadının toplumsal sistem içerisinde kendini bir birey olarak var etmesi, bağımsızlığını ve özgürlüğünü elde tutabilmesi adına bir engel oluşturmakta ve aynı zamanda da erkeğe tahakküm anlamında ayrıcalıklı özellikler yüklemekte ve şiddet davranışlarını körüklemektedir (Slattery, 2014).

Kadın ve erkeğe ataerkil ideoloji ve yansıması olan toplumsal cinsiyetle biçilen roller cinsiyet farklılıklarını doğal/ kültürel ayrımlarına oturtmakta ve erkeğin üstünlüğünü doğa tarafından bahşedilmiş sorgulanmaz bir özellikmiş gibi yansıtmaktadır. Erkeğin hane içerisinde ev reisliğinden başlayan koruyucu, yönetici, üstün konumu kadını ikincil pozisyona taşımakta ve kadını erkeğe bağımlı, korunup kollanmaya muhtaç bir pozisyona indirgemektedir. Bu hiyerarşik ilişki (güçlü-zayıf konumlandırması), ilişkilerdeki şiddeti de normalleştirmekte ve doğal niteliğe büründürmektedir. Ailede, okullarda cinsiyet roller öğretilirken erkeğe koruma, sahip çıkma gibi görevler atfedilmekte ve kadının bedenine ilişkin bir sorumluluk atfedilmektedir. Bu ataerkil öğreti beraberinde, kadının bedeninin, düşüncelerinin, isteklerinin ve özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu getirmektedir. Kadın toplumca erkeğe biçilen rolü benimsemekte ve erkeğin kendisini korumasını sahiplenmesini kısıtlanmasını olması gereken bir nitelik olarak anlamlandırmaya başlamaktadır ve böylelikle romantik ilişkilerde cinsiyet temelli bir rejim oluşmakta ve bir cinsin öteki üzerindeki üstünlüğü pekiştirilmektedir (İnceoğlu ve Kar, 2010).

Young (2009), erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünü ve baskısını, kurumsallaşmış ve örgütlü olan hiyerarşik toplumsal yapılarla ilişkilendirir ve bu kurumlardaki erkek lehine olan hiyerarşik ve şiddete dayalı yapılanmanın kadın erkek ilişkilerine de yansıdığını ve erkeğin kadın üzerindeki üstünlüğünü tabii görmesine zemin hazırladığını belirtir:

“Bazı erkeklik ve erillik çağrışımlarına değer atfedilmesinin kurumsallaşmış olması, iktidar hiyerarşilerini çoğu insanın mümkün eylemlerini kısıtlayacak şekilde koşullar ve bu kurumsal değerler değişime oldukça dirençlidir. Burada en önemli olan şey, kurumsallaşmış ve örgütlü şiddetin konumu ve pratikleridir (ordu ve polis gücü, hapishane sistemleri vb). Genellikle devlet kurumlarının, şirketlerin ve diğer bürokrasilerin karar verme hiyerarşileri, yetki ve statüye göre yapılanışı, bazı insanlara -bunlar çoğunlukla erkektir- önemli ayrıcalıklar ve özgürlükler sağlar. Aynı zamanda başkalarını, çoğu kadın ve erkeği sınırlar, kısıtlar ve tabi kılar. İktidarın toplumsal cinsiyetlendirilmiş hiyerarşileri, cinsiyetli iş bölümü ve normatif heteroseksüellikle kesişir, böylelikle, erkeklerin kadının hizmetini hak ettiği duygusunu ve heteroseksüel erillikle güç ve buyurma arasında bir bağlantı çağrışımını üretir” (Young, 2009, s. 53).

Butler (2009), toplumsal cinsiyeti bir norm olarak kabul eder ve normu eylemlerin toplum tarafından kabul edilebilirliği anlaşılabilirliği olarak tanımlar. Normlar toplumun çizgilerini ortaya koymakta ve normal olanla normal dışı olanı ayırt

etmektedir ki burada da bir paradoks vardır, o da normal dışı olanın da yine normal üzerinden betimlenmesi çıkmazıdır. Butler toplumsal cinsiyeti insanın “olduğu” ya da “sahip olduğu” bir şey olarak görmez, düzenlenebilecek bir olgu olarak tanımlar ve bu olgunun heteroseksüel kadın erkek ikiliğine indirgenmesinin, cinsiyetler arası hiyerarşiyi beslediğini dolayısıyla da toplumsal cinsiyetin bir öncülü olduğunu savunur. Toplumsal cinsiyet, cinsiyetler arası eşitsizliğin cinselleştirilmesinin katılmış hali ve sonucudur.

Firestone (1993), cinselliğin diyalektiği kitabında romantik ilişkilerdeki tahakkümün ve baskının sevgi aracılığıyla sürdürüldüğünü belirterek, sevginin özellikle de kadını erkeğe bağımlı kıldığını ve ikincil bir konuma indirgediğini ifade etmektedir. Ataerkil ve cinsiyetçi ideolojinin hâkim olduğu toplumlarda sevgi kavramı da bu değerlerle inşa edilerek eril bir silaha dönüştürülmekte, bu silah aracılığıyla da romantik ilişkilerde yaşanan kısıtlamalar, engellenmeler, normleştirilmekte ve ilişkinin doğal bir dinamiğiymiş gibi anlamlandırılmaya başlanmaktadır. Kadına atfedilen toplumsal cinsiyet rolleri kamusal alanda olduğu gibi romantik ilişkide de devreye girmekte ve yine kadından duygusal, özveri, ılımlı ve uyum sağlayan bir duruş sergilemesi ve sevgisi uğruna fedakârlıkta bulunması beklenmektedir.

Flört şiddeti ile toplumsal cinsiyet kavramları arasında güçlü bir bağ bulunmakta; toplumsal cinsiyet eşitsizliği, flört şiddeti yaşantılarının oluşmasına zemin hazırlamakta, cinsiyetçi tutumlara sahip gençler flört şiddetinin uygulayıcısı ya da mağduru olmaya daha yatkın bir profil çizmektedir (Yumuşak, 2013; Yıldırım, 2016; Çınar, 2018; Turan, 2018; Sarıhan, 2019; Balcı Devrim, 2019). Ataerkil ideolojinin toplum üzerindeki hâkimiyeti sonucu ortaya çıkan toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin öğretiler çoğu zaman yaşanan şiddetin aklayıcısı olmakta; gençler, yaşadıkları şiddeti, kimliklerinin ya da ilişkilerinin doğasında var olan, nesnel bir gerçeklik gibi algılayabilmektedir (Çimen, 2018).

Anderson romantik ilişkilerdeki şiddeti; toplumsal cinsiyet kuramında yer alan bireyci, yapısalcı ve etkileşimci yaklaşımlar doğrultusunda açıklamakta; bireyci yaklaşımların biyoloji ve toplumsal etkenlere vurgu yaptığını ancak toplumsal cinsiyetle şiddet arasındaki ilişkiye yeteri düzeyde yer vermediğini ifade etmekte, yapısalcı ve etkileşimci yaklaşımlarla şekillendirdiği bir şiddet analizi sunmaktadır (Anderson, 2005’ten aktaran Güneş, 2018). Toplumsal cinsiyeti bireylerin davranışlarından,

karakter özelliklerinden daha ötede bir yerde konumlandıran Anderson, toplumsal cinsiyeti toplumsal etkileşimler ve pratikler sonucu oluşan bir yapı olarak ele alır ve erkekliğin şiddete nasıl neden olduğu sorunsalını, şiddetin erkekliği nasıl şekillendirdiği biçiminde farklı bir boyuta taşır (Güneş, 2018).

Güneş (2018) Anderson'un etkileşimci ve yapısalcı yaklaşımlarla oluşturduğu hipotezlerini şu maddelerle özetlemektedir:

- Şiddet toplumsal cinsiyet açısından nötr bir davranış değildir. Toplumsal cinsiyet şiddet deneyimi ile inşa edilir.
- Erkek şiddeti kadın şiddetinden farklı bir şekilde değerlendirilir ve yorumlanır.
- Erkek kimliğinin tehdit edildiği koşullarla erkekliğin yeniden inşası için de şiddet kullanılabilir.
- Erkekler şiddet kullanmaya yönelik daha fazla talimat alır.
- Kadın ve erkek için şiddetin sonuçları cinsiyet eşitsizliğinin yapısal bağlamına göre farklılaşmaktadır.
- Kadınlar ve erkekler arasında yakın ilişki partner şiddetinin işlenme oranları yapısal bağlama göre değişecektir (Güneş, 2018, s. 50-54).

Johnson ve arkadaşları romantik ilişkilerdeki şiddeti; Zorlayıcı kontrol şiddeti, şiddetle direnme, durumsal eş şiddeti karşılıklı şiddetle kontrol şiddeti ve ayrılığın başlattığı şiddet olmak üzere beş başlıkta ele almakta ve bu şiddetlere ayrı anlamlar yüklemektedir (Kelly ve Johnson, 2005'ten aktaran Güneş, 2018). *Zorlayıcı kontrol şiddeti* çoğunlukla erkekler tarafından uygulanan, baskı ve kontrol amacı taşıyan, etkisi ve şiddeti gittikçe artan şiddet eylemlerini; *şiddetle direnme*, şiddet uygulayan partnere karşı öz savunma amaçlı uygulanan şiddeti; *durumsal eş şiddeti*, öfke duygusunun yönetilememesi sonucu anlaşmazlık ve tartışmalar sonucu ortaya çıkan, baskı ve zorlama niyeti taşımayan, çift yönlü şiddeti; *karşılıklı şiddetle kontrol şiddeti*, her iki partnerinde birbirlerine karşı kontrol ve baskı kurmak amacıyla uyguladıkları şiddeti; *ayrılığın başlattığı şiddet* ise ayrılık sonrasında duygusal gerilimler sonucunda oluşan yine çift yönlü şiddeti ifade etmek adına kullanılmaktadır (Güneş, 2018 s. 46). Johnson ve arkadaşlarının yaptığı şiddet tipolojisi feminist bir perspektiften ziyade daha bütünleştirici bir yaklaşımla şekillendirilmiş olsa da bu şiddet tipolojisinde de yine cinsiyetler arası bir güç savaşının olduğu görülmektedir.

3.6. Flört Şiddetine Yönelik Yapılmış Çalışmalar

Gençlerin flört ilişkilerinde deneyimledikleri şiddet, günümüzde maalesef ki en yaygın biçimde yaşanan şiddet türlerindendir ve özellikle 16-24 yaşlar arasındaki gençler bu şiddete yoğun olarak maruz kalabilmektedir (Uluocak, Gökulu ve Bilir, 2014; Terzioğlu ve Yıldırım, 2018). Dünya geneline bakıldığında şiddete yüklenen anlam doğrultusunda, flört şiddetinin görülme sıklığının %10-55 arası değişkenlik gösterdiği görülmekte, duygusal şiddet unsuruna yönelik farkındalığın ve bilincin artmasıyla bu oranın yükseldiği görülmektedir (Aslan ve ark., 2008). Farklı ülkelerde flört ya da partner şiddetiyle alakalı farklı araştırmaların yapıldığı, bu araştırmalardan dikkate değer bulguların elde edildiği görülmekte ve flört şiddetini önleyici çalışmaların gerekliliği dikkat çekmektedir. Centers for Disease Control and Prevention (CDC)'nin yaptığı araştırma bulgularına göre her yıl gençlerin %25'e yakın bir kesimi flört şiddetinin farklı türlerine maruz kalmakta ve bu deneyimi erken yaşlarda tecrübe etmektedirler (Makin Byrd ve ark, 2013). Yine CDC'nin yayınladığı Preventing Teen Dating Violence (2021) raporuna göre, genç kadınların %26'sı ve genç erkeklerin %15'i, 18 yaşından önce cinsel, fiziksel ve psikolojik olarak flört şiddetini gündelik yaşantılarında ya da internet ortamlarında deneyimlemektedir. Danimarkalı 8. Sınıf öğrencilerle 2018' de yapılan çalışma sonuçları duygusal fiziksel ve cinsel şiddet olmak üzere öğrencilerin %54'ünün flört şiddetine maruz kaldığını, %28,7'sinin de farklı türlerde flört şiddeti uyguladıklarını; Tanzanya'da 2018'de yapılan çalışma ise son 12 ayda kadınların %35,8'inin, erkeklerin ise %34,8'inin farklı türlerde flört şiddetini deneyimlediklerini; İsviçreli öğrencilerle yapılan çalışmada ise öğrencilerin % 48.8'inin flört şiddetine maruz kaldığını, %41,9'unun ise flört şiddeti uyguladıklarını ortaya çıkarmıştır (Terzioğlu ve Yıldırım, 2018). Brezilya' da üniversiteli öğrencilerle yapılan çalışmada ise öğrencilerin %76'sının duygusal ya da fiziksel flört şiddetine maruz kaldığı verileri elde edilmiştir (Flake ve ark., 2013'ten aktaran Unutkan vd., 2016).

Dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de flört şiddetine yönelik özellikle son yıllarda kayda değer verilerin elde edildiği görülmekte ve flört şiddetinin sadece bireysel bir şiddet sorunu olmakla kalmayıp toplumsal bir sağlık sorunu olduğu gerçeği de dikkat çekmektedir. Flört şiddetine maruz kalan gençlerde, intihar eğilimi, madde kullanımına yönelim, umutsuzluk, depresyon, yüksek kaygı, korunmasız cinsel ilişki gibi risklerin gerçekleşme olasılığının yüksek olduğu görülmektedir (Baldan ve Akış,

2017; Kalkan, 2008). Flört şiddeti toplumda var olan cinsiyetler arasındaki eşitsizliğin ve ataerkil sınıfsallığın bir yansımasıdır (Güneş, 2018). Bu sınıfsallık çoğunlukla erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünü doğurmakta ve toplumsal cinsiyet rolleri aracılığıyla kadın erkek arasındaki bu eşitsizlik normalleştirilmekte ve kadın ikincil bir konuma indirgenmektedir. Bu anlamda toplumsal bir sorun niteliğinde olan flört şiddetini görünür kılmak, önleyici ve bilinçlendirici çalışmaların oluşturulması adına literatüre veri sağlamak önem teşkil etmektedir.

Türkiye’de, gençlerin ilişkilerindeki flört şiddeti hakkında yapılan çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmaların örneklem grubunun, genel olarak üniversite çağında, eğitim gören gençlerden seçildiği görülmekte ve flört şiddetini farklı disiplinlerce ele alınan bir çalışma konusu olduğu dikkat çekmektedir. Hemşirelik, psikoloji, sosyal hizmetler, antropoloji, klinik psikoloji, sosyoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik gibi farklı disiplinlerce flört şiddetinin farklı değişkenlerle ilişkisi ele alınmış; özellikle yaş, eğitim düzeyi, sosyoekonomik faktörler, toplumsal cinsiyet gibi farklı değişkenlerin flört şiddeti üzerindeki yordayıcılığına dair bulgular edinilmiştir (Balcı Devrim, 2019; Sarıhan, 2019; Yıldırım, 2016; İftar, 2016; Yumuşak, 2013). Yapılan çalışmaların çoğunlukla nicel araştırma yöntemlerini kullanarak, anket ve ölçeklerle bilgi toplama tekniğini tercih ettiği görülmekle birlikte, literatürde, nitel yöntem kullanılarak tasarlanmış araştırmalar da mevcuttur.

Güneş (2018), üniversite öğrencilerinin şiddete yönelik görüşlerini ve sevgili ilişkilerinde yaşadıkları şiddet deneyimlerini ortaya koymak amacıyla, 19-27 yaş aralığındaki, 15 kadın, 15 erkek öğrenciyle, fenomenolojik bakış açısına dayanan nitel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada üniversiteli gençlerin sevgili ilişkilerinde yaşadıkları şiddet deneyimleri fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik bağlamda incelenerek, bu şiddet deneyimlerinin toplumsal cinsiyet açısından simetrik ya da asimetric oluşunun kapsamlı biçimde değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırma; gençlerin şiddete yönelik görüşlerinin toplumsal cinsiyet açısından nötr olmadığını, şiddet deneyimlerinin toplumsal cinsiyet doğrultusunda farklılaştığını, erkeklerin şiddet kullanmaya dair daha fazla talimat aldığını, psikolojik şiddetin toplumsal cinsiyet yönünden simetrik olduğunu, kadının ve erkeğin cinsellik deneyimine cinsiyetçi anlamların yüklendiğini, erkek şiddetinin kadın şiddetinden farklı biçimde değerlendirildiğini, şiddetin cinsiyet temelli ataerkil bir sınıfsallığının bulunduğunu, ekonomik şiddetin toplumsal cinsiyet anlamında kadın ve erkek için asimetric biçimde

deneyimlendiğini, şiddetin kaynaklarına dair bakışın toplumsal cinsiyet temelli şekillendiğini ve kadınların şiddetle mücadele kaynakları hakkında daha fazla bilgiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Özkan (2019), flört şiddetine maruz kalmış kişilerin deneyimleri üzerinden, flört şiddetinin dinamiklerini anlamak, o dinamikler çerçevesinde sorun ve ihtiyaçları tespit edebilmek ve sivil toplum kuruluşlarının flört şiddetiyle mücadelede hangi sorun ve ihtiyaçlara odaklanmaları gerektiğini saptamak hedefiyle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Flört şiddeti deneyimlerini paylaşmak adına sivil toplum kuruluşuna başvurmuş 8 kadınla görüşme yaparak veri toplamıştır. Görüşmecilerin anlatılarında, bireysel etmenlere vurgu yapmakla birlikte toplumsal cinsiyet eşitsizliği başta olmak üzere toplumsal dinamiklere de vurgu yaptıkları, şiddeti özellikle fiziksel şiddete indirgeyerek diğer şiddet türlerini toplumsal öğretilerin aracılığıyla normalleştirdikleri görülmüştür. Eşitsizliğin ve şiddetin devam ettirilmesinde sosyal öğrenmenin bir taşıyıcı olduğu araştırmanın bulguları arasındadır. Araştırmayla sivil toplum kuruluşlarının kamusal kurumlarla iş birliği yaparak daha geniş bir kitleye ulaşabileceği ve ancak böylelikle şiddet sorununa temelden dokunabileceği sonucuna varılmıştır.

Kaplan (2020), flört şiddetinin etkilerini nedenlerini saptamak, partnerlerin bu yaşantı karşısında verdikleri tepkileri öğrenmek ve flört şiddetinin varlığını tartışmak adına, yaşları 18 ve 29 aralığında bulunan ve homoseksüel/heteroseksüel ilişki yaşayan 5 kadın 5 erkek olmak üzere toplamda 10 katılımcıyla derinlemesine görüşme tekniğiyle veri topladığı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda biçimi ve türü farklılık gösterse de her katılımcının flört ilişkisinde şiddet uyguladığı ya da şiddete maruz kaldığı verisi elde edilmiştir. Görüşmecilerin, bazı flört şiddeti çeşitlerini şiddet davranışı olarak görmedikleri, şiddeti ilk tecrübe ettiklerinde bunu sevgi aşk gibi kavramlarla ilişkilendirmiş ve normalleştirme eğilimi içerisine girmişlerdir. Flört şiddeti yaşadığı halde ilişkisini devam ettiren görüşmecilerin olduğu saptanmıştır.

Çimen (2018)'in, Türkiye'de yaşayan gençlerin flört şiddetine dair söylemlerine kaynaklık eden dinamikleri ve konuşmaları esnasında ortaya çıkan ideolojik ikilemleri incelemek adına yaptığı araştırma, gençlerin flört şiddeti deneyimlerine dair aydınlatıcı veriler sunmaktadır. Araştırmacı 18-30 yaş aralığında, 8'i kadın, 7'si erkek olmak üzere toplamda 15 katılımcıyla görüşme yapmıştır. Anlatıcıların aktarımlarından Toplumsal Cinsiyet, Biyoloji, Sevgi ve İlişki olmak üzere dört tema yakalanmış ve katılımcıların

kabul edilebilir şiddet/ kabul edilemez şiddet olarak ifade edilebilecek ideolojik bir ikilem içerisinde oldukları görülmüştür. Bulgular genel anlamda ele alındığında, ataerkil ve iki kutuplu cinsiyet ideolojisine dayalı bakış açılarının ilişkide partnerlerin birbirlerinden beklentilerini, sorumluluklarını, rollerini şekillendirdiği, ilişkide bu normatif beklentilerin karşılanmamasının flört şiddetine zemin hazırladığı söylenebilir. Toplumsal cinsiyetle oluşan tutumlarla gençler uyguladıkları veya maruz kaldıkları şiddeti meşrulaştırmakta ve sevgi kavramıyla ilişkilendirerek, yaşadıkları şiddeti katlanılır kılmakta ve görmezden gelebilmektedirler.

Eslek, Kızıltepe ve Yılmaz Irmak (2021)'ın, 78 üniversite öğrencisiyle odak grup yöntemiyle gerçekleştirdikleri Flört şiddetini anlamak başlıklı nitel çalışmada katılımcıların %77'sinin flört şiddeti uygulayan kişileri; bencil, öfkeli, güvensiz, psikolojisi bozuk, saldırgan, sınırlarını bilmeyen, sahiplenici, kıskanç özellikleriyle tanımladıkları; flört şiddeti mağdurlarının özelliklerini ise %85'lik bir katılımcının, bağımsız özgüvensiz, korkak, güçsüz, pasif, sevgiye aç, psikolojik sorunları olan, duygusal, karşı koyma becerileri az olarak tanımladıkları görülmüştür. Çalışmada flört şiddetinin bağlamsal sebepleri olarak, sosyal medya, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ataerkillik, atasözleri gibi unsurların çalışmada ön plana çıktığı dikkat çekmektedir.

Yumuşak (2013)'ın, üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları ile toplumsal cinsiyet tutumları ve narsistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelediği, 1171 kişilik bir örneklem grubundan oluşan araştırmasında önemli bulgular elde ettiği dikkat çekmektedir. Araştırma bulgularına göre; eğitim fakültesi ve tıp fakültesi öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, diğer fakültelere (ziraat fakültesi idari bilimler fakültesi, mühendislik fakültesi ve doğa bilimleri fakültesi) göre anlamlı derecede düşük çıkmış; flört ilişkisine sahip olan katılımcıların, flört ilişkisi olmayanlara nazaran, erkeğin flört ilişkisinde uyguladığı psikolojik şiddete dair daha olumlu bir tutuma sahip olduğu görülmüştür. Flört şiddetine başvuran katılımcıların hem kadına hem erkeğe yönelik flört şiddetini kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yine flört ilişkisine sahip öğrencilerin kadınları korunmaya muhtaç, erkeklerden daha alt statüde görerek, onlara karşı heteroseksüel bir korumacılık tutumu içerisinde oldukları ve bu, flört ilişkisi yaşayan katılımcıların, aynı zamanda kadına karşı baskıcı, cinsiyetler arası rekabetçi ve heteroseksüel düşmanca tutum ortalamalarının daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Narsistik kişilik özelliklerinden olan otorite, üstünlük, sömürücülük ve hak iddia etme gibi özelliklerin erkek

öğrencilerde kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmış ve flört ilişkisinde şiddete başvuran öğrencilerin bu narsistik kişilik özelliklerinin anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır.

Yıldırım (2016)'ın, üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve toplumsal cinsiyet tutumlarının flört şiddetine yönelik tutumlarına etkisini ölçen, dört yıllık fakültelerde eğitim gören 749 öğrenci örneklemiyle yaptığı araştırmada; flört ilişkisinde şiddet uygulayan öğrencilerin benlik saygısının, uygulamayanlara kıyasla, daha düşük düzeyde olduğu, erkek öğrencilerin benlik saygısı arttıkça, flört şiddetini destekleme oranlarının azaldığı saptanmıştır. Diğer bir değişken olan toplumsal cinsiyet tutumlarına bakıldığında ise; öğrencilerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum arttıkça, flört şiddetini destekleme oranlarının azaldığı görülmüştür.

Çınar (2018)'ın, edebiyat fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine göre şiddet eğilimi üzerine olan sosyal algılarını incelediği 350 kişilik örneklem grubuyla yaptığı araştırması da toplumsal cinsiyet rolleri ve şiddet üzerine önemli veriler sunmaktadır. Araştırma bulgularına göre, kız öğrenciler toplumsal cinsiyet rollerine dair daha eşitlikçi tutumlara sahip iken, erkek öğrencilerin daha geleneksel tutumlara sahip olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin şiddet eğilim ölçeği puanlarının daha yüksek bulunduğu; yaşamlarını uzun süre köyde geçirenlerin, daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimsediği; gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutumlar sergilediği; öğrencilerin büyük bir bölümünün şiddete maruz kaldığı; bununla birlikte şiddete maruz kalan bireylerin şiddet eğilim ölçeği puanlarının da fazla olduğu araştırmanın bulguları arasındadır.

Turan (2018)'ın, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma tarzları, benlik saygısı ve sosyal onay ihtiyacının flört şiddeti tutumlarıyla ilişkisini incelediği araştırmasında, 842 kişilik bir örneklem grubuyla nicel bir çalışma yürütmüş ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumların farklı boyutlarının flört şiddetiyle ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca araştırmada toplam şiddet düzeyinin erkeklerde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Balcı Devrim (2019)'ın hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısının flört şiddeti tutumuna etkisini incelemek adına 175 kişilik örneklem grubuyla yaptığı

nicel araştırmada, çalışmaya katılan öğrencilerin %11,4'ü flört ilişkisi sırasında şiddete maruz kaldığını, %63'ü flört ilişkisinde şiddet uyguladığını belirtmiştir. Araştırmada toplumsal cinsiyet algısı olumlu olan öğrencilerin, flört şiddetini desteklemediği; toplumsal cinsiyet normlarını benimsemiş öğrencilerin ise şiddeti normalleştirdikleri görülmüştür.

Açıkalın ve şahin (2021), Mersin'de eğitim gören 200 niversite öğrencisiyle yaptığı çalışmada ise flört şiddeti ile cinsiyet eşitsizliği ve eril tahakkümün baskınlığı arasında ilişki kurulmasını mümkün kılacak verilere ulaşmışlardır. Araştırma sonuçları duygusal ilişkide kadın ve erkek rollerinin şekillenmesinde ataerkil bakış açısının ve hegemonik erkekliğin etkin bir rol oynadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Erkek yöneten, kendini kabul ettiren kişi rolündeyken kadınlar ise alttan alan sahiplenilmeye istekli taraf olarak ilişkide varlığını idame ettirmektedir. Toplumsal etiketlenmelerden kaçınma, bireyselliğini inşa etme çabası gençlerin flört şiddeti deneyimlerinin artışında önemli bir yer tutmaktadır. Sürekli denetim kurma ve tahakküm altına alma ihtiyaının gençlerin flört ilişkisindeki güvensizlikle ilişkili olduğu sonucuna varılmaktadır.

Özcebe ve arkadaşlarının (2002), Ankara'da eğitim gören 148 niversiteli gençle flörtte şiddet konusundaki görüşlerine dair yaptığı araştırmanın Türkiye'deki ilk araştırmalardan biri olduğu söylenebilir. Araştırma bulgularına göre her beş-altı çiftten birisinde flört ilişkilerinde şiddet görülmektedir. Kadınların %10,3', erkeklerin ise %14,2 si ilişkilerinde şiddet uyguladığıklarını belirtmişler ve bu şiddet eylemlerinin hem fiziksel hem cinsel hem de duygusal boyutta olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılardan %31,6'sı partneri tarafından şiddete maruz kalan bir arkadaşları olduğunu belirtmiştir. Flört şiddetine maruz kaldığı ifade edilen arkadaşların kadın oranı ise %87,8'dir. Çalışma katılımcı gençlerin, arkadaşlarının yaşantıları üzerinden şiddete ilişkin deneyimlerini aktarması bakımından ilgi çekicidir. Flört şiddeti çalışmalarının ülkemizde 2000'li yıllarda henüz başlamış olması, bu konuda yapılan çalışmaların kısıtlılığı ve flört ilişkisinin mahremiyet çerçevesinde algılanması, katılımcıların deneyimlerini arkadaşları üzerinden ifade etme ihtiyaı duymaları ihtimalini de düşündürtmektedir.

Aslan ve arkadaşlarının (2008), Ankara'da iki farklı niversitenin hemşirelik yüksekokulu birinci ve dördüncü sınıf öğrencileriyle yaptıkları çalışma da flört şiddeti konusunda Türkiye'de yapılmış ilkler arasındadır. Çalışma ğrencilerin şiddete dair

görüşlerini ve şiddet deneyimlerini ortaya çıkarmak adına gerçekleştirilmiştir ve elde edilen sonuçlar flört ilişkisi yaşayan üniversite gençlerin %28,6'sının flört şiddeti mağduru olduğu yönünde olmuştur. Araştırma 4. Sınıf öğrencilerinin 1. Sınıf öğrencilerinden daha fazla flört şiddetine maruz kaldığını yaş ilerledikçe flört şiddeti deneyiminin arttığını ortaya koymuştur.

Kaya Sakarya (2013), üniversitede eğitim gören gençlerde flört şiddetinin kabul durumunu fakülte, cinsiyet, sınıf, yaş grubu, yerleşim yeri, aile gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, karşı cinsten arkadaşı olup olmama değişkenlerine göre incelediği bir araştırma yürütmüştür. 1106 öğrencinin katılımıyla yürütülen araştırma sonucunda, erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere; köyde yaşayanların, ilde yaşayanlara; aile gelir düzeyi düşük olanların, yüksek olanlara; anne baba eğitim düzeyi düşük olanların, yüksek olanlara göre flört şiddetini kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu bulguları elde edilmiştir.

İftar (2016), üniversite öğrencilerinin flört şiddetine dair tutum ve davranışlarını belirlemek amacıyla 645 öğrencinin yer aldığı bir örnekleme nicel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgularına göre; katılımcılardan %51,6'sı şu anda devam eden bir flört ilişkisinin olduğunu, %52,9'u bu flört ilişkisinde şiddete maruz kaldığını, %52'si ise flört ilişkisinde şiddet uyguladığını belirtmiştir. Öğrenciler geçmiş ve şu andaki ilişkilerinde en fazla duygusal şiddet uyguladıklarını ve bu şiddet türüne maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Partnerlerine şiddet uygulayan öğrencilerinin çoğunun geçmişte şiddete maruz kaldığı ve flört ilişkileri devam ederken şiddete maruz kalan öğrencilerin aynı zamanda şiddet uyguladıkları araştırmanın dikkat çeken önemli bulgularındandır.

Akış ve arkadaşlarının (2017), 245 tıp fakültesi, 190 spor bilimleri fakültesinden olmak üzere toplam 435 üniversite öğrencisiyle flört şiddetinin sıklığı ve bağlı olduğu değişkenleri saptamak amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmada, katılımcıların %21,4 ünün flört şiddetine maruz kaldıkları, hem erkeklerin hem kadınların en sık deneyimledikleri flört şiddeti türünün ise %12,5'lik bir değerle duygusal şiddet olduğu görülmüştür. Yine araştırma bulguları aile içi şiddet deneyimine sahip gençlerin diğerlerine oranla 2,7 kat daha fazla flört şiddetine maruz kaldığını göstermiştir. Aile içi şiddet yaşantılarının şiddetin normalleştirilmesi ve şiddetin kabullenilmesi üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Ayyıldız (2019), üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla, Sakarya Üniversitesi'nde eğitim gören 400 öğrencilik bir örneklem grubuyla bir araştırma gerçekleştirmiş ve flört şiddetini kabullenme ya da reddetme tutumlarıyla yaş, cinsiyet, anne baba eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Araştırma sonuçları; psikolojik ve fiziksel şiddet uygulama oranının cinsiyete göre farklılık gösterdiğini ve şiddet içeren tutum ve davranışların erkeklerde daha fazla olduğunu; yaş ilerledikçe erkek ve kadınların, psikolojik ve fiziksel flört şiddetine yönelik bilinç seviyelerinin arttığını; anne ve babanın eğitim seviyesinin erkeklerin fiziksel ve psikolojik şiddet tutumları üzerinde etkili olduğunu ve eğitim seviyesi arttıkça bu tutumların olumlu yönde şekillendiğini göstermektedir.

Sarıhan (2019), Ankara'daki vakıf ve devlet üniversitesinde eğitim gören öğrencilerden oluşan 1021 kişilik örneklem grubuyla gerçekleştirdiği araştırmada; demografik özellikler, toplumsal cinsiyet ve çocukluk çağı travmalarının flört şiddeti üzerindeki yordayıcılığını incelemiş, araştırma sonucunda öğrencilerin demografik özellikleri, toplumsal cinsiyete ilişkin tutumları ve çocukluk çağı travmalarına göre flört şiddetine yönelik tutumlarında anlamlı farklılıklar olduğunu saptamıştır. Öğrencilerin yaş ve eğitim düzeyleri arttıkça flört şiddeti tutumları azalmakta; cinsiyetler arası farklılaştırma ve kıyaslama algıları arttıkça, genel şiddet tutumları ve flört şiddeti tutumları artmaktadır. Özellikle cinsel istismar olmak üzere, çocukluk çağında travmatik yaşantıya sahip katılımcıların fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddete yönelik tutumlarında artış olduğu görülmüştür.

Ayhan (2020), evli olmayan ve flört ilişkisini deneyimleyen 100 katılımcıyla nicel yöntemle yaptığı araştırmada flört şiddeti/ flört şiddeti tutumu ile anne babaya benzerlik ve güvenli bağlanma ile ilişkisini incelemiş ve anne babaya güvenli bağlanma arttıkça flört şiddeti tutumunun azaldığını saptamıştır. Araştırmada anne babaya benzerlik algısı azaldıkça, flört şiddeti tutumlarında artış olduğu görülmüştür. Ayrıca eğitim seviyesi azaldıkça flört şiddeti ve flört şiddeti tutumlarında artış olduğu bulgusu, araştırmanın eğitim ve flört şiddeti ilişkisine dair veri sunması adına önem arz etmektedir.

Kadı ve arkadaşlarının (2019), gençlik yaş grubundaki adli vakalarda flört şiddetine maruz kalanların değerlendirilmesi ve önleyici çalışmaların geliştirilmesi amacıyla yaptıkları çalışmada; araştırmaya katılan 15-24 yaş aralığındaki 60

katılımcının verileri değerlendirmeye alınmış, flört şiddetine maruz kalan bireylerden %80'inin kadın olduğu ve mağdurların %23,3'ünün 15-19 yaş aralığından oluştuğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, flört şiddetinin lise çağlarından itibaren deneyimlendiğini ve 15- 19 yaş aralığında gençlerin yaşadıkları flört ilişkilerini ve şiddetini anlamaya yönelik daha fazla çalışmanın yapılması ve önleyici çalışmalara başlanması gerektiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (2017), toplumsal cinsiyet temelli akran şiddeti ve flört şiddeti üzerine gençlerin bilgi ve farkındalıklarını arttırmayı amaçlayan “Ne Var Ne Yok?” projesi kapsamında, İstanbul'daki 7 lisede, farklı kademelerde eğitim gören 3.153 öğrenciden oluşan bir örnekleme bu anlamda bir araştırma gerçekleştirmiştir (CŞMD, 2017). Araştırmayla; projenin yürütüldüğü okullarda okuyan gençlerin, projenin hedeflediği; toplumsal cinsiyet, şiddet algısı ve şiddetin kabul edilebilirliği, flört şiddetine yönelik algıları ve şiddete uğramaları durumunda okul-arkadaş-aileye yönelik güven tutumları değerlendirilmiştir. Proje kapsamında kurulan çalışma atölyelerinde gençlerin flört deneyimleri ele alınmış ve flört şiddetine dair paylaşımda bulunmaları sağlanmıştır. Araştırmanın bulguları arasında bu deneyimleri paylaşırken gençlerin fazlasıyla duygu yoğunluğu yaşadıkları da yer almış ve gençlerin flört şiddeti deneyimlerinin araştırmanın kapsamı dışında bırakılmış olması bir kısıtlılık olarak değerlendirilmiştir. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneğinin Araştırma sonuçları, gençlerin flört şiddeti yaşama deneyimi ya da yaşanan şiddetin sıklığı/yaygınlığı gibi konularda yapılacak araştırmaların da alanda önemli bir ihtiyaç olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Buna karşın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB, 2014)'nın “Türkiye Ergen Profili Araştırması: TEPA 2013” raporu incelendiğinde; amaç ve kapsam olarak çok yönlü bir çalışma olmasına rağmen; ergenlikte yaşanan romantik ilişkilerin, sadece cinsellik odağında ve tutum (flört ilişkisini uygun bulma ya da bulmama) boyutunda ele alınmış olması ve yine ergenlerin ve gençlerin yaşadıkları şiddet deneyimleri içerisinde flört şiddetine hiç yer verilmemesi dikkat çeken bir husustur . Bu iki araştırmadaki farklılık, bürokratik yapılarca, gençlerin lise çağlarında flört ilişkisi yaşantılarının dikkate alınmaması veya görmezden gelinmesiyle açıklanabilir.

Literatür taramasında flört şiddetine yönelik ülkemizde yapılan araştırma tezleri incelendiğinde; hemen hemen hepsinde, örneklem grubunun üniversiteli gençlerden seçilmiş olduğu ve üniversite çağındaki flört ilişkilerine odaklanıldığı görülmektedir.

Yapılan araştırmaların çoğunluğu nicel araştırma yöntemiyle şekillendirilmiştir ve nitel araştırma yöntemiyle yürütölmüş araştırma sayısı çok sınırlı kalmıştır. Bu araştırmalar farklı disiplin dallarından yapılmış olmakla birlikte içlerinde feminist yaklaşıma duyarlı nitel yöntemle yapılmış çalışmaların olduğu da görölmektedir (Güneş, 2018; Çimen, 2018; Özkan, 2019; Kaplan, 2020;). Yapılan literatür taramasından çıkarılan sonuç; lise çağlarında, gençlerin flört ilişkisi ve flört şiddetine dair görüş ve deneyimlerini ele alan nitel çalışmaların zenginleştirilmesi gerektiğidir. Bu sebepten ötürü, bu araştırmanın katılımcı grubu liseden yeni mezun olan gençlerden seçilmiş ve araştırmada onların deneyimlerini daha açık biçimde aktarabilecekleri nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

4. METODOLOJİ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, amaç ve problem, katılımcı grubu ve araştırma süreciyle ilgili bilgilere yer verilecek, araştırmanın yöntemi kapsamlı bir biçimde açıklanacaktır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Gençlerin flört şiddeti deneyimlerini inceleyen bu araştırma fenomenolojik paradigmayla yapılandırılmıştır. Sosyal bilimlerde kullanılan ana yaklaşımlardan biri olan fenomenolojik paradigma bilgiye ulaşırken *maddeye* ya da onun niteliklerine odaklanmaz, maddenin öznenin iç dünyasında nasıl bir yer teşkil ettiğine, maddenin öznedeki yansımaya yani *ideye* odaklanır. Fenomenolojik paradigmada epistemolojik olarak bilimsel bilgi, öznenin bağımsız biçimde dış dünyada mevcut durumda, sayılarla ölçülebilir ya da mutlak değildir; salt niceliğe indirgenemeyecek biçimde, dinamik ve özneye ilişkindir (Dikeçligil, 2017, s.77). Bu bağlamda gelişim sürecinde ve kendini bulma çabasında olan gençlerin, bireysel dinamikleri barındıran flört ilişkilerini ve şiddetini kendilerinin ve akranlarının yaşantılarından yola çıkarak, kendi içsel dünyalarına göre anlamlandırdıkları yaklaşımıyla hareket edilmiş ve flört şiddetinin onların dünyasındaki yansımaya ulaşabilmek adına araştırma bu paradigma ile inşa edilmiştir. Çalışmada, flört ilişkilerine ve flört şiddetine dair herhangi bir teoriyi geliştirme ya da sınama amacı taşınmamış, gençlerin flört şiddetine dair yaşadıkları kişisel deneyimleri betimlemek ve onların gözünden flört ilişkilerinin ve şiddetinin nasıl anlamlandırıldığını ortaya koyabilmek hedeflenmiştir. Bu nedenle çalışma yöntemi olarak, sayısal verilerle ifade edilebilecek verilerden ziyade, sosyal dünyanın ve olguların bireydeki görünüşleri ve yansımalarıyla ilgili veri sağlama (Dikeçligil, 2017), derinlemesine bir inceleme ve yorumlama imkânı sunması, katılımcıyla etkileşimli bir görüşmeye elvermesi gibi sebeplerden dolayı nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş, gençlerin deneyimledikleri flört şiddeti yaşamın doğal akışında yorumlayıcı bir yaklaşımla uygulamada mantık yürütme eğilimiyle (Neuman, 2014) ele alınmıştır.

4.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; 18 yaşını doldurmuş ve liseden yeni mezun olmuş genç kız ve genç erkeklerin, flört ilişkisi ve şiddetine dair görüş ve deneyimlerini ortaya

koyamak, bu deneyimlerdeki benzerlik ve farklılıkları anlamaktır.

Bu amaç doğrultusunda Eskişehir ilinde farklı ortaöğretim kurumlarından mezun olmuş, 5 genç kız ve 5 genç erkek olmak üzere toplamda 10 gençle görüşme gerçekleştirilmiştir. Gençlerle yapılan görüşmelerde şu temel sorulara cevap aranmıştır:

- Gençlerin flört kavramına ve flört ilişkisine yönelik görüşleri nelerdir?
- Gençler lise çağlarında flört ilişkisini nasıl deneyimlemiştir?
- Gençlerin flört şiddeti konusundaki görüşleri nelerdir?
- Gençler romantik ilişkilerinde flört şiddetini ne şekilde deneyimlemiştir?

Araştırmadan elde edilen verilerin; gençlerin eğitim politikalarında, toplumsal cinsiyet eşitliği, güvenli duygusal ilişki gibi konularda kazanım ve projelere yer verilmesinin gerekliliğine dair bir farkındalık oluşturacağı; nihayetinde gençlerin bilinçlendirilmesinin toplumsal bir yara olan kadına yönelik ve aile içi şiddet vakalarının önlenmesine katkı sunacağı düşünülmektedir.

4.3. Araştırmanın Katılımcı Grubu

Çalışmanın katılımcı grubu, olasılık dışı örneklem çeşitlerinden olan, kartopu örneklem türüne göre oluşturulmuş, görüşme yapılan her genç aracılığıyla görüşmeye gönüllü bir gencin daha katılımı sağlanmıştır. Kartopu örneklemede hakkında araştırma yapılan ağ içerisinde bulunan, doğrudan ya da dolaylı olarak birbirlerine dokunmuş kişiler aracılığıyla araştırmacının katılımcı grubu genişletilmiş olur; böylelikle tıpkı bir kartopu gibi her katılımcı araştırmaya birinin daha katılmasına vesile olarak katılımcı grubunu büyültmeye devam eder ve ağda artık aynı isimler verilmeye başlandığında ya da ağ çok büyük olduğundan incelenebilecek verinin doyum noktasına ulaşıldığında araştırmacı veri toplama sürecini sonlandırır (Neuman, 2014).

Katılımcı grubunda 18 yaşını doldurmuş lise mezunu gençler yer almıştır. Araştırmada genç kız ve genç erkeklerin flört şiddetine dair görüş ve deneyimleri arasında benzerlik ve farklılıkların olup olmadığını anlamak için 5 kız, 5 erkekle görüşme yapılmıştır. Araştırma liseden henüz mezun olan öğrencilerin deneyimledikleri flört yaşantılarına, dolayısıyla lise çağı dönemlerine dairdir ancak lise çağında

öğrencilerin reşit olmamaları, resmi bir eğitim kurumuna devam ediyor olmaları sebebiyle izin konusunda yaşanabilecek olası problemleri önlemek adına gençlerin, yasal anlamda reşit sayıldıkları yaş olan, 18 yaşını doldurmuş olmalarına dikkat edilmiştir. Araştırma sahası lise mezunu öğrencilerin üniversiteye hazırlık kurslarına devam ettiği, etüt merkezlerinin yoğun olarak konumlandırılmış olduğu bölgelerden seçilmiştir. Gençlerle etüt merkezleri civarında gönüllülük esasına dayalı görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı gençlerle yaptığı görüşmelerde gözlemlerini kayıt altına almış; katılımcıların anlatımları ve demografik bilgi formlarından elde edilen bilgilerle, bu gözlem notlarını harmanlayarak her katılımcı için kısa biyografiler oluşturmuştur. Araştırmaya katılan gençlerin kişisel bilgilerinin korunması amacıyla, katılımcılara kod isimler verilmiş ve görüşme boyunca katılımcılara bu kod isimlerle hitap edilmiştir. Görüşme yapılan gençler hakkında hazırlanmış biyografiler aşağıda aktarılmıştır:

Katılımcı 1: Arya

Arya 2003 yılında Eskişehir’de doğdu ve hep bu şehirde yaşamını sürdürdü. 4 kişilik bir ailenin ilk çocuğu, 11 yaşlarında bir erkek kardeşi var. Annesi lisans mezunu ve öğretmen, babası ise lise mezunu ve özel sektörde çalışıyor. Arya aile ortamını birbirine bağlı, sevgi ve saygı dolu bir insanların birlikte yaşadığı bir modern bir ortam olarak nitelendiriyor. Anne babasıyla ilişkilerinin güçlü olduğunu ve her konuda onlarla paylaşımda bulunabildiğini belirtti. Geçtiğimiz yıl anadolu lisesinden mezun oldu ve şu an eşit ağırlık alanından üniversite sınavlarına hazırlanıyor, hedefi hukuk ya da psikoloji bölümlerinden birini kazanmak. Arya ilk romantik deneyimlerini ortaokuldayken edinmeye başlamış olsa da onları çocukça yaşantılar olarak nitelendiriyor. Flört ilişkisi olarak tanımladığı ve kendisinde iz bırakan esas ilişkisi ise 10. sınıfın sonlarına doğru başlamış ve gelgitlerle dolu bir şekilde 12. sınıfın sonuna kadar devam etmiş. Bu ilişkiyi 2 kez bitirme kararı alıp, duyguları devam ettiği için tekrar başlama isteği duymuş. İlk bitirme gerekçesi partnerinin kendisine soğuk davranması, ikinci kez bitirme sebebi partnerinin eski sevgiliyle konuşmaya devam ettiğini öğrenmesi ve kendi hassasiyetlerini dikkate almaması; 3. kez bitirme sebebi ise partnerinin kendisini çok kontrol altına alıp kısıtlamaya, takıntılı bir şekilde hayatının merkezine koymaya başlaması ve şiddet meyilli davranışlar sergilemesi olmuş. Arya’nın anlatımlarından flört şiddetine ve toplumsal cinsiyet eşitliğine dair bilinç seviyesinin genel anlamda

yüksek olduğu ve partnerinden gelen şiddet sinyallerini okumakta ve tedbir almakta başarılı bir duruş sergilediği izlenimine varılmaktadır. Yaşadığı ilişkideki artı ve eksileri doğru analiz edebildiği ve anne babasında gördüğü eşitlikçi ve saygıya dayalı ilişki dinamiğini kendi yaşantısına da yansıtabildiği gözlemlenmektedir.

Katılımcı 2: Pelin

Pelin 2003 yılında Eskişehir’de doğdu ve hep bu şehirde yaşadı. 4 kişilik bir ailenin son çocuğu, 23 yaşında bir abisi var. Anne baba her ikisi de ortaokul mezunu. Baba fabrika işçisi anne ise çalışmıyor. Abisi üniversite okumayı tercih etmemiş ve üniversite okumayı gereksiz zaman kaybı olarak görüyor. Pelin ise mesleki ve teknik Anadolu lisesinden 2021 yılında mezun oldu. Geleceğine dair hedefleri arasında üniversite okumak var, hangi bölüm olduğu konusunda kararsız alacağı puan doğrultusunda bir karar vereceğini ifade ediyor. Pelin aile üyeleri arasında en çok paylaşımının annesiyle olduğunu belirtiyor. Kendisinde iz bırakan ilk flört ilişkisini 9. sınıfta yaşamış ve bu ilişkiden duygusal anlamda çok yıpranarak çıkmıştır. O dönem yaşadıkları neticesinde ciddi kaygı ve stres yaşadığını bununla ilişkili olarak da zona geçirdiğini ifade etmiştir. O dönem yaşadıklarını sadece annesiyle paylaşabilmiş ve annesi o süreci atlatmasında en büyük destekçisi olmuştur. Pelin’in iki yıldır devam eden bir ilişkisi vardır ve bu ilişkiyi toksik olarak nitelendirdiği ilişkisinden çıkardığı dersler doğrultusunda daha temkinli ilerletmekte ve kendisine telkinlerde bulunmaktadır. Geçmişte yaşadığı ilişki, psikolojik olarak şiddet olarak nitelendirdiği yaşantıları bırakmıştır geriye. Şu anki ilişkisinde ise herhangi bir şiddete maruz kalmamakla birlikte ilişkilerinin monotonlaşması, sınava hazırlık yoğunluğundan dolayı birbirlerine yeterince zaman ayıramamaları kendisini üzen sebeplerdendir.

Katılımcı 3: Büşra

Büşra 2003 yılında Bozüyük’te doğdu ve 2 yaşından beri Eskişehir’de yaşamakta. 3 kişilik bir çekirdek ailenin tek çocuğu. Annesi fabrika işçisi, babası sanayide araba ustası her ikisi de ortaokul mezunu. Büşra liseden geçen eğitim öğretim yılında mezun oldu, şu an üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanmakta başka bir ilde üniversite okumak en büyük hayali. Dil alanından sınava girmeye hazırlanıyor. Daha küçükken kardeşinin olmasını çok istemiş ancak büyüdükçe bütün imkanların kendisine sunulmasından memnun hale gelmiş ve şu an kardeşinin olmamasından hoşnut. Anne

babasıyla özel yaşantısını paylaşma taraftarı değil, onların kendisini anlamayacaklarını ve duygusal ilişkisinden haberdar olduklarında kendisini korumak adına hayatı üzerinde çok fazla baskı kuracaklarını öngörüyor. İlk romantik yakınlaşmalarını ortaokulda deneyimlemiş ancak bu deneyimin arkadaşlıktan öte bir anlam taşımadığını ifade ediyor. 9. Sınıfta ilk flört ilişkisi olarak tanımladığı duygusal ilişkisi başlamış 11. Sınıfa kadar devam etmiş ve kendi isteğiyle bu ilişkiyi sona erdirmiş. Flört ilişkisini bitirme kararı almasında, karşısındaki kişinin sürekli kendisinin sevgisini sorgulaması, kıskanç olmadığı için kendisini sevgisizlikle itham etmesi gibi nedenler etkili olmuş. İlişkinin olduğu dönemde, aynı mahallede oturdukları kendisinden yaşça büyük bir kişiyle de duygusal bir yakınlaşması olmuş. Bu yakınlaşma bir süre sonra ilişkiye dönüşmüş ve o kişiye karşı çok yoğun duygular hissetmesine rağmen; bu kişi kendisini değersiz hissettirdiği, mesajlarına geç cevap verdiği ve kendisini görmezden gelmeye başladığı için Büşra da ona karşı adım atmamaya başlamış ve böylelikle ilişkileri son bulmuştur. Büşra'nın flört şiddetine dair görüşleri sorulduğunda, flört şiddetini sadece fiziksel değil psikolojik olarak da tanımlamış ve her türlü zarar verici ve incitici davranış olarak nitelendirmiştir. Psikolojik şiddetini, karşı tarafın istemediği davranışları yapması için onu zorlama, özgürlüğünü kısıtlama olarak ele almış, kendisinin flört şiddetine hiç maruz kalmadığını ifade etmiştir. Büşra'nın kendi ilişkisinde yaşadığı cevapsız bırakılma, görmezden gelinme, değersiz hissettirilme gibi durumlarını psikolojik flört şiddetiyle ilişkilendirmediği gözlemlenmiş, bu konuda sorgulaması için ortam yaratıldığında, bu tavırların kendisini yıpratıcı, üzen aslında psikolojik şiddet sayılacak davranışlar olduğunu ifade etmiş ve bu detayı gözden kaçırdığını belirtmiştir. Büşra'nın flört şiddetini kesinlikle kabul etmeyecek bilinçli bir bakış açısına sahip olduğu ancak bir taraftan da bu konudaki farkındalığının zenginleştirilmeye ihtiyacı olduğu izlenimi edinilmiştir. Büşra gençlerin yani akranlarının sevgi aşk gibi kavramların içini tam olarak doldurmadan sadece çıkar ilişkisi için birbirlerine yöneldiklerini belirtiyor. Büşra'nın duygusal ilişkilerinden istediği doyumu alamamış olduğu ve ikili ilişkilere dair karamsar bir bakış açısına sahip olduğu izlenimine varılıyor.

Katılımcı 4 : Merve

Merve 2003 yılında Bozüyük'te doğdu ve 3 yaşından beri Eskişehir'de yaşamına devam ediyor. 3 kişilik bir çekirdek ailenin tek çocuğu. Baba mühendislik fakültesi mezunu, anne iletişim bilimleri fakültesi mezunu ve her ikisi de özel sektörde çalışmakta. Merve liseyi geçen sene bitirdi ve şu an üniversiteye giriş sınavlarına

hazırlanıyor. Geleceğe dair hedefleri dil alanından bir bölüm kazanarak mütercim tercümanlık gibi bir meslek edinmek. Ailede tek çocuk olmaktan memnun, bütün imkanların kendisine sunulmasını bir avantaj olarak görüyor. Aile ortamını modern, eşitlikçi tanımlayan ve anne babasıyla iletişiminin güçlü olmasından memnuniyet duyan bir genç kız. Babası ve annesiyle özel ve sosyal yaşantısına dair her türlü konuda paylaşımda bulunduğunu ve onların kendisine karşı kısıtlayıcı tutumları olmadığını ifade ediyor. İlk romantik deneyimlerini ortaokulda çocukça tanımladığı karşı cinse yönelik hoşlantılarla edinmiş. Flört ilişkisi olarak tanımladığı ve kendisinde iz bırakan ilişki ise 11. Sınıfın sonlarında başlayıp 5.5 ay sonra Merve tarafından bitirilmiş. Merve bu ilişkiyi bitirme sebeplerini; sevgilisinin hayatına çok fazla müdahale etmeye başlaması, kendisini aşırı kıskanması, karşı cinsten olan sosyal arkadaşlarıyla görüşmesine sınırlamalar getirmesi, geleceğe yönelik evlilik gibi ciddi kararlar konusunda kendisinde baskı oluşturması şeklinde özetlemiş olmasına rağmen; “hiç flört şiddetine maruz kaldın mı” sorusu kendisine yöneltildiğinde ilk olarak “hayır kalmadım” cevabını vermiştir. Flört şiddeti türlerinden psikolojik şiddete örnek davranışlar kendisine hatırlatıldığında ise; kendisinin bir an sadece fiziksel şiddete odaklandığını, tekrar düşününce, psikolojik anlamda şiddete maruz kalmış olduğunu ifade etmiştir. Merve’nin cinsiyet eşitliğine dair bilinç düzeyinin yüksek olduğu ve duygusal ilişkilerdeki cinsiyetçi tutumları kabul etmeyecek bir duruş sergilediği görülmektedir. Bunu aile ortamındaki cinsiyetsiz ve eşitlikçi değerlerle ilişkilendirmiş, anne babasının hiç öyle rol ayrımlarına girmediğinin altını çizmiş, kendi duygusal ilişkisinde de böyle cinsiyetçi ayrımların olmasını kabullenemeyeceğini belirtmiştir. Merve’nin kendini ifade etme becerilerinin gelişmiş olduğu, hayata ve insanlara karşı iyimser bir bakış açısına sahip olduğu ve geleceğine karşı umutla baktığı gözlemlenmektedir. İkili ilişkilerde ailesinin kendisine sunduğu sevgi ve saygıyı aratmayacak bir ilişki yaşama bilincinde olduğu izlenimine varılmaktadır.

Katılımcı 5: Esra

Esra 2003 yılında Eskişehir’ de doğdu ve hep bu şehirde yaşamını devam ettirdi. 5 kişilik bir ailenin en küçük çocuğu, iki abisi var. Annesi lise mezunu, babası ise lisans mezunu. Babası öğretmen, annesi ise çalışmıyor. Esra Anadolu lisesinden geçen sene mezun oldu. Şu an etüt merkezine giderek üniversite sınavına hazırlanıyor. Dil alanından eğitimine devam etmek düşüncesinde. Ağabeylerinin olmasından memnun ve bunu kendisine güven veren bir durum olarak nitelendiriyor, ağabeyleri şehir dışında

yaşadıkları için hanede anne babasıyla 3 kişi yaşadıklarını belirtiyor. Duygusal ilişkilerini ailesiyle paylaşma taraftarı değil bu konuda ailesinden istediği tepkileri alamayacağını düşünüyor. İlişkinsini bildikleri takdirde annesinin kendisini korumak adına fazla korumacı davranacağını ve hayatını kısıtlayacağını babasının ise daha kontrolcü bir tepki vereceğini belki de kızacağını düşünüyor. Bu nedenle de ailesiyle ilişkilerini paylaşmamayı tercih ediyor. Esra ilk romantik deneyimlerini ortaokul dönemlerinde karşılıklı hoşlantılarla yaşamış ancak bunları çocukça duygular olarak nitelendiriyor. Flört ilişkisi olarak tanımladığı ilişki ise 16 yaşlarında 10. Sınıfta yaşanmış ve iki yıl devam etmiş. İlişki içerisinde karşılıklı olarak birbirlerini çok yordukları için flörtüyle uzlaşarak ayrılık kararı almışlar. Şu an üniversiteye hazırlık sürecinde bir ilişki yaşamayı tercih etmiyor. Esra'nın flört şiddetine dair görüşlerine bakıldığında bu konuda bilinç düzeyinin yüksek olduğu Esra'nın daha mantıksal kararlar veren ve duygularına göre değil de mantığına göre hareket eden bir genç kız olduğu gözlemleniyor.

Katılımcı 6: Ahmet

Ahmet 2003 yılında Eskişehir'de doğmuş ve hep burada yaşamıştır. 4 kişilik çekirdek bir ailenin küçük oğludur bir abisi vardır ancak ayrı bir evde yaşamaktadır. Ahmet geçen sene liseden mezun olmuş bu sene üniversiteye sınavına yeniden hazırlanmaktadır. Hedefleri arasında psikoloji hukuk gibi bölümler vardır. Ahmet ilk romantik duygularını ortaokulda yaşamış, kendisinde derin bir iz bırakan flört ilişkisini ise 16 yaşlarında lisede deneyimlemiştir. Bu ilişkiyi aşk duygusunu tanımak olarak ele almakta ve kendi hatası sonucu bitmiş olmasından dolayı hala pişmanlık duyduğunu ifade etmektedir. Ahmet hoşlandığı genç kıza duygularını açmış, "sevgilim var" cevabını almış, buna rağmen iletişim kurmaktan ve ümit beslemekten vazgeçmemiştir. İlerleyen süreçte iletişimleri flört ilişkisine dönüşmüştür ancak kendisinin aldatması nedeniyle bu ilişki karşı tarafça bitirilmiştir. Ahmet'in tutum ve tavırlarında cinsiyetçi tutumların mevcut olduğu görülmektedir, aynı zamanda ilişkide erkek ve kadının rollerine dair cinsiyetçi söylemleri olduğu dikkat çekmiştir. Kendisi hiç flört şiddeti uygulamadığını ve şiddete maruz kalmadığını belirtmiş olmasına rağmen hem aldatarak psikolojik flört şiddeti uygulamış hem de partneri tarafından küçümsenerek, dalga geçilerek psikolojik şiddet mağduru olmuştur ancak Ahmet'in aldatma davranışını şiddet olarak görmediği ve özellikle mağduru olduğu şiddeti yok saymayı tercih ettiği fark edilmiştir.

Katılımcı 7: Mert

Mert 2003 yılında Eskişehir’de doğup büyümüştür. 3 kişilik çekirdek bir ailenin tek çocuğudur. Annesi ortaokul mezunu ve çalışmıyor, babası ise ilkokul mezunu ve fabrika işçisi. Mert anne babasını fedakâr, geleceği için çabalayan ebeveynler olarak tanımlıyor ve aile bağlarının güçlü olduğunu ifade ediyor. Mert mesleki ve teknik liseden geçen sene mezun oldu ve şu an etüt merkezine giderek, üniversiteye giriş sınavına hazırlanıyor. Gelecekteki hedefleri antrenörlük veya askerlik mesleklerinden birini elde edebilmektir. Mert flört ilişkisi olarak değerlendirdiği ilk ilişkisini 9. Sınıfta yaşadığını belirtiyor ancak bu ilişki kısa süreli bir ilişki olmuş ve karşılıklı olarak birbirlerini yıprattıkları için sona ermiş. Şu an hala devam etmekte olan ilişkisi ise 10. Sınıfta başlamış ve yer yer tartışmalar, kısa süreli küslükler yaşansa da kendisini iyi hissetmesine katkı sunuyor. Mert flörtünün hayatında farklı rolleri üstlendiğini, kendisi için anlamlı bir yeri olduğunu dile getiriyor. Mert ‘in flört şiddeti ve toplumsal cinsiyet rolleri konusunda farkındalığının yüksek olduğu ve duygusal ilişkilerde şiddete karşı bir duruş sergilediği, şiddet uygulayıcısı veya mağduru olmadığı kendi tarafından dile getiriliyor. Mert ilklerin özel kalması ve erkenden tüketilmemesi adına lise döneminde partnerler arasındaki yakınlaşmaların belirli bir düzeyde olması gerektiğini düşünmekte, bu nedenle de gençlik dönemindeki romantik ilişkilerde yakınlık noktasında belirli sınırların olması gerektiğini savunmaktadır. Mert ilişkilerde genel olarak eşitlikçi bir duruş sergilemekte ve ilişkisini mantık ve duygu dengesini kurarak ilerletmektedir.

Katılımcı 8: Eray

Eray 2003 yılında Eskişehir’de doğup büyümüştür. 5 kişilik bir çekirdek ailenin ilk çocuğudur kendisinden küçük iki kız kardeşi vardır. Anne baba her ikisi de lise mezunu. Annesi çalışmıyor babası ise kamyon şoförü bundan dolayı sık sık iller arası yolculuk yapıyor. Eray aile ilişkilerinin güçlü olduğunu ifade ediyor. Evin en büyük çocuğu olmaktan memnun bunu da sözünün dinlenilmesiyle ilişkilendiriyor. Bu sene etüt merkezine giderek üniversiteye giriş sınavlarına hazırlanmakta. Hedefi fotoğrafçılık veya grafik gibi görsel zekayla ilişkili bir meslek edinmek. Kendisi lise tercihinde güzel sanatlara gitmek istemiş olsa da ailesinin baskısıyla mesleki ve teknik anadolu lisesine gitmek durumunda kalmış. Eray’ın aile yapısında daha gelenekselci tutumların hakim olduğu gözlemleniyor. Eray ailesiyle çok fazla iletişim kurmadığını kendisine has yaşantıları çok paylaşmadığını belirtiyor. Ev içi toplumsal cinsiyet rolleri konusunda

Eray ‘ın çok ayrımcı söylemleri olduğu dikkat çekiyor. Kendini flört ilişkilerinde modern bir genç olarak tanımlasa da özellikle kadın ve erkek rolleri konusunda çok keskin çizgilere sahip olduğu gözlemleniyor. Eray şimdiye kadar çokça flört ilişkisi deneyimlediğini ancak bunların kendisinde çok derin izler bırakmadığını ifade ediyor. Flört ilişkilerini hep karşılıklı uzlaşıyla sonlandırdığını belirtiyor. İlişkilerinde hiç şiddet uygulamadığını ancak ekonomik şiddete maruz kaldığını belirtiyor. Eray’ın açıklamalarından partnerinin sürekli pahalı yerlere gitmeyi istemesini ve hep para harcamayı gerektiren aktiviteler yapmayı tercih etmesini ekonomik flört şiddeti kapsamında ele aldığı anlaşıyor.

Katılımcı 9: Çağatay

Çağatay 2003 yılında Eskişehir’de doğup büyümüştür. 3 kişilik çekirdek bir ailenin tek çocuğudur. Anne baba lise mezunu olup, biri fabrikada çalışmakta, diğeri ise şoförlük yapmaktadır. Çağatay üniversiteye hazırlık sürecinde evde anneannesi ve dedesi bulunduğundan babaannesiyle kalmayı tercih etmiştir. Bunun sebebinin oradaki koşulların üniversite giriş sınavına hazırlanmak adına daha elverişli olmasıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Çağatay babasıyla arkadaş gibi olduğunu, her konuda paylaşımda bulunabildiğini ifade etmiştir. Geçen sene özel bir anadolu lisesinden mezun olmuş, bu sene tekrar etüt merkezine giderek üniversiteye giriş sınavına hazırlanmaktadır. Hedefleri arasında psikoloji hukuk ve siyasal bilimler gibi bölümler vardır. Çağatay flört ilişkilerini ortaokul sürecinden itibaren deneyimlemektedir. Kendisinde iz bırakan ilişkisi 11 sınıfın sonlarında kendisinin kız arkadaşına sert çıkışı nedeniyle bitmiştir. Çağatay’ın hala bunla ilgili bir pişmanlık yaşadığı gözlemlenmektedir. Flörtüne kendisini arkadaşlarıyla oyun oynarken aradığı için sert bir tepki vermiş bunu da telafi etme gereği duymamıştır. Çağatay flört ilişkilerinde genel duruşunun böyle rahat olduğunu ifade etmektedir. Flört ilişkilerinde çaba gösterme gereği duymadığı ve karşıdaki partnere göre hareket ettiği izlenimi bırakmaktadır nitekim son ilişkisi de bu çabasızlıktan dolayı sona ermiştir. Çağatay flört ilişkilerinde hem psikolojik hem de ekonomik flört şiddetine maruz kaldığını ifade etmiştir. Duygusal flört şiddeti olarak anlattığı yaşantı kız arkadaşının kendisini dinlemeyerek içmeye gitmesi; ekonomik şiddete örnek olarak anlattığı yaşantı ise hep hesabın kendisine ödetilmesi hakkındadır. Çağatay kız arkadaşının içmeye gitmesine müdahale edişini psikolojik şiddet olarak görmemekte kız arkadaşının sözünü dinlememesini şiddet olarak nitelendirmektedir. Bu durum toplumsal cinsiyet normlarının Çağatay’ın olayları anlamlandırması üzerinde ne

kadar etkili olduğuna kanıttır.

Katılımcı 10: Burak

Burak 2003 yılında Eskişehir’de doğup büyümüştür. 3 kişilik çekirdek bir ailenin tek çocuğudur. Annesi çalışmamakta babası ise çiftçilikle uğraşmaktadır ve anne ilkokul babası ise lise mezunudur. Burak geçen sene özel bir anadolu lisesinden mezun olmuştur, bu sene etüt merkezine giderek üniversite sınavına hazırlanmaktadır. Hedefi ziraat mühendisliği okumaktır, bu sene başarılı olamadığı takdirde babasının yanında çalışmaya başlayacağını ifade etmiştir ki aslında kendisi bunu pek de istememekte üniversite yaşantısını tecrübe etmeyi düşlemektedir. Burak ailesini fedakar çağdaş bir aile olarak tanımlamaktadır flört ilişkileri dâhil olmak üzere özel yaşantısını anne babasıyla paylaşabildiğini belirtmiştir. Kendisinde iz bırakan ilişkisini lisede deneyimlemiş bu ilişkiyi kendisini fazlasıyla etkileyen bir aldatma videosu sebebiyle bitirmek durumunda kalmıştır. Burak bu olay yaşanana kadar flörtüyle aralarında çok güzel bir paylaşımın olduğunu, birbirlerini yargılamadan şeffaflıkla her şeyi paylaşabildiklerini ifade etmiştir ancak kendisiyle ilişkisi esnasında kız arkadaşının başkasıyla yakınlaştığını öğrenmek Burak için bütün bu yaşananları anlamsız kılmış ve bu ilişkiden çok sarsılarak çıkmasına sebep olmuştur. Kendisine flört şiddeti deneyimleri sorulduğunda bu yaşantısını fiziksel flört şiddeti olarak ele almış, psikolojik flört şiddetinin tanımı hatırlatılınca da bu açıdan düşünmediğini ifade etmiştir. Burak’ın flört şiddeti türleri konusunda daha fazla bilinçlenmeye ihtiyaç duyduğu gözlemlenmiştir. Aynı şekilde toplumsal cinsiyet konusunda da kafasında soru işaretlerinin ve belirsizliklerin olduğu dikkat çekmiştir.

4.4. Araştırmanın Süreci

Çalışmanın yürütüldüğü örneklemin 18 yaşını henüz doldurmuş gençlerden oluşmasından ötürü, onların kendisini ifade etmesine imkân verecek bir araştırma tekniğinin daha sağlıklı bulgular elde edilmesine imkân tanıyacağı düşünülmekle, fenomenolojik araştırmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama tekniklerinden olan derinlemesine görüşme tekniği ve gözlem tercih edilmiştir. Veri toplama süreci boyunca araştırmacı gençlerle yaptığı görüşmeleri ses kaydına almış aynı zamanda gençlerin tutum ve davranışlarına dair gözlemlerini, verilerin analiz edilmesi sürecinde kullanabilmek adına yazarak not etmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilmek istenen verilere dair gençlerin görüş ve deneyimlerini paylaşımlarına ve kendi yaşantılarını ortaya koymalarına zemin hazırlayabilmek adına, esneyebilen sınırlara sahip, yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda yer alan sorular 5 ana gruptan oluşturulmuştur. Birinci bölüm katılımcıların demografik özellikleri hakkındadır. İkinci bölüm katılımcıların flört kavramına/ilişkisine dair görüşlerine; üçüncü bölüm flört ilişkisi deneyimlerine; dördüncü bölüm flört şiddetine dair görüş ve deneyimlerine yönelik sorulardan hazırlanmıştır. Görüşme formu, literatürde yer alan benzer çalışmalarda kullanılmış görüşme soruları incelenerek ve Güneş (2018)'in cinsiyetlendirilmiş sevgili şiddetine dair üniversiteli gençlerle yaptığı çalışmadan esinlenilerek oluşturulmuştur.

Veri toplama sürecinde katılımcılarla gönüllülük çerçevesinde yüz yüze buluşmalar planlanarak, görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye başlanılmadan önce katılımcılara görüşme formunda yer alan sorular okutulmuş ve görüşmeye gönüllü olduklarının teyidi alınmıştır. Görüşme formunda yer alan sorulara geçilmeden önce, katılımcıların hayatlarına ve geleceklerine dair genel sohbetlere yer verilerek rahatlamaları sağlanmış, kendilerini açmalarını mümkün kılacak güven ve samimiyet ortamının oluşmasına özellikle hassasiyet gösterilmiştir. Araştırmaya katılan gençlerin katılım formuyla onayları alınmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler, veri analizi sürecinde güvenilir bir yorumlamanın yapılabilmesi adına ses kayıt cihazıyla kayda alınmıştır. Araştırma süreci boyunca ve sonrasında katılımcılardan elde edilen tüm kişisel bilgiler gizli tutulmuş ve araştırmada katılımcılara kendilerine belirledikleri kod isimlerle yer verilmiştir.

Nitel araştırmalarda birinci ikinci üçüncü düzeyde yorumlamalar mevcuttur. Elde edilen verinin katılımcı için anlamının keşfedilmesi birinci düzey yorumlama; araştırmacının birinci düzeyde yorumlamayı yeniden inşa etmesi, veriler arasında bir bütünlük ve tutarlılık ortaya çıkartarak, olayları bir dizi anlam kümesi içerisinde bir yere oturtması ve diğer olaylarla ilişkilendirmesi ikinci düzey yorumlama; ikinci düzey yorumlamadan elde edilen verilerin genellenerek bir kurama bağlanması ise üçüncü düzey yorumlama olarak tanımlanmaktadır (Neuman, 2014). Araştırmada katılımcılardan elde edilen bilgiler ikinci düzeyde bir yorumlamayla ortak kümeler ve temalar şeklinde anlamlı bir dizine dönüştürülmüştür. Nasıl ki nicel araştırmalarda veri sayılar üzerinden inşa ediliyorsa, nitel araştırmalarda ise anlam kelimeler ve semboller

aracılığıyla inşa edilir. Araştırmacı kelimelerden yola çıkarak incelenen insanların bakış açılarını görüşlerini deneyimlerini ortaya çıkarmaya çalışır ve yorumlar. Bu çalışmada birinci ve ikinci düzeyde yorumlamalar yapılmıştır. Üçüncü düzeyde bir yorumlamaya yer verilmemiş, elde edilen bilgilerin genellenmesi ya da kuramsallaştırılması amacı güdülmemiştir. Araştırma sadece kendi katılımcı grubunun görüş ve deneyimlerine ayna tutmakta, dolayısıyla araştırmadan elde edilen bilgiler sadece katılımcı grubunu temsil etmektedir.

5. GENÇLERİN FLÖRT İLİŞKİSİ VE FLÖRT ŞİDDETİ DENEYİMLERİ

Bu araştırma liseden yeni mezun olmuş genç kız ve genç erkeklerin, flört ilişkisini nasıl anlamlandırdıklarını, romantik ilişkileri yaşama biçimlerini, flört şiddetiyle alakalı görüşlerini ve flört şiddeti deneyimlerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Gençlerin flört şiddeti deneyimlerinin ortaya konması adına, öncelikle flört ilişkisinin gençlerin penceresinden nasıl görüldüğünün ve onların tuvalinde nasıl resmedildiğinin anlaşılması anlamlı olacaktır. Gençlerin flört ilişkilerini hayatlarında nasıl konumlandıkları ve bu ilişkilerde neler yaşadıkları onların flört şiddeti deneyimlerine uzanan merdivenin ilk basamaklarıdır. Bu ilişkilere biçilen anlam flört şiddetinin önleyicisi ya da tetikleyicisi olabilmektedir. Araştırmanın bu bölümünde gençlerin flört ilişkisine dair görüşleri, gençlerin flört ilişkisi deneyimleri, gençlerin flört şiddetine ilişkin görüş ve deneyimleri başlıklarına yer verilmiş; gençler için flört ilişkisinin ne anlam taşıdığı, gençlerin ilişkilerinde neler yaşadıkları, flört şiddetine dair bilinç düzeylerinin ne olduğu ve kendi deneyimlerini nasıl anlamlandırdıkları ele alınmıştır.

5.1. Gençlerin Flört İlişkisine Dair Görüşleri

Bu bölümde genç kız ve genç erkeklerin flört ilişkilerine ve flörtleşmeye hangi anlamları yükledikleri, bu ilişki türünü nasıl tanımladıkları, flörtlerini hangi kriterlere göre seçtikleri ve flörtlerinden beklentilerinin neler olduğu onların anlatımları doğrultusunda betimlenmiştir. Gençlerin flört ilişkisini nasıl anlamlandırdıkları “Sevgililiğin ön adımı olarak flört” başlığında, flörtlerini hangi kriterler doğrultusunda seçtikleri “Gençler için birinci kriter: Dış güzellik” başlığında ve flörtlerinden beklentilerinin ne olduğu “Genç erkeklerin ve genç kızların flörtlerinden beklentileri” başlığında ele alınmıştır.

5.1.1. Sevgililiğin ön adımı olarak flört

Gençlerin flörtleşme ve flört ilişkilerine dair görüşleri incelendiğinde; flörtleşmeyi veya flört ilişkisini “birbirini tanıma, birlikte vakit geçirme, karşılıklı beğeni ve paylaşımın yoğun olduğu, dokunsal yakınlaşmaların yaşandığı sevgililiğe bir ön adım süreci” olarak tanımladıkları görülmektedir. Genç erkeklerin ve genç kızların flörtleşmeye veya flört ilişkisine dair anlatımlarından elde edilen ortak temalar “sevgililiğe ön adım”, “vakit geçirme”, “duygusal fiziksel çekimin dışı vurumu”

şeklindedir. Genç kızların ve genç erkeklerin flört ilişkilerine dair görüşleri ve flört ilişkisini anlamlandırma biçimleri benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın kavramsal bölümünde flört ilişkisi fiziksel ve duygusal çekim hissedilen kişiyle, duyguların ve isteklerin paylaşılabildiği, ilgiyi, heyecanı canlı tutan ve kendi içerisinde sürprizleri de barındıran dinamik bir süreç şeklinde tanımlanırken (Phillips, 1997); sevgililik ise flört etme aşaması sonrasında, güven duygusunun yerleştiği, geleceğe yönelik planlamaların belirginleştiği, karşılıklı sorumlulukların ve beklentilerin netleştirilmiş olduğu bir ilişki şekli olarak ele alınmıştır (Santrock, 2012; Thompson, 1986; Sugarman ve Hotaling, 1989). Gençlerin flört ilişkisini ele alış biçimleriyle, araştırmanın kavramsal bölümünde flört ilişkisi ve sevgililiğin tanımlanma biçimlerinin örtüştüğü görülmektedir. Bu paralellik çalışmada gençlerin romantik ilişkisini ifade etmek amacıyla sevgililik kavramı yerine, flört kavramının kullanılmasının yerinde bir seçim olduğunu ortaya koymaktadır.

Görüşme yapılan gençlerden Merve flört ilişkilerini sadece zaman geçirme olarak gördüğünü, ciddi bir ilişki yaşama çabasında olmadığını ve kafa dağıtmak adına flörtleşmenin kendisine iyi geldiğini belirtmiştir. Arya ise görüşlerinde “takılmak” ve “flörtleşmek” kavramlarını ayrı ayrı ele almış, takılmayı “eğlence amaçlı, günü birlik zaman geçirme” olarak tanımlarken; flört ilişkisini, “hoşlanti ve vakit geçirme arzusunun yer aldığı, görünüş ya da kişilik anlamında ilginin karşı tarafa yöneldiği, karşılıklı iltifatların yapıldığı sevgililiğe hazırlanan bir süreç” olarak ifade etmiştir. Arya’nın görüşleri şu şekildedir:

...Yani flörtleşmek bence hani böyle birinden hoşlanmadan yapılabilecek bir şey değil, hani bir de o tarz olanı vardır ya hani eğleneyim kafasında günü birlik, takılmak amaçlı, o bana biraz yanlış bir şey gibi geliyor. Hoşlanmak da demiyim de, birisinden etkilenirim, hoşlanırım hoşuma gider, kişilik olarak ya da görünüş olarak fark etmez, hani böyle çok ifade edemedim, yani hani onunla vakit geçirmek, bir şeyler paylaşmak benim için aslında. Hani biraz sevgililiğe hazırlanmak işte, daha böyle flörtleşmek dediğimiz işte 'Ay çok tatlısın ay sen de çok öylesin' gibi şeyler işte tatlıs tatlıs karşılıklı iltifatlar (Arya, devam eden ilişkisi var).

Bilgisine başvuru yapılan gençlerden Esra flört ilişkisini “duygusal ya da fiziksel çekimin doğurduğu tanıma isteği” olarak ele almaktadır:

...Flörtleşme birine karşı özel ilgi, merak, yakın olma ve tanıma isteği gibi bir şey. Yani bu sadece fiziksel çekim olabilir ya da hem duygusal hem fiziksel olabilir. Bence iki durum da

flörte giriyor. Bu hisler karşılıklı hale geldiğinde iki tarafın da isteği olduğunda ilişki oluşuyor zaten kendiliğinden sonra da ilerliyor sevgililik falan...(Esra, ilişkisi var)

Bir diğer katılımcı Pelin ise, flört ilişkilerini bağlılığın ve ciddiyetin olmadığı esnek sınırlara sahip bir ilişki süreci olarak tanımlamaktadır:

... Flörtleşmek bence çok ciddi bir şey olmamakla beraber, bir insanın tek bir insana bağlı kalmadan, diğerleriyle de başka kızlarla da ilişki içerisinde olduğu tanıma süreci ama bir bağlılıktan sadakatten falan söz edilemez bu dönemde. Gözlemlediğim kadarıyla böyle yani, benim için de öyle çünkü karşımdakinin o niyetle olduğunu bildiğim için yani kendimi ona bağlasam üzüleceğimi düşünüyorum, o yüzden benim için de öyle (Pelin, şu an ilişkisi var)

Genç katılımcılardan Çağatay ise kendisi için flörtleşmenin birlikte vakit geçirmek, sohbet etmek anlamına geldiğini, flörtleşmeyi normal arkadaşlıktan farklı kılan unsurun daha derin duygusal ve dokunsal yaklaşımlar olduğunu belirtmiştir:

... Sohbet etmek, birlikte vakit geçirmek, kafa dağıtmak gibi. Yani biraz daha doya doya yaşamak diyeyim, duygular işin içine giriyor(Gülerek). Normal bir arkadaşımızla sarılmayız, öpüşmeyiz ama flörtümüzle bunlar oluyor daha samimi bir ortam oluyor. Bir de daha fazla paylaşım oluyor, her şeyimizi paylaşıyoruz ediyoruz o anlamda biraz daha farklı Flört konuşmak hoş sohbet falan. Sevgililik ise baya ilerisi. Sevgilisi olunca bir insan başkaları ile konuşmaz. Flörtte fark etmiyor. Sevgilim varken başka birileriyle konuşmam mesela (Çağatay, ilişkisi şu an yok) .

Genç kızlar ve genç erkekler flörtü sıradan arkadaşlıktan farklı bir yere koymakta ancak sevgililik kadar da kalıcı ve istikrarlı bir ilişki türü olarak konumlandırmamaktadır. Sevgililiği özel bilgilerin paylaşılabilirdiği, daha güven veren bir ilişki türü olarak tanımlarken flörtü ona bir ön hazırlık aşaması olarak ele almaktadırlar. Bu anlamda Eray'ın görüşlerine yer vermek yarar sağlayacaktır:

...Ben flörtü sevgili olmaya bir adım olarak görüyorum. Birbirimizi tanımak için daha fazla süre geçirmeyi sağlıyor flörtleşme. Flörtte mesela çok rahat davranamıyorsun ona karşı sevgiliyken daha rahat olabiliyorsun onun yanında, istediğini konuşabiliyorsun mesela aileden falan bahsederken flörtüne bahsedemezsin ama sevgiline daha açıklayıcı bahsedebilirsin. Flörtte özel bilgilere falan çok giremiyorlar. Sevgiliyken güven daha fazla oluyor (Eray ilişkisi yok şu an)

Bilgisine başvuru alan gençlerden Burak'ın flört ilişkisine dair görüşleri de Eray'ın görüşlerini destekler niteliktedir. Her ikisi de flört sürecini sevgililiğe hazırlık, sevgililiğin ön adımı olarak ele almaktadır:

...Birbirinden hoşlanan iki kişi buluşabilir. Flörtten sonra hoşlanıtı geliyor bana göre. Birbirinden hoşlandıktan sonra biraz ilişki ilerlediğinde, sevgili olarak takılmaya başlıyorsunuz. Birbirini tanıma aşaması, sevgililiğin ön aşaması gibi. Ben kendimden bahsedeyim. Ben biraz daha soğuk davranırım. Sevgili olduktan sonra biraz daha farklı olur, daha özel şeyleri konuşabiliyorsunuz. (Burak, ilişkisi yok)

Gençler flört ilişkisinin dinamik bir ilişki türü olduğunun farkında olarak, ilişkinin başlangıcında ve ilerleyen süreçlerinde duyguların ve düşüncelerin değişebileceğini ön görerek flörtlerine hayatlarında bir anlam biçmektedir. Mert flört ilişkisinin başında insanların birbirlerini tam olarak tanıyamadıklarını, zaman geçtikçe herkesin asıl karakterini ortaya koyduğunu ifade etmektedir:

İki insanın öncelikle birbirini tanıması için kurduğu bir diyalog gibi geliyor. Yani ilk başta çok farklı sonradan çok farklı olduğunu düşünüyorum. İlk başta herkesin kendini farklı tanıttığını düşünüyorum ben. Ondan sonra biraz daha detaya indiğin zaman farklı biri olduğu ortaya çıkıyor olumsuz anlamda çünkü nasıl diyeyim. Bazı duyguları dışa çıkarmıyor. Sonradan dışa çıkartıyor. Bunu da bilmediğin için sıkıntıya sokuyor insanı. İyi ya da kötü anlamda sıkıntıya giriyorsun. Mesela kıskançlık... Çok fazla kıskançlık olduğunu düşünüyorum. Kıskanç olup olmadığını kestiremiyor mesela insan (Mert flört ilişkisi var)

Genç kız ve genç erkeklerin söylemlerinden, flört ilişkilerini; hayatlarındaki doyumu artırmak, sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılamak, zamanlarını daha keyifli geçirmek adına bir araç olarak kullandıkları bilgisine varılmaktadır. Bu açıdan lise çağında yaşanan flört ilişkilerinin arkadaşlığa benzer biçimde gençlerin sosyal destek kaynağı olduğu söylenebilir. Gençler sosyalleşme ihtiyaçlarını arkadaş ortamlarının yanı sıra romantik ilişkiler aracılığıyla da karşılamaktadır. La Greca ve Harrison (2005), özellikle gençliğin ilk yıllarında ergenlerin romantik ilişki içerisinde oldukları partnerleriyle arkadaşlarından ve ailelerinden daha fazla yakınlık kurduklarını ve daha fazla zaman geçirdiklerini ifade etmektedir. Roscoe, Diana ve Brooks (1987) 6. ve 11. sınıflara devam eden ergenler ve üniversiteli gençlerle bir araştırma yürütmüş ve buna benzer sonuçlar elde etmiştir. Üniversiteli gençler romantik ilişkilere daha kalıcı yakınlıklar gözüyle bakıp, bir anlam atfederken, ergenlik dönemindeki gençler romantik ilişkileri duygusal yakınlık, statü, birlikte zaman geçirme, sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılayacak bir ilişki olarak ele almaktadır. Gençler için flört ilişkilerinde birlikte zaman geçirmek, eğlenebilecek ortamlar yaratabilmek, birbirlerini yüz yüze görebilecekleri ortamlarda bulunmak önem taşımakta ve flört ilişkisinin niteliğini belirleyen bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Genç kız ve genç erkeklerin flört

ilişkilerine yüklediği anlam ve değerin benzerlik gösterdiği görülmekte, genç kızlar ve genç erkeklerin flört ilişkilerine bakış açılarında cinsiyet temelli ayırt edici bir farklılığın bulunmadığı anlaşılmaktadır.

5.1.2. Gençler için birinci kriter: Dış güzellik

Kişiler arası her türlü iletişimde olduğu gibi flört seçiminde de belirli kriterler ön plana çıkmakta ve kişilerin kiminle ilişki içerisine gireceğinin belirleyicisi olmaktadır. Bu kriterler, zaman, mekân ve koşullar doğrultusunda değişkenlik gösterebilmekte, deneyimlerle birlikte farklılaşabilmektedir. Liseden yeni mezun olmuş gençlerin flört seçimlerini hangi kriterlere göre yaptıklarını ve flört ilişkisi kuracakları insanları neye göre seçtiklerini anlayabilmek adına, genç kız ve genç erkeklerin bu konudaki görüşlerine başvurulmuş ve gençlerin tamamına yakını kendileri ve akranları için öncelikle dış görünüşün flört seçiminde etkili olduğunu belirtmiştir. Dış görünüş ve fiziksel özellikler sonrasında kişilik özellikleri, ortak paydalarda buluşabilmek gibi unsurların önemli olduğu gençler tarafından dile getirilmiştir. Gençlerin flört seçiminde etkili olan temaların “dış görünüş”, “kişilik özellikleri”, “ortak paydalar”, “mizah anlayışı”, “para” ve “dürüstlük” olarak şekillendiği görülmektedir. Gençlerden Burak’ın bu konudaki görüşleri şöyledir:

Bana göre hala fiziksel özellik. Çünkü herkes karşıdakinin giyime kuşamına, duruşuna bakarak seçtiklerini düşünüyorum. Sonra içini merak ederse devamı geliyor.. Sohbeti sarmayan insanla neden takılmaya devam edersiniz ki. Sizin bir özelliğini yadırgamadan söyleyebileceğiniz, kendinizce sakladığınız bir özelliğinizi, ailevi meseleler mesela, bu konuları yadırgamadan dinleyebilecek biri (Burak).

Görüşme yapılan gençlerden Mert’in görüşleri de Burak’ın düşüncelerini destekler niteliktedir. Mert ayrıca karşı cinsin ses tonuyla ilgili de kendisinin ve arkadaşlarının düşüncelerine yer vermiştir:

Bence ilk baktıkları şey dış görünüş. Ondan sonra eğer incelemeye başladığı zaman hareketleri, davranışları, bence ses tonuna dikkat ediyorlar. Bizim erkeklerle yani akranlarımla konuştuğumuz zaman ses tonunun çok ince ya da tiz olması hoşumuza gitmiyor. Çünkü sadece bana değil takımda oynadığım arkadaşlarımda o şekilde düşünüyor. Bana da öyle geliyor biraz da. Kadınlar da biraz da toy nasıl diyeyim ne çok ince, ne de çok kalın bir ses tonunun güzel olduğunu düşünüyorum ben. Şuan dış görünüş de bence çok önemli. İlk baktığı zaman dış görünüş olarak bakıyor. Bakımlı mı bakımlı değil mi ona bakıyor. Önceden kadınların bakımlı olması önemliydi. Şimdi ise erkeklerin de bakımlı olması önemli. Önceden bizim büyüklerimiz erkekler bakımlı olmaz gibi kavramlar

kullanıyorlardı. Şimdi öyle değil bence. Bence de doğru olan bu, iki insanın da bakımlı olması gerekli. Biraz da bakıma döndü iş. Sadece makyaj yapıp yapmaması değil aynı zamanda hijyen de önemli. Ben ayrıca öncelikle tanıdığım insan olmasına da çok dikkat ediyorum. Çünkü şöyle öncelikle flörtü kavramam lazım. Nasıl bir insan olduğunu hal ve hareketlerini önce kavrayıp, ondan sonra flört aşamasına geçmeyi düşünüyorum. İnsanlara davranışlarını, konuşma tarzını ve bakımını. O şekilde düşünüyorum. O şekilde flört aşamasına geçebileceğimi düşünüyorum (Mert)

Mert futbolla ilgilenen bakımlı, kendini ifade gücü gelişmiş, hayatta beklentilerine ve hedeflerine odaklanan bir genç profili çizmektedir. Giyiminde, kuşamında, konuşma tarzında kendine verdiği değeri dışa vurmakta ve ne istediğinin bilincinde olduğu görülmektedir. Mert büyüklerinden duyduğu “erkekler bakımlı olmaz” sözleriyle toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp değerlere vurgu yapmış ve aslında toplumsal cinsiyet rollerince güzellik ve bakımın kadına atfedilen bir değer olduğunun ancak bu değerlerin günümüzde artık daha esnek bir hal aldığının göstergesi olan bir ifadede bulunmuştur.

Bilgisine başvuru alan gençlerden Pelin dış görünüşe ilaveten dürüstlüğün önemli olduğunun altını çizmiş, Büşra kafa yapısına ve mizah anlayışının ortaklığına vurgu yapmış, Merve ise kültür düzeyinin ve ortak zevklerin önemli olduğunu ifade etmiştir. Deniz ise yine “yanıma yakışsın” ifadesiyle dış görünüşe vurgu yaparken karşı tarafın beğenisini hissetmenin de flört seçiminde bir kriter olduğunu belirtmiştir. Genç erkeklerden Ahmet ve Çağatay ise genç kızların dış görünüş yanında para unsuruna da önem verdiklerini savunmuştur. Çağatay ayrıca artık sadece cinsel doyum amaçlı ilişkiler istemediğini, derinliği olan bir ilişki arayışında olduğunu şu sözlerle aktarmıştır:

Tipe göre yani ilk olarak tipe görüntüye bakıyorlar kızlar da erkekler de böyle. sonra da parası olup olmamasına bakıyorlar kızlar. Mesela bir kız bana arkadaş ortamında bakmıyor, yüz vermiyor diyelim iki gün sonra arabayla beni gördüğünde ilgilenmeye başlıyor. Önceden sevmesi önemli değil derdim ama şimdi düzgün bir kız arıyorum. Dost ve arkadaş olabilecek bir tip arıyorum. İki günlük cinsellik yaşanıp bitsin gibisinden istemiyorum. Karakteri düzgün olsun. İlgili mesela. Konuşkan olsun. Düşünceli olsun. Yalan söylemesin. Bu kadar. (Çağatay).

Arya ise gençlerin dış görünüşe odaklı olmalarının onların ilişkilerindeki derinliği de olumsuz etkilediğini ve bu beğenilerin çok hızlı yön değiştirebildiğini dolayısıyla da flört ilişkilerinin çok hızlı biçimde başlayıp bittiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

...Yani şu anki neslin kriterleri aslında biraz dış görünüşe daha bağlı gibi geliyor bana, hani mesela onu beğeniyor onunla flört etmek istiyor, bunu beğeniyor bununla flörtleşmek istiyor, hani bu da kötü bir şey değil aslında bir yerde ama biraz daha yüzeysel olmaya başlıyor bazı yerlerde, hani dedim ya o kişiyi benim için tanımaktır flörtleşmek aslında diye onlarınki tanımaktan çok bakın benim yanımda böyle biri var demeye yönelik (Arya,)

Görüşme yapılan genç erkeklerden Eray ise gençlerin artık dış görünüşe değil de, mizaha daha fazla önem verdiklerini dile getirmiş, genç kadınların ve genç erkeklerin flörtlerini neye göre seçtiklerini cinsiyetçi bir bakışla ayrı ayrı ele almıştır. Eray'ın paylaşımları şu şekildedir:

Kişiliklerine göre seçiyorlar bence şimdi artık eskisi kadar tipe bakan da yok, çevremdeki arkadaşlarımdan falan ben öyle görüyorum. Komik olmasına bakıyorlar, kızlar dışarıda kendisini koruyabilecek birine bakıyorlar, Erkekler için de işte kızların saf, temiz olması. Saf temiz olması derken de yani dışarıda çok gözü olmayan tarzda, başka erkeklerle takılmayan falan (Eray).

Eray, Eskişehir'in merkezden uzak bir mahallesinde yaşamış ve kültürel anlamda daha geleneksel bir yetişme ortamında büyümüştür. Eray'ın söylemlerinden ikili ilişkilerde ve evlilikte kadın ve erkeğe biçilmiş toplumsal rol ve değerleri sorgulamadan benimsediği görülmektedir. Eray'ın özellikle kızlara saf ve temizlik sıfatlarını atfetmesi radikal feministlerin üzerinde çokça durduğu üzere cinsellik odaklı bir yaklaşımdır. Eray'ın ifadeleri Butler (2009)'ın cinsiyet eşitsizliğinin cinselleşmesine ilişkin tanımına örnek niteliğindedir. Eray'ın kızlara ilişkin yüklediği sıfatlar kendisine aşılınmış, toplumsal cinsiyet normlarının bir göstergesidir.

Görüşme yapılan genç erkeklerin ve genç kızların flört seçimlerindeki unsurun birinci olarak "dış güzellik" etrafında toplandığı görülmektedir. Güzellik günümüz toplumlarında iktidar ve iktidar organlarının (medya, bilişim araçları gibi) aracılığıyla yüce ve ahlaklı olmak gibi kavramlardan uzak, bedensel niteliklerle ölçülmekte ve güzelliğe dair evrensel sayılabilecek ölçütler belirlenmektedir. Bu güzellik kriterleri çoğu zaman kadın bedeni üzerinde nesneleştirilmiş ve doğal olanın kusursuzluk olduğuna dair bir toplumsal algıyı doğurmuştur. Bu beden merkezli toplumsal yaklaşım kadının kendi bedenine yabancılaşmasına neden olmakta ve kadının kendine biçtiği değerlerin belirleyicisi olmaktadır (İnceoğlu ve Kar, 2010). Genç ve genç kızların bu konudaki görüşlerinin paralellik gösterdiği ve her iki cinsiyetin de öncelikle flört seçimlerinde dış güzelliğin etkili olduğunu düşündükleri görülmektedir. Genç kız ve genç erkeklerin partner seçimlerinde güzelliğe dair atfedilen ve sosyal medya yoluyla

gittikçe daha da pekiştirilen değerin, cinsiyet fark etmeksizin, her iki grupta da önem kazandığı görülmekte, güzellik ve kadın bedeni arasındaki kodlamanın daha cinsiyetsiz bir hal aldığı dikkat çekmektedir. Gençlerin sonraki kriterlerine bakıldığında ise “birlikte paylaşımda bulunabilme” ve “kişilik özellikleri” hem genç kız, hem de genç erkekler için flört seçiminde önem taşımaktadır. Gençlerin bu noktada önceliklerinin ortak olduğunu ve cinsiyet temelli bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Genç kızlardan farklı olarak genç erkeklerin paranın önemine vurgu yaptıkları görülmüş ve erkekler üzerinde toplumsal cinsiyet öğretilerinin hegemonik erkeklik kavramı üzerinden bir eşitsizlik yarattığı anlaşılmıştır.

5.1.3. Genç kız ve genç erkeklerin flörtlerinden beklentileri

Bu bölümde gençlerin flörtlerinden beklentilerinin neler olduğuna dair görüşlerine yer verilmiştir. Görüşme yapılan gençlerin tamamının geçmişte yaşanmış ya da şu an hala yaşanmaya devam eden bir flört ilişkisi olmuştur. Gençlerden hem kendi deneyimlerinden hem de akranlarının deneyimlerine dair yaptıkları gözlemlerden yola çıkarak bu beklentileri değerlendirmeleri istenmiştir. Gençler bu noktada birbirinden farklılaşan cevaplar vermişlerdir. Gençlerin görüşleri incelendiğinde; flörtlerinden beklentilerinin “güven”, “saygı”, “keyifli vakit geçirmek”, “mutlu olabilmek” ve “karşılıklı anlayış” temaları etrafında toplandığı görülmektedir. Bilgisine başvuru alan gençlerden Pelin, gençlerin flörtlerinden beklentilerini şu şekilde özetlemiştir:

Bence vakit geçirmek yani şimdi flörtten flörtlere de geçiyor. Bir flörtün vardır onunla bir ilişkiye başlamak istersin ama biriyle de yine flört adında konuşuyorsundur ama bir geleceğin olmaz sen de bunun farkındasındır onun için o kişiden kişiye değişir ama bence ikinci kısma gelirim takılmak amacıyla yani vaktim geçsin takılıyım konuşayım diğer türlü de ben ne beklerim o süreçte eğer bir ilişki düşünüyorsam yine güven beklerim(gülerek)..Yani.. Ben onun yanındayken mutlu oluyorsam eğleniyorsam muhabbet edebiliyorsam ve başkalarına davranışları da benim için önemli açıkçası mesela çok küçük bir şey, garsona davranışı, ailesine davranışı arkadaşlarıyla ilişkisi, arkadaş çevresi oradan da o nasıl bir insan çıkartabilirim (Pelin)

Bilgisine başvuru alan Arya ise gençlerin flörtlerinden beklentilerinin kişiden kişiye değişkenlik gösterebildiğini ilişkiye ve karşıdaki insana yüklenen anlam doğrultusunda bu beklentinin cinsellik ya da karşılıklı saygı ve değere dayalı bir niteliğe bürünebildiğini ifade etmiştir. Arya 'ya göre bu beklentiler kişilerin ilişkiye takılma amaçlı ya da ciddi ilişki gözüyle bakmasına göre farklılık gösterebilmektedir. Arya'nın buna dair ifadeleri şu şekildedir:

Ya aslında çok değişik.. Bazıları flört etse bile beklentileri sadece cinsellik olabiliyor ya da işte şey diyor ben flörtleşiyorum ama bana bağlansın, düzgün bir şey olsun aramızda, hani ciddi olsun benim hakkımda, görüşüyle yaklaşan da çok var aslında. Ciddi olmak derken de yani şey değil hani takılmak diye ifade etmişim ya hani bunun biraz daha uzun vadelisi gibi...Tek gecelik değil de bir ay takılayım bırakayım mesela hani böyle uzun hani uzun yıllar boyunca değil de hani karşısındakine değer vermek falan değil onun amacı, hani biraz daha böyle vakit geçirmek eğlenmek öyle aslında.. Yani öyle anlık ilişkiler bu benim de hoşlandığım bir şey değil aslında ama hani çok ciddi bir şey olmasına da gerek yok, ikinci gün annesiyle tanışma falan... Tanışacak değilim tabi de(gülerek), en azından 'ay böyle konuşalım belki ilerler düşüncesi' olmasın isterim yani, kısa süreceğini bilsem bile hani bana değer versin, beni önemsesin, bana saygı duysun isterim açıkçası. Hani amacı şey olmasın günü kurtarmak olmasın (Arya)

Arya'nın görüşleri gençlerin flört ilişkilerini çok yönlü ele aldığını ve bu ilişkilere geleceklerini etkileyecek nitelikte bir anlam yüklemediklerini göstermesi bakımından önemlidir. Arya değer görmek istemekle birlikte, flört ilişkilerinin hayatında, gerektiğinden daha ciddi bir yer işgal etmesini de tercih etmemektedir.

Görüşme yapılan genç kızlardan bazılarının ise flört ilişkilerine karşı daha olumsuz bir anlam yüklediği ve bu ilişkilerin sadece karşılıklı çıkar ilişkisi ekseninde yaşandığını düşündükleri görülmüştür. Görüşü alınan Büşra, ilişkilerde ortaya konan duyguların gerçekliğini sorgulamakta ve bu ilişkilerde gerçek bir sevgi ya da aşkın bulunmadığını düşünmektedir. Büşra gençlerin ayrıldıktan sonra birbirlerine çok saygısız ve kırıncı davranabildiklerini söylemiş, bunu da duygularında dürüst olmamalarıyla ilişkilendirmiştir. Büşra flört ilişkilerinin gençler için kendisini akranlarına kanıtlama ihtiyacına hizmet ettiğini ve diğerlerine karşı yalnız olmadığını ispatlama aracına dönüştüğünü şu sözlerle anlatmıştır:

Herkesin bir çıkarı olduğunu düşünüyorum zaten. Çok da sevgiye inandığım söylenemez özellikle bu dönemde. hele de aşka hiç. Çünkü insanlar birbirlerini seviyorum niteliğinde ama birbirlerine karşı hiç nazik değiller. Birbirlerine karşı dürüst değiller. Sadece çıkar ilişkisi olduğunu düşünüyorum. Sevgilim olsun yeter. Sevgilim var diyebileyim. Onu orada göreyim gibi düşünüyorum şimdikilerde. Benim için asla öyle değil birini öyle adlandırabilmek benim için çok zor bir şey. Tanıyacağım nasıl bir yaşam tarzı olduğunu, düşüncelerini, bana karşı nasıl davrandığını. Her şeyini görmeliyim ki öyle sevebileyim. Ama insanlar var o kadar. Gerçekten de saygı duyduklarını düşünmüyorum. Bir ad koyulmuş aşk adında. Bunun dışında bu kadar sadece aşk olduğunu biliyorlar. Sadece adı var yaşadıklarını düşünmüyorum. Hepsinin yanında mutlaka biri var. Birlikteyken eğleniyorlar tamam. Ama ayrıldıktan sonra tamamen saygısızlar birbirlerine karşı o sanki

hiç yaşanmamış. İyiyken güzel Kötüyken çok kötü şekilde yaşıyorlar ve Hiç hoş değil bence. Aşk ve sevgi kelimesini bu kadar ağızlarına takmaları hiç hoş değil bence. İçerğini bilmiyorlar bence ne olduğuna dair. Ya da görmemişler. (Büşra)

Merve, flört ilişkisi yaşıyor olmanın, kızlar için zaman geçirmek anlamı taşıırken, erkekler için sosyal bir kabul aracı olduğunu, erkekliğin tescillenmesi gibi bir anlam taşıdığını da vurgulamıştır:

Benim dışımda düşünürsek gençlerin çoğunda hava atma mevzusu var. Etrafımda çok fazla olduğu için söylüyorum. Bende ise sadece zaman geçirmek. Şuan sıkı bir tempo çalıştığım için kafa dağıtmak için öyle oluyor. Erkek arkadaşlarımda, yani yakın arkadaşlarımda, mutlaka bir flörtü ya da bir sevgilisi olmak zorundaymış gibi hissedenler var ama erkeklerde, sanki onların bir sevgilisi olduğunda Tamam sen okeysin. (Merve)

Genç kızlara göre, flörtten beklenti ilişkiye biçilen anlam doğrultusunda şekillenmektedir. Görüşme yapılan genç kızlar flört ilişkilerini takılmak veya ciddi ilişki yaşamak niyetine göre değişen iki farklı sınıflandırmada ele almışlardır ve bu sınıflandırma doğrultusunda beklentilerin çok değişken olabileceğini belirtmişlerdir. Genç kızların erkeklerin flört edinme amaçlarının altında kendini ispatlama gibi toplumsal cinsiyete ilişkin bir sebebin olduğunu düşündükleri de görülmektedir.

Görüşme yapılan genç erkeklerden Ahmet Mert ve Eray ise karşılıklı saygı ve güvenin, birlikte mutlu olabilmenin gençler için önemini şu sözlerle ifade etmiştir:

Mutlu olabilmeleri, onlara güvenebilmeleri, bu kadar yani bence pek beklentisi yok kimsenin Yani ben öyle kısıtlamam fazla ama gelip de yani benimle mesela ya da çevremle dalga geçmesini kesinlikle istemem. Beni kısıtlamasını kesinlikle istemem. Bunun dışında da öyle bir şeyi yapma demem giyimine kuşamına bunlara karışmam (Ahmet)

İlgi, çok fazla konuşmak ister. Küçük küçük iltifatlar bekler. Saygı görmeyi bekler her şekilde her zaman. Belki de küçük sürprizler bekler. Ben saygılı olmasını gerçekten istiyorum. Arkadaşları ile takılmasında bir sıkıntı yok ama bazen çok uzun zaman olunca pek şey yapamıyorum toplayamıyorum. Konuşma tavrı, hareketleri önemli bence (Mert).

Burak'ın görüşleri de diğer genç erkeklerle benzerdir. Burak aynı zamanda yargılanmadan paylaşımda bulunabilmenin de flört ilişkisinde önemli olduğunun altını şu sözlerle çizmiştir:

Bence özellikle güven bekliyorlar gibi geliyor. Çünkü Bir insana güvenebilmek için Onun güvenini kazanmak gerektiğini düşünüyorum. Ben ilk önce karşımdaki insana dinlemeyi tercih ederim. Onun bir sırrı varsa onu dinlemeyi tercih ederim. Çünkü karşıdaki insan sırrını verdikçe güvenir. O da güvenilir bir insan ise ben de sırrımı açabilirim. Sonra da

sohbetin sarması. Ortak muhabbetlerde konuşabilmek, sonra sizi farklı özelliklerinizden dolayı yargılamaması geliyor Aslında bir kızdan en fazla etkilendiğim özellik bana güvenmesi. (Burak)

Diğer genç erkeklerden farklı olarak Çağatay gençlerin birincil beklentisinin cinsellik olduğunu ve gençlerin birbirlerine öncelikle bu niyetle ve ihtiyaçla yaklaştıklarını savunmuştur:

Cinsellik (gülerek). Hepsi bu amaçla yaklaşıyorlar açıkçası kız erkek fark etmiyor iki tarafın da öncelikli beklentisi bu bence. Herkesin beklentisi bu işte yakışıklı güzel olsun yanımda gezdireceğim biri olsun falan. Çıkıyım geziyim tozuyla vakit geçireyim... Zaten herkes herkesin eski sevgilisi gibi bir şey, Eskişehir’de çok fazla herkes çok hızlı sevgili değiştiriyor bir gün onla bir gün başkasıyla flört ediyor konuşuyor takılıyor. (Çağatay)

Skipper ve Nass (1966) flörtleşmenin bireyin eğlence, sosyalleşme, statü kazanma ihtiyaçlarını karşıladığını; McCabe (1984) ergenlerin, cinsel deneyim yaşamak, dostluk kurmak ve mahrem bir ilişki geliştirmek için birbirleriyle flört ettiklerini ifade etmektedir. Genç erkeklerin ve genç kızların ilişkilerden beklentilerinin “saygı”, “güven”, “ortak paydalarda buluşup, keyifli muhabbet etmek” ve “cinsellik” başlıkları altında toplandığı ve gençlerin söylemlerinin literatürle örtüştüğü görülmektedir. Bugay ve Çok (2015), romantik ilişkilerin gencin gelişiminde, özgüven kazanma, olumlu benlik imajı geliştirme, kendini değerli bulma, sosyal iletişimin güçlenmesi, yalnızlık hissinin azalması, olumlu duyguların gelişmesi anlamında çok olumlu işlevleri bulunduğunu belirtmektedir. Gençler de benliklerini besleyecek flört ilişkilerinde iç dünyalarını paylaşabilecekleri, güven duyabilecekleri, birlikte eğlenip keyifli vakit geçirebilecekleri kendilerine saygı duyan ve önemseyen partnerlerle birlikte olmayı arzulamaktadır.

5.1.4. Genç kız ve genç erkeklere göre fiziksel ve cinsel yakınlığın anlamı

Genç erkekler ve genç kızlar flört ilişkilerine dair görüşlerini belirtirken, fiziksel ve cinsel yakınlaşmalar hakkındaki düşüncelerini de ortaya koyan paylaşımlarda bulunmuştur. Gençlerin anlatımları göstermektedir ki genç kızlar ve genç erkekler bu konuda birbirleriyle farklılaşan görüşlere sahiptir. Genç erkekler belirli bir yere kadar fiziksel yakınlıkların olabileceğini ancak cinsel yakınlıkların özellikle kızlar açısından daha sonrasında “etiketlenme”, “pişmanlık”, “psikolojik sıkıntılar” gibi sonuçlar doğurabileceğini düşünmektedir. Genç erkekler cinselliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile bağlantı kurarak ele almakta, bir genç kızla genç erkeğin cinsel deneyim yaşamasının

sonuçlarının ikisi açısından aynı olmadığını dile getirmektedir. Genç erkeklerin bu konudaki görüşleri şöyledir:

İkisi arasında fark var çünkü bir erkek cinsel olarak baktığında duygusal olarak bakmıyor sadece onla bir ilişki yaşamaya bakıyor ama kadın ona güvendiği için, duygusal olarak yaklaştığı için hani diyor ki yaşayabiliriz farkı bu. Biri duygusal olarak yaklaşıyor cinselliğe, biri sadece istediği için. O yüzden zaten çoğu ayrımlar yaşanıyor. Erkeğin beklediği, dediğim gibi cinsellik bekliyor, birlikte olmak, ilişkiye girmek, erkeklerin amacı bu. Kadınlar da tam tersi sevgi istiyor yani karşı taraftan bir ilgi bekliyor ama işte maalesef ki günümüzde fazla olmadığı için hep bir hayal kırıklığı. (Ahmet)

Cinsel şey abartı, saçma geliyor bana, daha sevgiliyken yaşamaları. Öpüşme falan normal şimdi. Evlilik öncesi cinsellik yaşaması, erkek her türlü şeyi atlatır da, kız için kötü olur. Psikolojik olarak kendini kötü hissedebilir (Eray)

...Aynı değil. Toplumun çok fazla baskısı var. Birlikte olduğu zaman gerçekten de kadınlar için çok saçma tabirler oluyor. Bu tek bir kişinin kararı ile olacak bir şey değil. Başka olaylar olabilir ama sonuçta iki kişi istediği zaman iki kişilik olmalı. Kadın için o kadar tabir kullanılırken, erkek için niye kullanılmıyor. Sonuçta kendi özgür iradesi ile yaptığı bir şey. Tamam belki size karşı yanlış bir şey olabilir ama o an onu istemiş sonuçta. Karşıdaki de onu onaylamış. Bu yüzden kızlar bu konulara pek girmek istemiyor. Çünkü toplumda öyle bir durum var. Hem toplum baskısı var üstlerinde. Mesela el ele tutuştuğu zaman bile çok kötü tabirler kullanılabiliyor kızlara karşı. Erkeklerde ise bir kızın elini tuttuğu zaman bile kaç tane sevgilin var gibi tabirler kullanılıyor. Kızlarda ise niye böyle bir şey yapıyorsun gibi, adımızı çıkaracaksın gibi, saçma sapan tabirlerle kızlara çok fazla korku ve baskı yapılıyor. Cinsiyetler arası eşitsizlik kesinlikle var. Kızlarda da çok baskı olduğu için erkeğin yapmacık sevgisine bile kanabileceği anlar olduğu zaman cinsel birleşme oluyor. Sonrasında erkek belki kullanmak maksadına giriyor. Kız için gerçekten üzücü bir psikolojik dönem başlıyor. Erkekler de zaten göreceğimi gördüm gibi kelimeler erkeklerin çoğunu havalara sokuyorlar. Bu genellikle kızlar üzerinde çok fazla oluyor (Mert).

Mesela bizim mevsimlik işçilerimiz Şanlıurfa'dan geliyor. Onlarla yıllardır çalıştığımız için Onlarla muhabbet etme şanslarımız oldu. Onların da öngörüsüne göre sadece kızın kendini koruması gerektiğini düşünüyorlar. Bu bakirelik olayı onlar için çok önemli. Bu olmazsa kadını öldürmeye kadar gidiyorlar. O kadına kötü gözle bakıldığı söylendi. Namussuzluk olarak bakılıyor. Erkeğe çok fazla bakılmıyor. Çünkü kadının bir zar olayı var bildiğim kadarı ile. O zar erkekte olmadığı için kanıtlanabilir bir açıklaması yok. Bununla birleştiriyorlar gibime geliyor. Ben ona bağlanmaması gerektiğini düşünüyorum ama çevremde gördüğüm kadarı ile böyle olduğu için de böyle düşündüğümüzü zannediyorum. Bana baskılanan şey bu aslında. Arkadaşlarımla konuştuğum kadarı ile benden daha yumuşak düşünmeyen insanlar da var. Kesinlikle bekareti olması lazım diyen arkadaşlarım da var. (Burak)

Genç erkekler, kadın ve erkeğin cinsellik yaşamasına toplumun farklı anlamlar yüklemesini yer yer eleştiren ve bunun mantıksızlığını sorgulayan söylemlerde bulunmuştur. Bu söylemler ilk etapta genç erkeklerin toplumsal cinsiyet ayrımcılığını mantıklı bulmadıklarını, reddettiklerini ve toplumsal cinsiyet eşitliğini savunduklarını düşündürmektedir ancak daha sonra gençlere, birlikte olacakları kişinin daha önce bir cinsel deneyim yaşamasının kendileri için önemli olup olmadığı sorulmuş ve durumun tam olarak böyle olmadığı anlaşılmıştır. Ahmet sebebini açıklayamamakla birlikte ciddi düşündüğü kişinin ilk deneyimini kendisiyle yaşamasını isteyebileceğini belirtmiş ancak kendisi böyle bir deneyim yaşamışken, karşısındakinden bunu beklemenin haksızlık olacağını sözlerine ilave etmiştir:

Ya bu çok göreceli bir soru bana göre şimdi kendim yaşadığım gördüğüm için fark etmemesi lazım ama fark etmesini de ister miydin çok az da olsa isterdim yani. Ya işte bir etkeni yok çünkü şimdi o da haklı olarak kendini şimdi ben desem ki evet hiç ilişki yaşamamış birini istiyorum benim de ilişki yaşamamış olmam lazım ki kadın bana o şekilde yaklaşsın çünkü ben bir şeyi yaptıysam bir kadınla o da aynı şekilde başka bir erkekle yapmış olabilir. Yani çünkü ben gibi birisi ya da o kız gibi birisi yaklaşmıştır, bir şeyler yaşanmıştır, o yüzden yani o kadar takılamam bu konuya yani hakkım olarak takılamam. (Ahmet)

Görüşme yapılan genç erkeklerden Burak ciddi bir ilişki yaşayacağı bir genç kızın, ilk cinsel deneyimini kendisiyle yaşamasının kendisi için önemli olduğunu dile getirmiştir. Bir kızla her anlamda bir uyum yakalasa bile kendisinden önce cinsel bir birliktelik yaşamış olmasının %30'luk bir puan kaybettireceğini ifade etmiştir. Kendisinin bu konuda aynı hassasiyeti gösterip göstermediği sorulduğunda ise “hayır” cevabını vermiştir. Bu ikiliğin neyle ilişkili olduğu kendisine sorulduğunda ise toplum yüzünden cevabını vererek bu durumu toplumun kendisine dayattığını ifade etmiştir. Burak'ın ifadeleri şöyledir:

Bence bir şey ifade etmiyor. Ama sürü psikolojisi olduğu için de İlk deneyimini benimle yaşamasını istiyorum. Dışarıya karşı ilk deneyimi benimle yaşamamış demek için belki de. Bu konuyu kimseyle konuşmamak için ya da. Yani toplum yüzünden. Toplumun bize irdedelediği şey yüzünden böyle bakıyoruz.

Eray ise ilk olarak toplumun kadın ve erkeklere eşit koşullar sunmamasını ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığını eleştiren söylemlerde bulunmuş kendisi için kadın ve erkeğin eşdeğer olduğunu belirtmiştir:

Kızlar mesela ailesine söyleyemez ilişkisini onlardan saklarlar. Toplum yapısı öyle, Kızlar yapamaz diyor. Erkekler ne yaparsa yapsın diyor. Bu da işte aile yapısından ya da eski şeylerden kaynaklı olabilir. Korumacılık, bir de namus düşüncesi. Erkek rahat rahat geceleri gezebilir ama kadınlar geceleri rahat rahat gezemez. Erkek mesela 20 tane sevgili de yapsa aferin der herkes ama kız için 3 taneyi geçince başka bir şey derler. Benim için eşdeğer ama toplum için farklı ama. (Eray)

Eray'ın söylemlerinin cinsel deneyim noktasında bir önceki söylemleriyle çeliştiği görülmüş ve Eray'ın toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili kafasında teori ve pratiğin tam olarak oturmamış olduğu gözlemlenmiştir. Eray kendi bakış açısının toplumdan farklı olduğunu savunmuş ancak sonrasında ise kendisi cinsellik yaşasa bile karşıdaki genç kızın yaşamış olmasını kabullenemeyeceğini net bir üslupla ifade etmiştir:

Bu benim için de önemli. Başkası ile şey yapmış. Kabul eden vardır ama böyle bir durumu o da çok nadirdir. Kızlara göre de böyle onlar da istemez kabul etmez erkeği. Gelecekte değişebilir fikrim ama ben kendim yaşasam bile erkek kafası ile söylersem evet yaşamamasını isterdim (Eray)

Diğer genç erkeklerden farklı olarak Mert'in cinsellikle ilgili her iki cinsiyeti de kapsayan görüşler belirttiği görülmüştür. Mert erken yaşta cinsel birlikteliklere karşı olduğunu net bir biçimde ifade etmiştir. Mert ilk tecrübelerine anlam yüklemekte, hem kendisi bu konuda hassas davranmakta hem de karşıdaki kişiden de aynı hassasiyeti beklemektedir:

Benim için önemli bir detay. Ben ilklere önem veren bir insanım. O yüzden biraz. Oturup düşündüğüm bir konu değil yani. Benim için de o şekilde, düşündüğüm zaman başkası ile yaşadığım olayları onunla da yaşadığım zaman onun bilmesi beni rahatsız eden bir duygu. Çünkü o da düşünebilir başkası ile yaşamış niye ilk ben değilim gibi kavramlar onu da rahatsız edebilir. Gösteriyorum ama her zaman sağladığımı düşünmüyorum. Çünkü yapamıyorum. Bazen nasıl diyeyim ucunu kaçırabiliyorum. Öpüşmedir sarılmadır falan, Belki de farkında olmadan oluyor bunlar ama her zaman cinsellik konusunda o hassasiyeti göstermeyi düşünüyorum. (mert)

Genç erkeklerin cinsel yakınlıklarla ilgili cinsiyet odaklı değerler oluşturduğu ve tamamına yakınının cinselliğe bakışının toplumsal cinsiyet temelli anlamlar yükledikleri görülmektedir. Genç erkekler cinselliği kadın için olumsuzluk teşkil edecek bir risk unsuru olarak görmektedirler. Bu düşüncenin altında toplumsal cinsiyet öğretilerinin ve ataerkilliğin olduğu görülmektedir. Nitekim gençler de cinsel deneyimin neden kendileri için önemli olduğunu tam olarak izah edememekte, bireysel doğrularıyla

örtüştürememekte, buna rağmen toplumsal öğretileri de tamamıyla yok sayamamaktadır.

Genç erkeklerin aksine genç kızların cinsel yakınlıklara bakış açılarının daha esnek ve eşitlikçi olduğu, geleneksel cinsiyetçi öğretileri barındırmadığı görülmektedir. Genç kızlar cinsel yakınlıklara çok büyük anlamlar yüklememekte, karşılıklı rızayla yapıldığı, güven ve sevgiye dayalı bir ilişki içerisinde, korunma yöntemleri dikkate alınarak deneyimlendiği takdirde bunun çok da büyütülecek bir yaşantı olmadığını düşünmektedirler:

...Biraz daha sürmüş olsaydı tam bir cinsellik de yaşardık. Herkesin kendi hayatı. İstediyini istediği kişi ile yapabilir. Önemli bir şey olduğunu düşünmüyorum. Yaşamam demiyorum. (Merve)

Yani hani çok takıldığım bir olay değil açıkçası cinsellik olayları olabilir böyle şeyler çok da öyle büyük şeyler değil gözümde. Hani cinsel içerikli mesajlar, fotoğraf atmalar falan ya da işte hani hepimizin vardır bu hani kaç yaşında olursa olsun, cinsel dürtüsü olan her insanda olur hani ilişkin olan bir insanla kafanda kurarsın, düşünürsün onları birbirine anlatmak o tarz., Bunlar yaşanabilir hatta daha ilerisi de olabilir karşılıklı. Sonuçta bu tarz şeyler, mutluyum onu yaparken ve karşımdaki insana güveniyorsam, isteyerek yaptıysam, bu eylemlerden mutluyum çok da önemli değil açıkçası, hani öyle şey kafasında olmadım hiçbir zaman o ne demek tövbe (gülerek) ama tabi sonuç olarak çok farklı bir bağ, bir etkileşim. (Arya)

Olabilir. Bunun önlemini aldıkları sürece, gerçekten güveniyorsa karşı tarafa. Çünkü bu olay olduğunda karşı taraf bırakabilir de o an. Ve siz o olmuşlukla kalırsınız. Bu size bir iz bırakabilir. Karşı taraf buna aynı duygu ile yaklaşıyorsa olabilir. Cinselliğin bedenen bir bütünlük ruhen bir bütünlük gerektiren bir şey olduğunu düşünüyorum. Duygusuz bir ilişki bir şey ifade etmiyor bence. (Büşra)

Genç erkeklerle genç kızların ilişkilerde cinsel ve fiziksel yakınlık yaşanmasına ilişkin görüşlerine bakıldığında çok ciddi farklılıkların olduğu görülmektedir. Genç erkekler, toplumun kadın ve erkeğin cinsellik deneyimine farklı değerler yüklemesini eleştirmekte ancak bir taraftan kendileri de zihinlerini bu öğretilerden arındıramamaktadır. Genç erkekler ciddi ilişki yaşayacakları partnerlerinin daha önce cinsel deneyim yaşamamış olmasını tercih etmekte ve bunun sebebinin de toplumsal yapıya bağlamaktadırlar. Radikal ve post modern feminizmin vurguladığı üzere cinsellik erkeğin kadın bedenindeki tahakkümünün ve kontrol mekanizmasının cinsiyet üzerinden inşa edilmiş halidir (Donovan, 2014). Butler (2009) heteroseksüel ilişkilerdeki cinselliğin toplumsal cinsiyetin öncülü olduğunu belirtmekte ve toplumsal

olarak cinsiyetler arası mevcut hiyerarşinin romantik ilişkilerde de devam ettirildiğini ifade etmektedir. Gençler toplumsal cinsiyet anlamında sorgulayıcı bir bakış açısı edinmiş olmakla birlikte bu öğretileri tamamiyle yok sayacak bilinç düzeyine henüz erişmemişlerdir. Erkekler, genç kızların lise çağlarında ve evlilik öncesinde cinsellik yaşamasını onları psikolojik olarak etkileyecek, pişmanlık duygusu yaşatacak bir durum olarak nitelendirmektedir. Genç erkeklerin cinsellik üzerinden kadınların bireysel duygularına dair öngörülerde bulunmaları da yine kadının kendini özne olarak var etmesi önündeki toplumsal cinsiyet engelinin ciddiyetini ortaya koymaktadır.

Genç kızlar ise tam aksine cinsel deneyimlere böylesine büyük bir değer yüklememektedir. Genç kızlar cinselliğin yaşanmasını olası bir yaşantı olarak ele almakta ve bunun sevgi ve güven koşullarında deneyimlenmesinde bir sakınca görmemektedirler. Kristeva kadınların kendi bedenleri ve cinsellikleri üzerinde karar verme yetkisi olduğu müddetçe özgürleşebileceklerini ifade etmektedir (Hekman, 2016). Genç kızların cinsellikle ilgili görüşleri özne olma yolunda bilinçli adımlar attıklarının ve toplumsal cinsiyete dair eşitlikçi ve varoluşsal bir duruş sergilediklerinin göstergesidir.

Genç kızlarla ve genç erkeklerin bu konudaki görüşlerindeki ayrılığın toplumsal cinsiyet ve ataerkil öğretilerle ilişkili olduğu görülmektedir. Gençlerin cinsellikle ilgili başkalaşan görüşleri Güneş (2018)' in "Cinsellik toplumsal cinsiyet açısından nötr bir deneyim değildir ve cinsiyetçi değerler kadının ve erkeğin cinselliğini farklı şekillendirir" önermesiyle paralellik göstermektedir. Cinsel deneyim yaşamamış olmak ya da bekârete biçilen değer kadınlarca değil, eril zihniyet ve toplumsal cinsiyet kalıplarıyla tekrar tekrar başkalaşmış yüzleriyle inşa edilmektedir.

5.1.5. Gençler için ilişkinin bitirilme gerekçeleri

Genç erkek ve genç kızların, flört ilişkilerine ne gibi anlamlar yükledikleri, flört seçimini hangi kriterlere göre yaptıkları, flörtlerinden beklentilerinin neler olduğu, ilişkilerdeki duygusal fiziksel cinsel yakınlığa dair düşünceleri önceki başlıklarda ortaya konmuş ve son olarak bir ilişkinin bitirilmesine ne gibi durumların sebep olacağı hakkındaki görüşleri kendilerine sorulmuştur. Genç erkeklerin tamamı "aldatma", "güven sorunu" ve "yalan" durumları yaşandığında o ilişkinin bitirilmesi gerektiğini düşünmektedir:

Aldatılma güvensizlik birbiriyle çok anlaşılamama konuşulacak ortak konuların kalmaması gibi konulardan bitirilebilir (Eray).

Aldatması kesinlikle bitirir ilişkiyi. Aldatma deyince önce kendime şunu soruyorum. Yeterli sevgiyi ve saygıyı verememişim demek ki diyorum. Eksik olan sevgi ve saygıyı başkasında aramış mı kendime bunu sorarım. Sorduktan sonra zaten ilişkiyi bitirmiş olurum. Çünkü hem güven duygusu kalmaz, hem sevgi kalmaz. Demek ki yanlış bir şeyler yapmışız derim. O zamanda ilişkiyi bitirmiş olurum (Mert).

Bence aldatma yalan bu ikisi kesin bitirme sebepleri güvensizlik var bir de o da olursa o ilişki biter aklıma gelenler bunlar yani (Çağatay)

Genç erkeklerin tamamının aldatma teması etrafında birleşmesi üzerine, onlar için aldatmanın ne anlam ifade ettiği sorusu da genç erkeklere yöneltilmiştir. Genç erkeklerin aldatmayı sadece cinsel veya fiziksel birleşme olarak tanımlamadığı, flörtlerinin kendileriyle olduğu gibi başkalarıyla özel paylaşımlarda bulunmalarını da aldatma kapsamında değerlendirdikleri görülmektedir:

Bana hissettirdiği duyguları karşı taraftan birine hissettirdiği zaman benim için bir aldatmadır. Konuşmasına bağlı biraz da arkadaş olarak konuşmasında problem yok ama benimle konuştuğu gibi başkası ile konuştuğu zaman aldatmaya girer (Mert)

Telefonla başka biriyle konuşsa bile aldatmaya girer bence Mesela samimi bir şekilde konuşursa özel şeylerini anlatırsa, gizli şeylerini paylaşıyorsa o zaman girer aldatmaya (Eray)

Aldatma benim için sadece cinsel birleşme değil. Sevgili gibi flörtleşmek benim için aldatma. Sevgili gibi derken, duygusal olarak bağlanıp, beraber iyi vakit geçiyorsa benim için aldatmadır. Arkadaş bir kırmızı çizgidir. O kırmızı çizginin ötesine geçiyorsa benim için aldatmadır. (Burak)

Genç kızlar ise “aldatma”, “güvensizlik”, “yalan” temaları yanında “rahat hissetmemek”, “saygı görmemek”, “kısıtlama”, “kıskançlık ve ilgisizlik” gibi durumların da ilişkinin bitirilmesi için bir sebep olduğunu ifade etmiştir. Görüşülen genç kızlardan Arya ve Merve bu konudaki görüşlerini şöyle aktarmışlardır:

Yani yanında kendini rahat hissetmiyorsam ya da konuşacağım zaman bir şey söylediğimde tek tek seçiyorsam kelimeleri ifade etmekte kendimi zorlanıyorsam, ben o kişiyle bir şey alıp veremediğimi hissediyorsam o flört ilişkisini bitiririm. Yine saygıya geliyor bu aslında, fikirlerime düşüncelerime saygı duymadığını hissediyorsam kendimi rahat hissetmem ya da sürekli kendi düşüncesini baskılamaya çalışıyorsa, dinlemiyorsa bu tarz şeyler aslında...(Arya)

Aşırı kısıtlama ve kıskançlık başta. Bundan başka sebepler var mesela şiddet. Korkular ve endişeler ortaya çıktığında bence bitirilmesi gerekiyor (Merve).

Pelin ise bir ilişkinin bitirilmesine sebep olarak yine yalan ve aldatmayı ele almış ve internet üzerinden yapılan yazışma ve isteklerin bile kendisi için aldatma sayıldığını belirtmiştir:

Benim için aldatma bana yalan söyleyerek herhangi bir karşı cinse atıyorum sosyal medyadan istek atması bile, yani o kadar baskıcı değilim ama mesela biz bunu sevgilimle yaşadık dershaneden bir kız var ben bu kıztan çok huy kapıyordum. Bir şey anlatmıştı bana bununla alakalı U.’ Ya açılan bir kız varmış ve o da o kız sana uygun değil gibi şeyler söylemiş. Ben de dedim ki o seni ne kadar tanıyor ki birinin sana uygun olup olmadığını bilebiliyor bu konuşmalarından huy kapmıştım ona. Sonra U’ya sormuştum bilmiyorum o an içimden geçti dedim dershaneden eklediğin biri var mı o da bana yok demişti, sonra akşam tesadüfen bana sınav sonuçlarını attı ben de bu kıztın ismini gördüm sosyal medyadan baktım sonra bir baktım U. takip ediyor ama bana yok demişti. İşte bu bile benim için bir aldatma onla zaten ayrılmıştık o dönem (Pelin).

Genç kızlarla genç erkeklerin ilişkinin bitirilme sebepleri noktasında ortak görüşlere sahip olduğu görülmekle birlikte genç kızların farklı hassasiyetlere de sahip oldukları dikkat çekmektedir. Genç erkeklerin belirtmemiş olduğu “kısıtlanma ve kıskançlık” durumlarını genç kızların belirtmiş olmasının toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Kıskançlık, giyim kuşam ve sosyal diyaloglarına müdahale gibi davranışlar duygusal ilişkide daha çok erkeğe atfedilen ve erkeklik rolleriyle ilişkilendirilen tepkilerdir (Connell, 2017). İnceoğlu ve Kar (2010) erkeklere toplumsal cinsiyet değerleriyle atfedilen koruyup kollama, sahiplenme rollerinin nihayetinde erkeğin kadın üzerindeki iktidarını ve ilişkilerdeki cinsiyet rejimini güçlendirdiğini ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet öğretileri kıskançlık duygusunu ve beraberinde gelen kısıtlamaları erkekliğin ve kadınlığın özünde bulunan normal davranışlar olarak yansıtmakta, sevgiyle ilişkilendirilmesi sonucunu doğurmaktadır (FireStone, 1993). Liseyi henüz bitirmiş genç kızların bu durumu ilişkiyi bitirecek bir sebep olarak görmeleri toplumsal cinsiyet noktasındaki farkındalıklarını göstermesi adına anlamlıdır.

5.2. Gençlerin Flört İlişkisi Deneyimleri

Bir önceki bölümde gençlerin flört ilişkilerine dair genel görüşlerine yer verilmiş ve bu konudaki bakış açıları ortaya konmuştur. Bu bölümde ise gençlerin flört ilişkilerine dair deneyimlerine yer verilmiştir. Gençlere ilk flört ilişkilerini ne zaman yaşadıkları sorulmuş, gençlerin ortaokul yıllarından itibaren duygusal yakınlaşmalar

yaşadıkları ancak bu yaşantıları bir flört ilişkisi olarak nitelendiremedikleri görülmüştür. Gençlerin çocukça bir şey olarak tanımladıkları bu deneyimler “Romantik duyguların ilk keşfi” başlığı altında paylaşılmıştır. Genç kız ve genç erkeklerin ilk flört ilişkilerine yönelik deneyimleri ise “Lise çağları: Flört ilişkileriyle tanışma” başlığında ele alınmıştır. Daha sonraki başlıklarda ise gençlerin ilişkiyi başlatma şekillerine, ilişkilerini aileleriyle paylaşma durumlarına, internet üzerindeki iletişimlerine ve ilişkilerini bitirme sebeplerine yer verilmiştir.

5.2.1. Romantik duyguların ilk keşfi

Görüşme yapılan gençlere ilk flört ilişkisi deneyimlerini ne zaman yaşadıkları sorusu yöneltilmiş ve gençlerin romantik duygularını keşfedip, davranışlarıyla dışa vurdukları yaşların ortaokul yıllarına denk geldiği öğrenilmiştir. Genç kız ve genç erkeklerin tamamı karşı cinsle ilk duygusal yakınlaşmalarını ortaokuldayken yaşadıklarını belirtmiş ve yine tamamı bu yakınlaşmaları, tam anlamıyla bir flört ilişkisi olarak ele almayıp, “çocukça bir şey” temasıyla tanımlamıştır. İlk duygusal deneyimini paylaşan Ahmet, normal bir arkadaştan farklı olarak kız arkadaşının kendisine daha fazla ilgi gösterdiğini, sarıldığını, bunların o yaşlarda sevgi olarak adlandırıldığını ifade etmiştir:

Ortaokul 5. Sınıfta yaşadım. O zamanlarda ya ister istemez tabi biraz küçük olduğumuz için çocukça oluyordu ama işte insan o karşısındakini beğeniyor yani öyle duygusal bir bağ olarak değil de güzellik olarak bakıyor zaten ondan sonra anlaşılabiliyorsun bu sefer bağlanıyorsun ister istemez yaşın küçük olsa da...Yani böyle saçma başlamıştı biraz. O yaşta fark neydi onun beni sevmesiydi. Diğer arkadaşlarım da normal arkadaş olarak seviyordu ama o hani biraz daha farklı yaklaşıyordu daha fazla ilgi veriyordu, sevgisini hissettiriyordu Yani dediğim gibi böyle gelip ilgileniyordu, sarılıyordu bana, bunlara biz o zamanlar ilişkide yani evet sevgi diyorduk (Ahmet)

Çağatay ise ortaokulda yaşadığı yakınlaşmanın sözde bir sevgililikten ibaret olduğunun, yapılan paylaşımların normal bir arkadaşlıktan çok da öteye gitmediğinin altını çizmiş ve ilk romantik deneyimini şu sözlerle anlatmıştır:

5. Sınıftaydım yan sınıftan biriyle çıkıyordum sevgiliydik güya ama öyle çok bir şey yoktu sadece adı sevgililikti. Beraber oturuyorduk okul çıkışında, bizim orda arkadaşı vardı, ona gelince birlikte çardakta falan oturuyorduk ama öyle çok da sevgililik gibi değildi, biraz daha çocukçaydı yani öylesine çıkıyoruz diyorduk (Çağatay)

Görüşme yapılan genç erkeklerden Mert de ortaokulda yaşanan ilişkilerde gerçeklerin tam olarak kavranamadığını, gerçek flört ilişkilerinin lise yıllarında yaşandığını ifade etmiş, Eray ve Burak da yine diğer genç erkeklerle benzerlik gösterir biçimde ortaokul yıllarında yaşananların çocukça şeyler olduğuna vurgu yapmışlardır.

Görüşme yapılan genç kızlardan Pelin ise ilk romantik deneyimini yer yer gülerek ve bazen de utanarak paylaşmıştır. O dönem yaşadıklarını “çocukça, salakça ve saçma bir şey” ifadeleriyle nitelendirerek, o zaman hissettikleriyle, şu anki düşüncelerinin çok farklı olduğunu dile getirmiştir. Kendisinin adım atmasıyla başlayan ve “çıkma” olarak adlandırdığı bu yakınlaşmayı, yan yana gelmeye dahi çekindikleri ilişki denilemeyecek bir yaşantı olarak ele almıştır:

Ortaokulda olmuştum ve ben bunu tamamen salaklık olarak görüyordum kendimden bir yaş küçük birine kendim açılmıştım yani (gülerek). Ama şu an olsa çok utanç duyuyorum bundan (gülerek) Ben yediydim o altıydı hatırladığım kadarıyla çok saçma bir şeydi Ya bilmiyorum. Benim o karakterde bir insana açılmam, alt sınıf olması o kadar önemli değil de çok kötü bir çocuktum yani şu an olsa asla yüzüne bakmam buradan kalkar giderim ama ne biliyim o zaman öyleydi Sonra o da kabul etmişti sonra flörtleşme falan çıkma teklif etmişti, sonra biz çıkmıştık Evet sonra öyle okulda görüşüyorduk bana sürekli bileklik alıyordu ismimin yazdığı çok salakçaydı. Çocukçaydı biraz çünkü yan yana bile gelmiyorduk, birbirimizin arkadaşlarıyla haber gönderiyorduk birbirimize. Farklı sınıflardaydık zaten sınıflarımız karşı karşıyaydı. Mesela doğum günü partisi oluyordu birinin, ben burada duruyordum o orda duruyordu yan yana gelmeyelim diye... Herkes biliyordu zaten aslında, ama ne bileyim öyle yan yana gelmiyorduk ilişki denilemezdi aslında (Pelin)

Arya'nın anlatımları da görüşme yapılan diğer gençlerle benzerlik göstermekte ve o da ortaokul yıllarında yaşadığı ilk keşifleri çocukça bir deneyim olarak tanımlamaktadır:

8. Sınıfta 14 yaşındaydım. Ya o ortaokul seviyesindeydi gerçekten, yani ne bileyim sıranın altından el ele tutuşmak (gülerek), yok işte ne bileyim notlaşmak, ders esnasında falan böyle o şekildeydi, biraz daha çocuksu bir ilgiydi gerçekten böyle çocuksu bir hoşlanmaydı hani çok da flört niteliğinde değildi bence (Arya)

Görüşme yapılan diğer genç kızlar da Pelin ve Arya'ninkiyile paralel paylaşımlarda bulunmuş, Esra ortaokul yıllarında yaşadıklarının sadece hoşlantı niteliğinde çocukça şeyler olduğunu ifade etmiş, Büşra ve Merve de yine o yıllardaki

duyguların masumlüğundan bahsederek, bu yaşantıların çok da flört niteliğinde olmadığına vurgu yapmışlardır.

Görüşme yapılan gençlerin tamamının anlatımları göstermektedir ki genç kızlar ve genç erkekler ilk romantik yakınlaşmalarını ortaokul yıllarında deneyimlemekte ve bu yaşantıları “çocukça bir şey” olarak tanımlamaktadır. Hem genç kızlar, hem de genç erkekler bu ilk deneyimleri tam anlamıyla bir flört ilişkisi olarak nitelendirmeyip, “duyguların çekingen tavırlarla ve masumane biçimde gösterildiği, arkadaşça paylaşımlardan çok da öteye gidilmeyen çocukça yakınlaşmalar” olarak ele almışlardır. Hem genç kızların hem de genç erkeklerin bu yaşantılara yükledikleri anlamın aynı olduğu ve cinsiyetin bu yaşantılara yüklenen anlam üzerinde bir farklılık yaratmadığı görülmektedir.

5.2.2. Lise çağı: Flört ilişkileriyle tanışma

Gençlerin ortaokul yıllarında yaşadıkları yakınlaşmaları flört ilişkisi olarak tanımlamadıkları, “çocukça bir şey” olarak ele aldıkları keşfedilmiş ve akabinde flört ilişkisi olarak tanımladıkları ilk ilişkilerini hangi yaşlarda yaşadıkları sorusu genç kız ve genç erkeklere yöneltilmiş ve bu ilişkilere dair yaşantılarını paylaşmaları istenmiştir. Elde edilen veriler göstermektedir ki, görüşme yapılan genç kız ve erkeklerin tamamı ilk flört ilişkilerini lise çağlarında deneyimlemişlerdir. Feiring (1993), genç kız ve erkeklerin %90’ından fazlasının 16 yaşına kadar en az bir kez flört ilişkisi yaşantısını deneyimlediğini ifade etmektedir. Ögel, Eke, Erdoğan, Taner ve Erol (2005)’in İstanbul’da eğitim gören 3483 lise öğrencisiyle yaptığı araştırma katılan gençlerin % 67’si hayatları boyunca en az bir kez karşı cinsiyetten biriyle flört ettiklerini belirtmiştir. Erkeklerin karşı cinsiyetten arkadaşına sahip olma, karşı cinsiyetten biri ile çıkma ve cinsel ilişkiye girme sıklıkları kızlara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Gençler bu ilişkilerle, aşk duygusunu tatmakta, özel durumlarını ve yaşantılarını birbirleriyle paylaşmakta, duygusal ve düşünsel olarak yalnız hissetmeyecekleri bir ortam bulmaktadır. Bu ilişkiler olumlu bir işleve hizmet ettiği gibi; bilinçsiz ve yanlış adımlar atıldığında olumsuz sonuçları da beraberinde getirmektedir. Flört ilişkilerinde gençler sadece olumlu duyguları deneyimlememekte, aynı zamanda psikolojik şiddet olarak nitelendirebileceğimiz; “değersiz hissetme”, “kısıtlanma”, “baskı altına alınma”, “geleceğe ilişkin kararlar almaya zorlanma”, “aldatılma” gibi duygusal deneyimlere de maruz kalmaktadır. Gençlerden edinilen bu

bilgilerin literatürdeki gençlik dönemindeki romantik ilişkilerin olumlu ya da olumsuz etkilerine yönelik yapılmış diğer araştırma ve makalelerle paralellik gösterdiği ve örtüştüğü görülmektedir (Bugay ve Çok 2015; Bayhan ve Işıtan, 2010; Terzioğlu ve Yıldırım, 2018).

Görüşme yapılan gençlerden Mert, ilk flört ilişkisini 9.Sınıfın birinci döneminde yaşadığını, bu ilişkinin hoşlantıyı belli eden bakışmalar ve karşılıklı adımlarla başladığını ama çok uzun sürmediğini ifade etmiştir. 6 ay kadar süren bu ilişkiyi Mert “tecrübesizlik” dönemi olarak ele almaktadır ve şu an hala devam etmekte olan, kendisi için anlamlı esas ilişkinin 10. Sınıfın sonunda başladığını belirtmektedir. Bu ilişkinin Mert için taşıdığı anlamın çok yönlü olduğu görülmektedir; birlikte olduğu kişi; hem bir arkadaş, hem bir sevgili, hem bir destekçi olmakta ve Mert’i duygusal anlamda tamamlamaktadır. Bu ilişkinin hayatındaki anlamını yine Mert’in kendi cümleleri en iyi şekilde betimlemektedir:

...Bunu bir kavrama sokamam. Gerçekten arkadaş da oluyor, sevgilim de oluyor. Çok fazla statüsü var. Her konuda bana yardımcı oluyor. Öyle bir konu üzerinden onu tanımlayamam. Çok fazla rolleri var. O an hangi psikolojideysem o role giriyor. O an ilgisini bana veriyor. Yalnız bırakmıyor (Mert)

Burak ise 10.Sınıfın sonunda ilk flört ilişkisini deneyimlediğini anlatmış ve bu ilişkinin kendisi için duygusal bağ kurduğu “ilk ciddi ilişki” niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. Burak için bu ilişkiyi özel kılan; “ içtenlik, güven, koşulsuz kabul ve şeffaflık” gibi beklentilerini karşılamış olmasıdır:

Bana güvenmesi. Yargılamadan, o hareketi neden yaptın demeden, beni olduğum gibi kabul etmesi, bir kalıbın içine sokmaması. Çok rahattım onunlayken. Ev modu derler ya ne kadar rahat olabilirsem o kadar rahattım. Açtım, her şeyimi açtım ve normal olarak da beni yargılamadan kabul etti. Mesela benim ailevi bir sıkıntım vardı. Amcam ve babam bir konu yüzünden kavga etmişti. Çoğu arkadaşım bilmez bunu. Bunu bile rahatlıkla anlatabildim. Bunu olağanüstü bir olay olarak da karşılamadı. Ben de aynı şeyleri ondan bekledim. O da aynı şeyleri benimle paylaşabiliyordu. Aralıksızdı. Tartıştığımız zamanlar oldu. Birbirimizden soğuduğumuz zamanlar oldu ama ilişki hiç bitirilmedi (Burak)

Görüşme yapılan gençlerden Eray da ilk flört ilişkisinin 9. Sınıfta başladığını ve 3 ay sürdüğünü; sonrasında ise farklı kademelerde farklı ilişkilerinin olduğunu ifade etmiştir. Eray ilişkilerinin bitmesini yeterli zaman ayıramamakla ilişkilendirmektedir. Kendisinde en fazla iz bırakan ilişkisi ise 11.Sınıfta başlamış ve 12.Sınıfa dek devam

etmiştir. Paylaşımın fazla olması, aile, arkadaş ya da okulla ilgili her türlü sıkıntının karşılıklı anlatılabilmesi Eray’ın gözünde bu ilişkiyi daha anlamlı hale getirmiştir.

Katılımcılardan olan Ahmet ilk ciddiye alarak yaşadığı ilişki deneyiminin 16 yaşlarında başladığını ve en uzun ilişkisi olduğunu ifade etmiştir. Yaşadığı ilişkiyi “aşk tabirini anlamak” ve “film sahneleri gibi” sözcüklerle tanımlamış ve bu ilişkinin yapmam dediği şeyleri kendisine yaptırdığını ve bir hata yaparak aldatması neticesinde sona erdiğini dile getirmiştir:

Kısa süreli sorarsanız bir hafta öncesi de var bunlara pek takılmadığım için şeye yapmıyorum.¹⁷ yok pardon 16 yaşındaydım. Aynı okuldaydık ama o benden bir yaş küçüktü, hatta iki yaş küçüktü ben 10'dum o 9'du. Yaklaşık 4 yıl oluyor, en uzun ilişkimdi, işte aldattığım ilişki aynı zamanda. Çok şans eseri başlamıştı aslında, aynı film sahneleri gibi. Hayatımda ilk defa dolmuşa bindim o gün bir yere gitmem gerekiyordu ve dolmuşu kullanayım dedim o gün de bir kız gördüm dolmuşta ama yani öyle gerçekten aşk tabirini o gün zaten anladım. İlk görüşte aşka, o zaman inanmaya başladım. Ya insan bu duyguyu tanımlayamaz(gülerek)...Çünkü hani görüp de beğenmek değil bu çok daha farklı duygular yaşıyorsun. Hayatım boyunca bir cesaret yapayım dedim arkasından ineyim konuşayım dedim sonra rahatsız olacağını düşündüm ve bundan vazgeçtim. Sonra o gece için dedim ki hani galiba bir gün gördüm bir daha da göremeyeceğim bu da benim için bu kadar bitti yani diyordum ondan sonra ikinci gün aynı dolmuşla gideyim dedim yine o dolmuşa bineyim belki yine denk gelirim dedim hani o ümitle gidiyorum artık çünkü onu görmek için. Ondan sonra denk gelmedik aradan bir hafta geçti aynı okula yazılmışız. Aynı okula denk geldik. Evet. Hiç şüphe etmeden direkt tanıdım zaten. Ondan sonra birkaç arkadaşım ile konuştum onlara da fikir falan sundum dedim konuşayım mı falan... İlk başta kendim cesaret edemedim zaten konuşmaya... Arkadaşlarımdan fikir aldım işte napayım konuşayım mı falan. Onlar da tabi biraz gaz verdi gittim konuştum işte gittim sevgilim var dedi tamam dedim. Normalde o zamana kadar sevgilisi olan hiçbir kıza zaten tekrar yazmam. Ya onun dönmesini beklerim ya da biter orda. Evet yani... Ama onda çok değişik bir durum vardı, Sevgilisi olduğu halde yazıyordum. Tekrar yazdım, ondan sonra böyle bir aradan yaklaşık iki ay falan geçti, ister istemez biraz sohbet ediyorduk ama yani öyle bir ilerleme yoktu ama o benim ne amaçla yaklaştığımı, niyetimi biliyordu. O da beni seviyordu da ama o çocuğu bırakamamasının bir sebebi vardı ondan sonra ayrıldılar Çocuğun kalp rahatsızlığı vardı ve çocuğu her bıraktığında çocuğun annesi arıyordu kızı böyle böyle diye... Ya evet kız mecburen vicdani bir sorumluluk altına giriyordu ya da tam tersi çocuğun annesi kızı arıyordu, işte oğlum üzülmüyor strese dayanamıyor gibisinden, mecburen iki üç ay kadar devam etti bu (Ahmet).

Ahmet’in bu ilişkisini anlatırken hala heyecan ve coşku hissettiği gözlemlenmiş ve “... normalde o zamana kadar sevgilisi olan hiçbir kıza zaten tekrar yazmam.”

cümlelerinden bu ilişkinin kendisi için, prensiplerini yok saydıracak derecede, özel bir anlam taşıdığı izlenimine varılmıştır. Hoşlandığı kızın çıktığı erkekle ilişkisini mecburen devam ettirdiği düşüncesi, Ahmet'i rahatlatan ve bu noktadaki davranışlarını mantığa büründüren bir etki yaratmaktadır. Ahmet “aşk” olarak nitelendirdiği duygularının, eni sonu karşılık bulmuş olmasından duyduğu hoşnutluğu şu cümlelerle özetlemiştir:

...O sırada yine benle konuşuyordu, biz konuşmamızı devam ettirdik, ondan sonra zaten ayrıldılar, işte bir buçuk yıllık bir ilişkimiz oldu. Ayrılmalarında çok, büyük bir etkim vardı benim... (hoşnut özgüvenli bir ses tonuyla) Ya o da ister istemez o da bana karşı bir şeyler hissettiği için mecburen ondan biraz da ayrıldı yani. İlk başlarda ben beklemiyordum bakın...Diyordum tamam, bu kadar güzel bir kız bana bakmaz diye düşündüm hep en başında, ondan sonra tanıdıkça o da beni sevmeye başladı. Sonra ben şaşırdım ister istemez... (Ahmet)

Ahmet'in çok güzel bulduğu ve bana bakmaz diye nitelendirdiği bir genç kızın kendisinden hoşlanması, Ahmet'in erkeklik imajını destekleyen ve kendisini güçlü ve üstün görmesini sağlayan bir etkidir. Gençlerin romantik duygularına karşılık bulmalarının ve beğeni duydukları kişilerle bir flört ilişkisi başlatabilmelerinin kimlik inşalarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Çağatay ise; ilk flört ilişkisini 11. Sınıfta çocukluk arkadaşıyla deneyimlemiştir. Yazları hep bir arada olduklarını, çocukluktan beri çok iyi anlaştıklarını ve arkadaş olduklarını ifade etmiş ve o yaz tatilinde aralarında farklı bir etkileşimin başladığının altını çizmiştir. Bu duygusal ilişkinin başlamasında ortak arkadaşlarının da etkisi olmuş ve Çağatay'ı duygularını açması için yüreklendirmişlerdir. Çağatay ilişkisini 7 ay önce bitirdiğini ve hala unutmaya çalıştığını ifade etmiştir.

Görüşme yapılan genç erkeklerin paylaşımları göstermektedir ki flört ilişkileri liseyle birlikte tecrübe edinilmeye başlanmakta ve özellikle 11. ve 12. Sınıflarda bu ilişkilere dair yaşanmışlıklar ve izler daha belirgin hale gelmektedir. Genç erkekler için flörtleriyle özel paylaşımlar önem taşımakta, bu kişisel paylaşımların yoğunluğu ve güven duygusunun varlığı ilişkiyi daha anlamlı ve değerli kılmaktadır. Genç erkekler flörtlerini sadece sevgili olarak görmemekte aynı zamanda arkadaş, sırdaş olarak da hayatlarında konumlandırmaktadır.

Genç kızlar da lise dönemlerinde flört ilişkileri yaşamış ve bu ilişkilerden birbirinden farklı tecrübeler edinmiştir. Görüşme yapılan genç kızlardan Arya 10.sınıfın sonlarında kendisinde iz bırakan bir ilişkiye başlamış ve bu ilişki ayrılma ve barışma süreçleriyle 2 yıla yakın bir süre devam etmiştir. Kendisi bu flört ilişkisi deneyimini 3 farklı evreye ayırarak anlatmaktadır. Her barışma ilişkinin dinamiklerini yeniden şekillendirerek Arya’ yı farklı bir sorunla karşı karşıya getirmiştir. Bu nedenle kendisi bu ilişkiyi “toksik ilişki” olarak tanımlamaktadır. Arya’nın ilişkisinin ilk evresine dair yaşantıları şöyledir:

İlk tanıştığımız dönem 7 ay boyunca falan hiç böyle şey gibi değildik ‘Ayy canım cicim seni yerim ayy ne kadar tatlısın’ değildi (gülerek). Daha çok böyle günlük konuşmalar vardı, hani böyle aramızda bir şey vardı, belliydi ama böyle yükselmeli bir ilişki değildi. Hani böyle her gün konuşuyorduk, yazışuyorduk birbirimize bir şeyler anlatıyorduk ama aramızda bir şey olduğunu bilmeyen biri görse arkadaş sanabilirdi o şekildeydi ama aramızda duygusal bir çekim vardı. Yani yüz yüze çok görüşmüyorduk, telefonda görüşüyorduk genelde. Daha çok mesajlaşıyorduk telefonla konuşmayı çok sevmiyordu sıkılıyordu. Son aylar bu işte çok şey olmaya başladı, çok uzak hissetmeye başladım çünkü hem aylarca görüşemedik hem işte dediğim gibi aramızda bir sevgi bağı olsa bile birbirimize çok göstermiyorduk. Şeyi hatırlıyorum mesela hani böyle iyi geceler seni seviyorum diye bir mesaj atmıştım bana iyi geceler biliyorum diye yazmıştı ben de seni seviyorum dememişti(gülerek). Böyle baktım mesaja(gülerek), dedim tamam yani teşekkür ederim en azından biliyormuşsun. Biraz komikti aslında üzmemişti ama hani böyle bir noluyor dedirtmişti. O yüzden ben kendimi çok uzak hissetmeye başlayınca dedim hani olmuyor benim için. Yani böyle yan yana oturuyoruz ama ikimiz de birbirimizin yüzüne bakmıyoruz yani yüzüne bakmamak derken fiziksel bir yakınlaşma yoktu onun olmamasının sebebini de ben şe olduğunu fark ettim kendimi duygusal olarak da yakın hissetmediğim için içimden gelmiyordu. Ondan sonra konuşmalarımız da azaldı gün içinde böyle bir kaç cümle konuşur olduk, sonra ben de dedim artık ortada bir şey olduğu yok kendimi de onu da yormamak için aslında biraz da dedim hani konuşmayı keselim artık o da zaten tamam olur dedi (gülerek).

İlişkisinin ilk evresi Arya’nın ilgi görme, özel hissetme, birlikte zaman geçirme, sevilme beklentilerini karşılamamıştır. Arya aralarında duygusal bir bağ olduğunu düşünmesine rağmen, bu duyguların aktarımının yetersizliğinden dolayı ilişkiden doyum alamamıştır. İlişkisinin İkinci evresi olarak tanımladığı evre ise; ayrıldığı flörtüyle ortak arkadaşlarının “hala seni düşünüyor, merak ediyor, özlemiş” gibi haberleri kendisine getirmesi ve arabuluculuk yapmasıyla başlamıştır:

Bu sefer işte ne biliyim el ele tutuşmadır sarılmadır öpüşmedir falan biraz daha yakındık, hem duygusal olarak, hem fiziksel olarak. Çok güzel ilerliyordu, aramız çok iyi işte konuştuklarımız hiç bitmiyor, görüştüğümüz zaman da aramız çok iyi çok eğleniyoruz, hem çok eğleniyor, hem böyle seviyoruz birbirimizi falan çok güzeldi. Sonra bir şeyler olmaya başladı, yine kendini kapatmaya başladığını hissettim ben. Yani normalde, normalden kastım ilişkinin başında, yapmayacağı şeyleri yapmaya başlıyordu. Benim hoşuma gitmediğini bile bile yapıyordu bazı şeyleri mesela sonra diyordu kıskan diye yaptım. Onun eski bir sevgilisi vardı mesela, Rus'tu kız, Rusya'da yaşıyordu. İşte kız buna mesaj atıyordu 'bayağıdır konuşmadık nasılsın özledim seni' diye, konuşuyordu kızla. Evet, dedim bak yaklaşmaya çalışırsa zaten hani biliyorum konuşmaya devam etmezsin ama dikkat et kızın tavırlarına. Çok da samimi olma dedim. Ondan sonra bir gün nasıl olduğunu çok da hatırlamıyorum, konuşmaya devam ettiklerini öğrendim. Kendisi yazmış hem de kıza beni engelledin mi diye. Ben de dedim ki engellediyse engelledi sen neden kızın üzerine bu kadar düşüyorsun, engellediyse de bu onun sorunu niye seni bu kadar rahatsız etti diye. Sonra şey demeye başladı 'O benim için önemli, hayatımda yeri olan bir insan, o benim ilkim. Hem duygusal hem fiziksel açıdan ve cinsel açıdan. Durup dururken engellemesi beni rahatsız etti' dedi. Sonra ben kızın bu kadar üzerine düşmesine sinirlendim. O da buna sinirlenmeme sinirlenip, alakasız şeyler hakkında kavga çıkarmaya başladı, gözünün üstünde kaşın var gibi bahaneler üretmeye başladı, her gün kavgayla geçmeye başladı. Ben dedim bu böyle olmaz artık seni seviyorum ama yani böyle iletişim ilişki olmaz, böyle olmasındansa bitsin dedim. Orda yine konuştu böyle özür diledi falan ama ben kendimi yormak istemedim, bu tarz olaylarda ilk kendimi öne koyduğum için ayrıldık biz yine (Arya).

İlişkisinin ikinci evresinde Arya duygusal ve fiziksel anlamda tatmin olmuş, sevildiğini hissetmiş ancak bu kez de kıskançlıkla ilgili sıkıntılar yaşanmıştır. Partnerinin eski sevgilisiyle görüşmesinden rahatsız olduğunu belirtmiş olmasına rağmen bu isteği dikkate alınmamıştır. Partnerinin hala eski sevgilisini önemseydiğini görmek Arya'yı öfkelenmiştir ve ilişkilerinde süregelen tartışmaların, kavgaların yaşanmasına neden olmuştur. Arya kendi iyi oluş halini düşünerek, yıpranmak istemediği için bu ilişkiyi bir kez daha bitirmiştir. İlişkisinin üçüncü evresi ise özlem duygusuna yenik düşerek, kendisinin mesaj atmasıyla bir kez daha başlamıştır ve bu defa yaşadıkları duygusal yakınlığı Arya evli çift gibi olmak tabiriyle açıklamıştır:

... ama bu sefer aramız daha da iyiydi, böyle işte, tam artık evli çift gibiydik yani öyle bir hissiyat veriyordu o kadar yakın, çünkü evlilik sadece şey değil evlen çat çocuk yap, temizlik yap, yemek yap kocanı bekle bu tarz bir şey değil benim gözümde evlilik. İki insanın aslında birbirine çok değer verip hayatını birleştirmesi olduğu için hani öyle hissettiriyordu. O insan artık benim hayatımda öyle bir konumdaydı mental olarak kocam

varmış gibi hissediyordum. Hayatımda var hep olacak gibi. Bu sefer iki günde bir üç günde bir yüz yüze görüşüyorduk ama görüştüğümüz zaman haricinde de sürekli mesajlaşıyoruz sürekli telefonla konuşuyoruz sürekli iletişim halindeyiz. Ondan sonra bir şeyler olmaya başladı anlamadım, şey olarak görmeye başladı ilişkiyi...ımmm... Beni hayatının tamamen merkezine koyuyordu, hani onun için yaşama amacı benim, bir geleceğinin olmasının sebebi benim ve bu hani biraz yoruyordu beni çünkü benden de aynısını beklemeye başlamıştı. Hani benim hayatımdaki tek rolüm onun sevgilisi olmak olsun istiyordu. işte hani hayatımdaki tek erkek o olsun istiyordu. (Arya)

Arya ilişkisinin üçüncü evresinde ise tam bir yakınlık yaşamış, partnerinin kendisini hayatının merkezine koyduğunu hissetmiş ancak bunun partneri tarafından gittikçe artan bir baskı aracına dönüştüğünü fark etmiştir. Arya'nın buna ilişkin deneyimleri detaylı olarak "Flört ilişkilerinde psikolojik şiddet" başlığında ele alınacaktır. Genel olarak yaşadığı ilişki süreci incelendiğinde Arya'nın ilişkinin her sürecinde, farklı nedenlerden kaynaklı bir mutsuzluk ve psikolojik şiddetle karşı karşıya kaldığı gözlemlenmektedir. Mantiğı farklı davranması gerektiğini söylese de Arya duygularının ve yaşadığı yakınlığın etkisiyle bu ilişkiye tekrar tekrar şans vermeyi tercih etmiş ancak yine de sağlıklı bir süreç yaşanmamıştır.

Arya'nın deneyimleriyle benzer olarak, Pelin de 9. Sınıfta "toksik ilişki" olarak tanımladığı olumsuz bir ilişki deneyimi yaşamıştır. Bu ilişkinin kendisinde oluşturduğu farkındalığı "Benden başka kimse önemli değil" cümlesiyle özetlemektedir:

9'dayken bir erkek arkadaşım oldu. Ben ona çok fazla bağlanmıştım ama dediğim türdendi, bana karşı bağlı değildi kesinlikle ama ben ona çok fazla bağlanmıştım. O başka bir okulda okuyordu çok uzun bir ilişkim olmadı ama çok aşırı derece bağlanmıştım. O yüzden de işte ayrıldıktan sonra benim için çok uzun bir süreç oldu. Onun peşinden hala koşmaya devam ediyordum. Şu an anlam veremiyorum o davranışlarıma, ayrıldıktan sonra o da bana böyle açık kapı bırakıyordu. Onun sevgilisi oldu benden sonra ama hala benimle konuşuyordu. Benimle mesajlaşıırken sevgilisi ile fotoğraf atıyordu. Böyle saçma şeyler oluyordu. Ben hala konuşmaya devam ediyordum. Onun gözünde de küçük düşüyordum. Bu nasıl olsa cepte diye düşünmesine sebep oluyordum. Bu da benim saygımı yitirmek gibi bir şey oluyor... O yüzden böyle şeylere hayır bundan sonra. Şu an mesela düşünüyorum asla diyorum, bir de bana en çok kazandırdığı şey bu hayatta en önemli şey oldu. Benden başka kimse daha önemli değil. Bana kazandırdığı en önemli şey o oldu. Şu an devam eden bir ilişkim var 2,5 yıllık. Bahsettiğim travmatik, toksik ilişkiden sonra başladı işte. (Arya)

Genç kızlardan Merve ise özellikle liseye ilk başladığı yıl çok fazla flört ilişkisi deneyimi olduğunu sonraki yıllarda bu sayının azaldığını belirtmiştir. Kendisinde iz

bırakan ilişki 11. Sınıfın sonlarında yaşanmıştır. Partnerinin kendisinden yaşça büyük ve üniversite okuyor olması, bu ilişkinin niteliğini önceki deneyimlerinden daha ciddi bir boyuta taşımıştır. Araya mesafe girmesiyle birlikte bu ilişkiyi yürütmekte güçlük çeken Merve, kendisi için uzak ilişkileri yürütmenin zor olduğu çıkarımına varmıştır. Merve de Arya'ya benzer şekilde bu ilişkide psikolojik flört şiddetine çokça maruz kalmış, bu baskı ve kısıtlamalar kendisini yıpratın bir etki doğurmuştur:

9. sınıftayken üç tane olmuştur. En çok 9. sınıftayken olmuştur. Yeni ortama girmemle beraber. En fazlası 4 ay sürmüştür. 10. sınıfta oldu iki tane falan. 11. sınıftayken hiç olmadı. 12'nin başlarında pardon 11'in sonlarında oldu o da ilişki oldu zaten. İlk buluştuğumuzda çok güzeldi her şey. Çünkü yüz yüze görüştüğümde daha aktive olan bir insanım. Daha rahat konuşuyorum falan. O yüzden benim için çok güzeldi. Bir iki ay da öyle görüştük sürekli. Sonra o gitmek zorunda kaldı okulu başladığı için. Ben de uzak mesafe ilişkisi yapabilen birisi değilmişim onu anladım. Oradayken de kısıtlamalar devam ediyordu. Öyle olunca da ben de bitirdim. Kötü hatırladığım tek şey bu kıskançlıkları. Kısıtlamaları beni artık çok yıpratmaya başlamıştı yoksa bitirebilecek bir ilişki değildi. Bir de uzak mesafede olmasaydı (Merve).

Büşra ise lise çağında kendisinden yaşça büyük birisiyle bir flört ilişkisi yaşamış ancak bu ilişki süresince gerçekten sevildiğini hissedememiş ve karşısındakini çok sevmesiyle orantılı olarak, belirsizlikler ve sorgulayışlar yaşamak zorunda kalmıştır. Beyza bu ilişkide seven, önemseyen, mücadele eden taraf olmuş ancak partnerinden aynı karşılığı bulamamıştır:

Ben 15 yaşındaydım, o büyüktü benden. Çok yakın oturuyoruz zaten karşı karşıya. Yüz yüzeydik birlikteydik hep. Çok eğlenceli zaman geçirirdik birlikteyken. Bir şeyleri anlatırken üzüleceksek üzüliyorduk. Çünkü o da aynı şeyleri yaşamıştı. Mutlu olacaksak gerçekten mutlu oluyorduk bence. Paylaşımlarımız ortaktı. Her şey ortaktı ve çok güveniyordum, gerçekten çok güveniyordum. O biraz da kapalı kutu cinsindendi. Ulaşmak çok zordu. Ama ulaşmaya çalışıyordum. Benim ona ulaşmaya çalışmamı o da seviyordu. Benim onu sevmemi onunla ilgilenmemi o da çok seviyordu. Tamamen ona bağlı, sürekli onunla olmak, bütün zamanımı onunla geçirmek sadece onunla olmak istiyordum. Zamanın nasıl geçtiğini anlamıyordum. Zaman dursun ama o anda dursun istiyordum. Bir şeyler olmaya başladı sonra anlamadığım bir biçimde benden uzaklaşmaya başladı. Uzaklaşmaya başlayınca bende bunu çözmeye çalıştım. Belirsizlikle bırakıyordu beni sürekli ben de o belirsizliklerle boğuşurken çok zorlanıyordum. Tek seven önemseyen benmişim gibiydi, değersiz hissediyordum (Büşra)

Genç kızların deneyimleri genç erkeklerinkinden farklı olarak daha yoğun biçimde olumsuz yaşantı ve duyguları barındırmaktadır. Genç kızların ilişkilerinde çok

fazla psikolojik şiddete maruz kaldıkları da görülmektedir. Genç kızlardan ikisi yaşadığı ilişki deneyimini toksik ilişki olarak nitelendirmiş ve bu ilişkilere dair psikolojik şiddet olarak nitelendirilebilecek yaşantılarını paylaşmıştır. Genç kızlar flört ilişkilerinde “önemsenmeme”, “kıskançlık adı altında kısıtlanma”, “arkadaşlarıyla görüştürülmeme”, “geleceği hakkında karar almaya zorlanma”, “muallâkta bırakılma”, “saygı görmeme” gibi duygusal deneyimleri yaşamak durumunda kalmış ve ilişkiyi yürütmek adına çaba vermek zorunda kalan taraf olmuşlardır. Genç kızların yaşadıkları bu deneyimlere “Flört ilişkilerinde Psikolojik Şiddet” başlığında detaylı olarak yer verilecektir.

5.2.3. İlk adımı kim, nasıl attı?

Gençler lise dönemlerinde flört ilişkisini deneyimlemekte ve bu ilişkilere farklı değer ve anlamlar yüklemektedir. Gençlerin ilişkiyi başlatmaya dair tutumları, onların ikili ilişkilerdeki toplumsal cinsiyet rollerini nasıl konumlandırıdıklarına dair önemli bir bilgidir. Geleneksel ve cinsiyetçi bakış açısında, ilişkiyi başlatan adımı erkeğin atması toplumumuzda kalıplaşmış bir düşünce ve davranış biçimidir ki evlilik teklifinin de erkekten gelmesi ve kadının bu teklifi onaylaması gibi alışlagelmiş bir ritüel günümüzde hala varlığını sürdürmektedir (İnceoğlu ve Kar, 2010). Gençlerin bu konuda cinsiyetçi bakış açısını devam ettirip ettirmediğini anlamak için, gençlere ilişkilerinin nasıl başladığı, ilk adımın kim tarafından atıldığı soruları yöneltilmiştir.

Görüşme yapılan gençler erkeklerden Ahmet ilk adımı kendisi atmış; Mert ve Eray genç kızlar tarafından kendilerine atılan adıma karşılık vermiş, Çağatay ve Burak ise arkadaşlarının arabuluculuğu ve ortam yaratmasıyla bir ilişkiye başlamıştır. Ahmet hoşlandığı kıza duygularını açması adına, arkadaşlarının kendisini motive etmesini “gaz vermek” olarak tanımlamış ve o yaşantısını şu sözlerle paylaşmıştır:

...Aynı okula denk geldik. Hiç şüphe etmeden direkt tanıdım zaten. Ondan sonra birkaç arkadaşım ile konuştum, onlara da fikir falan sordum, dedim konuşayım mı falan... İlk başta kendim cesaret edemedim zaten konuşmaya... Arkadaşımdan fikir aldım işte, napayım konuşayım mı falan. Onlar da tabi biraz gaz verdi, gittim konuştum işte. Sevgilim var dedi, tamam dedim. Normalde o zamana kadar sevgilisi olan hiçbir kıza zaten tekrar yazmam. Ya onun dönmesini beklerim ya da biter orda. Öyleydi yani... Ama onda çok değişik bir durum vardı, sevgilisi olduğu halde yazıyordum. Tekrar yazdım, ondan sonra böyle aradan yaklaşık iki ay falan geçti, ister istemez biraz sohbet ediyorduk ama yani öyle bir ilerleme yoktu. 2 ay sonra sevgilisinden ayrıldı, sonra biz çıkmaya başladık zaten. (Ahmet)

Mert ise 9.sınıftan beri aynı sınıfta okuduğu kız arkadaşının, 11.sınıfta ilk adımı atarak, duygularını kendisiyle paylaştığını ve kendisinin de bu duygulara karşılık verdiğini ifade etmiştir. Mert iki yıllık arkadaşlık deneyimlerinden yola çıkarak uyumlu bir çift olabileceklerine kanaat getirmiş, mantıksal bir bakış açısıyla ilişkiye başlama kararı almıştır ve hala bu ilişkiyi devam ettirmektedir:

Liseye başladığımızda aynı sınıftaydık. O zaman başka bir kişi ile flört ediyordum. 9. ve 10. sınıfta çok yakın arkadaştık. 11. sınıfta biz bölümlere ayrıldık. Hemşire yardımcısı, sağlık bakım teknisyenliği ebe yardımcılığı. Hemşire yardımcısı olduk ikimizde. O zaman yazın bir mesaj atmıştı. Onunla konuşarak başladık ilk önce. Duygularını açtığı bir mesajdı. İlk gördüğümde evdeydim. İlk şaka yapıyorlar sandım. Çünkü o zamanlar arkadaşlar arasında böyle çok şakalar olurdu. Dedim ki acaba şaka mı yapıyorlar. Onu biraz teyit etmek istedim. Yanlış bir şey söyleyip kendimi rezil duruma sokmak istemedim. Onu düşündüm o an. Dışarı çıktım acaba gerçek mi diye. Ondan sonra baktım gerçekten şaka konusu değil gerçek bir konu. Ondan bir hafta sonra buluşmaya karar verdik. Bir kafede buluştuk. Mantıklı bir ilişkiydi çünkü anlaşılan bir çifttik arkadaş olarak. Ondan sonra dedim ki arkadaş olarak anlaşıyorsak sevgili olarak da anlaşıabiliriz. Şu anda iki buçuk yıl oldu. Kavgı oldu mu evet oldu ama şu anda anlaşıyoruz evet. (Mert)

Görüşme yapılan gençlerden Eray da gerçek hayatta birlikte staj yaptığı kız arkadaşıyla sosyal medya üzerinden iletişim kurarak etkileşimini artırmış ve karşılıklı adımlarla kendisini duygusal bir açılımın ve ilişkinin içerisinde bulmuştur. Eray için ilişkilerin “arkadaşlık-flört-sevgililik” şeklinde kademeli olarak ilerlediği söylenebilir. Eray korumacı tavırlar sergilemesini ve karşındakinin işlerine yardım etmesini duyguları ifade etmenin bir yolu olarak görmektedir:

12. Sınıfta olmuştu. Stajda tanışmıştık o da başka bir meslek lisesindeydi aynı yerde staj yapıyorduk sonra konuşmaya başladık arkadaş olduk. İlk başlarda normal instagramdan konuşuyorduk, sonra o buradan rahat olmuyor, ben konuşamıyorum dedi, telefon numaramı istedi. İlk takibi ben atmıştım, sonra fotoğraflarını falan beğendim sonra oradan konuşmaya başladık, zaten staj yerinde de konuşuyorduk, daha da muhabbet ilerledi. Sonra işte çıkışta beni bekler misin diye mesaj yazmıştı özelden, sonra bekledim konuyu oraya getirdi. Duyguları ilk ben açıkladım, çıkışta buluştuğumuzda sevgilin var mı diye sordum ağzından laf almaya çalıştım işte. Sonra bir iki gün sonra da çıkma teklifi etmiştim, sonra flörtleşmeye başladık, iki üç hafta geçti sonra da sevgili olma kararı aldık ikimiz. Ben ona karşı biraz korumacı davranıyordum, işlerini falan hallediyordum, böyle böyle adımlar atmaya başlamıştım. Sonra zaten o çıkışta beklediğimde sevgili olmak ister misin benimle diye sormuştum o da kabul etmişti. (Eray)

Burak ve Çağatay ise arkadaşlarının ortam yaratması üzerine hoşlandı duydukları genç kızlara duygularını açma imkânı bulmuşlardır. Burak bu konuda arkadaşıyla arasında geçen diyalogunu “...bizi aynı ortama denk getir gerisini bana bırak dedim...” şeklinde ifade etmektedir. Çağatay ise kızlı erkekli bir arkadaş gruplarının olduğunu, o gruptan bir kızla çok iyi anlaştıklarını ve arkadaşının “çok yaklaşıyorsunuz sizi ayarlayayım” diyerek ikisini bir araya getirdiğini ve böylelikle flört ilişkisinin başladığını anlatmıştır.

Görüşme yapılan genç kızların paylaşımlarına bakıldığında tamamına yakınının flörtleriyle ilk olarak aynı ortamda bulunup tanıştığı, daha sonra ise iletişimlerinin sosyal medya üzerinden devam ettiği ve bu platformlardan yapılan fotoğraf beğenme, mesajlaşma gibi etkileşimlerin ilişkilerinin başlamasında etkili olduğu görülmektedir:

Lisenin başlarında şimdiki erkek arkadaşıyla aynı okuldaydık ortak arkadaşlarımız yoktu o yüzden birbirimizi tanıyor sayılmazdık. İlk olarak o benimle ilgilendi sosyal medya aracılığıyla konuştuk ama ben istemediğim hislerimden emin olamadığım için bir ilişki başlamadı. Ardından o başka bir okula geçti ve ben sanırım biraz pişmanlık hissettim. Sonra son sınıftayken aynı dershaneye gitmeye başladık. Ben onun hala bana ilgi duyduğunu düşünmüyordum ama bir gün instagramdan yazdı ve hala bana hisleri olduğunu söyledi. Ben de tekrar pişman olmak istemedim ve ilişkimiz başladı. (Esra)

Bir dönem instagramdan bana sürekli beğeniler geliyordu. Dedim ki kesin yazılacak bana. Bekliyordum zaten. Yazdı baya konuştuk. Takip etti önce sonra fotoğraflarımı beğendi. Ben de karşı fotoğraflarını beğendim tabii ki de. Evet. Bekliyordum zaten, yazdı o da. Önce bir konuşma oldu. Selam naber gibi. Hikâyeme yanıt verdi. Kedimi paylaşmışım oradan başladı konuşma. Baya ailelerimizi hedeflerimizi konuştuk. O üniversitedeydi benden üç yaş büyük. (Merve)

O attı. İşte ben seninle konuşmak istiyordum ama sen kaçıyordun. Çok sert bakıyordun. Ben de korkuyordum açıkçası dedi yakınlaşmaktan. Ben de dedim ki fark etmemiştim seni ta ki konuşana kadar. Böyle ilk o söyledi. (Büşra)

Görüşme yapılan gençlerden Arya flörtüyle ilk olarak ortak arkadaşlar vesilesiyle bir müzik festivalinde tanışmış, daha sonrasında ise sosyal medya aracılığıyla iletişimini devam ettirmiş ve romantik bir ilişkiye doğru yol almıştır:

Biz aslında yani iki sene önce tanıştık 16 yaşındaydık 10. sınıftaydık. Festivalde tanıştık(gülerek), ortak arkadaşlarımız var, benim en yakın arkadaşımın bağlantısı vardı, en yakın arkadaşımın flörtünün en yakın arkadaşıydı(gülerek). Milyonfest var biliyor musunuz bilmiyorum rock festivali orda böyle denk geldik arkadaşımın flörtü benim yanımdaydı

karşıdan görünce birbirimizi selam vermeye gelince biz orda biraz muhabbet ettik grupça tabi. Ondan sonra instagramdan ekleşmeler, konuşmalar falan o şekilde tanıştık aslında. (Arya)

Arya, bu ilişkiyi iki kez bitirmiş ve karşısındaki kişiye karşı duyguları bitmemiş olduğu için tekrar başlama kararı almıştır. İkinci kez başlamaları ortak arkadaşlarının “seni hala merak ediyor, düşünüyor” gibi cümleleri Arya’ ya aktarması ve Arya’nın da “isterse yazabilir” demesiyle gerçekleşmiştir. Arya kendisinin yazmayıp, ilk adımı karşıdan beklemesinin cinsiyet faktörüyle değil, ilişkinin dinamikleriyle ilişkili olduğunu şu sözleriyle açıklamıştır:

...Sonra ben de şey dedim konu açılırsa sen de söyleyebilirsin o da tekrar konuşmak istiyormuş diye bahsedebilirsin dedim, yazmak istiyorsa yazsın dedim, hani ben adım atmam gelecekte o gelsin yani. Çünkü o iletişimin öldüğü dönemde üzüyordum beni gerçekten, ben neden öyle yaptığını anlamıyordum bir sorun mu var... o çabalasaydı ve ben uzaklaştığımı hissetseydim ve onun çabalamaya devam ettiğini görseydim derdim hani artık gerek yok hani bende bitti diye, ama o demedi, o yüzden ben bitirdim. Bundan dolayı da tekrar adım atan taraf olmak istemedim Ondan sonra yine instagram üzerinden hikâyeme cevap verdi oradan yine konuşmaya başladık öylece yine ilişkimiz başladı.

Nitekim ilişkiyi 3.kez başlatan Arya olmuş ve bunu da iletişim sorunu yaşansa bile, karşısındakini çok özlemesiyle gerekçelendirmiştir:

Neyse biz ayrıldık o şekilde aradan birkaç ay geçtikten sonra ben zaten dediğim gibi ayrılırken de sadece aramızdaki iletişim bozulduğu için ayrılmamız gerektiğini düşünmüştüm yoksa hani o kişiye karşı olan sevgim ilgim azalmamıştı hiç. Sonra işte çok özlemeye başladım, rüyalarım girmeye falan başlamıştı, Artık böyle şey mesela yolda yürüyorum keşke burada beraber yürüseydik bir yerde oturuyorum keşke yanımda o olsaydı falan diyordum. Yokluğunu çok hissetmeye başladım. Artık böyle hani fotoğraflarına falan bakamıyordum çok üzülüyordum. Sonra dedim ki ne kaybederim ben bu çocuğa yazacağım. Sonra işte en yakın arkadaşım da gazladı beni hadi ara hadi ara (gülerek). Ben de dedim ki ne kaybederim ki rezil mi olacağım bu saatten sonra ve aradım ama bahanem de hazır aradım bir kere çaldı kapadım, yanlışlıkla aradım diyeceğim(gülerek) (Arya).

Pelin de grupça birlikte takıldıkları ve iki yıldır arkadaş oldukları S.’ye karşı ilk adımı atarak, duygularını açan taraf olmuştur. Pelin’in adım atmasında arkadaşlarının “çok yakışyorsunuz” gibi yüreklendirici cümleleri etkili olmuştur. Pelin toplumsal cinsiyet rollerinin ilk adımı atma görevini erkeğe yüklediğinin farkındadır ancak bu öğretiyi eleştirmiş, mantık süzgecinden geçirmiş ve kendi yaşantısında devam ettirmemeyi tercih etmiştir:

11. sınıfta sınıflarımız ayrıldı ama yine de telefonda çok sık yazışıyorduk falan. Benim de eski dönemlerden bir arkadaşım vardı. S. ile beni çok yakıştırıyordu. Benim böyle kanıma girdi. Beğeniyordum ben de, hoş bir çocuktı. Ama sadece o arkadaşım da değil bir kaç kişinin söylemesi ile aklıma girmeseydi herhalde belki cesaret edemezdim. Çünkü şey vardır ya kızlar ilk adımı atmaz diye, genel böyle bir algı var, o yüzden erkekler evlenme teklifi etmiyor mu? Fakat ben bu durumu çok da mantıklı bulmuyorum. Neyse işte sonra ben bir gün S. ye yazdım. Sevdigimi hoşlandığımı belli edecek şeyler yazdım. Ben zaten demiştim buna karşılık vermek zorunda değilsin diye, ben sadece duygularımı belli etmek istedim dedim. Eğer ters bir tepki vereceksen arkadaş kalmaya devam edebiliriz dedim. Bu arkadaşlığımızı bozsun istemem dedim. Bizim o kadar güzel bir arkadaş grubumuz vardı ki bozulsun istemiyordum. S. ya talep o kadar çoktu ki size anlatamam, alt sınıflardan üst sınıflardan sürekli bir mektup falan geliyordu. Biz de çok yakın arkadaş olduğumuz için sürekli benimle paylaşıyordu. O kimseye pas vermiyordu ama bana pas verdi. Biz gece konuşmuştuk böyle. Ben biraz düşünüyim demişti. Sabah günaydın falan yazdı sonra biz flörtleşmeye başladık.

Genç erkeklerin ve genç kızların paylaşımları göstermektedir ki; gençler yüz yüze tanışıklık sonrası, ilişkilerini sosyal medya kanalları aracılığıyla derinleştirmekte ve flört ilişkisine dönüştürmektedir. Bu anlamda sosyal medya gibi bilişim araçlarının gençlerin flört ilişkileri üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Gençler romantik duygularına dair ilk sinyalleri, sosyal medya üzerinden “takipleşme”, “fotoğraf beğenme”, “hikâyesine yorum yapma”, “özelden mesaj yazma” gibi davranışlarla dışa vurmaktadır. Gençlerin ilk adımı atmalarında arkadaş çevrelerinin de destekleyici ve motive edici bir rolü bulunmaktadır.

Gençler ilişkiyi başlatma noktasında gelenekselleşmiş cinsiyetçi rolleri devam ettirmemekte ve ilk açılımın ya da birliktelik teklifinin kim tarafından yapıldığına bir anlam ve değer yüklememekte, karşılıklı adımlarla ilişkinin başlamasına ortam hazırlamaktadırlar. Bazı gençlerin ise toplumsal cinsiyet normlarının öngördüğü “ilk adımı erkek atar” kalıbının farkında olduğu, bu bakış açısını eleştirdiği ve bilinçli olarak hayatında uygulamayı tercih etmediği görülmektedir. Literatürde romantik ilişkiyi başlatmayla cinsiyet arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar (Sumbas ve Durmuş, 2018; Eryılmaz ve Ercan, 2011; Eryılmaz ve Atak, 2011) romantik ilişkiyi başlatma ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymakta ve erkeklerin ilişkiyi başlatma noktasında kadınlara kıyasla daha aktif bir rol üstlendiklerini göstermektedir. Gençlerle yapılan görüşmeler ilişkiyi başlatma noktasında bu araştırma sonuçlarıyla uyumluluk göstermemekte, hatta bazı gençler

toplumsal cinsiyet normlarının öngördüğü “ilk adımı erkek atar” bakış açısına eleştirel bir duruş takınarak, ilk adımı kadının da atabileceğini savunmakta ve yaşantısında bu tutumu pratiğe dökmektedir. Eryılmaz (2004)’ın yaptığı araştırmada ise ergenlik ve yetişkinlik döneminde yakınlığı başlatmaya dair algılanan kontrolün farklılık gösterdiği ortaya konulmuştur. Araştırmaya lise son sınıf öğrencisi 280 ergen ve üniversite öğrencisi 186 genç yetişkin katılmış ve ergenler için romantik ilişkiyi başlatmada cinsiyetin önemli bir faktör olmadığı, genç yetişkinler için ise yaşın önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüşme yapılan gençlerin görüşleri ikinci araştırma verilerini destekler niteliktedir. Genç kız ve genç erkekler romantik ilişkiyi başlatma noktasında eşitlikçi bir bakış açısına sahiptir ve bu anlamda cinsiyet farkı gözetmemektedirler.

5.2.4. Birlikte nasıl vakit geçirdikleri

Gençlik dönemiyle birlikte bireyin toplumsallaşma ve kimlik edinme sürecinde hızlı bir gelişim ve değişim yaşanmakta, özellikle bu süreçte arkadaş çevresi ve model alınan kişiler etkin bir rol üstlenmektedir. Gençlik evresinde yaşanan romantik ilişkiler gencin kimlik imajını güçlendirmekte, kendini ifade etme becerisini geliştirmekte ve gencin sevme sevilme, ait olma gibi temel gereksinimlerinin karşılanmasına imkân sunmaktadır. Gençler arkadaş grupları ve ikili duygusal ilişkileri aracılığıyla toplumsal normlarca doğru bulunan davranışları deneyimlemekte ve içselleştirmektedir. Gençlerin flört ilişkileri onların sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılayan bir amaca da hizmet etmektedir. Görüşme yapılan gençlerin anlatımları göstermektedir ki gençlik döneminde bireyler flörtleriyle sosyal anlamda çok fazla etkinlik yapmakta ve birlikte zaman geçirmektedirler. Gençler flörtleriyle genellikle kafe, park gibi kamusal alanlarda vakit geçirmekte, imkân ve zaman buldukça da sinema, konser gibi kültürel etkinliklere yönelmektedirler. Gençlerden bazıları sınava hazırlık temposu içerisinde, birbirlerine çok zaman ayıramadıklarından yakınmışlar; bazıları ise birlikte okul ya da etüt merkezinde vakit geçirmenin ya da gidiş dönüş yolunda muhabbet edip, birlikte yürümenin dahi kendilerine yeterli geldiğini belirtmiştir. Görüşme yapılan gençlerden Ahmet flörtüyle 1,5 yıl birlikte olduklarını ancak bu süre zarfında birbirlerine çok da özel vakit ayıramadıklarını, nadiren kafeye gittiklerini anlatmıştır:

Sadece sohbet ederdik, başka yani hiç öyle bir şeyim yoktu elini tutardım o kadar. Pek fazla bir aktivite yapabildiniz mi diye sorsanız bir buçuk yılda fazla bir aktivite yapamadık sadece beraber yürüdük kafeye falan çok az gittik pek bir şey yapamadık o da işte evden

okula okuldan eve o kadar. Aynen arada bir kafeye falan gittik o kadar ama o bile beni mutlu ediyordu. (Ahmet)

Mert ise lise döneminde okul saatlerinde çok fazla birlikte zaman geçirebildiklerini, ortak planlamalar yapabildiklerini ancak mezun olunca ikisinin de gündelik yaşamlarının farklılaştığını ve ortak plan yapmakta güçlük çektiklerini ifade etmiştir:

Lise zamanında aynı okula gidiyorduk. Servisimiz aynıydı. Planlarımız ortaktı. Okuldan çıktığımız zaman İkimizin de aynı günde sınavı vardı. O yüzden zamanlarımız tamamen aynıydı. Ama şimdi okul bitti mezuna kaldık. Şimdi o ders çalışıyor benim antrenmanım oluyor, ben ders çalışıyorum onun başka işleri oluyor. Şuan planlarımız pek uymuyor. Bunun sıkıntısını çekiyoruz. Fazla buluşamıyoruz. Ortak zamanımız olmuyor. Ben çok yorgun oluyorum antrenmanlardan dolayı. Çünkü haftanın her günü antrenmanım oluyor. Gerçekten yoruluyorum. Şu an onun sıkıntısını çekiyoruz. Pazartesi günü ortak denemelerimiz oluyor. O zaman çıktıktan sonra bir yemek yiyoruz, kahvaltı yapıyoruz. Ondan sonra bir iki saat oturmuş oluyoruz ondan sonra tekrar evlerimize gidiyoruz. Ondan sonra evde mesajlaşıyoruz arıyoruz birbirimizi. Lise zamanında yüz yüzedik. Okulda tam sekiz saatimiz beraber geçiyordu. Şu an daha çok mesajlaşarak iletişim kuruyoruz. Ama bana sorsa kesinlikle yüz yüze iletişimi seçerim. Çünkü yüz yüze konuşurken yanlış anlaşılmalara toparlayabiliyorsun. Olayı kavgaya gitmeden toparlayabiliyorsun. (Mert)

Eray flörtüyle daha çok sosyal ve kültürel aktiviteler yaptıklarını ve kafe gibi mekânlarda zaman geçirdiklerini paylaşmıştır. Çağatay da sadece yazları bir araya geldiklerini, o zamanlarda da arkadaş grubuyla birlikte denize gittiklerini veya kafede zaman geçirdiklerini, yaz ayları dışında ancak telefon üzerinden iletişim kurabildiklerini anlatmıştır. Burak ise kız arkadaşıyla ortak arkadaş ortamlarına sahip olmanın kendilerine bir avantaj sağladığını ve hemen hemen her yere birlikte gidebildiklerini, aynı zamanda da birbirlerinin özel alanlarına da saygı duyduklarını şu sözlerle anlatmıştır:

Yapabileceğimiz her şeyi. Arkadaş ortamlarımız neredeyse ortaktı. Kız kıza ortamlarına ben girmiyordum. O da erkek erkeğe olan ortamlarımıza girmiyordu. Bir yerde toplanacaksa herkes sevgili ya da flörtünü alıp geliyordu. Kimsenin kimseden çekincesi olmadığı gibi, Her ortama sokabiliyorduk birbirimizi. Beraber ders çalıştığımız zamanlar da oluyordu. Dersi bırakıp normal muhabbetimize geçtiğimiz zamanlar da oluyordu. (Burak)

Görüşülen genç kızların da bu anlamda paylaşımları genç erkeklerinkiyle benzerlik göstermektedir. Genç kızların tamamına yakını dolu dolu muhabbet

edebilmenin, ortak ilgi alanlarına sahip olmanın ve zevk aldıkları ortak aktivitelerin olmasının geçirilen zamanı daha da keyifli kıldığını belirtmiştir:

Ya dışarı çıktığımızda özellikle bir şey yapmasak da çay içmeye otursak bile böyle akıp gidiyordu, güzeldi muhabbet, o da hoşuma gidiyordu çünkü hani her şeyi konuşabiliyorduk o da zaten şu an güzel sanatlar okuyor yani ilgi alanlarımız aynıydı benzerliklerimiz vardı, psikolojiden giriyorduk saçma sapan dizilerden filmlerden çıkıyorduk falan böyle. (Arya)

Genelde hep dışarıda buluşurduk. kafelere falan değil ama çok kalabalık ortam sevmiyorduk. Parklarda, küçük piknik alanlarında falan buluşurduk. Çok eğleniyorduk aslında ortak zevklerimiz çok fazlaydı. Müzik, film. Kitap okuyorduk beraber. Baya güzel zaman geçiriyorduk. Ama sadece yetmiyordu onlar tabi ki Bir film den konuşuyorduk mesela. Onun her datayı ile konuşuyorduk. O bana mutluluk veriyordu. Müzik dinliyorduk, bağıra bağıra onu söylüyorduk. Çok eğleniyordum. Bu tarz şeyler. (Merve)

Daha sakın baş başa kalabileceğimiz çok kalabalık olmayan yerlerde vakit geçirmeyi seviyoruz. Hava iyiye dışarıda dolaşıp bisiklet sürüyoruz ya da sadece boş boş yürüyoruz. Özellikle hava soğuksa vizyonda sevdiğimiz filmler varsa sinemaya gidiyoruz. Bazen arkadaşlarımızla beraber oluyoruz, kalabalıksak kutu oyunları, bowling, karaoke gibi seçenekler olabilir. (Esra)

Genç kızlar da flörtleriyle daha çok kafelerde, park gibi kamusal alanlarda vakit geçirmekte ve bu görüşmelerden keyif alabilmektedirler:

Çok komik bir ilişkiydi. Birlikteyken çok eğlenirdik. Kafeye, parka her yere giderdik. Kursu gidiyordum. Beni kurstan almaya geliyordu. Kurstan çıkmadığım zamanlarda öğle araları yanımda oluyordu. Arkadaşça bir ilişki ama ilişkiydi. En iyisi oydu gözümde. Dünyadan soyutlanmış gibiydim. Etrafta bir sürü insan vardı. Ama o yanımdayken o insanların hiçbiri yoktu. Tüm zamanım onunla geçiyor. Her şey oydu benim için. (Büşra)

Genç kızların ve genç erkeklerin anlatımlarına bakıldığında tamamının birlikte zaman geçirmek adına parklar kafeler gibi kamusal alanları tercih ettikleri görülmektedir. Bu durumun, gençlerin ailelerinden bağımsız kendilerine ait özel bir yaşam alanının bulunmamasıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Okul ortamı da gençlerin flörtleriyle daha fazla vakit geçirmesini ve bir arada olmalarını destekleyen kamusal alanlardan biridir. Gençler için karşılıklı keyif alabildikleri, ortak aktiviteler ve muhabbetler gerçekleştirmek ilişkilerini güçlendiren bir unsurdur. Gençler flört ilişkilerinde sadece baş başa vakit geçirmemekte, aynı zamanda çift olarak akranlarıyla ortak buluşma etkinliklerinde yer almaktadırlar.

5.2.5. Ebeveynlerle paylaşım

Genç erkeklerin ve genç kızların flört ilişkilerini ebeveynleriyle paylaşma ya da paylaşmama tercihleriyle alakalı deneyimlerine bu başlıkta yer verilmiştir. Gençlere, aileleriyle ilişkilerini paylaşma konusundaki tercihleri, paylaştıklarında ailelerinin ne gibi tepkiler verdikleri soruları yöneltilerek, flört ilişkileri konusunda aileleriyle olan etkileşimleri öğrenilmek istenmiştir. Gençlerle yapılan görüşmeler göstermektedir ki genç kızlar genç erkeklere kıyasla aileleriyle ilişkilerini paylaşmaya daha açıktır. Genç kızlardan Arya, Merve ve Pelin anneleriyle ilişkilerini paylaştıklarını belirtmiş anneleri aracılığıyla da babalarının haberdar olduğunu ifade etmişlerdir. Arya, Merve ve Pelin'in ailelerinin bu ilişki deneyimlerini anlayışla karşıladıkları ama aynı zamanda kızlarını korumak adına, nasihatlerde bulundukları da öğrenilmiştir. Genç kızlar babalarından ziyade anneleriyle flört ilişkilerini paylaşmayı tercih etmektedir:

Annem en başından beri biliyordu ama gözü tutmamıştı ve bana şey diyordu biliyorum seviyorsun bağlandın ama hayatını tek kişiyle geçirmek zorunda değilsin, yanlış bir davranışı olursa gelip bana anlatabilirsin ya da bırakabilirsin, ben senin arkandayım hani hoşuna gitmeyen bir hareketini görürsen bu çocuğa katlanmak zorunda değilsin gibi öğüt veriyordu. Babamsa sadece isim olarak şöyle biliyordu ilk ayrılığımızdan sonra senin konuştuğun bir çocuk vardı ya diye annem bahsetmişti işte orda bahsetmiştim biraz babama vardı ama bitti diye ama sonradan konuşmaya başladığımızı falan bilmiyordu... Babamın genel tavrı genç kızsın her insanın hayatına birileri giriyor çıkıyor bu sende de olacak sen bilirsin kiminle konuşacağını efendi biri olsun serseri olmasın seni üzmesin kendine ve ailene yakışır birisi olsun o şekildeydi yoksa yani konuştuğun biri olamaz kız çocuğusun şeklinde değildi o tarz düşüncesi yoktu (Arya)

Babama ben direk söylemedim. Annem söylemiş. Babam o zaman vardiyalı çalışıyordu. Bizim buluştuğumuz zamanlarda bizim buluştuğumuz yerlere gelmiyordu. Diyordu ki nereye gideceksin bugün. diyordum ki Buraya gideceğim tamam diyordu. Geçmiyordu o taraflardan falan. Herhalde utanırım çekinirim falan diye. Annemde sürekli ne konuşuyorsunuz ne yazdı selam söyle modundaydı. Annem seviyordu onu çünkü. Annelerimizde tanışıyorlarmış zaten daha önceki iş yerinden. Biz de bunu çok geç öğrenmiştik. Ailesi falan çok iyi diyordu. Annemde sanırım evlilik modundaydı bilmiyorum. Bir de mesleği falan da iyi olunca böyle bir etkileşim oldu sanırım. Nereye gideceğini bilelim. Ne olur ne olmaz. Güveniyoruz ama herkese tam güvenemeyiz modundaydılar. (Merve).

Pelin ilişkisini annesiyle rahatlıkla paylaşabildiğini ancak babasıyla paylaşmaya çekindiğini ifade etmiştir. Babasının olumsuz bir tepki vermeyeceğini bilmekle birlikte,

bu ilişkiler için erken olduğunu düşünceğini tahmin etmektedir. Pelin bu konuda abisinin tepkilerinden çekinmektedir. Abisi flört ilişkileri yaşıyor ve bu yaşantıları Pelin’le her detayıyla paylaşıyor olmasına rağmen, kız kardeşinin flört ilişkisi yaşamasına tepkili yaklaşmaktadır. Pelin öğrendiğinde şiddet bile uygulayabileceğini belirtmiştir:

Annem böyle bir şeylerin olabileceğini söyler ama annem benim önceki ilişkiyi de biliyordu. Yaşadıklarımı da biliyordu o yüzden bana hala korumacı davranıyor. Onlar hala ergenlikte olduğumu düşünüyor ki öyleyim bence. Çok bağlanma tamam seviyorsun ama sen yine de bağlanma diyor. O da diyor mesela kimse hayatında kalıcı değil. Annen baban bile kalıcı değil hayatında diyor, çıkabilir bir gün hayatından, sevmeyebilir, sevmemeye başlayabilir, soğuyabilir diyor. Bunlar normal şeyler Benim babam melek gibi bir insan. Ama çekinirim. Belki erken olduğunu söyler. Ama öyle kırma dökme yapmazdı. Benim arkadaşlarımın babaları okuldan almaya kadar giden vardı. Benim babam asla öyle değil ama Yine çekinirim. Tam tersi babamdan kıyasla abimden çok çekiniyorum. O biraz daha kıskanç bu konularda. Çünkü erkekler şöyleymiş böyleymiş. Onlara güven olmazmış ama kendisi erkek yani. Bunu düşünemiyor ben de zorlamıyorum. Zaten söylemem bir de Şu çok komik böyle düşünüyor ama her ilişkisini bana anlatıyor. Hatta flört dönemi dediğim zaman var ya Birden çok kızla konuşuyor. Bir de bunların hepsini bana anlatıyor normalmiş gibi. Ben bir iki şeyi söylesem çok farklı tepkiler verir. Bilse şiddet bile olur belki. (Pelin)

Pelin’in abisinin cinsiyetçi bir tutum sergileyerek, kendisinin ve kız kardeşinin flört ilişkisini farklı değerlendirdiği görülmektedir. Kendisi birkaç kişiyle aynı anda flört ilişkisinde bulunurken, kız kardeşinin ilişkisi olmasına sınırlayıcı yaklaşmaktadır. Pelin bu durumu saçmalık olarak görmekte, abisinin bu konuda haksızlık yaptığını fark etmekte ancak abisinin kendisini korumak adına, iyi niyetle davrandığını düşünerek bu durumu idare etmektedir. Bu ikili durum, toplumsal cinsiyet rollerinin, erkeğe koruyan, kollayan, sahip çıkan kişi rolünü yüklemesinin tahakkümü de beraberinde getirdiğini göstermektedir. Young (2009)’ın belirttiği üzere aile kurumu erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünün ve baskısının sürdürüldüğü, hiyerarşik toplumsal yapılardan biridir ve bu kurumlardaki erkek lehine olan hiyerarşik ve şiddete dayalı yapılanma hane içi ilişkilere de yansımakta ve erkeğin kadın üzerindeki üstünlüğünü tabii görmesine zemin hazırlamaktadır. Genç kızlar sadece partnerlerince değil hane içerisindeki yakın ilişkide bulundukları erkeklerin de tahakkümüne boyun eğmek zorunda kalmaktadır ki bu da aslında sistematik şiddete örnek niteliğindedir.

Genç kızların anneleri kızlarına bu ilişkilerin gelip geçici olabileceğini, çok bağlanmamaları gerektiğini vurgulama ihtiyacı duymaktadır. Yalnızca Merve’nin ailesi

ilişkisini daha kalıcı olarak görmekte, bu durumu da Merve flörtünün garantili bir mesleği olmasıyla ilişkilendirmektedir. Merve'nin anlatımlarından ailesinin eğitim düzeyi yüksek, maddi anlamda sıkıntı yaşamayan, çağdaş ve eşitlikçi bir aile olduğu bilgisi edinilmiştir. Buna karşın, kızlarının yaşı çok küçük olduğu halde, bu ilişkiyi ciddi bir ilişki olarak ele almaları, anne babasının cinsiyetçi değerlerden tamamıyla arınmamış olduklarını göstermektedir. Genç kızlardan Büşra ise bu konuda paylaşımı kapalıdır çünkü ebeveynlerinin bu konuda kendisini anlamayacaklarını ve kısıtlayıcı davranacaklarını düşünmektedir:

Beni anlayacaklarını düşünmüyorum. Çünkü tek çocuğum ve annem bana gerçekten çok düşkün ve babam da çok düşkün, babam beni kıskanır onlardan. Söylersem daha yaşın küçük gibi yaklaşımlar da olacaktı. O yüzden hiç riske atmadım. Asla da söylemem.(Büşra)

Esra ise annesinin ve babasının tepkilerini ayrı ayrı ele almış ve babasının kızacağını ve hayal kırıklığına uğrayacağını da eklemiştir. Bunun nedenini yaşıyla ve aile yapısıyla ilişkilendirmiştir. Esra'nın ailesinde ağabeylerinin ilişkileri de dâhil olmak üzere, bu gibi konuların konuşulmaması tercih edilmektedir. Esra kendisinin kız çocuğu olmasının, bu tepkiyi ekstra artırabileceğini düşünmektedir. Esra'nın flört ilişkisini paylaşmamayı tercih etmesinde ebeveynlerinin cinsiyetçi duruşunun etkili olduğu görülmektedir:

Annemle ilişki henüz paylaşmadım. Belki o anlamıştır bilmiyorum ama öğrenirse kısıtlayıcı davranabilir. Benim zarar göreceğimi düşünerek tedirgin olur muhtemelen. O yüzden ilişkim konusunda annemle konuşmayı tercih etmiyorum. Babam da ilişkim olduğunu bilmez. Öğrenirse muhtemelen kızar ve hayal kırıklığına uğrar. Tepkisi annemden daha sert olur. Babamla ilişkim hakkında konuşabileceğimi düşünmüyorum. (Esra).

Genç erkekler ise ilişkilerini aileleriyle paylaşma konusunda daha kapalıdır. Genç erkeklerden bazıları ilişkilerini paylaşmaları durumunda ailelerinden baskı göreceğini düşünmektedir ki geçmişte bu gibi tepkilerle karşılaşmışlar, aileleri gençlerin derslerindeki başarıyı ya da başarısızlığı gençlerin flört ilişkileriyle ilişkilendirmiştir:

Zamanında bilmişlikleri oldu ama şuan bilmelerini istemiyorum. Çünkü biraz problem çektim annem ve babamdan. Yaşımın küçük olduğunu düşünüyorlar. Şuan olduğum dönem biraz sıkıntılı bir dönem. Çünkü üniversiteye hazırlandığım bir dönem. Onlar okumamı istiyorlar. Bunları etkileyeceğini düşünüyorlar. O yüzden ben anne babama söyleme taraftarı değilim. Bildiklerinde ders konularında sıkıntılar oldu. Mesela sınavım düşük

geliyordu. Sebep olarak onu düşünüyorlardı. Bir de ilişkimi çok fazla sormalarını istemiyorum, onlar da çok sorguluyorlardı. Ondan sonra baktım ben de olmuyor, sonra baktım birbirimizi üzeceğiz. Ben de ayrıldık dedim ve devam ettirdim ilişkimi. Bir daha söyleme kararı almadım. (Mert)

Ben hiç kimseye söylememiştim, bir tek arkadaşlarım biliyordu. Davranışları değişmezdi pek de, biraz baskı kurarlardı. Derslerinden geri kalacaksın gibi, okulundan geri kalacaksın gibi. Bu yüzden ben de söylemedim. (Eray)

Genç erkeklerden Ahmet, Burak ve Çağatay bu konuda ailelerinin daha rahat olduklarını ve kendilerini olumsuz etkilemediği sürece, ilişkilerini desteklediklerini belirtmiştir. Burak kız arkadaşının ailesiyle tanışmış ve kendisi de kız arkadaşını anne babasıyla tanıştırmıştır. Ailesi Burak'ın kız arkadaşını evlerinde misafir etmesine müsaade etmektedir ve bunda bir sakınca görmemektedir ancak Burak kendisi kız arkadaşının evine bir erkek olarak gitmesinin yanlış anlaşılabileceğini düşündüğünden kendisi gitmemektedir:

Bizim ailelerimiz biraz daha rahat olduğu için tanıştıırken hiçbir şekilde strese girmedik. Ailelerimiz birbirini tanımıyordu. Onun ailesi beni, benim ailem de onu tanıyordu. Birbirimize saygımız olduğu için müsait oldukça o bana geliyordu. Ben onların evine fazla gitmemeyi tercih ediyordum. Evlerine çok fazla gitmemeyi tercih ediyordum. Çünkü yanlış anlaşılabilirdi ailesi tarafından. Ben bir erkeğim. Ergenlik çağındayım. Neden bizim eve sürekli geliyor diye sorabilirlerdi. Ailemin tek dedikleri okumana ve bir şeylere odaklanmana zararı olmuyorsa, bizim için bir sıkıntı yok diyorlardı. (Burak).

Ahmet ise ailesinin ilişkisini yanlışlıkla öğrendiğini ve olumsuz bir tepki vermediklerini belirtmiştir ancak yine de kendisi genel anlamda ilişkilerini paylaşmayı tercih etmemektedir:

Ailem ilişki durumumu bilmiyor, yani bugüne kadar bildikleri yok, işte ayrıldığım ilişkiyi biliyorlar sadece, onla da hala beraberim diye biliyorlar. Onlarla genelde paylaşmam sadece abim bilir. Bir şey olmazdı çünkü o ilişkiden sonra yaşadığım ilişkide söylemiştim. Söylemiştim derken yanlışlıkla öğrenmişlerdi aslında. Bir şey demiyorlardı tam tersi biraz daha bana karşı olumlu davrandılar, daha fazla zaman ayır kızı dediler. O yüzden pek sorun olmadı. Gayet olumlu oldu, Benim ailem böyle şeylere pek şey yapmıyor bana karşı takılmıyor (Ahmet)

Görüşme yapılan gençlerden elde edilen bilgiler göstermektedir ki gençlerin çoğunluğu aileleriyle ilişkilerini paylaşabilmektedir ve ailelerinden destekleyici tavırlar görmektedir. Gençlerin aileleri, her iki cinsiyette de benzer olarak, çocuklarını korumak

ve kollamak adına yönlendirmelerde ve nasihatlerde bulunmaktadır. Gençlerin ailelerinin kaygıları “çocuklarının aşırı bağlanarak üzülməsi”, “derslerinden geride kalması”, “geleceğini ihmal etmesi” yönündedir. Genç kızlardan, daha fazla baskıya maruz kalmamak adına, aileleriyle ilişkisini paylaşmamayı tercih edenler olduğu gibi, genç erkeklerin bazılarının da aynı düşüncede olduğu görülmektedir. Genç erkeklerden farklı olarak genç kızlar babaları ve ağabeyleriyle ilişkilerini paylaşmama nedenlerini cinsiyet unsuruyla da ilişkilendirmiştir. Genç kızlardan bazıları, kız olduğu için babasının veya abisinin tepki verebileceğini düşünmektedir ve bu tepkiyi korumacılıkla ilişkilendirmişlerdir. Gençlerin aileleri genel olarak cinsiyet faktöründen bağımsız tepkiler vermektedir ancak genç kızların ailelerinde cinsiyetçi tutumların da hala devam ettirildiği ve romantik ilişkiye dair bakışın cinsiyet temelli farklı anlamlandırıldığı görülmektedir.

5.2.6. İlişkilerini bitirme sebepleri

Gençler kısa ya da uzun soluklu flört ilişkileri yaşamakta bu ilişkilerden bazıları onlarda iz bırakmakta bazılarıysa sadece bir deneyim olarak geçmişte kalmaktadır. Bu bölümde gençlere flört ilişkilerini bitirme sebepleri sorulmuştur. Gençler kendilerinde en çok iz bırakan ilişkilerinin bitme sebeplerini samimiyetle paylaşmıştır. Gençlerin ilişkilerini sona erdirmeye sebeplerine bakıldığında, çoğunda bir psikolojik şiddetin yaşandığı görülmektedir. Genç kızların ve genç erkeklerin ilişkiyi bitirme sebeplerinin farklılaştığı görülmektedir. Genç kızların ilişkiyi bitirme sebepleri “partnerin iletişimsizliği”, “uzak davranması”, “erkek arkadaşlarla görüştürmemesi”, “kıskançlık”, “geleceğe yönelik karar almaya zorlaması”, “takıntılı boyutta sahiplenmesi”, “tutarsız davranışları” şeklinde psikolojik şiddete ilişkin temalardır. Genç kızlardan Arya toksik ilişki olarak nitelendirdiği ilişkisini üç kez bitirmiştir. Arya ilişkisinin her döneminde ayrı bir krizle karşı karşıya kalmıştır. İlk evrede değer gördüğünü hissedememiş, ikinci evrede partneri eski sevgilisiyle konuşmaya devam etmiş ve bu da Arya’nın aldatılmış hissetmesine sebep olmuş, üçüncü evrede ise partneri Arya’yı kısıtlamaya ve tahakkümü altına almaya başlamıştır. Arya erkek arkadaşının şiddet içeren tavır ve davranışlarından yorulmuş, ilişkide gördüğü psikolojik şiddetin, fiziksel şiddete evrilebileceğine dair kaygı duymuş ve ilişkisini bitirme gerekliliği duymuştur:

Birinci evre 10.Sınıftaydık, 2019’un aralık ayıydı, bitişi de 2020 Haziran’dı, iletişimsizlikten ve kendini uzaklaştırmasından dolayı ben ayrıldım. İkinci evre 11. sınıftaydık, 2020 Ekim 2021 Ocak arasındaydı, oradaki sebep yine bana artık saygısız

davranmasından, kendimi kötü hissedeceğimi bile bile istemediğim şeyleri yapıyordu, kızlarla konuşuyordu, en son kopma noktası da Rus arkadaşına dair oldu, o kız kadar değerli değilim demek ki diye düşünmeye başladığım için ayrılma ihtiyacı duymuştum artık. Üçüncü evre ise, 2021 Temmuzla 2021 Kasım arasındaydı, bu da onun en yoğun sahiplendiği obsesif hale geldiğini düşündüğüm evreydi. Erkek arkadaşlarıma, nerede üniversite okuyacağıma kiminle görüşeceğime her şeye karışıyordu. Yani böyle üst üste gelmesi aslında, şeyi fark ettim ben kavgalarımız esnasında söylediği sözlerle fark ettim artık bana hissettiği şey böyle bir sevgi değil, bir saplantıydı aslında, hani işte onu hayatımın merkezine koymamı istemesi, ondan başka kimsenin olmasını istememesi bu tarz şeyler çok fazla oluyordu, hani böyle obsesif hala gelmeye başlamıştı bana karşı olan sevgisi ve ben bundan korkmaya başlamıştım Tedirgin etmeye başladı çünkü sinir problemleri de olan bir insandı, sinirlendiği zaman tam sinirleniyordu. Gözü seğirmeye falan başlıyordu ciddi anlamda, yani karşımda o kadar sinirlendiğini görünce korkuyordum bana bir şey yapar mı ilerde, şu an tamam sinirlendiği zaman sadece bağıırıyor, kavga ediyoruz, ben de sesimi yükselten bir insanımdır sinirlendiğim zaman ama fiziksel olarak asla, durdururum kendimi ama onun kendisini durdurabileceğini düşünmüyordum açıkçası ve sinirlendiği zaman çok sinirleniyordu böyle tartışırken ben asla küfür kullanmam hakaret asla ama o hakaret etmeye de başlamıştı. İşte kafanı sikiyim, geri zekâlı mısın gibi... Geri zekâlı kelimesi çok ağır değil ama yine de tartışırken ben karşımdakinden bunları duymak istemem hani, sevgilim dediğim insandan beklemem. Bu siniri bana güvensizlik vermeye başlamıştı, hatta ayrılacağız belli artık ara verdik başta hani dedik ikimize de çok mu fazla geldi uzak mesafe olunca yıprattı mı bizi, bundan mı bu kadar kavga ediyoruz diye ara verdik .(Arya)

Merve de Arya gibi ilişkisi süresince farklı şekillerde psikolojik şiddete maruz kalmıştır. İlk olarak arkadaş ortamına müdahale edilmiş, sonra yaşam tarzına karışılmış, son olarak ise geleceğe ilişkin karar alması için baskı altına alınmıştır. Erkek arkadaşı bu isteklerinden ödün vermediği gibi gittikçe artırmıştır taleplerini. Bu durum Merve'ye gittikçe daha fazla rahatsızlık vermeye başlamış ve nihayetinde ilişkiyi bitirme kararı almıştır:

Erkek arkadaşlarımdan kışkırtıyordu. Yine de çok sık görüşen birisi de değildim onlarla. Zaten birçoğu ile küstüm o sırada. Bunu ona anlatıyordum. Bir şey olacaksa kaç yıl boyunca olur diyordum. Çünkü beş altı yıllık arkadaşlarımdı onlar benim. Bunu çok fazla söyledim olamayacağını ama o ısrarla görüşmeni istemiyorum diyordu. Ben değişmem modundaydı. Sen de değişmezsen ben de bitiririm dedim. O okuldaydı. Ben evdeydim. Mesaj ile anlattım. Yapamayacağımızı, onun çok farklı bir şey beklediğini, benim de onun bu beklentisini karşılayamayacağımı söyledim ama o ısrarla biz seninle evleneceğiz diyordu. Bu ilişkinin sonu böyle bitecek falan diyordu. (Merve)

Pelin ise kendisinde iz bırakan ilk ilişkisinde çok zorlu zamanlar yaşamış, karşıdaki kişinin kendisini duygusal anlamda manipüle etmesine engel olamamıştır. Partneri kendisinden yaşça büyüktür ve kendisiyle birlikte başka bir kızla da ilişki yaşamaktadır. Pelin bu ilişkinin biteceği ve kendisinin gerçekten sevildiği düşüncesiyle karşıdaki gence bağlanmış ve sonrasında da kendini fazlasıyla değersiz hissettiği bu ilişki ağından çıkamamıştır. Bu ilişkiyi bitirmesinin kendisi için çok zorlayıcı olduğu, psikolojik anlamda sıkıntılı bir süreç yaşadığı anlatımlarından dışa vurmaktadır:

Bilmiyorum, bir kız arkadaşı vardı hayatında ama beni de seviyor gibi. Benimle de konuşuyor çünkü bana vaatler veriyor. Mesela dilek feneri uçurma gibi bir etkinliğimiz vardı. Hayatında biri var bana çıkalım dilek feneri uçuralım diyor. Benimle bunları konuşurken o kızla fotoğraf atıyor. Ben bunları görüyorum falan. Bana sürekli sen benim için başkasın ben senin yanımdayım gibi bir şeyler söylüyor. Ama hayatında da birisi var. S.nin onunla aynı karakterde olmadığını biliyorum, o yüzden biz birlikteyiz. O topa asla girmem bir daha. O ilişkiden sonra zona falan çıkarttım. Ergenliğin zaten nirvanası.(Pelin)

Büşra ise ilişkisini, değersizlik hissettiği, görmezden geldiği için bitirmek zorunda kaldığını belirtmiştir. Büşra çok sevdiği halde partnerinin ilgisizliğinden, uzak davranmasından, sorgulayışlarını sonlandıracak bir açıklama yapmamasından fazlasıyla yorulmuş ve sorunun ne olduğunu anlamaya yönelik adımlar attıkça daha çok tepkiyle karşılaşmış ve böylelikle de ilişkisini artık sonlandırması gerektiğini kabul etmiştir. Büşra'nın istememesine rağmen, bu ilişkiyi sonlandıracak kişi pozisyonuna sokulduğu anlatımlarından anlaşılmaktadır:

Beni görüyordu. Ben ordaydım. Ama beni görmeden geçip gidiyordu. Direkt olarak eve geçiyordu. Mesaj attığımda hiçbir şekilde cevap vermiyordu. Tartıştığımızda asla iletişim kurmuyordu benimle. Bitiriyordu konuşmalarımızı falan. Bu yaz bitti diyebilirim aslında. Bana bakmamaya benim mesajlarımı görmemeye, beni görmezden gelmeye başladı. Ben de buna kurulmaya başladım iyice çünkü ne olduğunu çözümlmeye çalışırken daha farklı düşünceler üretiyorum ve ona sormak istiyorum neden böyle yapıyorsun ben bunu düşünüyorum sen bana bunu yansıtıyorsun doğru mu soruyordum. Sonra bir yandan da sıkıyorsun artık diyordu. Soramamaya başladım sonrasında soruları. Benden beklentileri vardı yaklaşma gibi. Ben bu sefer beklentilerini karşılamamaya başladım. Öylece bitti sonra. (Büşra)

Genç kızların ilişkilerini bitirme sebepleri göstermektedir ki tamamına yakını psikolojik olarak bir şiddete maruz kalmış bu şiddete rağmen, bir müddet ilişkiyi sürdürmek adına emek vermiş ve sonunda kendileri yıpranmaya başladıkları için ilişkilerini bitirme kararı almışlardır. Firestone (1993)'un belirttiği gibi, genç kızların

romantik ilişkilerinde baskı ve tahakküm altına alınmaları “sevgi” aracılığıyla gerçekleşmiş, genç kızlar baskıya maruz kaldıkları halde sevgileri dolayısıyla bir müddet yaşadıkları şiddete boyun eğmek zorunda kalmışlardır. Yaşadıkları şiddetin yoğunluğu arttığı ve zarar görmeye başladıkları anda ise ilişkilerini bitirmeyi tercih etmişlerdir. Genç kızların ilişkilerini “değersiz hissetme”, “ikilemde bırakılma”, “kısıtlanma”, “arkadaş ortamına müdahale edilmesi”, “geleceğe dair kararlar almaya zorlanma” gibi psikolojik şiddet kökenli nedenlerle bitirdikleri ve ilişki süresince de duygusal anlamda yıprandıkları görülmektedir. Genç kızların hayatlarındaki partnerlerinin flört ilişkisi sürecinde dahi ciddi şekilde baskı uyguladıkları ve flörtlerinin hayatlarını yönetme hakkını kendilerinde gördükleri dikkat çekmektedir. Millet (1987)’in belirttiği üzere toplumsal yapılarca inşa edilmiş cinsel politikalar yaşlı erkeklerin iktidarı altında yaşamak durumunda bırakılmış genç erkeklerin iktidarlarını romantik ilişkide bulundukları kadınlar üzerinden inşa etmeleri sonucunu doğurmaktadır.

Genç erkeklerin ilişkiyi bitirme sebeplerinde öne çıkan temalar “aldatılma”, “sözünün dinlenilmemesi”, “ısrarlı aranma”, “yalanlar ve tartışmalar”, “beklentilerin uyuşmaması” ,“fazla para harcamak zorunda bırakılma” şeklindedir. Genç erkeklerin ilişkiyi bitirme sebeplerinde toplumsal cinsiyet değerlerinin de devreye girdiği görülmektedir. Genç erkekler kız arkadaşlarının yaşamı üzerinde yetkili olma gibi bir hakkı kendilerinde görebilmektedir. Bunu örneklendirmesi anlamında Ahmet’in anlatımlarına yer vermek yarar sağlayacaktır:

Ayrıl barış dönemimiz biraz fazla oldu, neredeyse her hafta bir ayrılma şeyimiz vardı ama bir gün sürüyordu ya da üç dört saat sürüyordu, sonra tekrar barışıyorduk Çok değişik küçük küçük şeylerdi. En son 3 aylık bir ayrıldım, ben ayrılmıştım onda da. Yaz tatiline girerken ayrılmıştım. Doğum günü vardı kendisinin ben de beraber geçirelim dedim doğum gününü ben de kutladım. O da daha yaşı küçük olduğu için annesi izin vermiyordu pek dışarı çıkmasına tek başına falan...Seninle geçiremem dedi iyi dedim ben de saygı duydum. Ondan sonra o gün akşam, bir öğretmen vardı okulumuzda, öğretmenin yeğeni çağırdı doğum günü partisine, annesinden izin aldı e ona gitti. Ben gitme dedim, gidicem dedi, beni dinlemediği için ben de ayrıldım. Üç ay hiç görüşmedik Evet... Sonra yine okullar başladı sonra yine birlikte olduk, yine dört ay falan beraberliğimiz sürdü, sonra işte yaptığım bir hata pişmanlık yüzünden ayrıldık. Aldattım.(Ahmet)

Ahmet ‘in paylaşımları göstermektedir ki, Ahmet ilişkisinde hem partnerinin yaşamını kontrol altına almaya çalışarak psikolojik bir şiddette bulunmuş hem de bu

sebeple ayrılan taraf olmuştur. Ahmet'in bu sebeple ayrılma hakkını kendisinde görmesi, toplumsal cinsiyet normlarıyla ilişkilidir. Toplumsal cinsiyet rolleri erkeği izin veren pozisyonuna taşırken, kadını da izin almak durumundaki kişi konumuna indirgemektedir (Hekman, 2016). Ahmet ilişkisinde partnerinin hayatını düzenleme yetkisini kendisinde görmekte bunu da ilişkinin gereği olarak ele almaktadır. Kız arkadaşının ona rağmen doğum gününe gitmesini “beni yok saydı” şeklinde anlamlandırmaktadır.

Mert ise ilişkisinin bitmesini tartışmalarla ve yalanlarla ilişkilendirmiştir. Süregelen kırgınlıklar ve barışmalar Mert'i yıpratmış ve ilişkiyi bitirme kararı almasında etkili olmuştur:

...Altı aya yakın sürdü. Deneyim olarak bence tecrübesizlik çünkü çok fazla kırıyorduk birbirimizi. Gereğinden fazla kırıyorduk birbirimizi. Küçük çaplı tartışmalar ya. Tartışma çıkıyor. Tartışma sonrasında barışma derdinde herkes. Ben o tartışmanın çıkmaması taraftarıydım. Gönül almaya gerek kalmadan ilerlesin ilişki. Ama hep tartışmalar oldu. Yalanlar oldu. Öyle bitti sonra. (Mert)

Çağatay da ilişkisinin, partnerinin ısrarlı aramasına verdiği sert karşılıktan dolayı bittiğini belirtmiştir. Çağatay ilk etapta bu ilişkinin bitmesini çok önemsememiştir ancak şu an hala unutamadığını belirtmiştir. Çağatay genel anlamda ilişkilerinde çaba sarf eden taraf olmadığını ifade etmiş, ilişkisinin bitme sebebinin biraz da bu rahatlığıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir:

Zula diye bir oyun var. Biz arkadaşlarla sürekli giriyorduk. Takım oyunuydu. Savaş oyunu. Takım oyunu. Hem mesajlaşıyorum. Telefonla konuşmıyorum oyun oynarken. Grup yani klan maçıydı. Rekabet maçıydı. Mesajlaşınca arkadaşlar da kızılıyordu. Beni aramıştı o zaman. Ben de çok sert açmışım telefonu arama oyundayız diye. Oradan alınmıştı. Kavga ettik. Büyüdü hocam ya. Alınıyorsun gereksiz yere dedim. Büyüdü oradan. Öyle ayrıldık O biraz şey yaptı. Sonradan ben biraz şey yaptım. Ben biraz sinirliydim. Bitse de bitir gibisinden. Öyle de basit bir sebepten ayrıldık. İlk bir hafta ben bir çabaya girmedim. O biraz üzüldü. Ben şey yapmadım. Biraz geçince ben daha çok üzölmeye başladım. Bu seferde o şey yapmadı.(Çağatay)

Burak ise çok sevdiğini ifade ettiğı kız arkadaşıyla kendisine sosyal medya üzerinden gelen bir video sebebiyle ayrıldığını ifade etmiştir. Video sonucunda aldatıldığını öğrenen Burak, karşı tarafla bir konuşma yapma gereğı duymadan ilişkisini bitirmeyi tercih etmiştir:

Çıktığım kızın ifşası geldi bana. Çok araştırdım bu konuyu çok irdeledim. Evet, bilmediğim bir hesaptan geldi. Instagram hesabıma onun ifşası geldi. O an ne düşündüğümü ne hissettiğimi söyleyemeyeceğim. Duygusal bir çöküntüye girdim tabii ki. O kız da benim gördüğümü fark ettikten sonra yollarımızı ayırdık. Kızdan bir açıklama beklemedim. Bu olmuş yapılmış bir şey. Ne zaman olduğu belli değildi. Videonun bana geldiğinde biz zaten sevgiliydik. Sevgililik sırasında o video bana geldiği için bitirmeyi tercih ettim. (Burak)

Eray ise genellikle partnerleriyle anlaşmalı olarak ilişkilerini bitirdiğini ifade etmiştir. Eray'ın son ayrılığı partnerinin beklentilerini karşılayamamakla ve maddi koşullarla ilişkili olmuştur. Eray flörtünün maddi olarak kendisinden daha iyi durumda olduğunu, bu sebeple de maddi harcamalar konusunda çok rahat davrandığını, kendisinin ise böyle bir imkânı olmadığından ilişkiden soğumaya başladığını paylaşmıştır:

Hep anlaşmalı ayrıldık, hiç kavgamız olmadı hiç öyle. Ayrılıp barıştığım olmadı hiç. Dört tane sevgilim oldu. Hepsi ile anlaşarak ayrıldık. İlkinde ailesel baskıydı. İkinci ve üçüncüsü ders konusundan ayrıldık. Birbirimize zaman ayırmaktan ders çalışamıyorduk. Sınavlardan kötü not almıştık, ara verdik bir süre sonra ayrıldık. Sonuncusunda da okullar kapanınca staj bitince aramıza bir soğukluk girdi. Birlikte vakit hiç geçiremiyorduk. Telefonda falan da artık konuşmuyorduk. Önceden haftada beş gün falan yüz yüze görüşüyorduk. Üç gün stajda birlikteydik. İki gün de çarşıda buluşuyorduk. Staj falan da bitince bizim ilişki de bitmeye başladı. O biraz farklıydı. Biraz da o yüzden ayrıldık. O başka bir şey istiyor, ben başka bir şey istiyorum. Ortak kararlar alamıyorduk O sürekli dışarı çıkmak istiyordu, biraz daha lüks yerler gitmek istiyordu. Sürekli para harcamak istiyordu. O da bana hiç uymuyordu. O biraz daha zengindi. O yüzden ayrıldık. Birbirimize mesaj atmadık, yüz yüzeyken de bitirelim dedik, bitti. (Eray)

Genç erkeklerle genç kızların paylaşımlarına bakıldığında ilişkilerini bitirme sebeplerinin çok farklı gerekçelere dayandığı ve genç kızların ilişkilerini sürdürmek adına daha mücadeleci bir duruş sergiledikleri görülmektedir. Genç kızlar psikolojik şiddete maruz kalmalarına rağmen ilişkilerine tekrar şans vermeyi denemiştir. Erkekler ise ilişkilerde çok daha basit sebeplerden bitirme kararı alabilmektedirler. Genç erkeklerin ilişkiyi bitirme sebepleri arasında “yönetme”, “yön verme”, “üstünlüğünün tanınması” gibi tahakküm kurma beklentisine ilişkin gerekçeler olduğu görülmektedir. Genç kızlarınsı ise karşı tarafın şiddet davranışları doğrultusunda alınmış bir kararlardır. Yine genç erkeklerin ilişkilerinde maddi sebeplerle sıkıntılar yaşadıkları ve bu nedenle de ilişkiye devam etmemeyi tercih ettikleri görülmektedir ki bu da erkeklığe yüklenen ekonomik sorumlulukla alakalı bir durumdur. Toplumsal cinsiyet hegemonik

erkeklik olgusu üzerinden erkekler üzerinde de toplumsal olarak inşa edilmiş erkeklik rolleri üzerinden baskı yaratmaktadır (Connell, 2019).

Genç erkeklerin bazılarının ataerkil öğretiler ve toplumsal cinsiyet doğrultusunda partnere yön verme, partnerin tercihlerini belirleme noktasında kendilerinde doğal bir hak gördükleri ve bu beklentileri karşılanmadığı için ilişkiyi bitirdikleri de görülmektedir. Bu durum toplumsal yapılarca inşa edilmiş erkeğin kadından üstün olduğuna ilişkin cinsiyetler arası sınıfsallığın bir yansıması olarak vuku bulmaktadır.

5.3. Gençlerin Flört Şiddetine Yönelik Görüş ve Deneyimleri

Bu bölümde gençlerin flört ilişkilerinde yaşanan şiddetle ilişkili görüşleri ele alınacaktır. Gençlerin genel olarak şiddeti nasıl tanımladıkları, flört şiddetine dair görüşleri aktarılacak, genç kız ve genç erkeklerin flört şiddetinin farklı türleri hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları ve şiddeti neyle ilişkilendirdikleri ortaya konacaktır.

5.3.1. Gençlere göre şiddet...

Flört şiddetinin gençler için taşıdığı anlam irdelenmeden önce, genel anlamda şiddetin gençler için ne ifade ettiği merak edilmiştir. Bu amaçla öncelikle gençlere şiddet deyince akıllarına gelen ilk çağrışımın ne olduğu, şiddeti nasıl tanımladıkları sorulmuştur. Gençlerin tamamı, şiddet deyince ilk olarak fiziksel güç kullanmaya odaklansa da psikolojik anlamda yıkıcılığı olan davranışları da şiddet olarak nitelendirmiştir. Genç kız ve genç erkekler şiddeti genel olarak fiziksel ve psikolojik şiddet olarak ele alıp bu doğrultuda tanımlamalar yapmışlardır:

Kavga... Benim aklıma gelen ilk şey kavga...(Ahmet)

Psikolojik şiddet ve fiziksel şiddet diye ayrılıyor. (Eray)

Fiziksel ve psikolojik olarak. Psikolojik olarak birisini aşağılamak. Gerçekten çok büyük şiddet. Onu motive etmek varken motive etmemek benim için şiddet. Gücünü onun üstünde kullanmak şiddet. Canını yakmak, Kendinin güçlü bir özelliğini onu biliyorsa güçsüz olduğunu ona üstünlük kurmak, onun üstüne gitmek, vurmak, Küçük ele hareketleri ile aşağılamak benim için şiddet. (Mert)

Şiddet beni huzursuz ve güvensiz hissettiren her türlü davranış diyebilirim yani ben herhangi bir davranış karşısında tedirgin oluyorsam bu benim için şiddet sayılır. (Arya)

Şu anda günümüzde fiziksel şiddet çok fazla görünüyor. Ama bence psikolojik şiddetin de çok insan farkında değil. Yaptığının ya da yapıldığının. Çok fazla olduğunu düşünüyorum onun. Ben de yaşamışumdır muhakkak. Benim için kilomdan dolayı aldığım zamanlar oldu. Ders notları, biriyle beraberlik çok fazla şey var. (Merve)

Sadece fiziksel açıdan tanımlamam. Psikolojik açıdan da fiziksel açıdan da olan bir şey olarak tanımlarım. Karşı tarafa zarar veren, inciten bir davranış benim için. Kaba bir şekilde konuşmak, karşı tarafı inciterek de konuşmak şiddettir benim için. Fiziksel açıdan da birinin istemediği bir şeyi yapmak çünkü karşı tarafla bir şeyi için anlaşıyorsunuz ve diğer taraf size tamamen şiddetle yaklaşıyor. Bu sefer siz de bastırılıyorsunuz o an. Korkuyorsunuz. Çok kötü gerçekten. (Büşra)

Genç kız ve genç erkekler benzer biçimde şiddeti “kavga”, “vurmak”, “karşındakine zarar veren incitici güvensiz ve tedirgin eden her türlü davranış”, “birini aşağılamak”, “gücünü üzerinde kullanmak”, “fiziksel özellikleriyle dalga geçmek” temalarıyla tanımlamışlardır. Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kanunu (2012, md.2)’nda şiddet; “Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlanmaktadır. Gençlerin şiddeti psikolojik ve fiziksel olmak üzere iki boyut üzerinden tanımladığı ve literatürdeki şiddet tanımıyla paralellik gösteren bir şiddet görüşüne sahip oldukları görülmektedir. Görüşme yapılan genç erkek ve genç kızların şiddeti algılama ve tanımlama biçimlerinde cinsiyet temelli bir farklılığın bulunmadığı, her iki grubunda şiddeti hem fiziksel hem ruhsal hasar bırakan tavır ve davranışlar olarak ele aldıkları görülmektedir.

5.3.2. Gençlerin flört şiddetine bakış açıları

Gençlerin şiddete dair genel görüşleri öğrenildikten sonra, flört şiddetini nasıl tanımladıkları sorusu kendilerine yöneltilmiştir. Genç erkekler ve genç kızlar flört şiddetini hem fiziksel, hem psikolojik açıdan ele alarak tanımlamıştır. Genç erkeklerin bazılarının özellikle flört şiddetinin fiziksel boyutunu kadın cinsiyeti üzerinden algıladıkları ve tanımladıkları görülmektedir. Ahmet “mecazi şiddet” olarak betimlediği psikolojik flört şiddetini her iki cinsiyet için ele alırken; “gerçek şiddet” olarak gördüğü fiziksel flört şiddetini ise kadın cinsiyeti üzerinden tanımlamıştır:

Benim aklıma şiddet deyince aradaki bağlar geliyor şiddet olarak ilişkide ama onun dışında da şiddetle alakalı fazla da bir şey gelmiyor. Yine dediğim gibi bana karşı istemediğim bir şeyi yaparsa ya da böyle benle dalga geçip istemediğim bir şeyi yüzüme vurursa bu da benim için bir şiddet. Mesela bir şeyi sevmiyordumdur ya da bir hata yapmışımdır bunu benim yüzüme vuruyorsa eğer bunu ben şiddet olarak görürüm başka da şiddet olarak flörtte bir şeyi görmem yani yaptığı hiçbir şey benim için şiddet olarak gelmez, bir de işte söylediğimın yapılmaması bu da yani bir şiddet olarak gelir çünkü ben ondan bir şeyi istiyorsam veya o bana bir şey söylediğinde ben yapıyorsam, ben bir şeyi istediğimde o yapmıyorsa bu da bir şiddet aslında. Çünkü yani yine bildiğimiz bir şeyi yine yüzümüze vuruyor çünkü hani sen söyledin ben yapmam ama ben söyledim sen yapmıyorsun sen bu kadarsın der gibi. Budur yani benim için... Ben az önce mecazi şiddeti söyledim bir de gerçek anlamda günümüzde en çok gördüğümüz şiddet var kadına karşı olan özellikle... Darp olsun dayak olsun izni olmadan dokunmak bile bir şiddet aslında. Yani bundan yaklaşık olarak bir on yıl önce genel olarak herkes için söyleyebilirdim ama yaklaşık on yıldır sadece kadına yönelik oluyor çünkü erkeklerin gücü genellikle karşındakine yetmeyince kadına karşı bir şiddet göstermek zorunda kalıyor (Ahmet).

Ahmet için flört şiddeti partnerinin kendisiyle dalga geçmesi, hatasını yüzüne vurması, yapma dediği bir şeyi yapması gibi psikolojik anlamda yıkıcı davranışlardan oluşmaktadır. Ahmet dayak, darp gibi fiziksel şiddet eylemlerini ise doğrudan kadınla ilişkilendirerek tanımlamıştır. Eray da Ahmet ile benzer biçimde flört şiddetini erkek tarafından kıza uygulanan kötü eylemler olarak tanımlamaktadır:

Mesela erkek kıza kötü davranıyor, benim aklıma o geliyor. Birbirini terslemesi kötü davranması olarak geliyor. Genellikle erkek tarafından oluyor. Nadiren kızlar tarafından olmuştur. : hiç başıma gelmediği için aklıma gelmiyor. Çevremde de hiç yok(Eray)

Eray ve Ahmet'in flört şiddetini doğrudan erkekten kadına yönelik eylemler olarak tanımlaması toplumsal cinsiyet deneyimlerinin flört şiddetine dair gençlerin görüşleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Gençler fiziksel flört şiddetini kadın cinsiyeti üzerinden ele almalarının sebebini, son on yılda artan şiddet vakalarıyla ilişkilendirmektedir ki bu da toplumsal cinsiyet deneyimlerinin şiddetin algılanış biçimi üzerindeki etkisini göstermektedir. Güneş (2018), şiddete yönelik görüşlerin toplumsal cinsiyet açısından nötr olmadığını ve toplumsal cinsiyet deneyimine bağlı olarak şiddet bakışının farklılaştığını belirtmektedir. Ahmet ve Eray'ın fiziksel şiddeti kadın üzerinden tanımlama biçimleri bu önermeyle paralellik göstermektedir. Genç erkeklerin fiziksel şiddeti kadınlar üzerinden tanımlaması, toplumsal yapılarla ve iktidar ilişkileriyle kadın ve erkeğe yüklenen cinsiyetçi kalıpları da yansıtmaktadır. Diğer genç

erkeklerin ise flört şiddetini her iki cinsiyet üzerinden tanımladıkları ve daha çok psikolojik boyutuyla ele alarak açıkladıkları görülmektedir:

İlk tanıştığın zaman onu pek takmamak diyebilirim. Çok fazla ilgi göstermemek, yaptığı hareketleri küçümsemek, davranışlarını küçümsemek, fikirlerini hiç kayda almamak bunlar benim için psikolojik şiddet. Fiziksel şiddet olarak da bakımına dikkat etmemesi, karşısındaki kişinin fiziksel özellikleri ile dalga geçmeyi fiziksel şiddet olarak görüyorum ben. Yani şu dönemde çok fazla oluyor zaten böyle olaylar. Vurmak dövmek gibi olaylar. Herkes yanlış anlaşılacağını bildiği için böyle şeyler flört aşamasında yaşanmıyor diye düşünüyorum. (Mert)

Konuştüğümüz kişiye baskı uygulamaktır şiddet Karşı tarafa vuramaz biri zaten. Sevgiliyken aldatırsa falan ama flörtken bilmiyorum (Çağatay)

Psikolojik şiddet aklıma geliyor. Başka bir şey aklıma gelmiyor. Karşı cinsi kendine bağlamak için manipülasyon uygulayarak psikolojik şiddet uyguladığını düşünüyorum. (Burak)

Mert, Burak ve Çağatay ise flört şiddetini partnere “ilgisiz davranmak”, “fikirlerini kayda almamak”, “küçümsemek”, “baskı uygulamak”, “manipüle etmek” gibi psikolojik boyutlu davranışlarla açıklamışlardır. Genç erkekler fiziksel şiddetin flört sürecinde yaşanmadığını ön görmektedirler. Flört dönemi karşılıklı tanıma süreci olduğu için bu dönemde çiftlerin birbirlerine böyle davranışları sergilemeye cesaret edemediklerini düşünmektedirler. Çağatay flört sonrası daha ciddi bir süreç olarak ele aldığı sevgililik ilişkisinde aldatma durumunda fiziksel şiddeti olası bir durum olarak ele almıştır. Mert ise flörtleştigi kişinin kendi bakımına dikkat etmemesini, fiziksel özellikleriyle dalga geçmesini fiziksel flört şiddeti olarak tanımlamıştır ki bu flört şiddeti türleri hakkında gençlerin daha fazla bilgi edinmeye ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Genç kızlar ise flört şiddetini yine fiziksel ve psikolojik boyutta ele almışlar ve flört şiddetini ilişkideki “güvensiz hissettiren davranışlar”, “cinsel ve fiziksel yönden yetersiz hissettirmek”, “istemediği bir şeye zorlamak”, “özgürlüğünü kısıtlamak”, “ilişkiyi ileriki boyuta taşımak adına baskı oluşturmak” gibi temalarla açıklamışlardır:

Yani flört şiddeti illa fiziksel şiddete darp etmeye gerek yok eğer bir ilişkide tedirginlik güvensizlik varsa bunlar yaşanıyorsa yine bu da şiddettir benim için. Vurma, tokat atma yaralamaya gerek yok yani ben güvensizsem mutsuzsam iyi değilsem ben bu ilişkide de şiddet yaşıyorum demektir (Arya)

Onun istediği bir şeyi yapmadığımda tokat atmak. Kolunu falan sıkmak. Bunlar olabilir. Psikolojik olarak da cinsel fiziksel yönden onu yetersiz hissettirmek olabilir mesela. (Merve)

Saygısızlık geliyor. Bir ilişki var ama o ilişkinin içerisinde saygısızlık da var. Bir flört kısmı var. O flört kısmında tamam güzel konuşuluyordur anlaşılıyordur ama diğer tarafın istemediği şeyi istettirmek gibi geliyor. Biri diyor ki bu evreye geçmeyelim. Öteki ise bu evreye geçelim diyor. Diğer taraf bunu gerçekten istiyor olabilir. Ama diğer taraf daha hazır olmayabilir. Ve şey var. Kısıtlamak. Başlı başına kısıtlamayı şiddet gibi görüyorum. Karşı tarafın özgürlüğü sende değil. Onunla konuşmaya başladığında onunla ilişki kurduğunda onu sahiplenmiş olmuyorsun. Bunu yapma bununla görüşme bunu giyme benim yanımda dur birlikte geçirelim sürekli zamanı gibi şeyler şiddet gibi geliyor. Çünkü biriyle birlikte olabilirsiniz fakat o kişinin özgürlüğü asla sana ait olamaz. Bir kişi arkadaşları ile de görüşebilir, istediğini de giyebilir. Bu tamamen onun özgürlüğüdür. Karşı tarafla ne kadar ilişki kurulsa da kurulmasa da insanın kendisindedir bütün özgürlüğü. (Büşra)

Genç erkek ve genç kızların flört şiddetine ilişkin görüşlerine bakıldığında görüşme yapılan erkeklerden bazıları özellikle fiziksel şiddet eylemlerine vurgu yapmış ve bunu kadınlarla ilişkilendirmiş, genç kızlar ise tam aksine ilişkide şiddet görmek için fiziksel bir eylemin olması gerektiğinin altını çizmiştir. Genç kızlar kendilerini güvensiz ve mutsuz hissettiren her türlü, eylemi özgürlüklerinin kısıtlanmasını flört şiddeti olarak ele almaktadır. Bu anlamda genç kızların flört şiddetine dair açıklamalarının Sugarman & Hotaling (1989), flört şiddetine dair “romantik ilişkide partnerlerden birinin diğerine karşı yönelttiği fiziksel veya psikolojik açıdan acı verici ya da incitici, güç ve cebir kullanımını içeren her türlü söz, mimik ve davranış” tanımıyla örtüştüğü görülmektedir. Genç kızların flört şiddetine ilişkin görüşleri daha geniş ve kapsayıcıdır. Güneş (2018), şiddete yönelik görüşlerin toplumsal cinsiyet açısından nötr olmadığını ve toplumsal cinsiyet deneyimine bağlı olarak şiddet bakışının farklılaştığını belirtmektedir. Genç kızların flört ilişkisine ilişkin görüşlerinin toplumsal cinsiyet deneyimleriyle ilişkili olarak daha kapsayıcı bir nitelik kazandığı, yine aynı sebeple genç erkeklerin ise flört şiddetini kadın cinsiyeti odağında sınırlandırdıkları görülmektedir.

5.3.3. Fiziksel flört şiddetine ilişkin görüş ve deneyimler

Gençlere fiziksel flört şiddetini nasıl tanımladıkları, hangi davranışları bu kapsamda değerlendirdikleri ve fiziksel şiddet deneyimlerine dair sorular yöneltilmiş, bu flört şiddeti türüne dair görüş ve deneyimleri ortaya konmuştur. Görüşme yapılan

genç erkeklerin tamamına yakını fiziksel flört şiddetini erkekten kadına yönelik bir eylem olarak ele almış, bu doğrultuda cinsiyetçi anlamlar yüklemiştir:

Kadınlara vurulması, fiziksel olarak bakarsak ya da zorla bir şeyler yaptırılması Yani giyimine karışıyor zorla bazı erkekler. Fiziksel şiddet bu bence ya şöyle bir sözde şiddet var giyme dersin bu olabilir ister istemez hani kıskanmışsındır ama yani gidip de bir kadını zorla kolundan çekerek şunu giyemezsin dediğinde evet bu benim için bir fiziksel şiddete giriyor (Ahmet)

Kadını vurmak, dövmek, saçını çekmek. Bağırma çağırma falan. (Çağatay)

Bir erkeğin bir kadına uyguladığı olarak mı? Ben buna saygı duymuyorum. Bir kadının erkekten şiddet görmesini, kadına vurulmaz benim kavramımda. Aileden böyle gördüm. Ben bu güne kadar babam ve annemin tartıştığına şahit oldum ama ne psikolojik ne de fiziksel olarak şiddet uyguladığını görmedim. Onların da fikirleri var. İstemediği şeyi yapmak zorunda değil. Psikolojik şiddet tamam anlayamayabilir karşıdaki insan ama fiziksel şiddete kesinlikle tevazuum yok. (Burak)

Mesela ilk buluşmada giydiği kıyafeti tutup atabilir. Bu mu giyilir ilk buluşmada diyebilir itirme kaktırma şeklinde Başka şekilde olacağını pek düşünmüyorum. Çünkü flört aşamasında kendini iyi bir insan olarak göstermeye çalıştıkları için pek yapmak istemiyorlar sonrasında zaten sevgili durumuna geldiklerinde bu çok fazla yaşanmaya başlıyor zaten. Bu mu giyilir, saçını bu şekilde mi yaptın gibi mesela. Sevgilisi olduğu için üstünde biraz daha hak sahibi olduğunu düşündüğün için bu tarz şeyler yapıyor ama ilk başlarda böyle çok olmuyor bence ya. Bilinçli insanların o konuda korkmaya başladığını düşünüyorum ben. Çünkü herhangi bir yanlış anlaşılma olabilir veya iyi bir şey yaptığını düşünürken, bir anda kötü bir şey yapmış olma şansından dolayı pek böyle şeylere girmek istemiyorlar artık. Bence gençler arasında o kadar çok fazla yok eskisi kadar. Ama haberlere baktığımızda bizden büyüklerde bu tarz şeyler oluyor. Kadına taciz, darp öldürme gibi. Fiziksel şiddet olarak kadının erkeğe yapabileceği çok bir şey yok. Çünkü kadına göre erkek çok güçlü. Yapan oluyor ama çok fazla rastlayamıyoruz. O yüzden bu duruma çok bir yorum yapamayacağım. (Mert)

Görüşme yapılan genç erkeklerin çoğu fiziksel flört şiddetini “kadının vurulması, dövülmesi, kolundan çekiştirilmesi, ittirilmesi, kaktırılması kıyafetinin atılması” gibi temalarla açıklamışlardır. Genç erkekler fiziksel flört şiddetini doğrudan kadın odaklı bir kavram olarak ele almaktadır. Genç erkekler bu flört şiddeti türüne toplumsal cinsiyet kalıplarıyla anlam yüklemektedir. Genç erkekler fiziksel güç kullanma davranışını sadece erkeğe has bir davranış şekli olarak nitelendirmekte ve bunun tersi yönden uygulanabileceğine ihtimal vermemektedir. Toplumsal cinsiyet

öğretileriyle erkeklere güç cesaret kuvvet gibi kişilik özellikleri yüklenirken; kadınlara daha kırılgan, duygusal, naif, hassas karakter özelliklerin yüklenmesinin (Connell, 2017), genç erkeklerin bu algısı üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Yine gençlerin söylemlerinden son yıllarda sıkça gündeme gelen kadına yönelik şiddet vakalarının da fiziksel şiddetin doğrudan kadınla ilişkilendirilmesinde rol oynadığı sonucuna varılmaktadır. Böyle bir algının oluşması ve fiziksel şiddetin kadın cinsiyetiyle kodlanması, şiddetin toplumsal cinsiyet anlamında karşılıklı olmadığını ve fiziksel şiddetin kadın cinsiyetiyle ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Görüşme yapılan genç erkekler ve genç kızların fiziksel flört şiddeti konusunda belirli bir noktaya kadar farkındalık sahibi oldukları ancak bilgi düzeylerinin zenginleştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Gençlerin fiziksel flört şiddetine dair deneyimlerinin keşfedilmesi adına, bu konuda da gençlere sorular yöneltilmiş ve gençlerin tamamı flört ilişkilerinde fiziksel şiddeti deneyimlemediklerini belirtmiştir:

Bence gençler arasında o kadar çok fazla yok eskisi kadar. Ama haberlere baktığımızda bizden büyüklerde bu tarz şeyler oluyor. Taciz, adam öldürme gibi. Fiziksel şiddet görmedim çok fazla. Kendim de uygulamadım, maruz da kalmadım. (Mert)

Ben hiç uygulamadım maruz da kalmadım erkek uygular bunu kızlar uygulayamaz hiç olmadı çevremde. O da olmadı ama duymuştum. Arkadaşımın kuzeni vardı kız. Onu sürekli ittirip duruyormuş erkek arkadaşı zaten yaşça da büyükmüş, o da ayrılmış hemen.(Eray)

Maruz da kalmadım. Uygulamadım da. Aslında şöyle söyleyeyim. Erkek ağlamaz diye bir şey yok erkek ağlar. Ben çok ağladım. Öfkemi atmak için o kızı tabî ki bulabilirdim. Sevgilim çünkü evine kadar biliyorum. O kadına şiddet uygulamayı hiçbir şekilde düşünmedim. Ama o erkeğe şiddet uygulama isteğim oldu. O erkeği dövmeliyim hatta daha ileriye taşıyayım öldürmeliyim diye düşündüm. (Burak)

Yani evet ortada bir şiddet vardı ama fiziksel olarak yoktu ben olacağını düşündüğüm için ya da onun potansiyeli olduğunu düşündüğüm için bitirdim ilişkimi. Fiziksel değil ama psikolojik vardı daha çok diyebilirim. (Arya)

Görüşme yapılan gençler fiziksel flört şiddetinin faili ya da mağduru olmamış, buna dair sinyalleri aldıkları noktada ilişkilerini bitirmeyi tercih etmişlerdir. Genç erkeklerden Mert bu sinyallerin hayvanlara karşı tutumla kendini belli edebileceğini ifade etmiş, Arya ise erkek arkadaşının etrafa vurması, sinirlendiğinde hakaret etmesi

veya gözünün seğirmesi gibi orantısız tepkilerinin kendisi için sinyal niteliğinde olduğunu belirtmiştir. Merve de yine flörtünün kıskançlık duygusu adı altında uyguladığı baskı ve kısıtlamayı gelecekte olası bir fiziksel şiddet sinyali olarak ele almış ve ilişkisini bitirmiştir. Gençlerin anlatımları göstermektedir ki flört ilişkisinde fiziksel şiddetin ön habercisi olan, sinyal niteliğindeki tavır ve davranışları gençlerin bilinçli okumaları, onların fiziksel flört şiddeti mağduru olmalarını önleyici bir güvenlik supabı işlevi görmektedir.

Gençler fiziksel şiddete dönüşebilecek tavır ve davranışlara dair sinyalleri, flört ilişkisi içerisinde deneyimlemiş ve partnerlerine karşı toplumsal kurum ve normlarca kendilerini bağlı kılacak bir unsur bulunmadığından, bu ilişkileri daha kolaylıkla bitirebilmişler ve maruz kaldıkları şiddet psikolojik düzeyle sınırlı kalmıştır. Bu durum Güneş (2018)'in aktardığı biçimiyle Anderson'un "Kadın ve erkek için yakın ilişki partner şiddetinin işlenme oranları yapısal bağlama göre değişecektir." hipoteziyle uyumaktadır. Flört ilişkilerinde duygusal yakınlık kurmuş kişiler arasında, yasal ve yaşantısal olarak bir bağlayıcılığın olmaması, bu ilişkilere dair olumsuz sinyallerin erkenden algılanarak, fiziksel şiddete dönüşmeden bitirilmesini kolaylaştırmaktadır. Evlilik birliğinde ise kadın ve erkek arasında hem yasal hem de yaşantısal olarak daha köklü bir birliktelik bulunmakta, dolayısıyla da şiddetin varlığı durumunda dahi ilişkinin devam ettirilmesi gibi tercihleri doğurabilmektedir.

5.3.4. Psikolojik flört şiddetine ilişkin görüş ve deneyimler

Gençlerin flört ilişkilerinde en fazla görüş belirttikleri ve en fazla deneyimledikleri şiddet türü psikolojik flört şiddetidir. Genç kız ve genç erkekler flört ilişkisine dair çok fazla görüş belirtmiş ve bu konuda kendilerinde iz bırakan yaşantılar deneyimlemiştir. Genç kızların ilişkilerinde psikolojik şiddete daha fazla maruz kaldıkları görülmektedir. Genç erkeklerin bazıları psikolojik flört şiddetine maruz kalmış, bazıları ise ilişkilerinde psikolojik flört şiddetinin faili olmuşlardır.

Kaplan (2020), psikolojik flört şiddeti olarak nitelendirilebilecek davranışları; "karşındakini rencide edecek biçimde görmezden gelme, aşağılama, kontrol altında tutmaya çalışma, bireysel iradesiyle verdiği kararlara müdahale etme, hakaret etme, aşağılayıcı tavırlar sergileme, kimle görüştüğüne karışma, arkadaş çevresini değiştirmeye zorlama, görüştüğü kişilere kısıtlama getirme, bireysel tercihleri üzerinde baskı oluşturma, kişiyi yalnızlaştırma, intiharla tehdit etme, ayrılmaması için manipüle

etme, suçlama, hesap sorma gibi tavır, söylem ve eylemler” olarak sıralamıştır. Görüşme yapılan genç kızlar psikolojik flört şiddetini literatürle örtüşen biçimde “değersiz hissettirme”, “saygı duymama”, “düşüncelerine önem vermeme”, “hayatına dair kararlarına müdahale etme”, “küçümseme”, “bağırma”, “kısıtlama”, “buluşmaya zorlama”, “fiziksel özellikleriyle ilgili yorumlar yapma”, “ayrılmakla tehdit etme”, “suçlama”, “kaba ve ilgisiz davranma” temalarıyla tanımlamışlardır:

Değersiz hissettirme, saygı duymama, düşüncelerine önem vermeme, hani kendinden şüphe duymasına sebep olmak, karşındakinin haklılığını kabul etmemek hani özür dilememek aslında, hatasını kabul etmeyip geri adım atmaması da kötü hissettiren bir şey. Mesela gereksiz yere herhangi mantıklı bir sebep sunmadan hayatımdaki kararları kısıtlaması da psikolojik şiddettir çünkü hani bana değer vermediğini ya da saygı duymadığını hissedirim Evet yani şiddet deyince insanın aklına hani vurdulu kırdılı ya da böyle çok ağır şeyler geliyor ama hani baskı sonuç olarak bu da şiddettir bence (Arya)

Geçen gün mesela birisini gördüm onu söyleyeyim. Normal otobüsümü bekliyorum. Bir tane çift geldi. Kadında bir şey arıyor çantasında Adam bağırmaya başladı. Eve gidelim ben sana göstereceğim gününü, kollarında beyaz yer bırakmayacağım falan diyordu. Bu beni çok etkiledi. Korkunç bir şey yani sonuçta, sadece onlar da değil birkaç kişide görüyorsunuz mutlaka. Bağırıyorlar eşlerine mutlaka. Gelmiyor aklıma. Çok yaş farkı varsa sen zaten küçüksün, ne anlarsın, olabilir. (Merve)

Psikolojik şiddet kısmında kısıtlama. Tam tersi ise istedikleri, onun için bu katlanılmaz hale gelecek. İstemediği şeyleri istettirmeye çalışmak. Buluşma konusu da olabilir. Karşı taraf buluşmak istemiyordur. Ama illaki buluşalım diye baskı yapıyordur. Diğer tarafın ailesi çok rahat olabilir. Diğer tarafın ailesi daha kısıtlamacıdır. İmkânları kısıtlıdır görüşme konusunda. Bu konuda baskı yapması bana şiddet olarak geliyor. (Büşra)

Karşındakini küçümseyici, çok kilolusun, çok zayıfsın, şuran böyle, ya da saçını beğenmiyorum gibi fiziksel özellikleri ile alakalı fikirler beyan etmelerinden nefret ediyorum. Sana ne o kendi bedeni. O böyle karar vermiş kendini böyle beğeniyor. Seni ilgilendirmez ben böyle düşünüyorum. (Pelin)

Bence pek çok davranış psikolojik şiddet örneği olabilir. Karşı tarafı ayrılık tehdidiyle bir şeyler yapmaya ya da yapmamaya zorlamak. Fiziksel görünüşü ya da kişiliğini sürekli olarak incitici biçimde eleştirmek. Yaptığı hatalardan dolayı sürekli suçlu hissettirmek, vicdan azabı çekmeye zorlamak. İlişki devam ettiği halde karşı tarafa ilgisiz ve kaba davranmak. (Esra)

Görüşülen genç erkekler ise psikolojik flört şiddetini “baskı yapma”, “gittiği yerleri kısıtlama”, “kıyafetlerine karışma”, “dalga geçip aşağılama”, “karşı cinsi

kendine bağlamak için manipölasyon yapma”, “beğenilmeme duygusu yaşatma” şeklinde ele almıştır:

Sevmediği hareketini onun gözüne sokarak onu aşağılamak olabilir. Dalga geçip aşağılamak olabilir. Giydiği kıyafetlerle dalga geçmeleri, ilk buluşmaya gittiği zaman baştan aşağıya süzdüğünde, yüzünde saçma sapan bir ifade olabilir. Kendimde hak bulduğum değil de ona karşı daha rahat konuşabileceğim bir şey olabilir. Ona yakışmayan bir şeyi sana yakışmadı derim. Onu kırmadan o yakışmayan kıyafeti değiştirmesini söylerim. Bunun hakkım olduğunu değil de o karşı rahat bir görüşüm olduğunu düşünüyorum Bozulabilirim ya. Çünkü benim önerimi ya dikkate almadı derim ya da ... Bozulurum ya... (Mert)

Erkek sürekli baskı kuruyorsa Açık giyinme, dışarı habersiz çıkma. Erkeklerle görüşmeyeceksin benden habersiz falan. (Eray)

Baskı yaparsa mesela Şununla takılma ya da şunu yapma tarzında baskılar mesela. (Çağatay)

Karşı cinsi kendine bağlama. Bağlayabilmek için manipölasyon uygulanması bence (.Burak)

Genç erkeklerin psikolojik flört şiddetine dair görüşlerinin genç kızlara nazaran daha kısıtlı olduğu görülmekle birlikte bu şiddet türüne iki cinsiyetin de ortak anlamlar yükledikleri anlaşılmaktadır.

Gençlerin psikolojik flört şiddetine dair görüşleri öğrenildikten sonra, bu konudaki deneyimlerinin neler olduğu merak edilmiş ve flört ilişkilerinde şimdiye dek hiç psikolojik şiddet mağduru ya da uygulayıcısı olup olmadıkları sorusu kendilerine yöneltilmiştir. Gençlerin bu soruya çoğunlukla ilk olarak “hayır uygulamadım ve maruz kalmadım” cevabını verdikleri görülmüştür. Oysaki “Gençlerin flört ilişkisi deneyimleri” başlığında aktarıldığı üzere, gençler psikolojik şiddet olarak değerlendirilebilecek çokça yaşantı paylaşmıştır. Kendilerine, bu yaşantılar hatırlatılıp, sorgulama ortamı yaratıldığında ise bu yaşantıları psikolojik flört şiddeti olarak değerlendirebilmişlerdir. Görüşme yapılan genç kızlardan Merve hiç flört ilişkisinde psikolojik şiddet uygulamadığını ve kendisinin de buna maruz kalmadığını belirtmiştir oysaki Merve’nin ilişkisinde şu deneyimleri paylaştığı bilinmektedir:

Ben ciddi düşünüyorum ile başladı. Ben de dedim ki saçmalama. Kaç yaşındayız falan. Sonra bitti sonra tekrar başladı. Bu sefer daha da arttı. Giydiğim kıyafete arkadaşlarımla buluşmama kadar çok fazlaydı. Kendi kendine planlar yapıyordu. İşte beş yıl sonra

evlensek böyle olsa falan. Aşırı boğuyordu beni. Babamla mesela oturup içiyorduk. Ona bile karışıyordu. Başkası ile içsem bir şey söylersin haber vermediğim için. Babamla içerken neden bana haber vermiyorsun diyordu. Niye haber vereyim. Çok aşırı bir kısıtlama vardı. Mesela arkadaşlarımla gruplarım var. Erkek arkadaşlarımın da olduğu çıkacaksın diyordu. Arkadaşlarıyla fotoğraflarını görüyorum beğenmiyorum tarzı şeyler söylüyordu. Ben hayatımın hiçbir döneminde ailem de dâhil hiç baskıya maruz kalmadım. Aşırı saçma ve zordu benim için. (Merve)

Merve'ye bu paylaşımları hatırlatıldığında “Bunu söylemeyi unuttum bir an. Sadece fiziksele odaklandım. Diğer taraftan kıskançlıktan dolayı öyle bir şiddetim vardı. Fiziksel değil psikolojik olarak öyle bir şiddetim vardı.” şeklinde bir karşılık vermiştir. Aynı durum Pelin ile yapılan görüşmede de gerçekleşmiştir. Pelin de flört ilişkisini anlatırken çok olumsuz yaşantılar paylaşmış ancak “Hiç flört şiddeti uyguladın mı ya da buna maruz kaldın mı?” sorusuna ilk olarak “Hayır kalmadım, sadece bir dönem sivilcelerimle dalga geçildi” cevabını vermiştir. Akabinde kendisine flört ilişkisine dair paylaştığı şu deneyimler hatırlatılmıştır:

Bilmiyorum. Hala bir cevabı yok. Şuan anlam veremiyorum o davranışlarıma ayrıldıktan sonra o da bana böyle açık kapı bırakıyordu. Onun sevgilisi vardı ama hala benimle konuşuyordu. Bir kız arkadaşı vardı hayatında ama beni de seviyor gibi, benimle de konuşuyor çünkü bana vaatler veriyor. Mesela dilek feneri uçurma gibi bir etkinliğimiz vardı. Hayatında biri var bana çikalım dilek feneri uçuralım diyor. Benimle bunları konuşurken o kızla fotoğraf atıyor. Ben bunları görüyorum falan. Bana sürekli sen benim için başkasın ben senin yanındayım gibi bir şeyler söylüyor. Ama hayatında da birisi var ya da işte benimle mesajlaşırken sevgilisi ile fotoğraf atıyordu. Böyle saçma şeyler oluyordu. Ben hala konuşmaya devam ediyordum. Onun gözünde de küçük düşüyordum, ‘bu nasıl olsa cepte’ diye düşünmesine sebep oluyordum. (Pelin)

Pelin'e psikolojik şiddetin ne olduğu kavramsal olarak açıklandığında kendisi tekrar geçmiş deneyimini gözden geçirmiş ve görüşme esnasında bir sorgulayışa girerek, yaşadığının psikolojik flört şiddeti olduğunu fark etmiştir. Bu eriştiği farkındalığı şu sözlerle ifade etmiştir:

Düşününce giriyor belki ona buna yakıştıramıyorum hala. Bilmiyorum. Belki girer. Sanırım evet. Düşününce evet, çok uzun süren psikolojik şiddetti. Şu an düşününce ben hiçbir şey yapmamışım. Hiçbir şey olmamış gibi devam etmişim. Yani farkında değildim. Kimse beni uyarmamış ya da ben kimseye anlatmamışım. Anlattığım insanlar vardı da kimse beni uyarmadı yani. Birileri fark ettirmiş olsaydı bir kere asla böyle bir şeye olanak vermezdim. Tamamen hayatımdan çıkartırdım. Onun da bir daha girmesine asla izin vermezdim. Daha

yeni idrak ediyorum bunu. Sorduğunuzda bile bununla alakalı cevap vermedim mesela.
(Pelin)

Büşra'nın paylaşımları da Merve ve Pelin ile benzerlik göstermektedir. Büşra da ilişkilerinde psikolojik şiddeti deneyimlemediğini, ne uyguladığını ne de maruz kaldığını ifade etmiş ancak psikolojik şiddetle ilgili kendisine kavramsal bir bilgi akışı sağlandığında ve paylaştığı yaşantılar tekrar hatırladığında cevabında değişiklik olduğu görülmüştür. Büşra'nın "beni çok yıprattı" diye tanımladığı ilişkisine dair anlatımları ise şöyledir:

Beni görüyordu. Ben ordaydım. Ama beni görmeden geçip gidiyordu. Direkt olarak eve geçiyordu. Mesaj attığımda hiçbir şekilde cevap vermiyordu. Tartıştığımızda asla iletişim kurmuyordu benimle. Bitiriyordu konuşmalarımızı falan. Bu yaz bitti diyebilirim aslında. Bana bakmamaya benim mesajlarımı görmemeye, beni görmezden gelmeye başladı. Ben de buna kurulmaya başladım iyice. Çünkü ne olduğunu çözümlemeye çalışırken daha farklı düşünceler üretiyorum ve ona sormak istiyorum neden böyle yapıyorsun ben bunu düşünüyorum sen bana bunu yansıtıyorsun doğru mu soruyordum. Sonra bir yandan da sıkıyorsun artık diyordu. O beni kırıyordu, kırıldığını da ifade edebiliyordu. Ama ben diyemiyordum ki beni kırıyorsun. Yine ben onun kırıklarını geçirmekle uğraşıyordum. Soramamaya başladım sonrasında soruları. Benden beklentileri vardı. Ben bu sefer beklentilerini karşılamamaya başladım. Çok uzun zaman sonra benim onu sevdiğimi sevdiğini düşündüm. Etrafı kalabalık bir insandı. Herkes severdi. O kimseyi sevmezdi. Sevmeyi gerçekten çok severdi. O benden kaçmaya başladı. Sonra ben onu kovaladım. Çok uzun süre oldu birlikteliğimiz. (Büşra)

Büşra flört şiddetini tanımlarken "her türlü inciten ve zarar veren davranış benim için şiddettir" şeklinde bir görüş belirtmiş olmasına rağmen, yaşadığı ilişkideki değersizlik duygusunu, belirsizliklere gark edilmesini, duygularının dikkate alınmayışını ilk etapta şiddetle ilişkilendirememiştir. Görüşme esnasında girdiği düşünsel sorgulayış sonrasında ise şu farkındalığa erişmiştir:

Bu değersizliği şiddet olarak adlandırıyorsak kesinlikle şiddet. Cevap ararken asla cevap alamıyorsunuz. Cevabı vermiyor ve siz kafanızda kurmaya başlıyorsunuz. Bunu bırakamıyorsunuz bir şekilde. Konuşurken bir şeyleri halledebilecekken, böyle kaçıyor yani. Şiddetmiş aslında evet de kaçırmışım ben bu detayı. (Büşra)

Genç kızlardan Arya ve Esra ise psikolojik flört şiddetini deneyimlemiş ve yaşadıklarını psikolojik flört şiddeti olarak konumlandırabilmiştir. Arya ve Esra'nın yaşadıkları psikolojik şiddet deneyimine ilişkin paylaşımları şunlardır:

Hani dediğim gibi kendimden şüphe duymama sebep olması, manipüle etmeye çalışması ya da sürekli haksız duruma düşürmeye çalışması, beni şey olarak görmesi aslında işte sen bilmezsin sen anlamazsın hissiyatını da çok veriyordu. Hani ben sanki o kişiden ne geleceğini tahmin edemezmişim, doğruyu yanlış ayırt edemezmişim gibi davranıyordu. Aşağılayıcıydı yani genel olarak...Bir de sonra üniversiteme nerde okuyacağıma falan müdahale etmeye başladı bunlar tehlikeli bir bakış açısıydı artık (Arya).

İlişkimizin başlarından beri erkek arkadaşım giydiğim şeylere, arkadaşlarıma, gittiğim yerlere çok fazla karışıyordu. Bu konularla ilgili isteklerine sebep olarak sürekli bana olan sevgisini gösteriyordu ve ben de onu seviyorsam isteklerini dikkate almam gerektiğini söylüyordu. Bunun zaman içinde hafifleyeceğini düşündüm, istediklerini yapmaya çalıştım çünkü yapmazsam kendini çok kötü hissediyordu. Ona kötü hissettirmemek için istediklerini yapmam daha doğru geliyordu ama bir yandan da özgürlüğüm kısıtlandığı için güvensiz ve yetersiz hissediyordum. Bu da bir nevi psikolojik şiddet aslında çünkü sırf o istiyor diye böyle davranmak zorunda kalıyordum. Sonra zaten kavgalar tartışmalar falan sürmedi bitti (Esra)

Görüşme yapılan genç kızların tamamı, ilişkilerinde psikolojik flört şiddetini deneyimlemiştir ancak genç kızlardan bazıları yaşadıklarını psikolojik şiddet olarak konumlandıramamışlardır. Firestone (1993)'un belirttiği üzere genç kızlar romantik ilişkide yaşadıkları kısıtlanmaları, baskıyı ve eşitsizliği *sevgi* kavramıyla ilişkilendirerek bu durumu ilişkinin doğal bir dinamiği gibi değerlendirmişlerdir. Cinsiyetler arası ilişkilerin, toplumsal cinsiyet neticesinde iktidar savaşına dönüşmüş olması, genç kızları şiddete açık konuma taşımıştır. Genç kızların yaşadığı psikolojik flört şiddetinin “kıskançlık”, “değersiz hissettirme”, “yaşam tarzına müdahale”, “kıyafetlere karışma”, “arkadaş ilişkilerine kısıtlama getirme”, “geleceğine yön vermeye çalışma”, “manipüle etme” temaları etrafında şekillendiği görülmektedir.

Genç kızların yaşadığı psikolojik şiddetin Johnson ve arkadaşlarının şiddet tipolojisinde (aktaran Güneş, 2018) *zorlayıcı kontrol şiddeti* olarak tanımladığı şiddet türüne örnek olduğu görülmektedir. Genç kızlar, sevgi ve sahiplenme adı altında, partnerlerince, sosyal anlamda kontrol altına alınmış, karar verme süreçlerine müdahale edilmiş, özgürlük alanları kuşatılmıştır ve bu baskı süregelen biçimde dozu artırılarak devam etmiştir. Genç kızlar sistematik biçimde gerçekleşen sembolik bir şiddetin tutsağı olmuşlardır. Kadı ve arkadaşları (2019)'nın, gençlik yaş grubundaki adli vakalarda flört şiddetine maruz kalanların değerlendirilmesi ve önleyici çalışmaların geliştirilmesi amacıyla yaptıkları çalışmada; araştırmaya katılan 15-24 yaş aralığındaki

60 katılımcının verileri değerlendirmeye alınmış, flört şiddetine maruz kalan bireylerden %80'inin kadın olduğu ve mağdurların %23,3'ünün 15-19 yaş aralığından oluştuğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışma, flört şiddetinin lise çağlarından itibaren deneyimlendiğini ve 15- 19 yaş aralığında gençlerin yaşadıkları flört ilişkilerini ve şiddetini anlamaya yönelik daha fazla çalışmanın yapılması ve önleyici çalışmalara başlanması gerektiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Görüşme yapılan genç erkeklerin psikolojik flört şiddeti deneyimlerine bakıldığında ise; ya bu şiddet türünü deneyimlemedikleri ya da deneyimledikleri yaşantıyı psikolojik şiddet olarak görmedikleri fark edilmektedir. Genç erkekler psikolojik şiddete maruz kaldığı gibi, ilişkide psikolojik şiddeti uygulayan taraf da olmuştur ancak bu yaşantıların psikolojik şiddet olduğunun farkında değildir. Görüşme yapılan genç erkeklerden Ahmet flörtünden ilk olarak kendisini dinlemeyip bir erkek arkadaşının doğum gününe gittiği için ayrılmış, tekrar barıştıktan sonra ise aldatarak ilişkilerinin bitmesine sebep olmuştur. Ahmet bu yaşantıları karşı tarafa uyguladığı psikolojik bir şiddet olarak görmemekte, kafasında bu yaşantıyı sorgulayarak, kendi kendine psikolojik şiddet uyguladığını düşünmektedir:

Aslında bunu neredeyse hiç yaşamadım desem yeridir. Yani çünkü psikolojik olarak yani hiç karşı tarafa bir şey olmadı ya yani bunu tanımlayamam şu an.. Yani hiç bu olmadı psikolojik olarak yalnız hissettiğim bir dönem oldu bu benim için Yani işte dediğim gibi hata yapmışımdır aldattım bir hata yaparak, kızı aldattığım zaman yanıma gelip niye yaptın diye sorduğunda evet biraz psikolojik olarak düşündüm yani dedim 'niye yaptım acaba', ondan sonra işte ben bu hatayı kafamda kurdum kendimi psikolojik olarak kötü hissettim bir dönem. Yani evet bu benim bana uyguladığım şiddet karşı taraf bana hiç bunu uygulamadı ben karşı tarafa bunu hiç uygulamadım... (Ahmet)

Ahmet flört ilişkisinde kendisiyle alay edilmesi suretiyle psikolojik bir şiddete de maruz kalmıştır. Buna görüşme esnasında, flörtünden beklentileri kısmında değinmiş ancak psikolojik flört şiddeti ile ilgili soru cevap kısımlarında yer vermemiştir. Kendisine bu paylaşım hatırlatılmış ve bu yaşantısının psikolojik flört şiddeti olarak sayılıp sayılmayacağı sorulmuş ancak bunu hatırlayamadığı için paylaşmadığını belirtmiştir:

Yani alay edilmesini çok küçükken yaşadım yani küçükken dediğim de yine lise 1 falandır bir o zaman ama... Evet, flört ilişkisi içerisinde yaşadım işte onu gram hatırlayamadığım için paylaşamıyorum ama böyle bir şey yaşadığım için zaten hep işte karşı tarafa hassasım.

Sadece, o duyguyu hatırlıyorum ve bu duygudan da nefret ediyorum. Yani sadece kendim için değil çevremdeki bir ilişkide, bir arkadaşımın ilişkisinde yani eğer biri biriyle dalga geçiyorsa bu kendi arkadaşım olsa bile gider arkadaşımı uyarırım ya da karşısındaki o kızı uyarırım, yapamaz çünkü böyle bir şeyi.

Ahmet’e hatırlamasa bile bu yaşantının psikolojik flört şiddeti olarak kabul edilebileceği ifade edildiğinde ise “ Psikolojik şiddet evet ama bunu hatırlamadığım için, bu sadece bende yasak gibi bir şey ya. Hani dediğiniz gibi bir şeyi hatırlasaydım bu evet olurdu ama hatırlamadığım için...” şeklinde bir tepki vermiştir. Ahmet’in bu yaşantıyı kabullenmek ve flört ilişkisinde yaşadığı bu psikolojik şiddetle yüzleşmek istemediği gözlemlenmiştir. Ahmet için psikolojik flört şiddetine maruz kalması bir güçsüzlük göstergesidir ve bunu toplumsal cinsiyetin kendisine öğretmiş olduğu erkeklik kimliğiyle bağdaştıramamaktadır. Bunun içindir ki bu yaşantıyı yok saymayı tercih etmektedir.

Görüşme yapılan gençlerden Çağatay ise kendisine flört şiddeti deneyimleri sorulduğunda “Giyimine karışma gibi şeyler yapmışımdır ama bu psikolojik şiddet değil bence” cevabını vermiş ve psikolojik şiddet uygulamadığını savunmuştur. Yine Çağatay kız arkadaşının kendisini dinlemeyerek, erkek arkadaşlarıyla alkollü mekânlara gitmesini de kendisine uygulanan psikolojik şiddet olarak değerlendirmektedir. Çağatay’a önceki ilişkisini bitirme sebebi hatırlatılarak “Sen oyun esnasında kız arkadaşın seni aradığı için öfkelenip terslediğini ve sonrasında da umursamadığını, bu yüzden ilişkinizin bittiğini anlatmıştın. Sence bu psikolojik flört şiddeti olabilir mi?” sorusu yöneltilmiştir. Çağatay buna da “belki olabilir özür beklemişti, ben dilememiştim” karşılığını vermiştir.

Burak ise flört ilişkilerinde psikolojik şiddet uyguladığını ancak kendisinin hiç psikolojik şiddete maruz kalmadığını ifade etmiştir. Oysa ki Burak da ilişkisinde aldatılmış ve bu yaşantısının kendisinde derin bir iz bıraktığını görüşme esnasında anlatmıştır. Burak’a paylaşımları hatırlatılarak ve psikolojik flört şiddetinin kavramsal açıklaması yapılarak bu yaşantıyı nasıl değerlendirdiği tekrar sorulduğunda ise “Aldatma. O psikolojik miydi? Fiziksel miydi? Yaşamışım demek ki. Ben bu açıdan hiç bakmadım” sözleriyle karşılık vermiştir.

Burak flört ilişkilerinde uyguladığı psikolojik şiddeti ise “manipüle etme” temasıyla açıklanmıştır. Özellikle kız arkadaşı tarafından aldatıldıktan sonra duygusal

ilişkilere ciddi bakmadığını, içindeki öfkeyi farklı insanlarla günü birlik ilişkiler yaşayarak dışa vurduğunu anlatmıştır. Duygusal bağlarla ilişki kurmadığı için karşı tarafa cinsellik amacıyla yaklaştığını ifade etmiş ve ilişki kurduğu genç kızları ne şekilde manipüle ettiğini ise şu sözlerle açıklamıştır:

Psikolojik şiddet uyguladım. Kendime bağlamak için manipülasyon uyguladım. Duygusal olarak bağlamak için elimden geleni yaptıktan sonra bir anda ondan soğumuş gibi kendimi geri çekiyordum. Onun bana kendini kanıtlamasını sağlıyordum. Kendini kanıtlama isteği yaratıyordum insanda. Amacım takılıp bırakmaktı...Cinsel boyuta geçirdikten sonra bırakmak...Beklenti ve duygumu karşıladıktan sonra soğuyordum bir anda insandan. Onlara zarar vermek tabii ki de benim aklımda yoktu. O insanın bana zararını benim bir yerde çıkartmam gerekiyordu. Belki de takıldığım kızları diyeyim günah keçisi seçtim diyelim. Benim bakış açım göre anlattım bunu. O kefeye direk olarak koyabiliyordum ben. İlk önce kendimi çok fazla güvendiriyordum. Ciddi ilişki yürütecekmiş gibi kendimden bahsediyordum. Ondan sonra bir şekilde oluyordu. Yoluna koyuyordum her şeyi. Onlar açısından düşünmüyordum çok da. Çok affedersiniz açıyorum olayı. İşimi gördüm mü tamam bitti. Ulaşamamasına kadar gittim. Whatsaptan engellemedir, numara engellemedir, ulaşmaması için elimden geleni yaptım. Fiziksel özelliğini beğendim. Duygusal olarak düşünmediğim için direk o amaçla ilerliyordum. Onun açısından duygusal ya da biyolojik olarak bakmıyordum. Ben duygusal olarak hissetmediğim gibi o işlev amacına geçiyordum direk. Gerçek ciddi ilişkiye de o yönden yaklaştım. Duygusal olarak yaklaştığımda da... (Burak)

Burak'ın anlatımları incelendiğinde cinselliği ve karşı cins üzerinde etki bırakmayı, erkeklik iktidarını güçlendirme aracı olarak kullandığı görülmektedir. Burak flört ilişkisinde ciddi bir hayal kırıklığı ve yetersizlik duygusu yaşamış ve sarsılan kimlik imajını tekrar karşı cinsi etkileyerek ve cinselliği bir güç aracına dönüştürerek onarma çabasına girmiştir. Burak'ın cinselliğe dair kullandığı "İşimi gördüm" tabiri ataerkil ideolojinin ve toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliğin en berrak haliyle dışa vurumudur. Ataerkil ideoloji ve toplumsal cinsiyet normları ahlakı ve cinselliği kadına has bir artı ya da eksi olarak tanımlamakta ve bu değerler erkeği daha güçlü kılan bir araçsallığa hizmet eder hale gelmektedir. Butler (2009)'ın ifade ettiği gibi, heteroseksüel kadın-erkek birlikteliğine indirgenen toplumsal cinsiyet kavramı, cinsiyetler arası hiyerarşiyi beslemekte dolayısıyla da toplumsal cinsiyetin bir öncülü haline gelmektedir. Önceki bölümlerde ele alınan genç erkeklerin cinsel yakınlıkla ilgili düşünceleri de Burak'ın bu söylemleriyle örtüşmektedir. Sayılı yapılan bu görüşmeler dahi göstermektedir ki genç erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliği noktasında daha fazla

bilgilendirilmesi ve kadın açısından dezavantaja dönüşen cinselliğe dair ataerkil bakış açılarının daha eşitlikçi biçimde yeniden inşa edilmesi gerekmektedir.

Görüşme yapılan genç erkeklerden Eray ve Mert ise ilişkilerinde psikolojik şiddet uygulamadıklarını ve bu tarz bir şiddete maruz kalmadıklarını ifade etmişlerdir. Mert bu tarz şiddet durumlarının yeni nesilde, arkadaş çevresinde pek bulunmadığını düşünmektedir. Kendisini karşısındakinin yerine koyarak davranmayı tercih ettiğini belirtmiş, kendisinin hoşlanmadığı bir şeyi başkasına da yapmadığını ifade etmiştir. Eray ise bu tarz psikolojik şiddet olarak değerlendirilebilecek davranışları “eski kafalılık” olarak betimlemiş ve kendisini modern olarak tanımlamıştır:

Ben uygulamadım da maruz da kalmadım. Eskiye göre şimdiki devir baya değişti. Eski kafalı görünüyoruz öyle olunca. İsteddiği gibi giyinemeyecek, ondan habersiz hiçbir yere gitmeyecek, mesela sosyal medyada erkeklerin hiçbirini takip etmeyecek... Bunlar eski kafalılık Modernlik ise bunların hiçbirini yapmayacak. Ben de biraz modernim ilişkilerimde. Başka erkeklerle konuşuyor. Sebebini sorarım mesela. Arkadaşı ise bir şey yapmam ama erkek çok samimi davranırsa karışırım. Sevgili gibi sarılırsa. El hareketi ile şakalaşırsa (Eray)

Gençlerle yapılan görüşmeler göstermektedir ki genç kızlar, genç erkeklerle kıyasla psikolojik flört şiddeti hakkında daha fazla bilgi birikimine, görüşe ve deneyime sahiptir. Genç kızların tamamı psikolojik flört şiddetine maruz kalmış, genç erkeklerin ise tamamına yakını flört şiddetinin faili ya da mağduru olmuştur. Genç erkek ve genç kızların en fazla deneyimledikleri flört şiddeti türü psikolojik şiddettir ve her iki cins de bu şiddet türüne maruz kalmıştır. Güneş (2018) bu durumu simetriklik kavramı üzerinden açıklamakta ve psikolojik şiddetin toplumsal cinsiyet açısından simetrik olduğunu belirtmektedir. Akış ve arkadaşlarının (2017), 435 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirdikleri araştırmadan elde edilen sonuçlar da bu anlamda benzerlik göstermekte, hem erkeklerin hem kadınların en sık deneyimledikleri flört şiddeti türünün psikolojik şiddet olduğu görülmektedir.

Genç kızların bazıları ilk olarak paylaştıkları yaşantıları flört şiddeti olarak konumlandıramamış, düşünme ve sorgulama ortamı yaratıldığında bu yaşantıları psikolojik şiddet olarak betimlemişlerdir. Genç kızlar maruz kaldıkları bu psikolojik şiddete rağmen ilişkilerini devam ettirmek adına mücadele etmiş ancak son noktada, çok yıprandıkları için, ilişkilerini bitirme kararı almışlardır. Genç kızlardan bazıları yaşadıklarının psikolojik şiddet olduğu farkındalığına görüşme sürecinde erişmiştir ve

bu farkındalığa daha erken erişmiş olsalardı attıkları adımların, daha farklı olabileceğine vurgu yapmışlardır.

Genç erkekler ise hem psikolojik flört şiddeti uygulamış, hem de bu şiddete maruz kalmıştır ancak genç erkeklerin deneyimledikleri psikolojik flört şiddetine dair bilinç düzeylerinin yetersiz olduğu, yaşadıklarını doğru biçimde konumlandıramadıkları ve anlamlandıramadıkları görülmektedir. Tezin bu bölümünde elde edilen en önemli bulgu şudur ki; gençler psikolojik şiddeti tanımlamakta, deneyimlemekte ancak yaşadıklarını psikolojik flört şiddeti olarak konumlandıramamaktadır. Araştırmadan çıkarılan bu sonucu destekleyen literatürde başka araştırmaların mevcut olduğu da görülmektedir. Kaplan (2020)'ın; flört şiddetinin etkilerini nedenlerini saptamak, partnerlerin bu yaşantı karşısında verdikleri tepkileri öğrenmek ve flört şiddetinin varlığını tartışmak adına, yaşları 18 ve 29 aralığında 5 kadın 5 erkek olmak üzere toplamda 10 katılımcıyla gerçekleştirdiği araştırmada da buna benzer bilgiler elde edilmiştir. Araştırma sonuçları görüşme yapılan gençlerin hepsinin flört ilişkisinde şiddet uyguladığını ya da şiddete maruz kaldığını; görüşmecilerin, bazı flört şiddeti çeşitlerini şiddet davranışı olarak görmediklerini, şiddeti ilk tecrübe ettiklerinde bunu sevgi aşk gibi kavramlarla ilişkilendirerek normalleştirme eğilimi içerisine girdiklerini göstermektedir. Birbirini destekleyen bu veriler, gençlerin bu konuda daha fazla bilinçlenmelerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

5.3.5. Ekonomik flört şiddetine ilişkin görüş ve deneyimler

Bu başlıkta ekonomik flört şiddeti gençlerin bakış açılarıyla ve onların deneyimledikleri haliyle ortaya konacaktır. Yapılan görüşmelerde gençlerin flört şiddeti türlerine ilişkin tanımlamalarının çoğunlukla literatürle uyumluluk gösterdiği görülmüştür. Ekonomik flört şiddeti en genel ifadesiyle; partnerlerden birinin diğeri üzerinde ekonomik anlamda tahakküm kurması ve kontrol sağlaması olarak tanımlanmıştır (Türk, Hamzaoğlu ve Yayak, 2020). Zorla çalıştırma ya da çalışmasını engelleme, gelirini elinden alma, maddi olarak sömürme, partnerden maddi çıkar sağlama ekonomik flört şiddeti niteliğinde davranışlar olarak görülebilir.

Feminist yaklaşımda ise, ekonomik şiddet, daha çok maddi güç ve üstünlüğün kadını kontrol etmek, denetlemek, küçük düşürmek, aşağılamak, cezalandırmak amacıyla kullanılmasını ifade etmekte; kadının çalışmasına, meslek edinmesine, okulu ya da kursu bitirmesine veya işinde yükselmesine engel olmak, gelir ve birikimine el

koyarak, para biriktirmesine, hesap açmasına ve yatırım yapmasına engel olmak, oldukça düşük miktar harçlıklarla günlük yaşamını sürdürmesini istemek ve bu olmadığında ise fiziksel ya da psikolojik şiddet uygulamak, para için yalvarmak, kadının maddi gelirini sömürmek, maddi ihtiyaçlarını kadını denetlemek adına keyfi ve tutarsız bir şekilde karşılamak bu kapsamda ele alınmaktadır (CŞMD, 2017).

Genç erkekler ve genç kızların ekonomik flört şiddetini kadın odaklı değil de, erkek cinsiyeti üzerinden tanımladıkları görülmektedir. Gençlere göre “biriyle parası için birlikte olmak”, “lüks hediyeler beklemek”, “lüks mekânlara gitmeyi istemek”, “hesabı hep ona ödetmek”, “maddi olarak yetersiz hissettirmek”, “pahalı hediyeler alıp karşılığını beklemek”, “hesabı ödetmemek”, “maddi anlamda muhtaç kılmak” gibi davranışlar ekonomik flört şiddetine örnektir. Gençlerin çoğunluğu bu şiddet türüne erkeklerin kızlardan daha fazla maruz kaldığını düşünmekte ve bu şiddet türünü erkek cinsiyeti özelinde ele almaktadır. Genç kızlardan sadece Büşra, Esra ve Arya ekonomik flört şiddetini “karşıdaki kişiyi ekonomik anlamda kendine muhtaç kılma” şeklinde tanımlamış, diğer genç kızlar ekonomik flört şiddetini erkeği mağdur eden bir durum olarak nitelendirmiştir:

Bence kızlar erkeklerin sürekli paralarını yiyor. Sonra paramı yedi ayırdı gibi olaylar çok fazla dönüyor. Ben de bu olaylar yüzünden erkeklere para ödetmek istemiyorum. Bu arkadaşım dahi olsa paramı yedi olayı olsun istemiyorum. O senin de paran değil sonuçta babanın parasını yiyorsun bu yaşta. Kim kimin parasını yiyor. o da sende babalarının parasını yiyorsunuz. Kızlar da bu konuya eğilimler. Sırf arabası var diye maddi gücü var diye sevgili olanlar var. Zengin erkeklerle bile bile sevgili olan kızlar var. (Pelin)

Kızın durumu daha iyi olabilir erkeğin ki daha düşük mesela. Kız bunu böyle yapmak istemese bile erkek bunu kendi kompleksinden dolayı bunu böyle anlayabilir. Belki bu onun için bir şiddettir. Ama kızın öyle bir amacı yoktur ya da sürekli pahalı hediyeler alıp sen de böyle almak zorundasın mesajı vermesi. (Merve)

Genç kızların bu düşüncelerinin erkeklerin çoğunluğunun düşünceleriyle benzerlik gösterdiği görülmektedir. Genç erkekler çıkara dayalı ilişki kurulmasını, maddi anlamda yüksek beklentilerde bulunmayı, sürekli hesap ödettirilmesini ya da yüksek harcamalar yaptırılmasını ekonomik flört şiddeti olarak tanımlamaktadır:

Buna örnek verecek olursam karşı tarafın sadece çıkarları için birlikte olması benim niye çünkü eğer gerçekten iki tarafta birbirini seviyorsa zaten cebindeki paraya göre bir şey yapmaya kalkar ya da karşı taraf küçük bir hediye aldığı anda ona manevi değer olarak bakar ki hediyein büyüklüğüne bakmaz ama tabii dediğiniz gibi ekonomik olarak yaşanan ilişki

de çok günümüzde. Karşı taraftan lüks hediyeler isteniyor lüks yerlere gitmek tercih ediliyor Ya da ben ondan bekliyorsam bu da ekonomik şiddete örnektir. Bunda da başka bir şey yok. Karşı taraf dediğim gibi sadece cebine bakarak hareket ediyorsa, yani seni düşünmeden hep 'onu istiyorum, bunu yapalım, şuna gidelim, şuraya gidelim derse evet bunda bir çıkar ilişkisi ararım bu da ekonomik şiddete yol açar (Ahmet)

Mesela plan yapılacaktır. İnsan şunu düşünür. Acaba bunu yapabilecek parası var mı? Arabayla mı gelecek yoksa toplu taşıma mı kullanacak. Giydiği kıyafetler nasıl olacak? Kullandığı telefon mesela. Bunlar artık ne yazık ki bakılıyor. Tek taraflı değil artık hiçbir şey. Nasıl bir insan olduğu değil, nelere sahip olduğu daha önemli artık. Bence giriyor. Çünkü bir şey yapılacağı zaman belki yapmayalım diyecek. Niye yapmayalım diye üstüne üstüne gidildiği zaman ekonomik şiddete girer. Yapacağım dediği zaman insan orda bence bırakmalı. Yapmayalım dediği zaman ne öyle yapmayalım cümlesini küçük sorularla olayı kapatıp bitirmek gerekir. Ekonomik şiddet daha kırıncı oluyor bence. (Mert)

Kız isterse her şeyi erkekten. Erkeği zor duruma sokabilir yani. O da erkeğin bunalıma girmesine sebep oluyor. Maddi beklenti olursa. Bir yere gittiğinde erkek hesabı ödemesi gerekirken kız bir şeyler daha isteyince, erkek yaptığı hesabı karıştırıyor. (Eray)

Şiddet olarak olabilir. Her buluşmada erkek öderse mesela. (Çağatay)

Genç erkeklerin ve genç kızların ekonomik flört şiddeti deneyimlerine bakıldığında genç erkeklerin daha fazla ekonomik şiddete maruz kaldığını ifade ettiği görülmüştür. Genç kızlar bu şiddet türünü deneyimlemediklerini belirtmiştir. Görüşme yapılan erkeklerin bazıları ise ekonomik flört şiddetini yaşadığını paylaşmıştır:

Ya ekonomik olarak şiddete maruz kaldım mı, hatırladığım birkaç eskilerimden vardı yani bir şey yapmak istiyordu bir yerlere gidelim diyordu, gezmek olsun, kafeye gitmek olsun, yani işte hesap ödemek gerekiyor falan, ekonomik olarak o zamanlar da tabi öğrenci olduğum için fazla cebimde harçlığım yoktu, lise öğrencisiydim fazla harçlığım olmuyor, onu da yapamıyorum. Sıkıntı oluyordu hep para gerekiyordu (Ahmet)

Ben hiç uygulamadım da kalmıştım ama. Az önce dediğim gibi hep lüks yerlere gidiyorduk. Sürekli pahalı şeylerden alıyorduk. Ben de pek belli etmediğim için ben de para olduğunu sanıyordu. Baştan konuşulmadığı için hep böyle oluyor. Sürekli para biriktiriyordum. Evden mesela 20 TL alırsam 10 TL sini bir yere koyuyordum, o gün gelince harcamak için. Sürekli kendimizi bir sorumluluk içinde buluyorduk bu parayı nereden bulacağım falan diye. Duygularda sarsılma oluyor öyle olunca. Kıza mesela iyi davranamıyorsun.(Eray)

Kaldım evet. Bir tanesi vardı. Beş kez mi ne buluştuk. Hepsinde hesabı ben ödedim. Elini cebine atan bir tip değildi. Ben de bir şey demiyordum. (Çağatay)

Görüşme yapılan genç erkekler flörtlerinin isteğiyle pahalı harcamalar yaptıklarını, hesap ödemek zorunda kaldıklarını bu durumun da kendilerini sıkıntıya soktuğunu belirtmişlerdir. Erkeklerin deneyimlediği ekonomik flört şiddetinin toplumsal cinsiyet rolleri ve hegemonik erkeklik kavramıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Hegemonik erkeklik, erkeğe güç, cesaret, atılganlık gibi cinsiyetçi karakter özelliklerini yüklemekte ve her koşulda bu nitelikler doğrultusunda davranmasını beklemekte, erkekleri kendisinden beklenen ancak karşılamakta zorlandıkları davranış kalıplarına, statülere ve sorumluluk ağına hapsedmektedir (Connell, 2019). Toplumsal olarak erkeğe biçilen maddi gelir sağlayan ve hesap ödeyen kişi olma rolü aslında erkekliği güçlendirmeyen bilakis erkeği sorumlu kılan ve sıkıntıya sokan bir öğretilerdir. Hegemonik erkeklik; toplumsal cinsiyete dayalı normların sadece kadını değil, erkeği de kuşatan ve belirli kalıp davranışları sürdürmeye mecbur kılan yüzünü göstermesi bakımından önemli bir kavramdır. Güneş (2018), ekonomik şiddetin toplumsal cinsiyet açısından nötr olmadığını erkekliğin inşasının ekonomik kaynaklar üzerinden sağlandığını belirtmektedir. Ekonomik flört şiddetine dair gençlerin paylaşımları göstermektedir ki gençler ekonomik şiddeti toplumsal cinsiyet temelli ele almakta ve erkeğin bu anlamda mağdur olduğunu düşünmektedirler.

5.3.6. Dijital flört şiddetine ilişkin görüş ve deneyimler:

Genç kız ve genç erkeklerle yapılan görüşmelerde gençlerin flört ilişkilerini başlatması ve sürdürmesi üzerinde bilişim araçlarının ve sosyal medyanın fazlasıyla işlevsel bir rolü olduğu görülmüştür. Gençler birbirlerine olan ilgilerini sosyal medya kanalları üzerinden belli etmekte ve iletişimlerini bu kanallar aracılığıyla güçlendirmektedir. Bu dijital araçlar gençlerin iletişimi güçlendirdiği gibi bazen de ilişkilerde bir şiddet aracına dönüşebilmektedir. Dijital flört şiddeti özellikle son yıllarda sıkça dile getirilen ve deneyimlenen bir şiddet türüdür ve literatürde dijital araçların, partner üzerinde kontrol ve baskı kurulması amacıyla kullanılmasını ifade etmek adına kullanılmaktadır (Reed, Tolman ve Ward, 2016). Gençlerin flört şiddeti hakkındaki görüşleri; “iletişim kurmak adına baskı kurmak”, “sosyal medyadaki paylaşımlarına kısıtlama getirmek”, “arkadaş listesine müdahale etmek”, “rehberinden kişi silmek ya da takip ettiği kişileri çıkartmak”, “sosyal paylaşımlarından yaşantısını takibe almak” temaları etrafında toplanmakta ve literatürle örtüşmektedir:

Mesela bir taraf sürekli konuşmak ister, diğer taraf da müsait olmuyor mesela. Niye yazmadın diye sürekli baskı altında bırakabilir. Niye mesajlarıma geç cevap veriyorsun diye. (Eray)

Mesela sosyal medyadan fotoğraf paylaşdırmamak gibi bir şey. Arkadaşlarını çıkartmak. Bunu niye takip ediyorsun çıkart bunu demek. Bunlar olabilir. Telefonlarına bir şeyler yüklüyorlar, nereye gidiyorsa, kiminle görüşüyorsa bunların takibini yapıyorlar. Bunlar bence şiddet yani. (Çağatay)

O da gençlerin arasında çok yaygın. Sosyal medyayı kapat, rehberinden şu kişileri sil, bunlarla takılma, arkadaşlıklarına karışması gibi şeyler. Mesela şifrelerini birbirlerine verme olayını aşırı saçma buluyorum. Bütün arkadaşlarını çıkarıyor, fotoğraflarını siliyor, bunlar yani flört şiddeti. (Pelin)

Genç erkeklerin ve genç kızların dijital flört şiddetine dair görüşlerinin benzer olduğu cinsiyetin bu anlamda bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Genç kızlar ve genç erkekler dijital flört şiddetini abartılı olmadığı müddetçe tolere edebilmektedir. Gençlerin özellikle eski flörtü ya da sevgiliyi takip etmek, hala onunla iletişimde kalmak, mesajlaşmak noktasında aynı bakış açısına sahip oldukları ve bunu kırmızı çizgi olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Gençlerin tamamı bunu hoş karşılayamayacaklarını belirtmiş ve bunun bir şiddet olmadığını savunmuştur:

Karışmaz. O da eski sevgililerden dolayı biraz hassas o konuda, sadece onları takip etmemi istemez ya da onlarla bir iletişim kurmamı istemez. Buna ben de böyle düşündüğüm için hak veriyorum. Onun dışında hiç öyle zorbalıkları yoktur. En sevdiğim şey o olabilir. (Pelin)

Takip etme konusunda eski sevgilisini takip etmesi kırmızı çizgim değil de sert tutumum var. Eski sevgili olur, flörtü olur. Bunun için biraz kavga edebiliriz. Çünkü eski bir flörtünün fotoğrafını beğendiği zaman ne oluyor derim açıkçası. Kendi arkadaşlarına yorum atması beğenmesi benim için problem değil ama bana yapmış olduğu tutum ya da davranış benim için çok önemli. Şifresini bilmek istemem o kadar çok. Telefonunu da çok fazla kurcalamam Çünkü o benim telefonumu kurcalarsa bana güvenmediğini düşünürüm. Kendime soru sorarak ilerlemesini seven biriyim (Mert)

Gençler ilişkideki fiziksel ve ekonomik şiddeti kabul edilemez görürken, dijital flört şiddetine dair daha esnek duruş sergilemekte ve abartılı olmadıkça bu noktadaki kısıtlamaları şiddet olarak değil de karşılıklı hassasiyet olarak değerlendirmektedir. Gençlerin çoğu bu noktada “Tanımadığım bir insanı takip etmesem ne kaybederim ki” diye düşünerek partnerinin bu noktadaki hassasiyetini anlayışla karşıladığını ifade

etmektedir. Gençlerin birbirlerine uyguladıkları dijital şiddet karşılıklıdır ve dijital flört şiddet deneyimleri Johnson ve arkadaşlarının şiddet tipolojisinde *karşılıklı şiddetle kontrol şiddetine* (aktaran Güneş, 2018) örnektir. Gençler karşılıklı biçimde birbirlerinin dijital ortamlarındaki özgürlüklerine sınırlar koymakta ve diğer şiddet türlerine kıyasla bu şiddet türünü daha kabul edilebilir görmektedirler.

5.3.7. Gençlere göre flört şiddetinin nedenleri

Gençlerle flört şiddetine üzerine yapılan görüşmede gençlerin tamamının flört şiddetini “gereksiz” ve “saçma” olarak tanımladığı görülmüştür. Bunun üzerine flört ilişkilerinde yaşanan şiddetinin nedenleri hakkında görüşleri sorulmuş ve bunu hangi dinamiklerle ilişkilendirdikleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Genç kız ve genç erkeklerden bazılarının bunu açıklamakta zorlandığı gözlemlenmiş, bazılarının ise ortak biçimde romantik ilişkilerdeki şiddeti toplumsal öğretiler ve bireysel faktörlerle açıkladığı görülmüştür. Görüşülen genç erkeklerden Ahmet şiddeti zorunluluktan doğan bir son gibi ele almakta, kişiler arası iletişimde yaşanan sorunların flört ilişkisine şiddet davranışlarıyla yansıdığını ve duyguların bu şekilde dışa vurulduğunu düşünmektedir:

Ya şimdi bazılarında psikolojik olarak sıkıntıları olduğu için yapıyorlar, bazıları da psikolojileri kötü olduğu için mesela arkadaş ortamında kavga ediyor, evde kavga ediyor, kimseye ses çıkaramayınca mecburen o karşısındakinden hıncını almak zorunda kalıyor mecburen şiddet uyguluyor dışarıdan gözlemlediğim kadarıyla bunu söyleyebilirim. Yani dediğim gibi aldatır karşı taraf buna sinirlenip de bir şiddet uygulayabilir. Bu kadar (Ahmet)

Burak da aynı şekilde şiddeti kendini sözel olarak ifade edememenin getirdiği bir sonuç olarak görmektedir. Erkeklerin karşı tarafa isteklerini yaptırmak için şiddeti bir araç olarak kullandıklarını düşünmektedir:

Birbirlerine saygı duymadıkları için olabilir. Ya da ona olan öfkesini sözel olarak konuşamadığı farklı biçimde çıkartmak istediği için olabilir. İsteddiği bir şeyi yapmadığı için olabilir. İsteddiği bir şeyi yapmama, erkekte olmuyor genelde, kadında oluyor. Erkek benim dediğimi yapacaksın diye diyor. İçindeki öfkeyi atamadığını düşünüyorum. (Burak)

Çağatay da şiddetin nedeni olarak kıskançlık duygusunu göstermiş ve şiddet uygulayan insanları yobaz olarak nitelendirmiştir. Bunu açması istendiğinde ise bu insanların yeterince eğitim almadıkları için kendilerini geliştirememiş olduklarını ifade etmiştir. Mert de Çağatay’a benzer biçimde eğitimle ilgili bir eksiklik sonucu flört

şiddetinin ortaya çıktığını ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bu şiddete ortam hazırladığını savunmuştur:

Çünkü hala eğitim ile ilgili bir sıkıntımız var. Okul olarak değil anne ve babalarda. Çünkü şimdi anne ve babasından böyle görmüş bir insan büyük ihtimalle kendi de böyle yapacak. Sorunları konuşarak çözemiyoruz. Bir de kadın erkeğe bakışı da farklı toplumun erkek sanki daha üstün gibi. Okullarda bile bu tarz kavramlar vardı hatırlıyorum Ben ilkokuldayken bile bu tarz cümleler vardı: Ayşe annesine yardım ediyor, Ali top oynuyor gibi mesela. Şimdi ise bizim komşumuzun kızı var. Artık şöyle olmuş mesela Ayşe annesine yardım ediyor, Ali ise sofrayı seriyor gibi mesela. Böyle kavramlar daha küçük yaşta akıllarına sokuldukça düzeleceğine inanıyorum. Eski nesilde çok fazla bu ayrıştırmalar var. Eski nesilde bilim ve teknolojinin gelişmediğinden dolayı olmuş olabilir. Yeni nesil karşı tarafı kırıp kırmayacağı konusunda biraz daha düşünceli. O yüzden yeni nesil biraz daha dikkat ediyor ve ayrıştırma yapmak istemiyor. Daha eşitlikçi olmaya çalışıyor. (Mert)

Görüşme yapılan genç kızlar ise flört şiddetinin nedenlerini kıskançlık, özgüvensizlik, kaybetme duygusu gibi bireysel faktörlerin yanında, toplumsal öğretilerle de ilişkilendirmiş, cinsiyetçi değerlerin ve ataerkil ideolojinin erkek ile kadını ayrıştırdığını ve erkeğe kadını sahiplenmek gibi bir rol yüklediğini ifade etmişlerdir. Genç kızlara göre toplumun erkeğe yüklediği “...erkek adam masaya yumruğunu vurur, sevdiği kadını korur, sahiplenir, kıskanır...” gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliğini besleyen normlar, erkeklerin kadınları objeleştirerek sahiplenmesine ortam hazırlamakta ve şiddet sonucunu doğurmaktadır:

Konuşarak anlaşılamayacağını düşündüğü anda haksız olduğunu biliyor. Kendi haksızlığını örtmek için. Haklı olsa bile belki de ailesinden öyle görmüştür. Çocukluğundan gelen bir şeydir. Tabi ki gerekli değildir. Onun güvensizliği olduğunu düşünüyorum. Kimseye güvenemiyordu. Bildiğim kadarı ile onun annesi çok fazla kıskançmış babasına karşı. Belki de bunu gördüğü için kıskanmam gerekiyor kafasındaydı bilmiyorum. Erkek masaya yumruğunu vurur tarzında. Çoğu kişi kıskanmanın adamlık olduğunu düşünüyor. Bunu savunan çok fazla kesim var. Erkek dediğin kıskanır. Kadını korur. Çoğunluk aslında bunu savunuyor ama bence bu yeni yeni aşılımaya başlandı. Benim arkadaş çevremde çok rahat herkes ama benden üç yaş büyüktü. Onun dönemi sanırım daha kısıtlayıcı. Kuzenim var altı yaş büyük o daha da kısıtlayıcıydı. Sanırım o yavaş yavaş aşağı çekiliyor. Erkeklik gururları ile alakalı bir şey. Kadını kimseye göstermez. Hani o benimsin lafı var ya, onu daha çok yaşatmaya çalışıyorlar. Sen onunsun ondan başkası seni göremez konuşamaz. (Merve)

...Ataerkil bir toplum olduğumuz için. Erkek kıskanır ya da açık giyinemezsin gibi şeyler var toplumumuzda. Orasını burasını açmak gibi. Bunlardan dolayı yani. Ama çok açık giyinen bir kız asla değil. Kendisi de istemiyor. Sadece dert ettiği sevgilisinin, formasını pantolonun içine sokmuş. Ben buna çıldırıyordum yani. (Büşra)

Özgüvensizlik, Kaybetme korkusu yani ya da işte erkekliğine yedirememek ona değil de başkasına vakit ayırmamı yedirememek bana karşı hissettiği bir güvensizlikten de kaynaklanıyor aslında aman işte gönlü kayacak falan ya da işte zaten aynı şehirde değiliz, orda başkalarıyla buluşacak, konuşacak beni unutacak korkusu... hani sahiplenme duygusu şeyde çok normal mesela işte korumak amaçlı olduğu zaman ya da işte güvende olduğundan emin olmak istersin, mutlu olduğundan emin olmak istersin, o kişinin mutlu olması için kendisini iyi hissetmesi için fedakârlık yaparsın onunla ilgilenirsin bu tarz bir sahiplenme güzel bir şey bu kısmı güzel ama hani şey olarak sahiplenmeye başladığı zaman, objeleştirerek sahiplenmeye başladığı zaman bu şiddete dönüşmeye başlıyor çünkü bu sefer kısıtlamalar gelmeye başlıyor, ne biliyim onu yapamazsın bunu yapamazsın çünkü ben öyle dedim çünkü ben bunu yapmanı istemiyorum. Bence içinde bulunduğumuz toplumdaki da kaynaklanıyor, bizim içinde bulunduğumuz biraz muhafazakâr olduğu için bizde şey yok ilişki kültürü işte ne biliyim flörtleşmek dateleşmek kültürü çok yok yani bizim neslimizde, bizden bir önceki nesilde biraz daha yeni yeni oluşmaya başlamış bir kültür, biraz böyle hani çok toplumda olan bir şey olmadığı için insanlar hani bir ilişkinin tam olarak nasıl olması gerektiğini de bilmiyor bence. Hani oradan buradan gördüğümüz şeylerle bir ilişkinin nasıl olacağını fark etmeye başlıyoruz. Bizim televizyonda gördüğümüz şeyler de mesela hep böyle şiddet içerikli olsun, filmlerdeki aşklar falan hep böyle dramatik, şeyi mesela çok seviyorum Shakespeare'i ama onun kitaplarında bile kaç yüzyıl öncesi her şey böyle çok dramatize edilmiş aşklar, hep çok hızlı, çok aksiyonlu, çok dram falan, belki hep bunlara maruz kaldığımız için olabilir diye düşünüyorum ya da işte o şey duygusu, benmerkezcilik, yedirememek kendisine ya da işte özgüvensizlikten karşındakine güvenememek ya da bu tarz şeylerden kaynaklandığını düşünüyorum aslında (Arya)

Genç kızlardan Arya'nın flört ve sevgililik kültürünün televizyon aracılığıyla filmler ve dizilerle yanlış aktarıldığına dair görüşü önemli ve anlamlıdır. Yüksel (1999), televizyon dizilerine dair yaptığı araştırmasında; dizilerde erkekten her zaman atak, girişken, güç sahibi olması beklenirken; kadından da çalışsa bile evdeki sorumluluklarını aksatmamasının beklendiği; diziler aracılığıyla toplumsal cinsiyet normlarının daha geniş kitlelere aktarıldığı, kadının evine ve aile kurumuna bağımlı bir yaşam sürmesinin, erkeğin ise dışadönük olmasının onandığı verilerine ulaşmıştır. Yıllar sonra yapılan bir diğer araştırma da maalesef ki Yüksel (1999)'in araştırmasıyla örtüşen bilgiler ortaya koymaktadır. İncoğlu ve Akçalı (2018) "TÜSİAD Televizyon

Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi” kapsamında yaptıkları araştırmada, televizyonda en popüler olan dizileri analiz etmiş ve bu dizilerin çoğunlukla savaş, şiddet, mafya ilişkileri, suç gibi erkek egemen temalar içerdiklerini ortaya koymuştur. Yine bu dizilerde toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargıları ve rolleri normalleştiren, pekiştiren bir senaryo ve kurgu bulunmaktadır. Dizilerde kadınlar kırılgan, hassas duygusal karakter özellikleriyle yansıtılmakta, anne veya eş olarak konumlandırılmakta; erkekler ise rekabetçi, dışadönük ve karar verme mekanizmalarında aktif rol üstlenen kişiler olarak yansıtılmaktadır.

Gençlerin paylaşımlarına bakıldığında genç kızların flört şiddetini daha çok toplumsal dinamiklerle ve cinsiyetçi öğretilerle ilişkilendirdiği; genç erkeklerden bazılarının da aynı şekilde bireysel faktörler yanında toplumsal öğretilere ve eğitime vurgu yaptıkları görülmektedir. Genç kızların toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ataerki ve cinsiyet rolleri gibi konularda daha duyarlı oldukları ve bu konularda daha bilinçli oldukları gözlemlenmiştir. Çınar (2018)’ın, üniversiteli öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine göre şiddet eğilimi üzerine olan sosyal algılarını incelediği 350 kişilik örneklem grubuyla yaptığı araştırmasında da, erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine dair daha geleneksel tutumları benimsediği, genç kızların ise daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçları bu anlamda benzerlik göstermektedir.

Gençlere toplumsal cinsiyet ve ataerki ideoloji konusunda bilgi edindikleri kaynakların neler olduğu sorulduğunda ise bu konuda okulda bir eğitim almadıkları, sosyal medya ve bilişim araçları aracılığıyla flört şiddetine dair farkındalığa eriştikleri öğrenilmiştir. Gençlerden bazıları toplumsal cinsiyet konusunda şimdiki neslin önceki kuşaklara kıyasla daha eşitlikçi olduğunu düşünmektedir. Gençlere göre yeni nesil bu öğretileri eski kuşaklar kadar keskin bir biçimde yaşatmamakta ancak daha eşitlikçi değerler benimsemeleri için bu konuda daha fazla bilgi edinmeye ihtiyaç duymaktadır. Sezgin (2015), bu amaçla yüksekokul öğrencisi 50 gençle bir çalışma yürütmüş, araştırma kapsamında genç kızlara 16 oturumluk “Sağlıklı İlişkiler Geliştirme Programı” uygulamış, araştırmanın sonucunda programın genç kızların romantik ilişkilerinde yaşadıkları çatışma çözümünde ilişkisel saldırganlığa uğrama, fiziksel, cinsel ve sözel-duygusal şiddete uğrama ve şiddet uygulama düzeylerini azaltmada etkili olduğu ve genç kızların sağlıklı sağlıklı ilişkiye dair bilgilerinde artış gerçekleştiği bulunmuştur.

Gençler, toplumsal cinsiyet normları ile flört şiddeti arasında bir bağlantı kurmakta ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlenmenin şiddetin önlenmesinde olumlu etki bırakacağını düşünmektedir. Üstündağ (2017)'ın "Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ortaöğretim düzeyinde sosyolojik öğretimi" konulu araştırması; görüşme yapılan gençlerin bu söylemleriyle paralel bilgiler sunmaktadır. Araştırma sonuçları bir toplum bilimi olan sosyoloji ders kitaplarının içeriğinde dahi feminizmin çok yüzeysel biçimde kavramsal olarak aktarıldığını ve kadının toplumdaki konumuna dair yüzleştirici veya eleştirel bir duruş sergilenmediğini ve ders öğretmenlerinin dahi kitabın toplumsal cinsiyet eşitliğini kazandırmak adına çok yetersiz olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadır.

Ülkemiz eğitim-öğretim politikalarında geçmiş yıllarda toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bir takım projeler ve eylem planları geliştirilmiş ancak bu eylem planları ve projeler pratiğe yansıyan bir süreklilik ve işlevsellik gösterememiştir. UNICEF çalışmaları kapsamında hazırlanan "Eğitimin Toplumsal Cinsiyet Açısından incelenmesi, Türkiye 2003" raporu, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından 2008 yılında başlatılan beş yıllık "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013" strateji geliştirme planı, MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yürütülen "Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi" (ETCEP), 2007 yılında Sabancı Vakfı desteği ile Sabancı Üniversitesi ve MEB işbirliğinde, Sabancı Üniversitesi tarafından yürütülen Mor Sertifika Programı bu projelere örnek olarak gösterilebilir (Karakuş, Mutlu, Diker Çoşkun, 2018). Milli eğitim bakanlığı bu projeler kapsamında ders kitaplarında düzenlemelere gitmiş, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, "Kişisel ve Sosyal Rehberlik" başlığı altında "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" kazanımına yer vermiş ancak 2019 Eylül ayında "Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği"ni revize ettiğini ve toplumsal cinsiyet eşitliğini tüm alanlardan kaldırdığını ilan etmiştir (http-1). Gençler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaygınlaştırılmasının ve cinsiyetçi değerlerin yıkılarak eşitlikçi toplumsal düzenin oluşturulmasının eğitimle mümkün olacağını düşünmekte, bu aydınlanmanın kadına şiddet vakaları üzerinde de olumlu bir etki bırakacağını öngörmektedir ancak günümüzde artan kadına yönelik ve aile içi şiddet vakalarına rağmen (KCDP, 2021) maalesef ki eğitim politikalarında yetersiz ya da tam tersi adımların atıldığı dikkat çekmektedir.

6. SONUÇ

Dünyada ve ülkemizde başkalaşan yüzleriyle karşılaştığımız şiddet vakaları, toplumsal bir mesele olup, yaş, kültür, statü veya cinsiyet gözetmeksizin insanların benliğinde yıkıcı etkiler bırakmaktadır. Şiddet; kadınları, çocukları, yaşlıları, gençleri ya da farklı grupları hedef almakta ve mağdur etmektedir. Kişiler arası şiddet türlerinden birisi olan flört şiddeti, aile içi şiddet veya yakın ilişki şiddetiyle benzerlik gösterir biçimde duygusal bağ kurulmuş kişiler tarafından uygulanmaktadır. Flört şiddetini, kişiler arası bu şiddet türlerinden farklı kılan ise; ilk romantik ilişkilerin deneyimlendiği gençlik evresinde yaşanan evlilik haricindeki romantik ilişkilerdeki şiddeti ifade eden bir kavram olmasıdır.

Flört şiddeti konusu; ülkemizde özellikle son yıllarda toplumsal bir yaraya dönüşen aile içi ve kadına yönelik şiddet vakalarının önlenmesi adına üzerinde önemle durulması gereken bir meseledir. Kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, yakın partner şiddeti, flört şiddeti gibi yaşantılar cinsiyet ayrımcılığının ve ataerkil öğretilerin pratikteki yansımasıdır. Flört ilişkilerinde yaşanan şiddet; yaşanması muhtemel kadına yönelik ve aile içi şiddet vakalarının habercisi niteliğindedir ve bundan dolayıdır ki toplumsal bağlamda görünür kılınması önem taşımaktadır. Gençlerin flört şiddetine dair farkındalık kazanması, bilinçlenmesi ve şiddete dair uyarı sinyallerini doğru okuyabilmeleri; kadına yönelik ve aile içi şiddetin önlenmesi konusunda devreye sokulabilecek etkili bir güvenlik mekanizmasıdır.

Bu araştırmanın konusu gençlerin romantik ilişkilerinde yaşanan flört şiddetinin sosyolojik olarak incelenmesidir. Araştırma kapsamında Eskişehir’de ikamet etmekte olan ve farklı lise türlerinden henüz mezun olmuş, üniversite sınavına hazırlanan 5 genç kız ve 5 genç erkekle görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma, gençlerin deneyimlerini onların gözünden anlamayı hedeflediğinden fenomenolojik paradigmayla yapılandırılmış ve nitel araştırma yöntemiyle şekillendirilmiştir.

Araştırmayla; 18 yaşını doldurmuş ve liseden yeni mezun olmuş genç kız ve genç erkeklerin, flört ilişkisi ve şiddetine dair görüş ve deneyimlerini ortaya koymak, sahip oldukları görüş ve yaşadıkları deneyimlerin genç kızlar ve erkekler açısından nasıl farklılaştığını anlamak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan görüşmelerde gençlere; flört ilişkisine yönelik görüşlerini, flört ilişkisini lise çağlarında nasıl

deneyimlediklerini, flört şiddeti konusundaki görüşlerini ve romantik ilişkilerinde flört şiddeti deneyimlerini anlamaya yönelik sorular yöneltmiştir. Bu araştırma gençlerin lise dönemlerinde flört ilişkilerini ve flört şiddetini nasıl deneyimlediklerini, onların bakış açısıyla ortaya koymakta ve bu anlamda literatürdeki bir eksikliği doldurmaktadır.

Gençlerle yapılan görüşmelerden gençlerin flört ilişkilerine dair görüşleri ve flört ilişkilerinin gençler için ne anlam ifade ettiğine dair anlamlı bilgiler elde edilmiştir. Genç kız ve genç erkeklerin ortak bir bakış açısıyla flört ilişkilerini; hayatlarındaki doyumu artırmak, sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılamak, zamanlarını daha keyifli geçirmek adına bir araç olarak kullandıkları görülmektedir.

Kişiler arası her türlü iletişimde olduğu gibi flört seçiminde de belirli kriterler ön plana çıkmakta ve kişilerin kiminle ilişki içerisine gireceğinin belirleyicisi olmaktadır. Liseden yeni mezun olmuş gençler flört seçimlerini öncelikle dış görünüş ve fiziksel özelliklere göre yapmakta, sonrasında kişilik özellikleri, ortak paydalarda buluşabilmek gibi kriterleri dikkate almaktadırlar. Genç erkek ve genç kızların bu konudaki görüşlerinin paralellik gösterdiği ve her iki cinsiyetin de öncelikle flört seçimlerinde dış görünüşü önemsedikleri görülmektedir. Genç kız ve genç erkeklerin partner seçimlerinde güzelliğe dair atfedilen ve sosyal medya yoluyla gittikçe daha da pekiştirilen değer, cinsiyet fark etmeksizin, her iki grupta da önem kazandığı görülmekte, güzellik ve kadın bedeni arasındaki kodlamanın daha cinsiyetsiz bir hal aldığı dikkat çekmektedir.

Genç erkeklerin ve genç kızların flört ilişkilerinden beklentileri “saygı, güven, ortak paydalarda buluşup keyifli muhabbet etmek ve cinsellik” temaları altında toplanmaktadır. Bu beklentilerin cinsiyet fark etmeksizin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Gençler flört ilişkilerinde iç dünyalarını paylaşılabilecekleri, güven duyabilecekleri, birlikte eğlenip keyifli vakit geçirebilecekleri, kendilerine saygı duyan ve önemseyen partnerlerle birlikte olmayı arzulamaktadır. Gençlerin beklentileri ele alındığında, bu beklentilerin yetişkinlerin romantik ilişkilerinde partnerlerinden bekledikleriyle benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Genç erkeklerle genç kızların ilişkilerde cinsel ve fiziksel yakınlık yaşanmasına ilişkin görüşlerinde toplumsal cinsiyet temelli farklılıkların olduğu görülmektedir. Genç erkekler, toplumun kadın ve erkeğin cinsellik deneyimlerine cinsiyetçi değerler yüklemesini eleştirmekte ancak kendileri de bu cinsiyetçi değerleri yok

sayamamaktadır. Genç erkekler ciddi ilişki yaşayacakları partnerlerinin daha önce cinsel deneyim yaşamamış olmasını tercih etmekte ve bunun sebebini de toplumsal yapıya bağlamaktadırlar. Cinsellik erkeğin kadın bedenindeki tahakkümünün ve kontrol mekanizmasının cinsiyet üzerinden inşa edilmiş halidir. Genç erkekler, genç kızların lise çağlarında ve evlilik öncesinde cinsellik yaşamasını, onları psikolojik olarak etkileyecek, pişmanlık duygusu yaşatacak bir yaşantı olarak nitelendirmektedir. Genç kızların cinsel deneyim yaşamalarının sonuçlarına dair biçilen değer, ataerkil zihniyetin ve toplumsal cinsiyet normlarının bir yansıması niteliğindedir. Heteroseksüel ilişkilerdeki cinsellik toplumsal cinsiyetin öncülü olmakta ve toplumsal olarak mevcut olan cinsiyetler arası hiyerarşi romantik ilişkilerde de varlığını sürdürmektedir. Genç kızların ise, tam aksine, cinsel deneyimlere böyle bir anlam ve kaygı yüklemesi söz konusu değildir. Genç kızlar cinselliğin yaşanmasını çok daha olası bir yaşantı olarak ele almakta ve bu deneyimin sevgi ve güven koşullarında edinilmesinde bir sakınca görmemektedirler. Genç kızlarla, genç erkeklerin görüşlerindeki bu ayrılığın toplumsal cinsiyet öğretileri ve ataerkil ideolojiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Gençlerin cinsellikle ilgili başkalaşan görüşleri göstermektedir ki toplumsal cinsiyet normları doğrultusunda kadın ve erkeğin cinselliğine farklı değerler ve anlamlar yüklenmektedir. Cinsel deneyim yaşamamış olmak ya da bekârete biçilen değer kadınlarca değil, eril zihniyet ve toplumsal cinsiyet normlarıyla tekrar tekrar inşa edilmektedir.

Genç kızlarla genç erkeklerin ilişkinin bitirilme sebepleri noktasında, ortak görüşlere sahip olduğu görülmekle birlikte, genç kızların farklı hassasiyetlere de sahip oldukları dikkat çekmektedir. Genç erkeklerin belirtmediği “kısıtlanma ve kıskançlık” durumlarını, genç kızların belirtmesinin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Kıskançlık, giyim kuşam ve sosyal diyaloglarına müdahale gibi davranışlar, duygusal ilişkide daha çok erkeğe atfedilen ve erkeklik rolleriyle ilişkilendirilen tepkilerdir. Erkeklerle toplumsal cinsiyet değerleriyle atfedilen koruyup kollama, sahiplenme rolleri nihayetinde erkeğin kadın üzerindeki iktidarını ve ilişkilerdeki cinsiyet rejimini güçlendirmektedir. Toplumsal cinsiyet öğretileri kıskançlık duygusunu ve beraberinde gelen kısıtlamaları erkekliğin ve kadınlığın doğasında bulunan normal davranışlar olarak yansıtmakta ve sevgi maskesi altında baskı ve tahakküm sonucunu doğurmaktadır. Liseyi henüz bitirmiş genç kızlar ilişkilerindeki psikolojik şiddet, sistematik bir hal aldığı anda ilişkilerini bitirme kararı almışlardır.

Gençler ortaokul yıllarında yaşadıkları ilk romantik yakınlaşmaları flört ilişkisi olarak tanımlamayıp, “çocukça bir şey” olarak ele almaktadır. Görüşme yapılan genç kız ve erkeklerin tamamı ilk flört ilişkilerini lise çağlarında deneyimlemişlerdir. Gençler flört ilişkileriyle, aşk duygusunu tatmakta, özel durumlarını ve yaşantılarını birbirleriyle paylaşmakta, duygusal ve düşünsel olarak yalnız hissetmeyecekleri bir ortam bulmaktadır. Genç erkekler için flörtleriyle özel paylaşımlar önem taşımakta, bu kişisel paylaşımların yoğunluğu ve güven duygusunun varlığı ilişkiyi daha anlamlı ve değerli kılmaktadır. Flört ilişkilerinde gençler sadece olumlu duyguları deneyimlememekte, aynı zamanda psikolojik şiddet olarak nitelendirebilecek değersiz hissetme, kısıtlanma, baskı altına alınma, geleceğe ilişkin kararlar almaya zorlanma, aldatılma gibi duygusal deneyimlere de maruz kalmaktadır.

Gençler yüz yüze tanışıklık sonrası, ilişkilerini sosyal medya kanalları aracılığıyla derinleştirmekte ve flört ilişkisine dönüştürmektedir. Bu anlamda sosyal medya gibi bilişim araçlarının gençlerin flört ilişkileri üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Gençler romantik duygularına dair ilk sinyalleri, sosyal medya üzerinden takipleşme, fotoğraf beğenme, hikayesine yorum yapma, özelden mesaj yazma gibi davranışlarla dışa vurmaktadır. Gençlerin ilk adımı atmalarında arkadaş çevrelerinin de yüreklendirici ve motive edici bir rolü bulunmaktadır. Gençler ilişkiyi başlatma noktasında gelenekselleşmiş cinsiyetçi rolleri devam ettirmemekte ve ilk açılımın ya da birliktelik teklifinin kim tarafından yapıldığına bir anlam ve değer yüklememekte, karşılıklı adımlarla ilişkinin başlamasına ortam hazırlamaktadırlar. Genç kızlar ilişkiyi başlatma noktasında toplumsal cinsiyet rollerini kabul etmemekte ve toplumsal cinsiyet anlamında daha eşitlikçi bir duruş sergilemektedirler.

Gençlerin çoğunluğu aileleriyle ilişkilerini paylaşabilmektedir ve ailelerinden destekleyici tavırlar görmektedir. Genç kızların ve genç erkeklerin ailelerinden aldıkları tepkiler benzerdir. Gençlerin aileleri, her iki cinsiyette de benzer olarak, çocuklarını korumak ve kollamak adına yönlendirmelerde ve nasihatlerde bulunmaktadır. Gençlerin ailelerinin kaygıları çocuklarının aşırı bağlanarak üzülmeleri, derslerinden geride kalması, geleceğini ihmal etmesi yönündedir. Genç kızlardan, daha fazla baskıya maruz kalmamak adına, aileleriyle ilişkisini paylaşmamayı tercih edenler olduğu gibi, genç erkeklerin bazılarının da aynı düşüncede olduğu görülmektedir. Genç erkeklerden farklı olarak genç kızlar, babaları ve ağabeyleriyle ilişkilerini paylaşmama nedenlerini cinsiyet

unsuruyla da ilişkilendirmiştir. Genç kızlardan bazıları, kız olduğu için babasının veya abisinin şiddet boyutunda tepki verebileceğini düşünmekte ve bu tepkiyi korumacılıkla ilişkilendirmektedir. Genç kızlar sadece partnerlerince değil, hane içerisindeki yakın ilişkide bulundukları erkeklerin de tahakkümüne boyun eğmek zorunda kalmaktadır.

Genç erkeklerle genç kızların paylaşımlarına bakıldığında ilişkilerini bitirme sebeplerinin çok farklı gerekçelere dayandığı ve genç kızların ilişkileri sürdürmek adına daha mücadeleci bir duruş sergiledikleri görülmektedir. Genç kızlar psikolojik şiddete maruz kalmalarına rağmen ilişkilerine tekrar şans vermeyi denemiştir. Erkekler ise ilişkilerde çok daha basit sebeplerden bitirme kararı alabilmektedirler. Genç erkeklerin ilişkiyi bitirme sebepleri arasında yönetme, yön verme, üstünlüğünün tanınması gibi tahakkümle ilişkili gerekçeler olduğu da görülmektedir. Genç kızlarınkı ise karşı tarafın şiddet davranışları doğrultusunda alınmış bir karardır. Yine genç erkeklerin ilişkilerinde maddi sebeplerle sıkıntılar yaşadıkları ve bu nedenle de ilişkiye devam etmemeyi tercih ettikleri görülmektedir ki bu da erkekliğe yüklenen toplumsal cinsiyet temelli ekonomik sorumlulukla alakalı bir durumdur. Genç erkeklerin bazılarının ataerkil öğretiler ve toplumsal cinsiyet doğrultusunda partnere yön verme, partnerin tercihlerini belirleme noktasında kendilerinde doğal bir hak gördükleri ve bu beklentileri karşılanmadığı için ilişkiyi bitirdikleri de görülmektedir. Toplumun her yapısında kökleşmiş olan cinsiyete dayalı iktidar politikaları, romantik ilişkilere de yansımakta ve genç erkeklerin iktidarlarını duygusal ilişkide bulundukları kadınlar üzerinden inşa etmeleri sonucunu doğurmaktadır. Bu durum, erkeğin kadından üstün olduğuna ilişkin cinsiyetler arası sınıfsallığın bir yansıması olarak vuku bulmaktadır.

Genç erkek ve genç kızların flört şiddetine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, görüşme yapılan erkeklerden bazıları özellikle fiziksel şiddet eylemlerine vurgu yapmış ve bunu kadınlarla ilişkilendirmiş, genç kızlar ise tam aksine ilişkide şiddet görmek için fiziksel bir eylemin olması gerekmediğinin altını çizmiştir. Genç kızlar kendilerini güvensiz ve mutsuz hissettiren her türlü eylemi özgürlüklerinin kısıtlanmasını flört şiddeti olarak ele almaktadır. Genç erkeklerin bazıları özellikle flört şiddetinin fiziksel boyutunu kadınlar odağında tanımlamışlardır. Bunun sebebini ise, son on yılda artan şiddet vakalarıyla ilişkilendirmektedirler ki bu da toplumsal cinsiyet deneyimlerinin şiddetin algılanış biçimi üzerindeki etkisini göstermektedir.

Görüşme yapılan gençler fiziksel flört şiddetinin faili ya da mağduru olmamış, buna dair sinyalleri aldıkları noktada ilişkilerini bitirmeyi tercih etmişlerdir. Gençlerin anlatımları göstermektedir ki flört ilişkisinde fiziksel şiddetin ön habercisi olan, sinyal niteliğindeki tavır ve davranışları gençlerin bilinçli okumaları, onların fiziksel flört şiddeti mağduru olmalarını önleyici bir güvenlik supabı işlevi görmektedir. Gençler fiziksel şiddete dönüşebilecek tavır ve davranışlara dair sinyalleri, flört ilişkisi içerisinde deneyimlemiş ve partnerlerine karşı toplumsal kurum ve normlarca kendilerini bağlı kılacak bir unsur bulunmadığından, bu ilişkileri daha kolaylıkla bitirebilmişler ve maruz kaldıkları şiddet psikolojik düzeyle sınırlı kalmıştır.

Görüşme yapılan genç kızların tamamı ilişkilerinde psikolojik flört şiddetine maruz kalmıştır. Genç kızların bazıları ilk olarak paylaştıkları yaşantıları flört şiddeti olarak konumlandıramamışlar, düşünme ve sorgulama ortamı yaratıldığında bu yaşantıları psikolojik şiddet olarak betimlemişler, yaşadıklarının psikolojik şiddet olduğu farkındalığına görüşme sürecinde erişmişlerdir. Genç kızlar bu farkındalığa daha erken erişmiş olmaları halinde, daha farklı adımlar atabileceklerini dile getirmiştir. Genç kızlar romantik ilişkide yaşadıkları kısıtlanmaları, baskıyı ve eşitsizliği sevgi kavramıyla ilişkilendirerek bu durumu ilişkinin doğal bir dinamiği gibi değerlendirmişlerdir. Cinsiyetler arası ilişkilerin, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı neticesinde iktidar savaşına dönüşmüş olması, genç kızları şiddete açık konuma taşımıştır. Genç kızlar, sevgi ve sahiplenme adı altında, partnerlerince, sosyal anlamda kontrol altına alınmış, karar verme süreçlerine müdahale edilmiş, özgürlük alanları kuşatılmıştır ve bu baskı süregelen biçimde dozu artırılarak devam etmiştir. Genç kızlar sistematik biçimde gerçekleşen sembolik bir şiddetin tutsağı olmuşlardır. Genç erkekler ise hem psikolojik flört şiddeti uygulamış, hem de bu şiddete maruz kalmıştır ancak genç erkeklerin deneyimledikleri psikolojik flört şiddetine dair bilinç düzeylerinin yetersiz olduğu, yaşadıklarını doğru biçimde konumlandıramadıkları ve anlamlandıramadıkları görülmektedir. Genç erkek ve genç kızların en fazla deneyimledikleri flört şiddeti türü psikolojik şiddettir ve her iki cins de bu şiddet türüne maruz kalmıştır.

Genç erkekler ve genç kızların ekonomik flört şiddetini kadın odaklı değil de, erkekler üzerinden tanımladıkları görülmektedir. Gençlere göre, biriyle parası için sevgili olmak, lüks hediyeler beklemek, lüks mekânlara gitmeyi istemek, hesabı hep ona ödetmek, maddi olarak yetersiz hissettirmek, pahalı hediyeler alıp karşılığını beklemek,

hesabı ödetmemek, maddi anlamda muhtaç kılmak gibi davranışlar ekonomik flört şiddetine örnektir. Gençlerin çoğunluğu bu şiddet türüne erkeklerin kızlardan daha fazla maruz kaldığını düşünmekte ve bu şiddet türünü erkekler özelinde ele almaktadır. Görüşme yapılan genç erkekler flörtlerinin isteğiyle pahalı harcamalar yaptıklarını, hesap ödemek zorunda kaldıklarını bu durumun da kendilerini sıkıntıya soktuğunu belirtmişlerdir. Erkeklerin deneyimlediği ekonomik flört şiddetinin toplumsal cinsiyet rolleri ve hegemonik erkeklik kavramıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Toplumsal olarak erkeğe biçilen, maddi gelir sağlayan ve hesap ödeyen kişi olma rolü aslında erkekliği güçlendirmeyen bilakis erkeği sorumlu kılan ve sıkıntıya sokan bir öğretilerdir. Hegemonik erkeklik; toplumsal cinsiyet normlarının, sadece kadını değil, erkeği de kuşatan ve belirli kalıp davranışları sürdürmeye mecbur bırakan yüzünü göstermesi bakımından önemli bir kavramdır. Ekonomik flört şiddetine dair gençlerin paylaşımları göstermektedir ki cinsiyetçi kimlik inşaları sadece kadını değil, erkeği de baskı altına alan bir durumdur.

Gençler ilişkideki fiziksel ve ekonomik şiddeti kabul edilemez görürken, dijital flört şiddetine dair daha esnek duruş sergilemekte ve abartılı olmadıkça bu noktadaki kısıtlamaları şiddet olarak değil, karşılıklı hassasiyet olarak değerlendirmektedir. Gençlerin çoğu bu noktada “tanımadığım bir insanı takip etmesem ne kaybederim ki” diye düşünerek partnerinin bu noktadaki hassasiyetini anlayışla karşıladığını ifade etmektedir. Gençlerin birbirlerine uyguladıkları dijital şiddet çift yönlüdür. Gençler karşılıklı biçimde birbirlerinin dijital ortamlarındaki özgürlüklerine sınırlar koymakta ve diğer şiddet türlerine kıyasla bu şiddet türünü daha kabul edilebilir görmektedirler.

Genç kız ve genç erkeklerin paylaşımlarına bakıldığında genç kızların şiddeti daha çok toplumsal dinamiklerle ve cinsiyetçi öğretilerle ilişkilendirdiği görülmektedir. Genç erkeklerden bazıları da aynı şekilde bireysel faktörler yanında toplumsal cinsiyet değerlerine ve eğitime vurgu yapmışlardır. Genç kızların toplumsal cinsiyet eşitliği, ataerki, cinsiyet rolleri gibi konulara daha duyarlı oldukları ve bu konularda daha bilinçli ve eşitlikçi oldukları görülmektedir. Gençlere toplumsal cinsiyet ve ataerkillikle ilişkili bilgi edindikleri kaynakların neler olduğu sorulduğunda ise; bu konuda okulda bir eğitim almadıkları, sosyal medya aracılığıyla bu konuda farkındalığa eriştikleri öğrenilmiştir. Gençler toplumsal öğretiler ve flört şiddeti arasında bir ilişki kurmakta ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin flört şiddetine zemin hazırlayan olumsuz bir işlevi bulunduğunu düşünmektedir. Gençlere göre, yeni nesil bu öğretileri eski kuşaklar kadar

keskin bir biçimde yaşatmamakta ancak daha eşitlikçi değerler benimsemeleri için daha fazla bu konuda eğitime ihtiyaç duymaktadırlar.

Araştırmadan elde edilen bilgiler göstermektedir ki, gençler flört şiddetini tanımlamakta, deneyimlemekte ancak yaşadıklarını flört şiddeti olarak konumlandıramamaktadır. Flört ilişkileri nasıl ki üniversite çağından önce deneyimleniyorsa, bu ilişkiler sonucu ortaya çıkan flört şiddeti de daha erken yaşlarda karanlık yüzüyle gençlerin karşısına çıkmaktadır. Gençlerin flört şiddeti, güvenli duygusal ilişki gibi konularda eğitim öğretim süreçlerinde herhangi bir bilgi kanalına ulaşamamaları, yaşadıkları şiddeti doğru konumlandıramamalarına sebep olmakta ve dolayısıyla flört şiddetine maruz kalmalarına ortam hazırlamaktadır. Gençlerin toplumsal cinsiyet eşitliği ve flört şiddeti konusunda daha fazla bilinçlenmesini mümkün kılacak imkânların yaratılması gereklidir. Okullarda uygulanan eğitim-öğretim programlarında gençlerin güvenli duygusal ilişki, flört şiddeti, toplumsal cinsiyet eşitliği konularında bilgi edinmesini sağlayacak eylem planlarının ve projelerin yer alması ve bu konuda gençlerin daha fazla bilinçlendirilmesi, gelecekte yaşanması olası kadına yönelik ve aile içi şiddet vakalarını da önleyici bir müdahale olacaktır.

KAYNAKÇA

- Abdo, N. ve Mojab, S. (2006). *Namus Adına Şiddet; Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınevi.
- Açıkalın, N. Şahin, B. (2021). Flört Şiddetinin Farklı Görünümleri: Mersin Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (3), 880-820. DOI: 10.47525/ulasbid.898284
- Ailenin korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, (2012). 28239/52.Md.2 <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=17030&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5>
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) (2014). Türkiye ergen profili araştırması 2013. http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/5550ae00369dc51954e43500/tepa2013_teksf.pdf
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Akcan, G. (2020). Flört şiddeti: Psikopatolojik bir değerlendirme. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 72-87.
- Akış, N., Taneri, P. E., Korkmaz, N. H., Özkaya, G., ve Güney, E. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Flört Şiddeti Sıklığı ve Etkileyen Etmenler. *Journal: Eskişehir Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Halk Sağlığı Dergisi*, (3), 294-300.
- Altun, M. (2006). *Denizli ili kırsalında bir sağlık ocağı bölgesinde 15-49 yaş evli kadınların fiziksel şiddet görme durumları ve kadınların şiddete ilişkin tutumları*. Yüksek lisans tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Anderson, K. ve Umberson D. (2001). Gendering Violence: Masculinity Power in Men's Accounts of Domestic Violence. *Gender and Society*, 15(3), 358-380
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T. ve Temel, F. (2008). *Ankara'da iki Hemşirelik Yüksekokulu'nun birinci ve dördüncü sınıflarında okuyan öğrencilerin flört şiddetine maruz kalma, flört ilişkilerinde şiddet uygulama durumlarının ve bu konudaki görüşlerinin saptanması araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Aşkın, M. (1986). "Sosyal öğrenme kuramı açısından olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar". *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 147-153.

- Atak H., Taştan N. (2012). Romantik ilişkiler ve Aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*;4(4):520-546 doi:10.5455/cap.20120431
- Aydın, B. (2010). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Aygen, M.(2009). *Elazığ ilinde gençlerde şiddete başvurma ya da maruz kalma sıklığı, etkileyen faktörler ve öfke ile ilişkisi. Relation amongst action of violence or suffering from violence in young population in elazig and affecting factors and anger*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı.
- Ayhan, Y. (2020). *Flört Şiddeti ve Flört Şiddetine Yönelik Tutumun Güvenli Bağlanma ve Anne Babaya Benzerlik İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitü.
- Ayhan, P. (2020). *Türkiyedeki şiddet içerikli televizyon dizilerinde erkeklik temsilleri ve hegemonik erkeklik yapılanması*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayyıldız, A.B. (2019). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları: Sakarya Üniversitesi örneği. Dating violence attitudes in university students: Case of Sakarya University*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bahar, H. İ. (2009). *Sosyoloji*. Ankara: Usak Books.
- Balcı Devrim, S. (2019). *Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısının flört şiddeti tutumuna etkisi / The effect of nursing students perception of social gender on flirt violence*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Okan Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Baldan, G., Akış, N . (2017). Flört Şiddeti . *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* , 43 (1) , 41-44 .
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191. Doi: 10.1016/0146-6402(78)90002-4.
- Baran, A. G. (2013). Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bakış. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 6-25.
- Baş, H. (2017). Türkiye’de Genç Nüfus: Sorunlar ve Politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , (27) , 255-288. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/sbe/issue/38545/507016>

- Bayhan, P., Işıtan, A. (2010). Ergenlik Döneminde İlişkiler: Akran ve Romantik İlişkilere Genel Bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(20), 33-44. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/spcd/issue/21108/227337>
- Beşirli, H. (2013). *Gençlik Sosyolojisi: Politik toplumsallaşma ve gençlik*. Siyasal Kitabevi.
- Belen, Ö. (2019). *Türkiye’de Aile İçi Şiddet Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bell, K., Naugle, A. E. (2008). Intimate partner violence theoretical considerations: Moving towards a contextual framework. *Clinical psychology review*, 28(7), 1096-1107.
- Biçer S., Demir G. (2017). Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine maruz kalma durumları ve etkileyen faktörler. *Türk Araştırmaları (Elektronik)*, 12(13), 171 - 188.
- Bilican Gökkaya, V. & Öztürk, M. (2021). Çocukluktaki Aile İçi Şiddet Öyküsü ile Flört Şiddeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi . *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 19 (4) , 219-240 . DOI: 10.18026/cbayarsos.959425
- Birsöz, S. (1991). Gençlik dönemine ilişkin bio-psikososyal sorunlar ve sağlık. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1).
- Bowlby J.(1999). *Attachment and Loss*. New York: Basic Books
- Bozok, M. (2019). Raewyn Connell ve Erkeklik çalışmalarının köşe taşı çalışması olarak Erkeklikler. *ViraVerita E-Dergi*. 9, s. 199-205.
- Bugay, A., Çok, F. (2015). Romantik ilişkilerde şiddet ve istismar. *Türk PDR Derneği Okul Psikolojik Danışmanı E-Bülteni*, Sayı, 5. Ankara
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (Çev: İ. Deniz, E. Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Butler, J. (2008). *Cinsiyet belası*. (Çev: B. Ertürk). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Butler, J. (2009). Toplumsal cinsiyet düzenlemeleri [Gender regulations]. *Cogito: Feminizm*, 58, 73-91.
- Can, G. ve Yeşilyaprak B. (Ed.) (2005). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cangür, Ş. , Başver, T. , Temür, B. , Odabaş, S. , Demir, F. , Kılıç, S. , Akay, B. , Genç, M. , Taşkın, B. ve Diri, B. (2021). Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11 (3) , 331-340 . DOI: 10.33631/duzcesbed.882788

- Cansoy, R. (2015). *Türkiye'de ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Eğitim bilimleri enstitüsü Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
- Centers for Disease Control and Prevention, (2021). Preventing Teen Dating Violence. https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/ipv/TDV-factsheet_508.pdf Erişim Tarihi: 02.04.2022
- Cloutier, R , Onur, B . (2019). Ergenlik Psikolojisinde Kuramlar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)* , 27 (2) , 875-904 . DOI: 10.1501/Egifak_00000000360
- Connell, R. W. (1995/2019). Erkeklikler (N. Konukcu, Çev.). Ankara: Phoenix.
- Connell, R. W. (2017). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Toplum, Kişi ve Cinsel Politika*. (Çev. C. Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Cuff, E. C., Sharrock, W. W. ve Francis, D. W. (2013). *Sosyolojide perspektifler*. Say Yayınları.
- Cunningham, A., Jaffe, P. G., Baker, L., Dick, T., Malla, S., Mazaheri, N. Ve Poisson, S. (1998). Theory-derived explanations of male violence against female partners: Literature update and related implications for treatment and evaluation: *London Family Court Clinic London, UK*.
- Cusack, C. (2012). A feminist inquiry into intimate partner violence law, policy, policing, and possible prejudices in Alaska. *Journal of Law and Conflict Resolution*. 5(2), 24-32.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı* (15. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır Koçak Y., Öztürk Can H. (2019). Flört şiddeti: Tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. *Toplumsal Cinsiyet ve Kadın*. Ankara: Türkiye Klinikleri. p.43-53.
- Çelik, D. & Demirli, C. (2021). Üniversite Öğrencilerinin İlişki İstikrarı ile Flörtte Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 4(1), 29-41. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/apjec/issue/62988/770559>
- Çetin Ertekin, T. (2017). *Violence in Turkey: Prevalence rates and predictors of violence / Türkiye'de şiddet: Yaygınlık oranları ve şiddeti yordayan faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Çınar, G. (2018). *Cumhuriyet üniversitesi edebiyat fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine göre şiddet eğilimi üzerine olan sosyal algılarının araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çimen, O. (2018), *Heteroseksüel Gençlerin Flört şiddetine Yönelik Söylemleri*.Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çok, F. (2019). Gelişim Psikolojisi: Ergenlik ve Yetişkinlik. Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES) , 27 (2) , 905-935 . DOI: 10.1501/Egifak_0000000362
- Çuhadaroglu, A., Tanacioğlu Aydın, B. (2021). Filmlerde Yakın Ortak Şiddeti: Türkiye'de 2016-2018 Yılları Arasında En Çok Seyirci Sayısına Ulaşan Türk Yapımı Filmlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi . *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 9 (1) , 205-216 . DOI: 10.18506/anemon.819379 205-216.
- Debesse, M. & Onur, B. (2019). Ergenlik Psikolojisinde Akımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* (JFES) , 16 (1) , 27-36. DOI: 10.1501/Egifak_0000000931
- Demirkan, U.Z. (2009). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Gençlerin Şiddet Davranışları*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Derneği, C. Ş. M. (2017). Gençler Arası İlişkilerde Flört Şiddeti. <https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2017/09/ne-var-ne-yok-uygulama-kitap.pdf> 14.02.2022 Erişim Tarihi:10.01.2021
- Derneği, C. Ş. M. (2017). Gençler Arası İlişkilerde Flört Şiddeti. <https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2017/07/flort-brosur-internet.pdf> Erişim Tarihi: 12.02.2022
- Dictionary, O. E. (1993). Oxford English Dictionary. Simpson, JA & Weiner, ESC.– 1989.
- Dikeçligil, F.B. (2017). *Ontolojiyi Hatırlamak: Sosyolojide Yöntem Sorunu*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Direk, Z. (2009). Simone de Beauvoir: abjeksiyon ve eros etiği. Cogito, 58, 11-39.
- Donovan, J. (2014). *Feminist Teori*. (Çev: A. Bora, M. Ağduk Gevrek, ve F. Sayılan) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ecevit, Y. (2003). Toplumsal cinsiyetle yoksulluk ilişkisi nasıl kurulabilir? Bu ilişki nasıl çalışılabilir? *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 83-88.

- Ergin, D. (2018). *Ergenlerde benlik saygısı, saldırganlık ve stresle başa çıkabilme arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eryılmaz, A., Ercan, L. (2011). Öznel İyi Oluşun Cinsiyet, Yaş Grupları ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(36).
- Eryılmaz, A., Atak, H. (2011). Beliren yetişkinlik döneminde özsaygı, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerine göre romantik yakınlığı başlatmanın incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(2), 587-600.
- Eslek, D., Kızıltepe, R., ve Irmak, T. Y. (2021). Flört Şiddetini Anlamak: Nitel Bir Çalışma. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(48), 53-67.
- Exner-Cortens, D., Eckenrode, J., Bunge, J., Rothman, E. (2017). Revictimization after adolescent dating violence in a matched national sample of youth. *Journal of Adolescent Health*, 60: 176-183.
- Feiring, C. (1993). Developing concepts of romance from 15 to 18 years. *Paper presented at the Conference of Society for Research in Child Development*, New Orleans, LA.
- Fidan, F., & Yeşil, Y. (2018). Nedenleri ve sonuçları itibariyle flört şiddeti. *Balkan ve yakın doğu sosyal bilimler dergisi*, 4(1), 16-24.
- Firestone, S. (1993). Cinselliğin Diyalektiği, (Çev.: Yurdanur Salman). Payel Yayınevi, İstanbul.
- Fromm, E. (2008). *Sevginin ve Şiddetin Kaynağı* (7. Baskı). (Çev: Y. Salman ve N. İçten). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H.W. (2004). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (Yay. Haz. B. Onur). Ankara: İmge.
- Geçtan, E. (2019). Ergenlikten Yetişkinliğe Geçiş Dönemi Olarak Gençlik. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 14 (1), 91-100
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, (2019). Faaliyet Raporu.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, (2013). Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi, Ankara, Yayın No:57
- German, L. (2006). *Cinsiyet Sınıf ve Sosyalizm* (Çev. Y. Önen). İstanbul: Babil.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Goffman, E. (2004). *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*. (Çev: B. Cezar). İstanbul: Metis Yayınları.

- Gökkaya, V. B., Öztürk, M. (2021). Çocukluktaki aile içi şiddet öyküsü ile flört şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(4), 219-240.
- Gözütok, D. (2008). *Eğitim ve Şiddet*. Ankara: Gazi Kitabevi. 66-106
- Gülkanat G. (2019). *Aile içi şiddet mağduru annelerin kapsayıcı işlevleri ile çocukların depresif semptomları ve saldırgan davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Güneş, F. (2017). Feminist Kuramda Ataerki Tartışmaları Üzerine Eleştirel Bir İnceleme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 245-256.
- Güneş, F. (2018). *Cinsiyetlendirilmiş Sevgi(li) Şiddeti*. Ankara: Hegem Yayınları.
- Gürses, F., Gürses, H. B. (1997). *Dünyada ve Türkiye’de Gençlik*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul.
- Güven, T. (2010). *Eşler arası şiddete yönelik nedensellik-sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumu. Marital violence towards causality-responsibility attribution and marital violence*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Hekman, S.J. (2016). *Toplumsal Cinsiyet ve Bilgi. Postmodern bir feminizmin öğeleri*. İstanbul: Say Yayınları.
- Hazan, C., Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511–524.
- Hooks, B. (2012). *Feminizm Herkes İçindir*. (Çev: E. Aydın, B. Kurt, Ş. Özgün ve A. Yıldırım). Türkiye: Bgst Yayınları.
- İftar, M.(2016). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutum ve davranışları. Attitudes towards dating violence and behavior of university students*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü
- İnceoğlu, İ., Akçalı, E. ve TÜSİAD (2018). *Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Araştırması*. TÜSİAD.
- Inceoglu, Y., ve Kar, A. D. (2010). *Güzellik ve Şiddet Sarmalında: Kadın ve Bedeni*. Ankara. Ayrıntı Yayınevi.
- Kadı ,G., Erbaş M., Balcı Y. ve GÖÇEOĞLU, Ü.Ü. (2019). Muğla’da Gençlik Yaş Grubunda Flört/Partner Şiddeti. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 16(2), 81 - 87. Doi: 10.5336/forensic.2018-62289
- Kağıtçıbaşı, Ç., Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınları.

- Kalfa, N.T. (2019). *Gençlik döneminde inanç ve eğitiminde etkili olan üzerinde nitel bir araştırma* (Doktora tezi) Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Kalkan, M. (2008). Ergenler için Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeği'nin (ERİSCÖ), Geçerlik ve Güvenirliği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(3), 131-138.
- Kaplan, B. (2020). Şiddetin Toplumsal Taşıyıcısı Olarak Flört Şiddeti: Ankara Örneği, Kent Akademisi, Volume, 13, Issue 3, Pages 526-538
- Karaçay, E. (2021). *Genç erişkinlerde çocukluk çağı travmalarının, bağlanma stillerinin ve benlik saygısının yakın partner şiddeti tutumlarında prodüktör rolü*. (Yayımlanma Yüksek Lisansı) Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Karakuş, E. , Mutlu, E. ve Diker Coşkun, Y. (2018). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Açısından Öğretim Programlarının İncelenmesi. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (17), 31-54 .
- Kaya, R. (2010). *Bir ifade biçimi olan şiddetin yaygınlaşması. Format as an expression of the violence become common*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kaya, Ö. S. (2018). Romantik İlişkilerde Problem Çözme Becerilerinin Empati ve Mental İyi Oluş Açısından İncelenmesi . *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* , (1) , 62-72.
- Kaya Sakarya, A. (2013). *Üniversitede Öğrenim Gören Gençlerde Flörtte Şiddet*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- Kernberg, O. (2017). *Aşk İlişkileri*. (Çeviren: Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kocadaş, B. Özbulut, M., Özgür Ö. (2010). *Gençlik ve Şiddet Toplumsal Alanda Şiddetin Yükselişi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Koç, M . (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri . *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (17) , 231-238.
- Köknel, Ö. (1981). Gencin Toplumsallaşması. *Aile ve Çocuk Dergisi*, (1).
- Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi
- Kulaksızoğlu, A. (1990). Gençlik Çağı ve Ülkemizde Gençlik Sorunları. *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 133-144 .

- Kurtdaş, E. M. (2017). Toplumsal Değişme Bağlamında Gençlik Sorunları. *Electronic Turkish Studies*, 12(25).
- Küçükkaragöz, H. (2017). *Bilişsel gelişim ve dil gelişimi*. Pegem Atıf İndeksi, 83-122.
- La Greca, A.M. ve Harrison, H.W. (2005). Adolescent Peer Relations, Friendships and Romantic Relationships: Do They Predict Social Anxiety and Depression? *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34, 49-61.
- Makin-Byrd, K., Bierman, K. L., The Conduct Problems Prevention Research Group. (2013). Individual and Family Predictors of The Perpetration of Dating Violence and Victimization in Late Adolescence. *Journal of Youth Adolescence*; 42(4): 536-550.
- Marks, K., Engels, F., ve Lenin, V. (2006). *Kadın ve Aile*.(Çev. A. Gelen.). Sol Yayınları, Ankara.
- Marshall, G.(1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Çev. O. Akınhay, D. Kömürcü) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- McCabe, M.P. (1984). Toward a Theory of Adolescent Dating. *Adolescence*, 73, 159-170.
- Meulenbelt, A. (1987). *Feminizm ve Sosyalizm*,(Çev: E. Demirci). İstanbul: Yazın Yayınları.
- Mihçioğur S., Akın A. (2015). Flört Şiddeti - “Şiddet’li Sevgi.” *Sağlık ve Toplum*. 25(2):9-15.
- Michaud, Y.(1991). *Şiddet*. (Çev: C. Muhtaroğlu). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Michel, A. (1993). *Feminizm*. (Çev: Ş. Tekeli). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mill, J. S. (2016). *Kadınların özgürleşmesi*. Pinhan Yayıncılık.
- Millett, K. (1987). Cinsel Politika. (S. Selvi, Çev.) İstanbul: Payel Yayınları.
- Mitchell, j. (2006). Kadınlar: En uzun Devrim. (G. İnal, G. Savran, Ş. Tekeli, F. Tınç, Ş. Torun ve Y. Zihnioglu, Çev.) İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Murray, C. E., & Kardatzke, K. N. (2007). Dating violence among college students: Key issues for college counselors. *Journal of College Counseling*, 10(1), 79- 89.
- Mutlu, F. (2006). *Aile içi şiddet sürecinde kadına yönelik şiddet üzerine sosyolojik bir araştırma. Sociological research on violence against women within the family*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Nair, G. (2018). *Aile Okul ve Sokak Üçgeninde Gençlik ve Şiddet*. Nobel Yayınları.
- Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I*. Ankara: Yayın Odası.

- Onur, B. (1997). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- O’Keefe M. Teen dating violence: A Review of Risk Factors and Prevention Efforts. *National Electronic Network on Violence Against Women* 2005;1:1-5.
- Ögel, K., Eke, C., Erdoğan, N. Taner, S. ve Diğ. (2005). İstanbul’da gençler arasında cinsellik araştırması raporu, İstanbul:
- Yeniden Yayın No: 16.Özbay, H., Öztürk, E. (1995). Gençlik, Cep Üniversitesi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özcebe, H., Ulukol, B., Mollahaliloğlu, S., Yardım, N. ve Karaman, F. (2008). *T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetlerinde Okul Sağlığı Kitabı*, 91-95.
- Özdere, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine ilişkin tutumları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 95, 314-331.
- Özkan, M. (2019). *Flört şiddetini Önlemeye yönelik Sivil Toplum Çalışmalarına Dair Bir Değerlendirme: Flört Şiddeti Deneyimlerinden Öneriler*. Yüksek lisans tezi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Özkazanç, A. (2015). Feminizm ve Queer kuram. Dipnot yayınları.
- Öztürk, M. Y. (2012). Ataerki: Bir Kavramın Yeniden İnşası “Eski” Ataerki’den Ataerki Kapitalizme. *Eğitim Bilim Toplum*, 72-115.
- Quinlan, A. (2011). Dating violence, College. L. L. Finley içinde, *Encyclopedia of School Crime and Violence* (s. 128-130). Santa Barbara: ABC-CLIO.
- Platformu, K. C. D. (2021). Kadın cinayetlerini durduracağız platformu 2020 raporu. <http://kadincinayetleriniidurduracagiz.net/veriler/2947/kadin-cinayetleriniidurduracagiz-platformu-2020-raporu>. Erişim Tarihi: 12.03.2022
- Polama, M. M. (2010). *Çağdaş sosyoloji kuramları*. Gündoğan Yayınları.
- Polat, O . (2017). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34.
- Phillips, A. (1995). *Demokrasinin Cinsiyeti*, (Çev. Alev Türker). İstanbul: Metis.
- Phillips, A. (1997). *Flört Üzerine*. (Çev: Ö. Arıkan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları 16-17
- Pulat, F. (2021). *Adım Adım Ergenlik - Ergenlik Sorunlarıyla Baş Etme Yolları*. Kanon Kitap.
- Püsküllüoğlu, A. (2012). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş.
- Reed, L. A., Tolman, R. M. ve Ward, L. M. (2016). Snooping and sexting: Digital media as a context for dating aggression and abuse among college students. *Violence against Women*, 22(13), 1-21.

- Reik, T. (2009). *Aşk ve Şehvet Üzerine: Cinslerin Duygusal Farklılıkları*. (Çev: A. Kılıçlıoğlu). İstanbul: Say Yayınları.
- Roscoe, B., Diana, M.S. ve Brooks, R.H., (1987), "Early, Middle and Late Adolescents' Views on Dating and Factors Influencing Partner Selection" *Adolescence*, XXII, 85: 59-68.
- Santrock, J. W. (2012). *Adolescence* (Çev: D.M. Siyez). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sarıhan, B. (2019). *Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin yordayıcıları olarak ve çocukluk çağı travma yaşantıları ve toplumsal cinsiyetçilik özellikleri. University students have predictors of flirt violence childhood trauma experiences and gender characteristics*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ufuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Savran, G. (1994). "Feminist Teori ve Erkek Şiddeti", *Defter*, v. 21.
- Set, Z. (2020). Flört Şiddeti: Bir Gözden Geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12 (4), 444-454.
- Sezgin, Y. E. (2015). Ergen romantik ilişkisinde sağlıklı ilişkiler geliştirme programının kız ergen bireylerin romantik ilişki sürecinde yaşadıkları çatıma eğilimine etkisi (doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Shorey, R. C., Cornelius, T. L., & Bell, K. M. (2008a). Behavioral theory and dating violence: A framework for prevention programming. *The Journal of Behavior Analysis of Offender and Victim Treatment and Prevention*, 1(4), 1-13. doi: 10.1037/h0100452.
- Shorey, R., Cornelius, T.& Bell, K. (2008b). A Critical Review of Theoretical Frameworks For Dating Violence: Comparing The Dating and Marital Fields. *Aggression and Violent Behavior*, 13(3), 185-194.
- Skipper, J.K. ve Nass, G. (1966). Dating Behaviour: A Framework Analysis and Illustration. *Journal of the Marriage and the Family*, 28, 412-420.
- Slaterry, M. (2014). *Sosyolojide Temel Fikirler*. (Çev: Ü. Tatlıcan ve G. Demiriz). Bursa: Sentez Yayınları.
- Slootmaeckers, J. ve Migerode, L. (2018). Fighting for connection: Patterns of intimate partner violence. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 17(4), 294-312. doi: 10.1080/15332691.2018.1433568.
- Straus, M. (1977). Wife Beating: How Common and Why?. *Victimology*, 2, 443-458.

- Straus, M. (2008). Dominance And Symmetry In Partner Violence By Male And Female University Students in 32 Nations. *Children and Youth Services Review*, 30, 252-275.
- Subaşı, N., Akın, A. (2003). Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları. *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Sugarman D, Hotaling G.(1989) Dating Violence: Prevalence, Context, and Risk Markers. *Violence in Dating Relationships*, 3-32.
- Sumbas, E., Durmuş, E. (2018). Romantik yakınlığı başlatmanın yordayıcısı olarak cinsiyet ve romantik ilişki inançları. *Journal of International Social Research*, 11(55).
- Şemin Uğurel, R.(1992). *Gençlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Tarı Selçuk, K., Avcı, D., Mercan, Y. (2018).Üniversite Öğrencilerinde Flört Şiddetine Maruziyet: Flört Şiddetine Yönelik Tutumların ve Toplumsal Cinsiyet Algısının Şiddete Maruziyet ile İlişkisi. *ACU Sağlık Bil Derg.* 9(3): 302-308
- Tatlıoğlu, S.S. (2021).Öğrenimine Sosyal-Bilişsel Bir Bakış: Albert Bandura. *Sosyoloji Notları* , 5 (1), 15-30.
- Tekin, Ü. (2011). Şiddet. Orient Yayınları.
- Terzioğlu, F., Yıldırım, S. (2018). Şiddetin farklı bir yüzü: flört şiddeti, etkileri ve etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 21(4), 285-292.
- Tezcan, M. (1997). Gençlik Sosyolojisi ve Antropolojisi Araştırmaları. Ankara: *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*.
- Thompson, W. E. (1986). Courtship violence: Toward a conceptual understanding. *Youth & Society*, 18,162-176.
- Touraine, A., ve Morali, M. (2007). Kadınların dünyası. Kırmızı.
- Turan, R. (2018). *Üniversite Öğrencilerinde Gönül İlişkisinde Şiddete Yönelik Tutumlar ile Toplumsal Cinsiyet Roller, Bağlanma Boyutları, Benlik Saygısı ve Sosyal Onay Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Türk, B., Hamzaoglu, N. ve Yayak, A. (2020). Flört şiddeti üzerine bir inceleme. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*.
- Türk Dil Kurumu, (2010). *Genel Açıklamalı Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türkoğlu, B. (2013). *Violence as a way of reconstructing manhood: The role of threatened manhood and masculine ideology on violence against women*.

- Erkekliğin yeniden inşası olarak şiddet: Erkekliğe tehdit ve erkeklik ideolojisinin kadına yönelik şiddet üzerindeki rolü.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara : Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2020). Türkiye Sağlık Arastırması 2019 Raporu.
- Uçar, A. (2016). İstatistiki Verilerle Ulusal Basında Kadına Karşı Şiddet. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* Cilt:7 Sayı:2
- Uluocak Ş, Gökulu G, Bilir O.(2014). A Strategic Starting Point for the Elimination of Violence Against Women: Intimate Partner Violence. *International Journal of Human Sciences*. 2014;11(2): 362-87.
- Unutkan, A., Güçlü, S., Elem, E. ve Yılmaz, S.(2016). "Üniversite Öğrencilerinin Feminizm ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Konusundaki Görüşlerinin İncelenmesi". *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* : 317-325
- Uysal Venema, T. (2018). *Flört çocukluğunun yaşlarındayken / Şiddetle flört etmek: Çocukluk deneyimlerinin ilgisi* (Yüksek Lisans). İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünsal, A. (2005). Cogito. Sayı: 6-7 Kış-Bahar, 1996: Şubat s.35
- Üstündağ, A. (2017). 10-18 yaş arası gençlerin izledikleri dizilerin içerik açısından incelenmesi.
- Walby, S. (2016). Patriyarka Kuramı. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Wollstonecraft, S. (2012). Kadın haklarının gerekendirilmesi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Waters, M. (2008). Modern Sosyoloji Kuramları.(Çev: Z. Cihirlioğlu). İstanbul: Gündoğan Yayınları
- Wekerle, C., Wolfe, D. A. (1999). Dating violence in mid-adolescence: Theory, significance, and emerging prevention initiatives. *Clinical Psychology Review*, 19(4), 435-456. doi:10.1016/S0272-7358(98)00091-9
- WHO, (2002). Reducing risks, promoting healthy life. 248 **ISBN: 9241562072**
Retrieved from: : <https://www.who.int/publications/i/item/9241562072>
- WHO, (2002). World Report on Violence and Health: Summary. 1st ed. Geneva: World Health Organization; 2002.
- WHO,(2002). World Report on Violence and Health. Geneva: WHO.
http://www5.who.int/violence_injury_prevention/download.cfm?id=0000000582

- WHO, (2010). Preventing intimate partner and sexual violence against women: Taking action and generating evidence. geneva: World Health Organization and London School of Hygiene and Tropical Medicine; p.94.
- Vatandaş, D. D. C. (2011). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies* , 0 (35) , 29-56 .
- Vogel, L. (1990). Marksist Teoride Kadın. (M. Öngören, Çev.) İstanbul: Pencere Yayınları.
- Yaman, M. (2016). Toplumsal Cinsiyet mi, Ataerki mi?. *Toplum ve Hekim*, 31(3), 226-229.
- Yavuzer, H. (2004). Okul Çağı Çocuğu.10. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi .
- Yavuzer, H., Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A., ve Ekşi, H. (2013). Çocuk ve ergen eğitiminde anne-baba tutumları. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yıldırım, S. (2016). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve toplumsal cinsiyet tutumlarının flört şiddetine yönelik tutumlarına etkisi / Effect of university students' self-esteem and gender on their attitudes towards dating violence*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü
- Young, I. M. (2009). Yaşanan bedene karşı toplumsal cinsiyet: Toplumsal yapı ve öznellik üzerine düşünceler. *Cogito*, 58, 39-56.
- Yörükoğlu, A. (2004). *Gençlik Çağı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yumuşak, A. (2013). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, toplumsal cinsiyetçilik ve narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişki. The relationship among university students' attitudes towards dating violence, sexism and their narcissistic personality traits*. Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Yüksel, N. A. (1999). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye'deki toplumsal cinsiyet kalıplarının televizyon dizilerindeki yansımaları. *Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli İletişim Dergisi*, 16(16), 67-81.
- Zizek, S. (2018). *Şiddet*. (Çev: A. Ergenç).İstanbul: Encore Yay.

http-1

<https://esitlikadaletkadin.org/meb-toplumsal-cinsiyet-esitligini-hedeflerinden-cikardi/>

EK

Evrak Kayıt Tarihi: 15.12.2021 Protokol No: 231765

Tarih: 24.12.2021

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Sosyal Bilimler
BAŞLIK:	Gençlerin Flört Şiddeti Deneyimlerinin Sosyolojik Bir İncelemesi
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Fatime GÜNEŞ
TEZ YAZARI:	Zeynep SABAHAT AKKAYNAK
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu
Prof. Dr. Saim SÖNCE (Başkan-İkt. ve İdari Bil. Fak.)	
Prof. Dr. M. Erkan ÜYÜMEZ (Başkan Yardımcısı -İkt. ve İdari Bil. Fak.)	Prof. Dr. Fatime GÜNEŞ (Edebiyat Fak.)
Prof. Dr. Yıldız UZUNER (Eğitim Fak.)	Prof. Dr. İbrahim Cemil ULUKAN (Açıköğretim Fak.)
Prof. Dr. Halil DEVECİ (Eğitim Fak.)	Prof. Dr. Erkan YÜKSEL (İletişim Bil. Fak.)